Izrael a vádlottak padján

ELLENSÉGESKEDÉS Meglehetősen feszült a zsidó állam és az ENSZ viszonya, s a rossz kapcsolatok további romlását okozhatja a világszervezet égisze alatt működő bíróság előtt 11-én és 12-én tartandó meghallgatás.

FORRÁS: ICJ

A globális dél államai térnyerésének következtében egyre több kritika éri Izraelt az ENSZ-ben

RÓNAY TAMÁS

Izrael a legfelsőbb bíróság korábbi elnökét, Aharon Barakot küldi Hágába, hogy ő képviselje az országot a Nemzetközi Bíróság (ICJ) gázai háborúval kapcsolatos meghallgatásán. Izrael ügye Dél-Afrika kezdeményezése nyomán került a bíróság elé, az országnak a népirtással kapcsolatos vádakat kell tisztáznia.

Sokakat meglepett a 87 éves holokauszttúlélő Barak kinevezése. Egyfelől Izrael élt azzal a jogával, hogy alperes országként kiegészítő bírót küldjön Hágába. Másrészt viszont Barakot azon igazságügyi reform bírálójaként tartják számon, amelyet Benjamin Netanjahu szélsőjobboldali kormánya a heves tiltakozások ellenére tavaly indított el. Barak az igazságszolgáltatás tervezett átszervezését „tankokkal végrehajtott puccshoz" hasonlította, amely Izraelt „kiüresedett demokráciává" változtatná. Barak nemcsak hazájában, hanem nemzetközileg is komoly tiszteletnek örvend. Litvániában született, és családjával együtt az ország náci megszállása után a kaueni koncentrációs táborban tartották fogva. 1995 és 2006 között az izraeli legfelsőbb bíróság elnöki tisztét töltötte be. Az, hogy Izrael bírót küldhet Hágába, a Nemzetközi Bíróság különleges eljárási szabályaira vezethető vissza: ha egy állam nem rendelkezik az állampolgárságának megfelelő bíróval egy ügy tárgyalására, akkor saját bírót is küldhet. Ez a felperes és az alperes államokra egyaránt vonatkozik.

A népirtás vádja igen súlyos. Azt feltételezi, Izrael állam kollektív tervet követ arra, hogy elpusztítsa a palesztinokat. Izraelben ezzel kapcsolatban emlékeztetnek arra, hogy a Hamász továbbra is naponta rakétákat lő ki izraeli városokra, és a hadseregnek az ország védelmében kell fellépnie. Még ha bizonyos számú támadás aránytalanul sok áldozatot követel is, ez még nem felel meg a népirtás kritériumainak, teszik hozzá.

Menahem Rosenaft jogászprofesszor, holokauszttúlélők gyermeke, az amerikai Cornell Law School adjunktusa ironikusnak nevezte a vádakat a Times of Israelben. Mint az interjúban fogalmazott, ugyan a legtöbb kérdésben nem ért egyet Benjamin Netanjahu miniszterelnökkel, de még ő sem tervezi a palesztinok kilakoltatását Gázából. „Tehát a népirtás kifejezés nem állja meg a helyét." S mint rámutat, „ennek a háborúnak a szikrája október 7-e volt."

Dél-Afrika összegyűjtötte az izraeli politikusok és katonatisztek szélsőséges kijelentéseinek egész sorát, amelyek – a vádló ország szerint – a népirtási szándékot hivatottak bizonyítani. Igazolni kellene azonban azt is, hogy ezek a kijelentések az előre eltervelt gázai gyilkosságok okai.

Maga a tény, hogy a jeruzsálemi kormány képviselői megjelennek az ENSZ legfelsőbb bírósága előtt, történelmi jelentőségűnek mondható. Izrael viszonyát az ENSZ-szel és annak szervezeteivel már évtizedek óta kölcsönös sértések és vádaskodások jellemzik. A jeruzsálemi kormány és a közvélemény nagy része úgy érzi, hogy a nemzetközi közösség igazságtalanul bánik a zsidó állammal, és antiszemita indítékokat sejtenek emögött.

Miközben az ENSZ alapítása után a világszervezet és Izrael viszonya igen szoros volt, mára jelentősen megváltozott a helyzet, hiszen a globális Dél adja meg az alaphangot számos testületében. Az 1967-es hatnapos háború és a palesztin és más arab területek Izrael általi megszállása óta sok ország megítélése megváltozott. Ma sok izraeli csak az ENSZ Biztonsági Tanácsában bízik, amelyben az Egyesült Államok élhet vétójogával a zsidó állam védelmében. A Közgyűlés által elfogadott nyilatkozatok viszont többségükben Izrael-ellenesek, vagy élesen bírálják a zsidó államot. A testület többször ítélte el Izraelt, a térség egyetlen demokráciáját, mint a világ összes diktatúráját együttvéve. Ez történt tavaly december 12-én is, amikor 153 állam megszavazta a Gázai övezetben folyó harcok azonnali beszüntetésére felszólító határozatot, a Hamász terrortámadását viszont nem ítélték el. Magyarország nemmel voksolt. Gilad Erdan, Izrael ENSZ-nagykövete „szégyennek" és „képmutatónak" nevezte a rezolúciót, bár a dokumentumban az izraeli túszok azonnali és feltétel nélküli szabadon bocsátására is felszólítottak. Izrael és más országok is bírálták, hogy a határozatban nem is említik a Hamász által október 7-én elkövetett terrortámadást és a túszejtést.

António Guterres ENSZ-főtitkárt is gyakran érik rendkívül éles bírálatok izraeli részről. Az izraeli kormány október vége óta illeti heves támadásokkal. Guterres akkor azt mondta a Biztonsági Tanács előtt, hogy október 7-e „nem légüres térben történt". A palesztinok „56 éven át szenvedtek az elnyomó megszállás alatt". A palesztin nép politikai megoldáshoz fűzött reményei „semmivé foszlottak" – tette hozzá. Izraelben ezt a Hamász-támadás igazolásának tekintették, habár Guterres azt is mondta, semmi sem mentheti fel a civilek megölését és elrablását.

Novemberben Eli Cohen izraeli külügyminiszter lemondásra szólította fel Guterrest, mert – ahogy a tárcavezető fogalmazott – a miniszter szerint „nem alkalmas a szervezet vezetésére". „Guterres nem érdemli meg, hogy az ENSZ vezetője legyen. Nem támogatott semmilyen békefolyamatot a régióban... Világosan és hangosan ki kellene mondania: »Szabadítsátok meg a Gázai övezetet a Hamásztól!«". Guterres az ezt megelőző hetekben többször bírálta Izraelt, amiért a Hamász terroristáit célzó gázai akciók sok civil halálával járnak.

Erdan ENSZ-nagykövet szintén lemondásra szólította fel Guterrest, és bejelentette, hogy hazája nem ad ki többé vízumot az ENSZ képviselőinek. „Itt az ideje, hogy megleckéztessük őket" – fogalmazott. Néhány nappal később Erdan demonstratíve sárga csillagot tűzött a zakójára a BT ülésén, és mint fogalmazott, addig fogja viselni azt, amíg a grémium végre egyértelműen el nem ítéli a Hamász atrocitásait.

A szócsata azonban tovább folytatódott. December 10-én az izraeli diplomácia vezetője ennél is tovább ment, amikor azt mondta: „Guterres hivatali ideje veszélyt jelent a világbékére". Mindezt azután jelentette ki, hogy az ENSZ-főtitkár, aki többször felszólította Izraelt a Hamász elleni háború befejezésére, december 6-án levelet írt a Biztonsági Tanácsnak az ENSZ-alapokmány 99. cikke alapján, amely lehetővé teszi a főtitkár számára, hogy felhívja a tanács figyelmét azokra a kérdésekre, amelyeket a nemzetközi biztonságra nézve fenyegetőnek érez. Ez volt az első alkalom, hogy 2017-es hivatalba lépése óta erre a záradékra hivatkozott, és 1989 óta nem volt példa arra, hogy bármelyik ENSZ-főtitkár ilyen lépést tett volna.

„Humanitárius tűzszünetre" szólítva fel Guterres azt írta, hogy a gázai körülmények „gyorsan katasztrófává válhatnak és visszafordíthatatlan következményei lehetnek a palesztinok egészére nézve".

> Az ENSZ Közgyűlése többször ítélte el Izraelt, a Közel-Kelet egyetlen demokráciáját, mint a világ összes diktatúráját együttvéve.

Nem politikamentes bíróság

Az ICJ nem teljesen politikamentes testület. Minden ország küld bírákat, akik közül néhányan elismert nemzetközi jogi szakértők, de gyakran előítéletekkel rendelkező jogászok.

Az ICJ az egyetlen olyan nemzetközi bíróság, amely az országok közötti általános vitákban ítélkezik. A tároló testület 15 bíróból áll, akiket az ENSZ Közgyűlése és Biztonsági Tanácsa választ kilenc évre. Nemzetiségenként legfeljebb egy bíró képviseltetheti magát egyidejűleg a bíróságon.

Az első ügy 1947. május 22-i bejegyzése óta a Nemzetközi Bíróság 2023. november 13-ig 191 ügyet fogadott el.

Magyarország elítéli a „hágai támadást"

Magyarország elítéli az Izrael ellen a hágai Nemzetközi Bíróságon indított jogi támadást – tette közzé Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter kedden közösségi oldalán. „Egy terrortámadást elszenvedő országot vádolni népirtással nyilvánvalóan nonszensz. Magyarország álláspontja változatlan, kiállunk Izrael önvédelemhez fűződő joga mellett" – írta.

Feszült kapcsolat az ENSZ szervezeteivel

Az ENSZ Izrael-ellenességének példájaként az izraeliek többször is hivatkoznak egy 1975-ös határozatra, amely a cionizmust a „rasszizmus egyik formájaként" definiálja (a rezolúciót 1991-ben visszavonták). Izraelben azt is indokként hozzák fel: egyes bizottságokat azzal a feladattal bíztak meg, hogy kivizsgálják az emberi jogok Izrael általi megsértését, vagy erősítsék a palesztinok jogait. A bizalmatlanság főként az Emberi Jogi Tanács ellen irányul, amely számos problémás emberi jogi múlttal rendelkező államot foglal magában, de amely minden ülésén napirendre tűzi a megszállt palesztin területek helyzetét. 2021-ben egy korlátlan mandátummal felruházott vizsgálóbizottságot hoztak létre a „konfliktus strukturális okainak" kivizsgálására.

Izrael nem hajlandó együttműködni a bizottsággal. Az Emberi Jogi Tanács palesztinai különmegbízottat is kinevezett 2022 tavaszán az olasz újságíró, nemzetközi jogász Francesca Albanese személyében, aki a megszállással kapcsolatban „telepesgyarmatosításról" és „apartheidről" beszélt. Kritikusai antiszemitizmussal is vádolják.

Az ENSZ Palesztin Menekülteket Segélyező és Munkaközvetítő Ügynökségével (UNRWA) is feszült a viszony. Izrael szerint a szervezet állandósítja a palesztinok menekültstátuszát, és gyűlöletet szít Izrael ellen. Az UNRWA elítéli Izraelt a Gázai övezetben jelenleg uralkodó humanitárius nehézségek miatt. A háború alatt a segélyszervezet számos létesítményét is izraeli támadások érték. Még soha ennyi ENSZ-alkalmazott nem halt meg egy konfliktusban.

Azóta Izraelből panaszok és vádak érkeznek, hogy az ENSZ-szervezetek nem ítélik el kellőképpen a Hamász által elkövetett, emberi jogokkal kapcsolatos jogsértéseket. Különösen a UN Women hosszú hallgatása váltott ki bírálatokat. Az ENSZ nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó szervezete csak nyolc hét elteltével írta meg a X. platformon, hogy elítéli „a Hamász Izrael elleni brutális támadásait", és „nyugtalanítja a nemek közötti atrocitásokról és a támadások során elkövetett szexuális erőszakról szóló számos jelentés".

Ne higgyük, hogy a Fidesz lemondott Budapestről

ÉVNYITÓ A választásokhoz közeledve növekedhetnek a konfliktusok az ellenzéki pártközpontok között – így látja a lapunk által megkérdezett Mikecz Dániel és Somogyi Zoltán. Helyi szinten azonban a politikusok egymásra vannak utalva.

CZENE GÁBOR

Politikai értelemben mozgalmasnak ígérkezik az idei év, hisz 2024-ben európai parlamenti (EP) és önkormányzati választást is rendeznek. Gyakran elhangzik – kezdte Mikecz Dániel politológus –, hogy az EP-választás az ellenzék számára valós képet nyújthat az egyes pártok társadalmi támogatottságáról, amely a későbbiekben valóban lényeges az ellenzéki oldal széttöredezettségének csökkentése szempontjából. Ez azonban az egyes pártoknak, elsősorban a Demokratikus Koalíciónak fontos, az ellenzéki választókat – a magszavazókon kívül – önmagában nem motiválja a részvételre. Ha a külön induló pártok nem fogalmaznak meg más tétet azonkívül, hogy kik az erősek az ellenzéken belül, akkor az országgyűlési választáshoz hasonlóan nagy lehet a különbség a Fidesz és az ellenzék szavazatai között – állapította meg Mikecz Dániel. Arányosan jobban szerepelhetnek a 2022-es összefogáson kívüli ellenzéki pártok, mint a Mi Hazánk és a Magyar Kétfarkú Kutya Párt.

Kérdésünkre, számítani lehet-e arra, hogy a Fidesz még a választások előtt ismét átírja a választójogi szabályokat, a politológus közölte: jelentősebb változtatások kevésbé valószínűek, a listaállítás feltételein módosíthat még a kormány. A választási szabályok megváltoztatása a Fidesz számára is bizonytalanság. A kormánypárt szemszögéből a Fővárosi Közgyűlés összetételére vonatkozó változtatások esetében volt a legkisebb a bizonytalanság. A megyei városi szinten már nem belátható, hogy adott változtatás egységesen a Fidesz jelöltjeinek kedvezne. Várhatóan 2019-hez hasonlóan a kormánypárthoz kapcsolható jelöltek közül többen is civil színekben indulnak majd, így a civil szervezetek jelöltállításának korlátozása sem csak a helyben összefogó ellenzéket érintené.

A választásokhoz közeledve növekedhetnek a konfliktusok a Momentum és a DK között – vélekedett Mikecz Dániel. Helyi szinten azonban egymásra vannak utalva az ellenzéki politikusok, keresik az együttműködés lehetőségét, még akkor is, ha szembe kell menniük a pártközponttal.

Az idei után 2029-ben lesznek legközelebb önkormányzati választások, három évvel a 2026-os parlamenti választások után. Előfordulhat, hogy olyan önkormányzati ellenzéki vezetők kívánnak akkor újrázni, akiknek a jelenlegi pártjuk akkor már nem is lesz bent az Országgyűlésben – jegyezte meg Mikecz Dániel.

Az ellenzék számára szerinte reális cél, hogy megtartsa jelenlegi pozícióit, de – tette hozzá – 2019-hez képest több helyen is gyengült az ellenzék a 2022-es választások során: külső pesti kerületekben, így a XVIII. és a XIX. kerületben, de az I. kerületben is, valamint olyan megyei jogú városokban, mint például Hódmezővásárhely, Miskolc, Pécs, Salgótarján.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Orbán Viktor miniszterelnök, „örökös" Fidesz-vezető. A kezére játszik, hogy az ellenzéki oldal most nem zár úgy össze, mint 2019-ben

Fenyeget a számvevőszéki büntetés

Az ellenzéki pártokra újabb, milliárdos nagyságrendű büntetést készül kiszabni az Állami Számvevőszék. Mennyire fenyeget a veszély, hogy még a választások előtt anyagilag ellehetetlenítik az ellenzéket? Mikecz Dániel felidézte, hogy a Jobbik esetében is 2018 elején, három hónappal az országgyűlési választások előtt érkezett meg a büntetés. Most az ÁSZ az adóhatóság további vizsgálatára vár: minden esély megvan arra, hogy júniusig eredményre jut a NAV vizsgálata is, tehát érkezik az ÁSZ-büntetés. Somogyi Zoltán azzal kalkulál, hogy az ÁSZ teljesen ellehetetleníteni nem fogja az ellenzéki pártokat (ez nem érdeke a kormánypártoknak), de a pénzbüntetés bizonyosan erősen korlátozza majd az ellenzéki pártok kampányköltéseit.

Az önkormányzati választásokon azonban más szempontokat vehetnek figyelembe a választók, mint az országgyűlésin. A helyi ellenzék valószínűleg lokálpatrióta, személyes kampányt fog folytatni, meg akarja magát különböztetni a pártközpontoktól. Mikecz Dániel úgy látja, a hivatalban lévő ellenzékieknek ez segíthet, új pozíciók megszerzésére viszont az ellenzéki összefogás felhajtóereje nélkül kevesebb esély van.

Forró téma a Budapest-bérlet mostani formájának megszüntetéséről zajló vita. A politológus szerint nehezen eladható, hogy Karácsony Gergelyék szeretnének dupla bérletet vetetni a HÉV-vel utazókkal és nem az egyébként a magát korábban vidéki politikusként jellemző Lázár János miniszter. Az ügy inkább megnehezíti a márciusban megnevezendő fideszes főpolgármester-jelölt dolgát, valamint kiélezheti a versenyt Csepelen a hivatalban lévő, korábban kormánypárti polgármester és ellenzéki kihívója között. Nagyobb településeken kevésbé függnek a választók egzisztenciálisan az államtól, így kevésbé működhet az az üzenet, hogy egy kormánypárti önkormányzati vezető több forrást tud szerezni – állította Mikecz.

Somogyi Zoltán szociológus, politikai elemző, a Political Capital társalapítója arra hívta fel a figyelmet: nem hasonlítható egymáshoz az önkormányzati és az EP-választás, mert teljesen másról és más rendszerben döntenek a választók. Az EP-választásnak elsősorban az Európai Parlament és az Európai Unió szempontjából van tétje. Várhatóan erősödik majd a szélsőjobb, de az Identitás és Demokrácia (ID) és az Európai Konzervatívok és Reformerek (ECR) frakciója így sem lesz döntő politikai tényező az EP-ben. Az EU politikai irányvonalát alapjaiban nem fogja felforgatni az EP-választás.

Itthon a Fidesz szempontjából kérdés, hogy releváns tényezővé válhat-e bármelyik frakcióban – folytatta Somogyi Zoltán. Hiszen a Európai Néppártból (EPP) való távozás óta a Fidesznek nincs európai szinten politikai otthona, így befolyása sem. Ezt alapvetően egy ID- vagy ECR-tagság sem változtatná meg, ráadásul mindkét frakció esetében kérdéses, hogy az oda tartozó pártok igazából akarják-e a Fidesz tagságát. Magyarország érdekérvényesítését tekintve egyértelműen hátrányos, hogy a magyar kormánypárt kiszorult a legnagyobb pártcsaládból.

Az ellenzéki pártok esetében az EP-választás tétje az, hogy ki tudja átlépni a bejutási küszöböt a tisztán listás rendszerben. Ezt az ellenzéki pártok egyfajta helyosztónak tekintik az egymással való rivalizálásban. A politikai elemző emlékeztetett arra, ők maguk döntöttek úgy, hogy számukra ez lesz az EP-választás tétje. Ezzel azonban le is mondtak a Fidesz legyőzésének együttes lehetőségéről: nem a kormánypárttal, hanem egymással versenyeznek.

Az önkormányzati választáson elsősorban Budapesten és a megyei jogú városokban van politikai tét – jelentette ki Somogyi Zoltán. Kérdés, a nem kormánypárti erők meg tudják-e tartani a 10 megyei jogú város és Budapest 2019-ben megszerzett vezetését. Ha igen, vagy még bővíteni is sikerül a kormányzott települések körét, akkor ez ellenzéki győzelemként fog hatni. Ha nem, akkor ellenzéki vereségként. Kulcsszereplő a főpolgármester mint a legtöbb választó által közvetlenül megválasztott politikai tisztségviselő megválasztása. A fő kérdés, hogy Karácsony Gergely meg tudja-e tartani posztját.

Nincs olyan, hogy ellenzék. Ellenzéki pártok vannak, amelyek egymással rivalizálnak, a külön indulás is erről szól. A Fidesz hatalmi pozícióját jelenleg ez a versengés egyáltalán nem fenyegeti – összegezte véleményét Somogyi Zoltán.

A Fidesz bármikor változtathat a választási szabályokon, ezt mutatja a decemberi módosítás is. Ahogyan azt a Political Capital korábbi elemzése rögzítette: vélhetően most azt méri a kormánypárt, hogy képtelen Budapestet visszaszerezni, Karácsony Gergelyt jó eséllyel újraválasztják. Ezért azon gondolkodik, hogyan lehetne megbontani mögötte a többséget. A Fidesz kezére játszik, hogy az ellenzéki oldal most nem zár úgy össze, mint 2019-ben, miközben erősebb lett a Kutyapárt, és a Mi Hazánk számára sem lehetetlen az öt százalék megszerzése.

Ha maradt volna a hatályos rendszer, ezek a mozgások Somogyi Zoltán szerint kevés helyen zavarnának be a kerületi polgármesteri győzelmekbe, ami a fővárosi közgyűlési erőviszonyokat is meghatározta. A listás választási rendszer viszont arra bátorítja az összes komolyan vehető pártot, hogy önálló listán induljon. Ezzel egyrészt azt lehet elérni, hogy rengeteg, az ötszázalékos küszöb alatt teljesítő pártra adott szavazat kárba vész, másrészt a Kutyapárt súlyát is meg lehet emelni a közgyűlésben. Akár olyan törékeny helyzet is előállhat, hogy kellenek az ő szavazataik a város működtetéséhez. Ha pedig a Mi Hazánk is megugraná az öt százalékot, az legalább egy mandátumot eredményezhetne.

A felaprózottság miatt a konfliktusok növekedhetnek az ellenzéki oldalon – nyilatkozta Somogyi. Az ellenzéki szereplők reális célja a 2019-es eredmények megtartása lehet, de kérdés, ez sikerül-e: annak ellenére, hogy a Fidesz támogatottsága is csökkent, főleg Budapesten.

Az, hogy nem ismert a Fidesz főpolgármester-jelöltje, azt jelenti: az ellenzéki pártok nem tudják, kire készüljenek, és az ellenzéki jelöltek nem vele szemben határozzák meg magukat, hanem mint Karácsony Gergely kihívói. A Fidesz ezzel tovább növeli az ellenzéken belüli rivalizálást – hangsúlyozta Somogyi Zoltán. Nem valószínű azonban az a sokszor hallható feltételezés – figyelmeztetett –, hogy a Fidesz lemondott volna Budapestről. Ez ugyanis egyáltalán nem jellemző a kormánypártra. Somogyi szerint egyébként a Budapest-bérlet ügye jól illeszkedik abba a sorba, ahogy a kormány minden lehetséges téren gáncsolja a fővárost és elvonja a forrásait.

„Nincs olyan, hogy ellenzék. Ellenzéki pártok vannak, amelyek egymással rivalizálnak, a külön indulás is erről szól"

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

FURA VERSENY

SOMOGYI ZOLTÁN:

Az ellenzéki pártok az EP-választáson nem a kormánypárttal, hanem egymással versenyeznek

CÉL

MIKECZ DÁNIEL:

Az ellenzék számára az önkormányzati választáson reális cél, hogy megtartsa jelenlegi pozícióit, de 2019-hez képest több helyen is gyengültek

Felturbózták a nővérhiányt

EGÉSZSÉGÜGY Néhány órán belül két közleményben is igyekezett a Belügyminisztérium azt sugallni, hogy csak a rosszindulatú források szerint okoz súlyos ellátási gondot a szakdolgozókat szolgáltató munkaerő-kölcsönzők kiűzése a kórházakból.

Mint arról írtunk: januártól több olyan jogszabály lépett életbe az egészségügyben, amely szűkítette a foglalkoztatást, köztük volt az is, amely megtiltja, hogy a kórházak munkaerő-közvetítéssel, -kölcsönzéssel alkalmazzanak szakdolgozókat. Ficzere Andrea, a Magyar Kórházszövetség alelnöke már tavaly december közepén arra figyelmeztetett az Economxnek adott nyilatkozatában, hogy amennyiben január elsejétől valóban kivezetik a bérnővéri rendszert, országszerte gondban lesznek a kórházak.

Azóta a hírek igazolni is látszanak az aggodalmait. A Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet január 6-án egyszerre 20 egészségügyi intézmény részleges leállását jelentette be, egyidejűleg jelezve, hogy az érintett betegeket mely intézmények fogadhatják.

Tegnap Takács Péter, az egészségügyért felelős államtitkár értekezletet is tartott a budai kórházak vezetőinek – erről a Belügyminisztérium adott ki közleményt, mely igyekezett megnyugtatni: „az egészségügyi államtitkárság az Országos Kórházi Főigazgatósággal és az Országos Mentőszolgálattal együttműködve folyamatosan nyomon követi a budai kórházak helyzetét annak érdekében, hogy a betegek ellátása mindenhol folyamatos és zavartalan legyen.” Egyúttal annak a bizakodásnak is hangot adtak, hogy az eddig bérnővérként dolgozó szakemberek véget vethetnek „gátlástalan kizsákmányolásuknak, és az egészségügyi szolgálati jogviszony keretein belül folytathatják munkájukat.”

Úgy tudjuk, például a fővárosi kórházakban a szakdolgozók 10-30 százalékát kölcsönözték eddig. Vannak olyan osztályok, ahol nem is találtak mást, csak bérnővért.

Megkérdeztük a Belügyminisztériumot, hogy ha az egészségügyi szolgálati jogviszony annyival jobb a „kizsákmányolt” bérnővérstátusznál, mint ahogyan ezt közleményük sugallja, akkor az érintett kollégákat eddig miért nem sikerült átcsábítani az állami státuszokba? Illetve arról is érdeklődtünk: hány helyen, hány nővért, mennyi munkaórában szolgáltattak a most kiszorított „nővérkölcsönzők”? E kérdésekre lapzártánkig nem kaptunk választ.

A kialakult helyzetben nem akadt olyan kórházi vezető, aki névvel beszélt volna arról, hogy náluk mennyire súlyos problémát okoz a „bérnővérkedés” megszüntetése, de úgy tudjuk, például a fővárosi kórházakban a szakdolgozók 10-30 százalékát kölcsönözték eddig munkaerő-közvetítőktől. Vannak olyan osztályok, ahol nem is találtak mást, csak bérnővért. Jellemzően ez ott fordul elő, ahová a hálátlan körülmények miatt különösen nehéz volt munkatársakat találni, így például krónikus belosztályoknál, pszichiátriáknál. Egy intézményben, ahol az adott osztályon csak egyharmadnyi bérnővért alkalmaztak, most csak feleannyi beteget tudnak ellátni, amíg nem rendeződik a helyzet. Arra a kérdésünkre, tapasztalják-e, hogy a bérnővéri státuszból átlépnek-e az érintettek az egészségügyi szolgálati jogviszonyba, meglehetősen vegyes választ kaptunk. Egy részük eleve az állami rendszerben dolgozik heti öt napot, és azért vállal mellé heti két nap „bérnővérkedést”, hogy meg tudjon élni. Vannak olyan egyedülálló ápolók, akik például a rugalmasabb foglalkoztatás mellett tudták csak összehangolni a gyerekük ellátását és a munkavállalásukat.

Lapunknak az egyik kórházi vezető arról is beszélt, hogy az állami ellátórendszerben való munkavállalástól sokakat a vezénylésektől való félelem tart vissza, és az is lényeges szempont, hogy bérnővérként 25-30 százalékkal többet kereshettek, mint az állam által alkalmazott társaik. DANÓ ANNA

LAPSZÉL

Lánczit hivatalosan is kinevezték

FORRÁS: NOVÁK KATALIN/FB

Átvehette kinevezési okmányát Novák Katalin államfőtől a februártól működő Szuverenitásvédelmi Hivatal elnöke, Lánczi Tamás tegnap – derült ki a köztársasági elnök Facebook-posztjából. Lánczi még kinevezése előtt beszélt arról, a hivatal feladata az lesz, hogy „információkat gyűjtsenek, elemezzenek.” Hiszen azt ő is elismerte, hogy az általa vezetett szervezet nem hatóság, nem fognak nyomozásokat végezni, szankciókat pedig nem alkalmazhatnak. Ligeti Miklós, a Transparency International Magyarország jogi igazgatója lapunknak arról beszélt, a Szuverenitásvédelmi Hivatalnak inkább a „lejáratóra kapacitása” lesz erős, azaz hírverést tudnak rendezni a megcélzott társadalmi szervezet körül. NÉPSZAVA

2021 embercsempész szabadon

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

2023-ban összesen 2021 fő embercsempész került reintegrációs őrizetbe – közölte a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) a hvg.hu-val. Korábban – emlékeztetett a portál – azt lehetett tudni, hogy tavaly augusztus elejéig 1385 külföldi embercsempészt engedtek ki a magyar börtönökből. Magyarországon a döntés meghozatala előtt a fogvatartotti állomány 13 százalékát, 2600 főt tették ki a külföldiek, többségük embercsempészetért ült. Az embercsempészek szabadon bocsátását a kormány azzal magyarázta korábban, hogy ellátásuk éves szinten több milliárd forintos költségekkel terheli a büntetés-végrehajtási szervezetet. NÉPSZAVA

„Személyre szabott vallásüldözés folyik”

VÁLTÁS Az állam átvette Iványi Gáborék több iskoláját. A lelkész szerint a kormány nem nézi jó szemmel, hogy növekszik irántuk a szolidaritás.

CZENE GÁBOR

A Klebelsberg Központ kedden adta hírül, hogy az Iványi Gábor vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) közgyűlése úgy döntött, megszünteti az öt településen – gyürei székhellyel Beregdarócon, Gemzsén, Gulácson és Tiszaszentmártonban – működő Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskolát. Az iskolák állami fenntartásba kerültek, az óvodai feladatok ellátásáról a helyi önkormányzatok gondoskodnak – derült ki a Klebelsberg Központ közleményéből. Iványi Gábor a Népszavának nyilatkozva arról számolt be: helyi református lelkészek erős kampányt folytattak annak érdekében, hogy a tantestületek és a családok kérjék a fenntartóváltást. Elmondása szerint Maruzsa Zoltán államtitkár – miután az elmúlt években az összes kiegészítő támogatást elvette az Iványiék által fenntartott iskoláktól – szintén azt erőltette, hogy a MET kérje az átvételt. A döntés 900 gyereket érint. „Mi azért engedtük el a dolgot, mert nem akartunk szembemenni a tantestületekkel és a szülői munkaközösségekkel. Őrült tempóban, gyűlölettől vezérelt furcsa szorgalommal zavarták le az átadást múlt év végén” – fogalmazott Iványi.

Személyre szabott vallásüldözés folyik – jelentette ki a lelkész. „Más vallásokat nem üldöznek, hanem túltámogatnak, azokat ilyen módon tartják sakkban. Bennünket pedig üldöznek, az elvonásokkal próbálnak ellehetetleníteni.” Ennek egyik oka szerinte az, hogy miközben az egyházak támogatottsága általában csökken, irántuk növekszik a szolidaritás: legutóbb már több mint 73 ezren ajánlották fel számukra a személyi jövedelemadó egy százalékát.

Hajdan, amikor Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében átvették az iskolákat, senki nem gondolta volna, hogy jön egy kormány, amely megfosztja a MET-et az évtizedekkel korábban, még a Kádár-rendszerben megszerzett teljes jogú egyházi státuszától. „Nem értelmezhető az a kérdés, hogy miért nem volt B tervünk. A B terv legfeljebb az lehet, hogy feladja az ember, vagy kivárja, amíg kormányváltás történik” – hangsúlyozta a lelkész.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az egyik érintett intézmény a gulácsi Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola

A szóban forgó iskolákat a MET annak idején nem a semmiből alapította, hanem azok fenntartását a „helyi önkormányzatok és a tantestületek könyörgésére” átvette. Az iskolák így megmenekültek a bezárástól. Iványiék az eredetileg pici létszámú intézményeket felfuttatták, továbbfejlesztették gimnáziummá, beindították az esti tagozatot, ahol nem volt, ott óvodát vagy bölcsődét hoztak létre. Olyan réteget értek el, amely – úgy tűnik – a kormány szemében „nem megtérülő befektetésnek” minősül.

Az iskolákban ugyanis túlnyomórészt szegény, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek tanulnak. Napi háromszori étkezést és más szolgáltatásokat (például iskolabusz) nyújtanak számukra, amelyekért a MET soha egyetlen fillért sem kapott az államtól. Sőt. 2011-től a kormány elvette az intézmények költségvetésének legalább 40 százalékát kitevő kiegészítő normatívát.

„Eddig bírtuk kihúzni” – közölte Iványi Gábor. Egy idő után már a járulékokat sem tudták fizetni a munkatársak után. Elmaradásaikat az egyszázalékos felajánlásokból befolyt összegből kívánják rendezni. Mintegy 1,3 milliárd forintról van szó (beleértve az automatikusan járó költségvetési kiegészítést is), a pénznek elvileg még ebben a hónapban meg kell érkeznie.

A lelkész attól tart, hogy a most állami fenntartásba került iskolák jelenlegi formájukban és színvonalukon nem fognak megmaradni. „Nem vagyunk rózsás helyzetben, de azért nem temetem magunkat” – jellemezte a helyzetet Iványi Gábor. Erősen reméli, hogy a történtek nem indítanak be dominóhatást, és a MET többi iskolájában a tantestületek képesek lesznek kitartani.

73 ezer

Legutóbb ennyien ajánlották fel Iványiéknak adójuk egy százalékát

REMÉNY

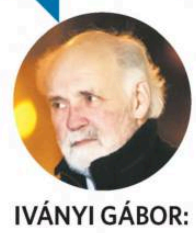

IVÁNYI GÁBOR: Nem vagyunk rózsás helyzetben, de azért nem temetem magunkat

Egy út van: a tarifaközösség

KÖZLEKEDÉS Még a végleges kormánydöntés előtt, de a városvezetés számára nem teljesen váratlanul tett ajánlatot Lázár János miniszter a fővárosnak.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Erre utal, hogy Karácsony egyik helyettese, az önkormányzati választásokon az V. kerületben polgármesterjelöltként indulni akaró Kerpel-Fronius Gábor jelölő pártja, a Momentum petíciót indított a Budapest-bérlet megvédéséért.

Alapvetésként le kell szögezni: a regionális tarifaközösség bevezetését minden közlekedési szakember helyesli és már régóta ajánlgatja. (Az utazóközönség számára ez erősen leegyszerűsítve azt jelenti, hogy egyetlen bérlettel használhatnak valamennyi közösségi közlekedési eszközt az adott régióban, jelen esetben Budapesten és Pest megyében.) A főváros utolsó, még Vitézy Dáviddal mint közlekedési államtitkárral aláírt, agglomerációs járatokról szóló megállapodásába is bekerült, hogy távlati cél egy új közös jegy- vagy bérlettípus kidolgozása. Csakhogy az Orbán-kormány és az ellenzéki vezetésű főváros közötti mindennapos csatározássá felerősödő konfliktus a távoli jövőbe lökte ezt a tervet. Erre rakódott rá az agglomerációs járatok körüli elszámolási vita és az évi 12 milliárd forintos állami támogatás ügye. Erről ugyanis a szokásos önkormányzati feladathoz kötött normatíváktól – például óvodaműködtetés – eltérően évről évre támogatási szerződést kell kötni. Ráadásul a kormány hol csak az év végén, hol pedig csak egy részét fizette ki az összegnek. Tavaly például csak 10 milliárdot kapott ezen a címen Budapest.

Ehhez képest volt igen meglepő Lázár János ajánlata a tarifaközösség létrehozására. A Népszava értesülése szerint a fővárost nem érte teljesen váratlanul a javaslat. A régi mederben nem volt folytatható az együttműködés, a váltás pedig csak a tarifaközösség keretei között képzelhető el. A közlekedési miniszter egy szóval sem említette, de a városvezetés elképzelhetetlennek tartja a kölcsönösen elfogadott modell szerinti elszámolás nélküli bérletelfogadást. „Ez olyan lenne, mintha egy színházigazgató azt mondaná: a nálam megvett jeggyel a szomszédos teátrum előadására is beülhetsz” – hoztak érzékletes példát lapunknak.

Az elszámolás nélküli bérletelfogadás a MÁV-HÉV Zrt. számára is jelentős kiesés lenne, hiszen a Budapesti Közlekedési Központtal kötött megállapodás alapján a BKK menetdíjbevételeiből befolyó összeg 11 százalékát kapja meg. A MÁV és a Volánbusz a vonatok és a távolsági buszok városhatáron belüli használatáért a menetdíjbevétel 1 százalékára jogosult, így a főváros a BKK menetdíjbevételének 12 százalékát fizeti ki az állami cégeknek. Ez több milliárd forintos tétel évente.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A pluszok és a mínuszok számolgatása zajlik most a kormány és a főváros oldalán is

A BKK 2023-as üzleti tervében 240 milliárd forint ráfordítás szerepel. Ennek zömét a BKV viszi el, de jelentős összeget hasít ki belőle a több fővárosi buszjáratot üzemeltető ArrivaBus is, míg a keret harmadik, legkisebb része a BKK közlekedésszervezői feladatainak finanszírozására megy el. A bevétel legjelentősebb részét a fővárosi önkormányzat közösségi közlekedésre biztosított forrása teszi ki, ami tavaly cirka 138 milliárd forint volt. Erre jön rá a fent már említett 12 milliárdos állami normatíva, a BKK egyéb bevételei – reklám, Mol Bubi stb. –, illetve a menetdíjbevétel. Ez utóbbi szintén két részből áll: a bérletek és jegyek eladásából a járvány után lassan visszakapaszkodva tavaly már 68-70 milliárdra nőtt az összeg. Ehhez adódik hozzá az állam által törvényben rögzített, a 65 év felettiek ingyenes utazását ellentételező szociálpolitikai kedvezmény. Ennek összege 12,5-13 milliárd forint volt 2023-ban. Itt érdemes hozzátenni: a Lázár által kedden bejelentett tarifarendszer-átalakítás, amelynek során a 65-ből csak 22 kedvezménytípus marad, üzletpolitikai kedvezmények törlését jelenti. Ezek a MÁV és a Volánbusz üzleti szabályzatában szerepeltek, nincs törvényi hátterük, ezekre a két cég nem kapott szociálpolitikai támogatást az államtól, így megszüntetésükhöz, átalakításukhoz sem volt szükség törvénymódosításra. Ehhez hasonlatosan saját üzleti (közgyűlési) döntéssel biztosítja az ingyenes utazást a 14 év alattiaknak a fővárosi önkormányzat. Ennek kieső bevételét szintén nem ellentételezi az állam.

Akár egyharmados menetdíjkiesést is jelenthet a BKK-nak, ha a budapestiek inkább a vármegyebérletet fogják megvenni.

Az agglomerációs elszámolás összege 2024-ben már akkora lenne, hogy meghaladná a 12 milliárdos állami normatíva összegét.

Az agglomerációs elszámolás összege 2024-ben már akkora lenne, hogy meghaladná a 12 milliárdos normatíva összegét, ha pedig ki sem fizetik a teljes összeget, jelentős mínuszt jelentene a fővárosnak. Ezért állhat a főváros érdekében egy új típusú megállapodás, amelynek nehézségét a bevételek megosztása jelenti. Ha nincs semmilyen megállapodás, akkor a főváros által adott pénz nagyon hiányozna az állami cégek kasszájából is. Így mindkét fél számára elemi érdek a korrekt elszámolás, kérdés, hogy ez ebben a politikai viharban kialakítható-e.

Az ügylet a főváros számára nagyon sok kockázatot rejt. Ha a teljes árú vármegyebérlet (9450 forint) hajszállal olcsóbb is, mint a Budapest-bérlet (9500 forint), ráadásul azzal mindenen lehet utazni, míg a BKK-bérlettel nem, akkor a budapestiek a vármegyebérletet fogják megvenni. Ez akár egyharmados menetdíjkiesést is jelenthet a BKK-nak. (Információink szerint Pest megyében 15 milliárd forint értékben adtak el tavaly vármegyebérletet.) Kivéve persze, ha a Budapest-bérlet árát annyira lecsökkentenék, hogy érdemesebb legyen ezt venni. A 14 év alattiak törvénybe foglalt ingyenes utazása esetén állami ellentételezés jár, így a BKK a jelenlegihez képest pluszbevételhez jutna. A vármegyebérlet 25 éves korig nyújtott 50 százalékos kedvezményének ellensúlyozása viszont szintén fogas feladvány lesz a BKK-nak. (Budapest-bérlet vásárlása esetén teljes árat kell fizetni.)

A pluszok és mínuszok számítgatása zajlik most mindkét oldalon. A főváros a korábbitól eltérő modellt alakítana ki, amelynek alapja egy tisztán utaskilométereken alapuló, menetdíjbevétel-alapú elszámolás lenne. (A különféle BKK-szolgáltatásokat az állami cégek ettől függetlenül rendelnék meg és ettől függetlenül számolnák el.) A mindenki számára elfogadható mechanizmus kialakítására nagyon kevésnek tűnik a március elsejéig rendelkezésre álló idő, de az önkormányzat azt reméli, hogy az átmeneti időre szóló, tavaly december végén kötött megállapodást nem mondja fel a MÁV és a Volánbusz. Ám sem erre, sem egy korrekt elszámolási metódus elfogadására nincs garancia. Rendkívüli közgyűlés összehívását mindenesetre nem tervezi a városvezetés, mivel a közgyűlésen egy konkrét, a minisztériummal kitárgyalt megállapodásról lenne értelme beszélni, ehhez viszont kemény szakmai előkészítésre van szükség. Ilyen kérés egyébként nem érkezett a képviselőktől sem.

SZALAI ANNA

Ismét terítékre kerül az Orbán-kormány

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A Zöldek frakciójának kezdeményezésére létrejött többpárti megállapodás alapján a képviselő-testület tagjai szóban és írásban is véleményt fognak nyilvánítani az Ukrajna finanszírozását akadályozó magyar vétóról. Kifejtik az álláspontjukat arról a múlt decemberi brüsszeli döntésről is, amelynek nyomán Magyarország hét éven át fokozatosan hozzájuthat 10,2 milliárd euró közösségi támogatáshoz, vagyis a számára megítélt felzárkóztatási forrásoknak csaknem feléhez, és várhatóan ismét hangot adnak a júliusban hivatalba lépő magyar EU-elnökséggel kapcsolatos aggodalmaiknak. Közben gyűlnek az aláírások a Magyarország szavazati jogának megvonását szorgalmazó petícióhoz is, amelynek kezdeményezője, Petri Sarvamaa finn kereszténydemokrata képviselő szintén egy parlamenti határozatban adna nyomatékot a követelésnek.

FOTÓ: FREDERICK FLORIN/AFP

Az EP-ben legutóbb tavaly novemberben rendeztek vitát a magyarországi jogállamiságról

Az EP többségi véleményéről képet adhat a Politico nevű brüsszeli hírportál által a múlt héten ismertetett levél, amelyet a mérsékelt jobboldali pártokat tömörítő frakció vezető tisztségviselői írtak a parlament elnökének. Ebben követelik a 10,2 milliárd euró felszabadításáról szóló európai bizottsági döntés felülvizsgálatát, és kifejtik: Orbán Viktor „az EU stratégiai érdekeit teljes mértékben semmibe véve és megsértve” megakadályozta az EU hosszú távú költségvetésének a felülvizsgálatát és ezzel együtt Ukrajna pénzügyi támogatását.

Az uniós törvényhozó testületben utoljára tavaly novemberben rendeztek vitát a magyarországi jogállamiságról és a befagyasztott közösségi támogatásokról. Akkor a képviselők többsége azon a nézeten volt, hogy az Európai Bizottság ne engedjen Orbán Viktor zsarolásának, és ne szabadítsa fel a zárolt pénzügyi támogatásokat mindaddig, amíg a magyar kormány maradéktalanul nem teljesíti annak összes feltételét. Ezt megelőzően a májusi plenáris ülés napirendjén szerepelt a téma, és az EP akkor állásfoglalást is elfogadott, amelyben megkérdőjelezte, hogy az Orbán-kormány hitelesen be tudja-e tölteni az EU Tanácsának soros elnöki tisztségét 2024 júliusa és decembere között.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

€/HUF 378,08 ↓ -0,24% | $/HUF 345,06 ↓ -0,51% | CHF/HUF 405,13 ↓ -0,43%

LAPSZÉL

Kétéves csúcson a bizalmi index

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A GKI fogyasztói bizalmi index – a decemberi emelkedés után – gyorsuló ütemben nőtt januárban, és közel kétéves rekordmagasságba emelkedett. Az EU támogatásával végzett felmérések három évtizedes történetében még sosem fordult elő ekkora javulás egyik hónapról a másikra. Az emelkedés elsődleges mozgatója az, hogy a lakosság mind az elmúlt 12 hónapban tapasztalt pénzügyi helyzetét, mind a következő 12 hónapra vonatkozó pénzügyi kilátásait az előző hónaphoz képest erősen javulónak értékelte, valamint jóval kedvezőbbnek látja az ország következő 12 havi gazdasági helyzetét is. Ugyanakkor a lakosság inflációs várakozása valamelyest emelkedett. NÉPSZAVA

Aggódik a Világbank

A Világbank 2,6 százalékra javította a 2023-as globális gazdasági növekedésre vonatkozó előrejelzését a júniusban becsült 2,1 százalékról. Az idén változatlanul 2,4 százalékos világgazdasági bővülést vár, ám megjegyzi: a globális növekedés üteme ezzel már a harmadik egymást követő évben lassul, és csaknem 0,75 százalékponttal elmarad a 2010-es évek átlagától. A Világbank szerint a világgazdaság helyzete most jobb, mint egy évvel ezelőtt, mivel csökkent a globális recesszió kockázata, ám számos feltörekvő gazdaság középtávú kilátásai romlottak a lassuló növekedés, a globális kereskedelem stagnálása és az elmúlt évtizedek legnagyobb hitelszigorítása miatt. MTI

Tovább csökkennek az üzemanyagárak

FOTÓ: NÉPSZAVA

Péntektől bruttó 3 forinttal csökken a benzin nagykereskedelmi ára, a gázolajé nem változik. Így a 95-ös benzin literenkénti átlagára 559 forintra változik, a gázolajé 587 forint marad – írja a Holtankoljak.hu. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
62 804,52	↑	+1,43%
Mol		
2814 Ft	↓	-0,64%
MTelekom		
718 Ft	↑	+5,12%
OTP		
16 700 Ft	↑	+3,21%
Richter		
9095 Ft	↓	-0,22%

Szeged a BYD-re vár

GYÁR Döntően derűlátóan, nagy lehetőségként ítélik meg a helyiek a kínai autógyártó érkezését. A külföldi munkavállalóktól pedig nem tartanak.

BOD PÉTER

Szeged gazdaságát eddig is a több lábon állás jellemezte. Hiányoztak azonban innen a valóban nagy cégek, de az IT-szektorban hazai élővasnak számít, köszönhetően, hogy a programozással foglalkozó közepes nagyságú cégek közel 4 ezer munkavállalót foglalkoztatnak. Kormányzati segítség nélkül is dinamikusan fejlődik, noha érthető okokból az ott folyó iparosítás nagyságrendje miatt Debrecen mögött lemaradni látszott a harmadik legnépesebb hazai város. Új helyzetet teremtett, hogy 5 milliárd eurós beruházással autógyárat épít ide már az idén a kínai BYD. A gépiparnak és az autógyártásnak helyben nincsenek hagyományai, de egy új technológia esetében ez talán nem is bír különösebb jelentőséggel. Eddig egyeteméről volt híres a város, Karikó Katalin idei orvosi Nobel-díja erre csak ráerősített. A helyieket arról kérdeztük: mit szólnak Európa egyik legnagyobb elektromosautógyára érkezéséhez, milyen lehetőségeket és veszélyeket látnak a beruházás kapcsán.

A BYD szegedi gyárépítése olyan esemény, mint a várost sújtó 1879-es árvíz utáni újjáépítés – fogalmazott Bódi György, a Szegedért Alapítvány korábbi vezetője, aki arra emlékeztetett, hogy a rendszerváltás óta nem volt nagy gazdasági beruházás Szegeden. A város egykori élelmiszeripari cégei közül a Pick maradt talpon, és hosszú ideje ez az egyetlen tradicionális vállalkozás, amivel összekötik a város nevét. Úgy látom, hogy az itteni autógyártás ablakot vagy újabb ablakot nyit Szeged számára a világra – tette hozzá. A beruházást azért is érzem nagyon fontosnak, mert a helyi gazdaságfejlesztés kapcsán mindig a tudásipar meglétét és jelentőségét hangsúlyozták, és ehhez most hozzákapcsolódik egy óriási volumenű termelőkapacitás – vélekedett Bódi György.

Arra több megszólaltatott utalt, hogy 2008-ban nagy volt Szegeden a csalódás, amiért a Mercedes a gyárának helyszínét a közeli Kecskeméten jelölte ki. Akkor elúszni látszott az esélye, hogy itt valaha autógyár létesülhet. Ezért is, másért is volt meglepetés a helyiek számára a bejelentés. Alapjaiban ez a beruházás nem fogja megváltoztatni a város jellegét. Szeged száz éve egyetemi város, és az is marad. Bár nagy jelentőségű a BYD idetelepülése, ez a város soha nem lesz autógyáros – osztotta meg nézetét Tóth Andrea, aki helyben kommunikációs referensként dolgozik. Ugyanakkor nem kérdés, hogy a város újkori gazdaságtörténetében fordulópontot jelent a BYD itteni megtelepülése – tette hozzá, és ezt azzal egészítette ki, hogy BYD után újabb beruházások érkezhetnek Szegedre, amely befektetési szélárnyékban élt az elmúlt három évtizedben. Nagy kérdés, hogy helyben mennyi szakképzett munkaerő áll rendelkezésre – hallhattuk, azzal kiegészítve, hogy viszonylag kevés helybeli fog tudni elhelyezkedni a rövid időn belül induló gyárban. Jó jel, hogy a helyi egyetem akar, és a mérnökképzés révén képes is kapcsolódni az autógyárban folyó kutatás-fejlesztési munkákhoz.

FOTÓ: MTI

Szijjártó Péter miniszter és Botka László polgármester december közepén jelentette be a BYD érkezését

Fontos hangsúlyozni, hogy ez nagy gyár lesz. Láthattuk korábban, hogy az Audi, a Suzuki és a Mercedes megváltoztatta Győrt, Esztergomot és Kecskemétet. A gyár léte bekerül a helyi mindennapokba, jelentősen alakítva a város életét – mondta el András, aki IT-szakemberként dolgozik Szegeden. Bizonyára sok lesz az Ázsiából érkező vendégmunkás, akiknek még a tömeges megjelenése sem fog gondot okozni, mert a helyi egyetemen évtizedek óta több ezer külföldi, sok esetben nem is a kontinensről érkező hallgató tanul, akiknek jelenlétét megszokták a szegediek – hallhattuk. Akkugyártás nem lesz Szegeden, ám nem zárható ki, hogy a kínai gyártó részéről a későbbiekben felmerülhet ez az igény, és nagy kérdés, hogy ebben a helyzetben mit tud tenni a városvezetés és a kormány – osztotta meg félelmét András, nem rejtve véka alá, hogy olyan technológiai változások is lehetnek az elkövetkező években, amelyek új alapokra helyezik az akkugyártást. Elmondta azt is, tart attól, hogy a nagy a különbség az európai és az ázsiai munka- és környezetvédelmi kultúra között, ami szintén hordozhat veszélyeket.

Érdekes szempontot említett meg a magát a zöldgondolat mellett elkötelezett Szilárd, aki középvezetőként dolgozik Szegeden. Bár imponálóak azok a számok, amelyek a BYD gyárépítése kapcsán elhangoznak, de tisztában kell lenni azzal, hogy a robotika olyan gyorsan fejlődik, hogy akár tíz éven belül kiváltható lesz valamennyi betanított munka. Az is elképzelhető, hogy nem háromezer, csupán néhány száz alkalmazottja lehet 2034-ben a szegedi autógyárnak. Szinte valamennyi általunk megszólaltatott kitért a helyi iparűzési adó kérdésére, ami az elkövetkező években jelentős mértékben gazdagíthatja a város kasszáját. Általánosnak mondható az a vélemény, hogy bár a gyárépítést bejelentő sajtótájékoztatón Botka László, a város polgármestere úgy fogalmazott, hogy az ebből származó bevétel helyben marad, ennek ellenkezőjét sem zárják ki a helyiek. Szilárd szerint elképzelhető az is, hogy olyan mértékben vonhatják el ebben az esetben az iparűzési adót Szegedtől, hogy pénzügyileg nem lesz jobb helyzetben az autógyár beindulása után sem az önkormányzat, mint jelenleg. Pedig nagy szükség volna a város infrastruktúrájának fejlesztésére, és – mások mellett – újabb önkormányzati bérlakások építésére.

Ettől fél a közművelésben dolgozó, nyugdíjhoz közelítő István is, aki szerint normál körülmények között egy ilyen nagyságrendű beruházás „megdobja" a város költségvetését, de idehaza messze állunk a normál viszonyoktól. Nagy kérdés, mennyi hazai munkavállaló kaphat munkát a gyárban, főleg a közép- és felső vezetői szinten – vetette fel. A városvezetés és a helybeliek is nagy reményeket fűznek ahhoz, hogy a gyárnyitás javít a város népességmegtartó képességén. Ez nem egy ősfideszes város – nevette el magát István, amikor arra kérdeztünk rá, hogy okozhat-e helyben gondot, hogy várhatóan sok külföldi munkavállaló fog egyszerre megjelenni Szegeden. A város lakossága eddig sem volt homogén, sok az itt tanuló külföldi diák, az idősebbek pedig emlékezhetnek rá, hogy a rendszerváltás előtt a helyi textiliparban sok kubai dolgozott, és velük sem volt semmi gond. Itt helyben az emberek ezért nem fogékonyak a migránsellenes kormányzati propagandára – tette hozzá István.

KILÁTÁS

BÓDI GYÖRGY: A rendszerváltás óta nem volt nagy gazdasági beruházás Szegeden, az itteni autógyártás ablakot vagy újabb ablakot nyithat a város számára a világra

300 hektár

területet kell biztosítani, ezzel még adós az önkormányzat

Állnak a kisajátítások

Régészetre, műszaki tanácsadásra, talajvédelmi tervre már költött a város, földeladásra viszont eddig csak a Pick Szeged Zrt. állt rá. Ahogy megírtuk, Szeged közel 90 millió forintos hektáronkénti árat fizet Csányi Sándor OTP-vezér földjeiért, miközben szántókért a hírek szerint mindössze 3-4 milliót kínál – olvasható az Átlátszó frissen publikált cikkben, amelyben a BYD szegedi gyárának helyszínéül kijelölt 300 hektárnyi földterületről írnak.

Felpezsdül a város

Várhatóan több ezer fővel növekedhet a város lakossága, köszönhetően annak, hogy a nem hivatalos adatok szerint háromezer főt foglalkoztat majd az autógyár. A város gazdasági életére jótékonyan hathat, hogy az európai elektromos autógyártás egyik fontos központjává válik Szeged. Az emlegetett helyi iparűzési adó (hipa) bevétel mellett nőhet a város kiskereskedelmi forgalma, növekedhet a vendéglátás, többen vehetik igénybe a helyi szolgáltatásokat a fodrásztól az uszodáig. Nőhetnek az ingatlan- és az albérletárak. Egy ilyen nagyságrendű beruházás felpezsdítheti az amúgy sem szunnyadó város életét.

> Ez nem egy ősfideszes város, itt az emberek ezért nem fogékonyak a migránsellenes kormányzati propagandára.

Két főút, az M5-ös és az M43-as találkozásánál alakítják ki az autógyárat fogadó – a képünkön lila színű – ipari parkot

FOTÓ: SZEGED.HU

Kísért a fasiszta múlt

ITÁLIA Nemzetközi visszhangja is volt annak a vasárnapi szélsőjobboldali felvonulásnak, amelyen a jelenlévők római tisztelgéssel köszöntötték egymást. Az ügy Giorgia Meloni kormányában is feszültséget keltett.

RÓNAY TAMÁS

FORRÁS: A PANORAMA.IT HONLAPJA

Olaszországban a mai napig nem történt meg a fasiszta múlttal való szembenézés

Több száz szélsőjobboldali gyűlt össze a Via Acca Larentián, a fasiszta Olasz Szociális Mozgalom (MSI) szélsőjobboldali párt egykori székháza előtt vasárnap. Az MSI három, 1978 januárjában megölt szélsőséges tagjára emlékeztek. Az elkövetőket sosem fogták el, de minden jel szerint a Vörös Brigádok szélsőbaloldali terrorcsoport állhatott a háttérben.

A neofasiszta megmozdulást minden évben megrendezik, idén állítólag valamivel kevesebben jelentek meg, mint az elmúlt években. A felvonulásnak mindeddig alig volt visszhangja az olasz médiumokban, pedig mindig ugyanazon szélsőséges rituálé szerint zajlik. Ezúttal azonban a fasiszta tisztelgést ábrázoló videót továbbították a médiának, ami nagy port kavart. Elsősorban azért, mert a Giorgia Meloni által vezetett Olasz Testvérek párt (FdI) szintén az MSI-ből nőtt ki. A német történészek például rendszeresen emlékeztetnek arra, hogy hazájukkal szemben Olaszország nem nézett szembe fasiszta múltjával, s Meloni ugyan több alkalommal is elhatárolódott Mussolinitől és ideológiájától, köztük a rasszizmustól, de pártjának sok tagja már nem ennyire elutasító a fasiszta múlttal szemben. Az újfasiszta láng továbbra is ég a párt szimbólumában.

Épp ez jelent komoly fejfájást Meloni számára. Attól tart, ha túl radikálisan határolódik el a múlttól, s minden, a fasizmust felidéző jelképet eltöröl, akkor a párt kemény magjával találja szemben magát. A szélsőségesek közé tartozik egyebek mellett egyik legközelebbi munkatársa, Ignazio La Russa, a szenátus elnöke, akivel 2012-ben együtt alapította a pártot. La Russa többször beszélt nosztalgiával a sötét múltról, s azzal büszkélkedik, hogy Ducemellszoborgyűjteményt mondhat magáénak.

Olaszországban egyébként 1946-ban amnesztiát kaptak a fasiszták.

Meloni, aki a külvilág előtt mérsékelt és megbízható atlantista politikusként tűnik fel, a fasiszta felvonulás ügye meglehetősen kínos. Úgy reagált, ahogy ilyen esetekben máskor is szokott: egy szót sem szólt. Az ellenzék viszont nagyon is határozottan tiltakozott. Elly Schlein, a balközép Demokrata Párt vezetője a felvonulás kapcsán az X közösségi hálózaton azt írta, a képsorok olyan érzetet kelthetnek, mintha 1924-ben készültek volna. „Meloninak nincs mondanivalója?" – tette fel a költői kérdést. A közösségi oldalakon sok felhasználó felidézte, hogy néhány hete a milánói Scala évadnyitó operabemutatóján egy férfit kihallgatott a rendőrség, mert azt kiabálta, hogy „éljen az antifasiszta Olaszország".

Most azt vizsgálják, a fasiszta tisztelgés bűncselekménynek minősül-e: bár a fasiszta ideológia terjesztése tilos Olaszországban, egy bíróság egyszer úgy döntött, a fasiszta, vagy rómainak nevezett tisztelgést lehet használni a halottakra való megemlékezéskor. Luigi Spagnolli dél-tiroli szenátor hangsúlyozta: „Németországban elképzelhetetlenek és tiltottak lennének az ilyen esetek. Itt fényes nappal zajlanak."

Az eset nemzetközi szinten is felháborodást keltett. Manfred Weber, az Európai Néppárt (EPP) elnöke közölte: nincs helye Európában a fasiszta tisztelgésnek „és azt a lehető leghatározottabban elítéljük". Egyúttal üdvözölte az EPP-hez tartozó Forza Italia (a néhai Silvio Berlusconi által alapított politikai erő) vezetője, Antonio Tajani „egyértelmű álláspontját ebben a kérdésben". Tajani deklarálta: pártja egyértelműen antifasiszta, s hozzátette, mindenkinek el kell ítélnie a történteket, mert annak támogatása a diktatúrák támogatásával egyenértékű. „A törvény kimondja, hogy hazánkban nem lehet a fasiszta ideológiát hangoztatni" – emlékeztetett. Tajani, aki Meloni kormányában a külügyi tárca élén áll, határozott szavai arra utalnak, hogy az olasz kormányban súrlódások merültek fel a történtek miatt.

Most azt vizsgálják, a fasiszta tisztelgés bűncselekménynek minősül-e.

Az olasz rendőrség vizsgálatot indított a vasárnapi történtekkel kapcsolatban, s mint a Corriere della Sera szerdai számában jelezte, az első információkat át is adták a római ügyészségnek, s már tucatnyi személyt azonosítottak, ötük ellen pedig feljelentést tettek fasizmus elleni törvények alapján.

Az eset ismét rávilágít az olaszok és fasiszta múltjuk ambivalens viszonyára. A radikális jobboldaliak például minden évben elzarándokolnak Predappióba, Mussolini szülőhelyére. A Duce-emléktárgyak Olaszország-szerte kaphatók az ajándékboltokban, és a fasiszta emléktáblák is fennmaradtak egy sor helyen. Bár az antifasizmus az olasz alkotmányban is szerepel, nincs társadalmi konszenzus a totalitárius korszak megítélését illetően. Mussolini diktatúrája megosztja a társadalmat. És egyre inkább igyekeznek lekicsinyelni az akkori eseményeket. Matteo Salvini, a populista Liga elnöke például a Duce idézésével provokálja az embereket.

Olaszországban egyébként 1946-ban amnesztiát kaptak a fasiszták. Érdekes módon a törvényt Palmiro Togliatti a Kommunista Párt alapító tagja írta alá. Így egyetlen fasisztát sem állítottak bíróság elé.

Drogbandák fogságában Ecuador

LÁZADÁS A valóság a legvadabb akciósorozatot is felülírta Ecuadorban, ahol a szeptemberben kezdődött börtönlázadások kedden horrorforgatókönyvbe csaptak át. A dél-amerikai ország tavaly novemberben megválasztott új elnöke, Daniel Noboa már hétfőn 60 napos szükségállapotot hirdetett, majd kedden egy újabb rendelettel „a belső fegyveres konfliktus fennállását" deklarálta, terrorista csoportnak minősített húsz kábítószercsempész bandát, és felhatalmazta a fegyveres erőket, hogy az emberi jogok tiszteletben tartása mellett, a nemzetközi humanitárius jog keretein belül „semlegesítsék" ezeket a bűnözői csoportokat.

Az ország legfiatalabb elnökének számító 36 éves Noboát novemberben épp a biztonság helyreállításának ígéretével választották meg, de egyelőre nem tud eredményt felmutatni, a latin-amerikai állam története legsúlyosabb biztonsági válságát éli át.

A példátlan biztonsági válság közvetlen kiváltó oka az volt, hogy vasárnap eltűnt a délnyugati Guayaquil börtönéből a leghatalmasabb bandavezér, a Los Choneros bűnszervezet vezetője, Adolfo Macias, közismert nevén Fito. Kedden a másik nagy hatalmú drogbanda, a Los Lobos vezetője is megszökött, az országban pánik és káosz uralkodott el.

A BBC és az AFP hírügynökség beszámolója szerint Fito szökését több lázadás és túszejtés követte különböző börtönökben. A közösségi médiában hátborzongató videókat tettek közzé a börtönlázadásokról, köztük legalább két őr kivégzéséről. A börtönigazgatóság tegnapi közleménye szerint 139 alkalmazottját még mindig túszként tartják fogva az ország öt börtönében, de nem kommentálta a kivégzésekről készült videókat.

Ugyancsak kedden fegyveresek megrohamozták egy guayaquili közszolgálati televízió stúdióját, túszul ejtették az alkalmazottakat. A lövöldözéssel egybekötött stúdiófoglalást percekig élőben sugározták. Ebben a rajtaütésben senki sem halt meg vagy sérült meg, a 13 támadót letartóztatták, közölte a rendőrség az X-en (volt Twitter), de az országos zavargások tegnapig már legalább tíz áldozatot követeltek. A 139 börtönőrön kívül a drogbandák 7 rendőrt is elraboltak, két rendőrt pedig kegyetlenül meggyilkoltak.

A kábítószercsempész csoportok fellegvárának számító Guayaquil kikötővárosban – ahol az AFP megfogalmazása szerint a bűnbandák mindenhatóak – a legsúlyosabb a helyzet. A helyi rendőrfőnök szerdán nemzetközi sajtótájékoztatón közölte, hogy az erőszaknak nyolc halottja és három sebesültje van a városban.

FOTÓ: AFP/RODRIGO BUENDIA

Daniel Noboa elnök 60 napos szükségállapotot rendelt el a bűnbandák randalírozása nyomán

A helyzet súlyosságát jelzi, hogy országos kijárási tilalom lépett életbe este 11 órától reggel 5-ig, az oktatási minisztérium elrendelte az ország összes iskolájának ideiglenes bezárását tegnaptól kezdődően meghatározatlan ideig. Számos szálloda, étterem, bevásárlóközpont is bezárt, a hadsereg járművei járőröznek az utcákon. A közösségi médiákban Molotov-koktélos támadások, felgyújtott autók, rendőrök elleni támadások és tömeges pánikjelenetek felvételei láthatók.

Az ecuadori helyzet nemzetközi szinten is aggodalmakat kelt. Peru kedd este rendkívüli állapotot hirdetett az Ecuadorral határos, több mint 1400 km-es határ melletti valamennyi régióban. Kína szerdán felfüggesztette ecuadori külképviseleteinek tevékenységét. Az amerikai külügyminisztérium is „rendkívül aggódik" az erőszak és túszejtés miatt, és „szoros kapcsolatban áll Daniel Noboa elnökkel és az ecuadori kormánnyal (...), készen áll arra, hogy segítséget nyújtson".

A példátlan biztonsági válság egy folyamat csúcspontja. Ecuador a latin-amerikai országok között is az egyik legveszélyesebbnek számít közbiztonság szempontjából. Az előző államfő, Guillermo Lasso is többször hirdetett szükségállapotot az erőszak megfékezése érdekében. Legutóbb tavaly július végén a börtönökben terjedő, halálos áldozatokat is követelő erőszakhullám miatt. Az elnökválasztási kampányban az egyik jelöltet, Fernando Villavicenciót is agyonlőtték, szeptemberben a fővárosban, Quitóban két, autóba rejtett pokolgép robbant, majd hat börtönben lázadások és túszejtések történtek. A lázadást egyes bandavezér foglyok áthelyezése robbantotta ki, egyiküknek a gyanú szerint köze volt Villavicencio meggyilkolásához.

Az ecuadori drogbandák néhány évvel ezelőttig többnyire csak utcai bandák voltak, de mára a nemzetközi kábítószer-kereskedelem véreskezű főszereplőivé léptek elő, Ecuador pedig a Peruban és Kolumbiában termelt kokain fő kiviteli pontjává vált.

GÁL MÁRIA

LAPSZÉL

A húszi lázadók dróntámadása

FOTÓ: FAREED KOTB/AFP

Az eddigi legnagyobb léptékű támadást hajtották végre tegnap az Irán által támogatott jemeni lázadók a Vörös-tengeren közlekedő hajók ellen – számolt be az AP hírügynökség. A tengeri drónokkal elkövetett támadásra válaszul az amerikai és brit haditengerészet hajóinak kellett beavatkoznia, és lelőnie a lázadók által elindított lövedékeket. A támadást végül sikerült elhárítani, a hajókban nem keletkezett kár. Az akció a tervezett ENSZ Biztonsági Tanács elmarasztaló határozata ellenére történt, amely elítéli a harci tevékenységet, és azonnali beszüntetésükre szólít fel. A lázadók továbbra is azt állítják: a támadásaik célja, hogy Izrael befejezze a Gázai övezet ellen folytatott háborúját. NÉPSZAVA

Banglades Kína vonzásában

Pár órával az Awami Liga nevű kormányzó párt tegnapi választási győzelme után az eredményt azonnal kritika tárgyává tették a nyugati hatalmak, köztük kiemelten Nagy-Britannia és az Egyesült Államok. A választásokat az ellenzék bojkottálta, a győztes Haszina Vazed miniszterelnök pedig fogadta India, Szingapúr, Kína és Oroszország gratulációit. Elemzők szerint nagy a veszélye annak, hogy a nyugati elítélő nyilatkozatok az autokrata Kína és Oroszország karjaiba lökheti a 170 milliós ázsiai országot. NÉPSZAVA

Migránshajó borult fel Leszbosznál

FOTÓ: JOSE COLON/AFP

Két menekült meghalt és harminc megsérült, miután a görög Leszbosz szigeténél sziklához csapódott egy menekülteket szállító csónak. A baleset a Thermi nevű üdülőfalunál, a sziget keleti részén, a török partokhoz közel történt. A hatóságok szerint egészen távoli és nehezen hozzáférhető helyekről mentették ki a túlélőket. Az erős széllökések miatt a kompjáratok is szüneteltek Görögország több részén. Leszbosz továbbra is az Európai Unióba irányuló illegális déli migráció fő célpontja, annak ellenére, hogy a görög parti őrség és az EU-s Frontex is járőrözik a térségben. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy
BOGYÓ NÁNDOR
gyémántdiplomás okl. vegyészmérnök, közgazdász,
a néhai Egyesült Vegyiművek és a Chemokomplex Kkv. volt dolgozója,
hazánk iraki és nigériai nagykövetségének volt kereskedelmi (első) titkára 87,5 éves korában,
2023. december 15-én elhunyt.

Gyászolják felesége, lánya, unokái, barátai, kollegái és mindazok, akik szerették és kedvelték.
Drága halottunktól a legszűkebb családi körben fogunk elbúcsúzni.
Levélcím:
cbogyo@yahoo.com és nbogyo@t-online.hu

Trump nyakán a hurok

IMMUNITÁS Kedden Washington város szövetségi bíróságának fellebbviteli fóruma előtt tárgyalták Donald Trump volt elnök mentelmi jogának ügyét.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Nagy médiaérdeklődés kísérte az Egyesült Államok alkotmányjogi gyakorlata szempontjából történelmi jelentőségű egyórás meghallgatást, amelynek során a 2021. január 6-án, Trump hivatali ideje alatt a Capitolium épülete és a választások tisztasága ellen intézett szélsőséges támadással kapcsolatos elnöki felelősségre vonás lehetőségét vizsgálták a Washington Post beszámolója szerint. A háromfős bírói kollégium szkepszisének adott hangot Trump jogi csapatának érvelése hallatán, miszerint a volt elnök mentességet élvez a január 6-ai szavazatszámlálás és békés hatalomátadás meghiúsításának vádja alól, hiszen a szenátus nem szavazta meg ellene a kétharmados impeachmenteljárás megindítását. Az igazságügyi minisztérium nevében a vádat képviselő James Pierce „rendkívül riasztónak" nevezte az érvelést, amivel láthatóan bírói kar is egyetértett. Trump jogászcsapatának célja, hogy a bíróság a márciusra kitűzött tárgyalást a novemberi elnökválasztás utáni időpontra napolja el.

A demokrata Florence Y. Pan bírónő hipotetikus kérdésekkel igyekezett rámutatni az érvelés tarthatatlanságára. „Ezek szerint az elnök pénzért osztogathat kegyelmet, adhat ki államtitkokat vagy utasíthat egy SEAL-kommandót politikai ellenfele likvidálására, amennyiben előzetesen nem vonták impeachmenteljárás alá? – szólt a provokatív kérdés. John De Sauer, Trump ügyvédje a meghallgatáson ragaszkodott az álláspontjához, miszerint az elnök feladatainak ellátása közben elkövetett bármilyen bűncselekményért történő felelősségre vonást a szenátus által megszavazott impeachmentnek kell megelőznie. Az érvelésből következő jogi patthelyzetet látva profetikusnak hangzanak Tanya Chutkan, a washingtoni elsőfokú bíróság bírájának tavaly augusztusi szavai, miszerint az »elnökök nem királyok, az alperes pedig nem elnök« – utalva Trump aktuális jogi státusára.

Trump védelme korábbi elnökök incidenseit is felhozta példának, hogy állításaikat alátámasszák. A Watergate-botrány után lemondásra kényszerült Richard Nixonnak 1982-es ítéletében mentességet biztosított a polgári felelősségre vonás alól a legfelsőbb bíróság. A védelem szerint „megzavarta volna feladatai ellátásban" az elnököt, ha hivatali ideje alatt büntetőjogi felelősségre vonástól kellett volna tartania. J. Michelle Childs bírónő ellenben rámutatott, hogy Nixon kegyelmet kapott utódjától, Ford elnöktől, ami egyértelműen rámutat a lehetőség meglétére, miszerint egy elnök hivatala elhagyása után büntetőjogi felelősségre vonható.

Trump az áldozati bárány szerepében mutatta magát a washingtoni fellebbviteli bíróság előtt

Trump ügyvédje szerint káros gyakorlatot indíthat el, ha „megnyitják a zsilipet" a volt elnökök büntetőjogi felelősségre vonása előtt. A bírói kollégium egyedüli republikánus kinevezettje, Karen L. Henderson bár hagyományosan az elnöki hatalom védelmének képviseletében szólal meg, ezúttal mégis kétségeinek adott hangot az érvelés nyomán. „Ellentmondásos azt állítani, hogy Trump elnöknek a törvények végrehajtására vonatkozó alkotmányos kötelessége felhatalmazza őt a büntető törvénykönyv megszegésére. Az elmúlt kétszáz év joggyakorlata azt mutatja, hogy legyen valaki az utca embere vagy az Egyesült Államok elnöke, a tetteiért büntetőjogi felelősséggel tartozik" – fogalmazott egyértelműen.

> Ellentmondásos dolog azt állítani, hogy Trump elnököt alkotmányos kötelessége hatalmazta fel a büntető törvénykönyv megszegésére.

A washingtoni szövetségi bíróság másik testületének múlt havi döntése alapján Trump nem rendelkezik immunitással a január 6-ai eseményekben megsérült rendőrök és képviselők ügyében, ugyanis a hivatalban maradásért folytatott kampánytevékenység nem minősül hivatali cselekménynek. Trump természetesen közölte, hogy ezzel a döntéssel szemben is fellebbezéssel fog élni.

Trump már a manhattani ingatlancsalási ügyében is színpadként használta a bíróságot, ezúttal sem hagyta ki a mártírszerep lehetőségét. A meghallgatás utáni sajtótájékoztatón Trump ügyvédje patetikus szavakkal érzékeltette, hogy a Trump elleni eljárás „Pandóra szelencéjét" nyithatja fel, és minden későbbi elnök retteghet majd politikai ellenfelei bosszújától. Ironikus, hogy éppen Trump tett olyan ígéretet a kampány során, hogy az igazságügyi minisztériumot fogja bevetni Joe Biden és családja elszámoltatására. Persze aki eddig követte Trump politikai pályáját, az már nem vár következetességet a volt elnöktől.

Letartóztatás és tüntetés Varsóban

MANIPULÁCIÓ Vélhetőleg az eredetileg tervezettnél nagyobb demonstrációra kerül sor ma a lengyel fővárosban, miután kedd este az elnöki palotában vették őrizetbe Mariusz Kamiński korábbi belügyminisztert és helyettesét, Maciej Wasikot.

Az ellenzéki Jog és Igazságosság párt (PiS) képviselőit már 2015-ben szabadságvesztésre ítélték, de akkor elnöki kegyelmet kaptak Andrzej Duda államfőtől. Ez már akkor komoly jogi vitát váltott ki, mert Duda az elsőfokú, azaz nem jogerős ítélet után adott kegyelmet, ami jogászok és a legfelsőbb bíróság szerint is érvénytelen. Kaczynski pártjának két politikusát egy 2007-es ügyben hatáskör túllépése miatt ítélték két év letöltendő börtönbüntetésre. Akkoriban Mariusz Kamiński a központi korrupcióellenes hivatal vezetője volt, és törvénytelennek minősített vizsgálatot rendelt el a PiS vezette kormánykoalíció egyik tagja ellen.

ŐRIZETBEN

MACIEJ WASIK
Az egykori belügyminiszter-helyettest egykori főnökével együtt egy 2015-ös ítélet ügyében vették őrizetbe hatáskörtúllépés miatt

FOTÓ: WOJTEK RADWANSKI/AFP

Marius Kaminski volt lengyel belügyminiszter őrizetbe vételére tüntetésekkel válaszolt az egykori kormánypárt

Kamiński különben is ellentmondásos személyiség, sajtóinformációk szerint a titkosszolgálat koordinátoraként is szolgált, ő az októberi parlamenti választásokon hatalmat vesztett populista PiS tekintélyelvűségének megtestesítője. Októberben a két politikus parlamenti mandátumot szerzett a PiS listáján, miközben júniusban újraindult ellenük az eljárás. A legfelsőbb bíróság rendelte el a perújrafelvételt, az ítélet már a választások után, decemberben született meg.

A varsói kerületi bíróság hétfőn rendelte el őrizetbe vételüket. Ők az elnöki palotába menekültek, az ott tartott közös sajtótájékoztatójukon bejelentették, tudják, hogy a rendőrség a hivatal mellett arra vár, hogy őrizetbe vegye őket, és politikai foglyoknak nevezték magukat.

Több PiS-politikus is államcsínyről beszél. Kaczynski pártja, Duda elnök segítségével hosszú ideig blokkolta Donald Tusk kormányának megalakítását, azóta pedig különböző trükkökkel blokkolja az új kabinet munkáját. Mára tüntetést hirdetett a PiS, két politikusának őrizetbe vétele miatt már kedden tiltakoztak az elnöki palota és a rendőrség épülete előtt.

A Tusk kormánykoalíciója szerint a PiS felelős a káoszért, és politikusai egyszerűen megpróbálnak kibújni a büntetőjogi felelősség alól.

GÁL MÁRIA

Bátorság

HARGITAI MIKLÓS

Egy olyan nehezen tetten érhető jelenségnél, mint amilyen a hazai keresztényüldözés, a legjobb, ha az ember a saját tapasztalataira hagyatkozik. Íme az enyém: az elmúlt bő fél évszázadból, amelyet gyakorló keresztényként és magyar állampolgárként megértem, egyetlen esetet tudok felidézni, amikor kézzelfogható hátrány, illetve kényelmetlenség érhetett volna a vallásom miatt. Az az egy eset azonban még bőven a vállaltan ateista előző rendszer idejére esett, és végül abból sem lett semmi (a főiskola párttitkára akadékoskodott a felvételin, de lehurrogták, azaz többségi szavazás nyomán a felvételi bizottság ignorálta az álláspontját).

Magyarországon nincs keresztényüldözés, mint ahogyan nincs egyetlen nyugat-európai államban sem, és aki mást állít, az cinikusan kigúnyolja azokat, akiket a világ más tájain a hitük folytán valóban üldöznek. Sőt: nálunk a kormány de facto államvallássá tette a katolicizmust és államegyházzá a magyar katolikus egyházat. Ami persze azzal is jár, hogy az utóbbi szervezet a hit terjesztése, valamint a felebaráti szeretet terén történő példaadás helyett elsődlegesen a jelen hatalmi viszonyok újratermelésével és a politika kegyeinek keresésével van elfoglalva; most épp a saját legfelsőbb földi irányítójával, a római pápával fordul szembe a Fidesz kedvéért. De még ha a keresztényeket valóban üldöznék is, abban sem lenne semmi olyasmi, amivel eleve ne kellene számolnia annak, aki Jézus követésére vállalkozik: „Emlékezzetek arra az igére, amelyet én mondtam nektek: nem nagyobb a szolga az uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak."

A félhivatalos pártlap a napokban rettegő-bátorító cikksorozatot szentelt a keresztények hazai üldöztetésének. Érdemes darabonként idézni az ügyeket, amelyekből a következtetéseiket levonták. Dunavecsén egy nappal az avatása előtt lefejeztek egy Mária-szobrot. Barbár, bűnös cselekedet, de történelmi praxisunk van benne (lásd még: reformáció, illetve „Ne csinálj magadnak faragott képet és semmi hasonlót azokhoz, amelyek fent a mennyben vagy amelyek lent a földön, vagy amelyek a vizekben a föld alatt vannak: ne hajtsd meg magadat azok előtt, ne szolgálj azoknak!"). Egy budapesti katolikus gimnáziumban pedig előadást tartott egy ellenzékiként ismert kulturális szereplő. Röviden ennyi, de bővebben sem sokkal több.

Amúgy létezik egy keresztény egyház, amelyet politikai üldöztetés ér idehaza: a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösséget (MET) és annak híveit ténylegesen sanyargatják az állam hatalmasságai – jellemzően ugyanazok, akik, amikor a politikai haszonlesési ambícióik úgy kívánják, minden bokorban keresztényüldözőket látnak. A MET üldözöttsége a jézusi szavak fényében bizonyságtétel arról, hogy a helyes úton járnak. Vagyis azt teszik, amit minden más egyháznak meg kellene tennie – de például a katolikusok a kormány általi korrumpáltságuk miatt nem tehetik –: számonkérik a hatalomgyakorlókon a szembeszökő és égbekiáltó bűneiket.

És ha van Isten, márpedig szerintünk van, még ők is túl fogják élni.

BONTA MIKLÓS

Tartalék?

Tisztes, ám aligha hihető az a szándék, amit Nagy Márton gazdasági csúcsminiszter az elmúlt napokban többször hangoztatott: a munkaerő-tartalék aktivizálására fordítaná a kormány az országba érkező uniós források jelentős részét. Vagy tán ismét valamilyen trükk húzódik meg a tárcavezető kijelentése mögött? (Nem mellesleg arról az „aprócska" tényről megfeledkezett a magyar kormányfő új kedvence, hogy aligha a brüsszeli pénzek egészére gondolt, hanem csak a foglalkoztatáspolitikához köthetőről, de ez is szép summa.) A miniszter feltehetően a munkanélkülieket és az inaktívakat vette számításba, de érthette azt a mintegy 90 ezer közfoglalkoztatottra is, akiknek a száma rohamosan csökken, de korántsem azért, mert sikerült őket átterelni a valós munkaerőpiacra. Ám a munkanélküliek számának további, érdemi csökkentése nem reális. Számuk egyébként, a KSH napokban közzétett adatai szerint, 200 ezerre rúg, miközben az inaktívak számát közel 100 ezerre becsülik. Elkeserítő, hogy ma Magyarországon átlagosan 9 hónap telik el, amíg valaki előtt megnyílnak a munkahelyek kapui. S még súlyosabb a kép, ha arra is emlékeztetünk, hogy több mint harmaduk egy esztendőnél hosszabb ideje állástalan. Természetesen figyelembe kell venni azt, hogy szép számmal akadnak közöttük olyanok, akik egyszerűen képtelenek – egészségügyi vagy mentális okból – egyvégtében hosszabb ideig dolgozni. Ők azok, akikre hiába költött el a kormány tavaly egymilliárd forintot utazási és lakhatási támogatásra. Aligha nekik szól a hangzatos című Újratervezés Program 3.0. A szövegértési nehézségekkel küzdőket elriasztják az olyan – egyébként jó szándékú – toborzó szövegek, mint hogy „megismered a különféle fejlesztési módszertani elemeket, mint a tervezés, implementálás, tesztelés, az élesbe állítás, és ismerni fogod a fejlesztésben részt vevő személyek feladatait és felelősségi köreit". Ahhoz egyébként nem fér kétség, hogy ilyen és hasonló célokra lehet költeni a lassacskán ismét csordogáló uniós pénzekből.

Elkeserítő, hogy ma Magyarországon átlagosan 9 hónap telik el, amíg valaki előtt megnyílnak a munkahelyek kapui.

JEGYZET

Balassa Tamás

Buznyákkormány

Kapaszkodjon meg a nyájas olvasó egy arra alkalmas botban, karóban, buzogányban, petrencés rúdban, avagy bármiben, amivel bottal ütheti a nemzeti össztermék és úgy nem mellesleg a pszeudokeresztény pszeudokormányzás józan eszének a nyomát: a kormánymédia (és legyünk igazságosak), az Orbán-kormány a „dollárjobboldal" pénzéből működik. És akkor most a suhintással egy időben tessenek egy jelentőset kiáltani, hátha áthallatszik az igazság az unortodox nemzeti konzervatív hülyeség falán. Örök hála.

Azt hírleli a Magyar Nemzet elnevezésű laptársunk az ő külön e célra fejlesztett idiotizmustűrő nyomdafestékével, hogy baloldali médiaszervezetek kibogozhatatlan finanszírozói hálózattal intenzíven megcélozták a fiatalokat. Mivel a hivatkozott Tűzfal-csoport mégis csak kibogozta, megtudtuk, hogy (kapaszkodjanak tovább, nincs megállás) Soros, Brüsszel, különféle NGO-k és más globális szervezetek szövevényes támogatói hálója lett itten kivetve az ifjúságra. (Innen is felhívjuk Lánczi Tamás figyelmét, hogy a „különféle" és a „más" kifejezéseknek nagy hasznát veheti majd a feljelentéseiben, és akár egy jól sikerült beszédébe is beleszőheti azokat a Nagy Nemzeti Szuverenitásforradalom emléknapján.) Szegény jobboldal azért pisilte le a bokáját, mert Tóta W. Árpád publicista Kispolgára mellett a Telex Akadémia és az Idea Alapítvány is információkkal látná el a talán még menthető kamaszokat. Innen üzenjük nekik, hogy az internet korában a világon bárhol olvashatnak a valóságról, a Gyere haza, fiatal! programban pedig a „haza" azt a helyet jelenti, ahol nem picsog a halatom az övétől eltérő ismeretek miatt. Ez az Orbán-kormány, amely minden államcsínyére elköltött euróval, dollárral, buznyákkal (beleértve az uniós támogatásokat és a „különféle és más" kibogozhatatlan finanszírozásokat) külföldi pénzt is költ. Lánczi elnök, dologidő!

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KUTYA VACSORÁJA

A családi ezüst

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

„Ha lehetőséget kapok rá, személyesen szeretném megvédeni a kastélytörvényt az Alkotmánybíróságon!" – írja a Facebookon Lázár János építési és közlekedési miniszter, elhallgatva egy korábbi bejegyzését, amelyben „gyávaságnak" és „régi kommunista reflexeknek" tudja be, hogy Novák Katalin köztársasági elnök vétójogával élve az Alkotmánybírósághoz küldte a „kulturális örökség egyes elemeinek fenntartható fejlesztéséről" szóló törvényt. Az ő értelmezése szerint ugyanis a jogszabály lehetővé tenné, hogy ingyenesen magánkézbe adják az állami tulajdonú kastélyokat – az államfő ez ellen emelt kifogást, amikor normakontrollra küldte a javaslatot.

Ezzel szemben áll Lázár, aki szerint „az Építési és Közlekedési Minisztérium kidolgozott egy törvényt, amely képes ellenőrzött módon bevonni a magántőkét kiemelt műemlékeink megőrzésébe és fenntartásába. Az állam ugyanis egyedül nem bírja: sem felújítani, sem fenntartani ezt az értékes örökséget. Márpedig a közpénzek elherdálása az is, ha valamit milliárdokból felújítunk, aztán hagyunk lassan újra tönkremenni. Ezt a gyakorlatot nem szabad folytatni. Ha azonban lehetővé tesszük, hogy egyes nagyvállalatok, felelős szervezetek, önkormányzatok vagy egyházak örökbefogadhassanak egy-egy ilyen műemléket, akkor a nemzeti örökségünket is megőrizzük és még közpénzt is megtakarítunk. A kastélyok örökbefogadását lehető tévő törvény erről szól. Megőrzi és kifényesíti a családi ezüstöt, nem pedig elkótyavetyéli, hiszen a lehetőséget erős jogi garanciákhoz köti. A végső szó mindig az államé. Ezt a törvényt nem írta alá a Köztársasági elnök asszony. Egyelőre... Hivatalosan is jeleztem az Alkotmánybíróságnak, hogy kezdeményezem a személyes meghallgatásomat. Meg kívánok jelenni a taláros testület teljes ülésén, hogy megvédjem a törvényt, amelynek a támogatását az Elnök asszony egyedül nem merte vállalni. Vagy azért, mert félreértette annak szövegét, vagy azért, mert jó pontot akart szerezni azoknál, akik ellenzik a törvényt. Csakhogy az ellenzők nem szakmai, hanem politikai alapon támadják az új jogszabályt: szándékosan összemossák a magántőke ellenőrzött bevonását a magánosítással, a nemzeti vagyon megőrzését annak eltékozolásával. Nem azzal lehet megőrizni a nemzet egységét, ha félünk a változástól. Változásra, új szabályozásra van szükség. Hiszek abban, hogy az Alkotmánybíróság mer hűséges lenni az esküjéhez: jogi és szakmai alapon dönt majd, nem pedig politikai megfontolásból. A nemzet épített örökségének megőrzéséhez szükség van erre a törvényre."

A kastélyok örökbefogadását lehető tévő törvény erről szól. Megőrzi és kifényesíti a családi ezüstöt, nem pedig elkótyavetyéli.

Hogy mennyire súlyos lehet általában is a költségvetés állapota, azt jelzi Lázár miniszter kétségbeesettnek tűnő mozdulata, amellyel saját fejét ajánlja fel törvényért cserébe. Csak sajnálni lehet, hogy nem akad senki, aki ezt kicsit is komolyabb venné, hogy bizonyítsa, lehet, hogy törvényre szükség van a családi ezüst megőrzéséhez, csak éppen nem erre a törvényre. Amúgy a köztársaság minden intézménye a végletekig ki van éheztetve, csakúgy, mint a lakosság, miközben 2023-ban 4593 milliárd forint volt a költségvetési hiány. És nincs az a családi ezüst, ami ezt a hiányt pótolhatná. Még Lázár „önfeláldozó hadoválása" a nemzet érdekeiről is súlytalan, az AB saját maradék tekintélyét is kockára teszi, ha maga elé engedi a minisztert. Súlyosabb szavakra lenne itt már szükség...

A kazah kísérlet nyomában

GARAY KLÁRA
Podmaniczky-díjas városvédő

Varga Mihály úgy beszél a távol-keleti befektetőkről, mint akik szívjóságból és a lovas nomád ősök előtti tisztelgésként hozzák ide a milliárdjaikat, s nem az adókedvezményekért, a jogszabályok alóli mentességért.

Kazahsztán északi részén huszonöt évvel ezelőtt kezdték építeni az új fővárost, Asztanát. Ahogy Dubaj felhőkarcolói a sivatag homokjából, úgy nőttek ki a krumpliföldből Asztana épületei – toronyházak, plázák, felhőkarcolók, kulturális negyed, operaház, elnöki palota. Két épület jelzi, hogy Kazahsztánban járunk: a 115 méter magas Bajterek torony, amelynek tetején egy csodamadár tojásából kel ki Kazahsztán. A másik egy bevásárlóközponttal kombinált vidámpark, amely egy 30 emelet magas jurta...

„Asztana egyelőre egy óriási makettnek tűnik, amiben mindent vonalzóval terveztek meg a mérnökök, csak valahogy a lakókat kihagyták belőle" – írja egy turista. Van olyan utazó, aki egyenesen azt állítja, hogy „az egész városnak semmi értelme, egyszerűen nem lenne szabad ott lennie".

A régi fővárost, Alma-Atát (Almati) otthagyták a kínai határ mellett, a szmogban, az elaggott gyárakból szivárgó vegyszerekkel. Az ország leggazdagabbjainak lenne hova tenni a pénzüket, mégis inkább külföldre viszik. Olyan országokba, ahol nem szimatolnak a pénz eredete után, ahol befektetés esetén nem nagyon kell ügyelni a törvényességre, a környezetvédelemre.

A bolygó második leghidegebb fővárosa bizonyítja, hogy bárhova fel lehet építeni egy Dubajt. Nazarbajev egykori kazah elnök hívására a világ sztárépítészei ontották a futurisztikus terveket. A toronyházak, a kormányzati épületek nappal aranyban fürdenek, éjjel villogó fények káprázatják el a látogatót, mintha mindennap farsang lenne. A világhírű építészek kitettek magukért. Ők nem élnek sem abban az országban, sem az általuk tervezett épületekben.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Egy stadion és egy kórház építésébe mi is beszálltunk. (Tudta?) Utóbbira nagy szükségük is van, mert a nukleáris szennyezés miatt minden világstatisztikát vezetnek a fejlődési rendellenességgel született gyerekek számát illetően. Az ország más területeire persze nem hullik ilyen aranyeső. Nazarbajev örökösei és oligarchái a világ legszebb helyein vásároltak kastélyokat, kiaknázva az ellenőrizetlenül folyó pénzáradatot.

Asztana lakosainak a száma ma 1,2 millió, miközben az egész, kb. harminc magyarországnyi Kazahsztánban csak 19 millióan élnek. Lenne hely, hogy horizontálisan építkezzenek. Asztana csillogó felhőkarcolóit nézve nem feledkezhetünk meg arról, hogy eltűnt az Aral-tó nagy része, az egykori halászok földönfutók lettek. Dubajban nincsenek éhező milliók, nem kirívóan rossz az emberek egészségi állapota, nem fuldoklik az ország a veszélyes hulladékban.

Kazahsztán urán-, kőolaj-, bauxit- és rézbányái, az ország geopolitikai lehetőségei biztosítanának forrást a környezeti károk felszámolására. Csakhogy nem arra költik a pénzt. Felhőkarcolókat akárhová lehet építeni, de aki Dubaj gazdasági háttere nélkül teszi, az igent mond a kíméletlen környezetpusztításra, földön, vízen, levegőben. Igent mond arra is, hogy az ország többi, infrastruktúrától elzárt területe megsínyli ezt a csillogást.

Huszonöt éve annak is, hogy kazah konzulátus nyílt Karcagon a lovas nomád hagyományok ápolására, és lassan tíz éve, hogy a budapesti Városligetben utcát neveztek el Asztanáról, ahol elhelyezték Kunanbajev kazah költő szobrát. A költő, író, filozófus második szobra a Türk Tanács javaslatára Lakitelken kapott helyet 2021-ben.

Kérdés, hogy a mi XXI. századi jövőnket meghatározó gyárak, felhőkarcolók építéséhez a tárgyaló felek őseinek életmódját kell-e ismernünk, vagy a ma várható környezeti, gazdasági, politikai következményeket.

Varga Mihály úgy beszél a távol-keleti befektetőkről, mint akik szívjóságból és a lovas nomád ősök előtti tisztelgésként hozzák ide a milliárdjaikat, s nem az adókedvezményekért, a jogszabályok alóli mentességért. A kormány elvtelenül és bőkezűen támogatja a távol-keleti tőke, technológia és munkaerő beáramlását. Nem tesz környezetvédelmi, munkavédelmi, technológiai megkötéseket, ellenben eltekint a várható környezeti hatások felmérésétől, munkahelyteremtő támogatást osztogat. Kérdés, hogy kinek a rovására. Ha a magyar kis- és középvállalkozások, az egészségügy, az oktatás kapott volna néhány év alatt 500 milliárd eurót, az nem tudott volna-e jobban hasznosulni, mint a nem épp rászoruló távol-keleti befektetők támogatása?

Tud-e arról a hazai városok, falvak lakossága, hogy nem magyar munkavállalók fognak itt dolgozni, hanem távol-keletiek? A világvárosi illúzió bűvöletében rá se rántunk a földönfutóvá váló gazdákra, a lakóhelyük környezetére, talajára, ivóvizére, levegőjére. Ránk marad a gyárakhoz vezető út, vasút, infrastruktúra fejlesztése, valamint a tengernyi veszélyes hulladék ártalmatlanítása.

Közben csillámport szórnak a szemünkbe: Budapest világváros lesz attól, hogy a dubaji befektető Rákosrendezőre felhőkarcolókat álmodott. Persze, ha egyszer felkínálták neki. Hiába özönlik el a fővárost a külföldi sztárépítészek, ha közben az ország lakosainak az életszínvonala és egészségi állapota az Aral-tó munkanélküli lakosságának szintjére zuhan. Ha összedőlnek a felüljárók, ha a főváros víz- és csatornahálózatának felújítására nem találnak filléreket sem. Rákosrendező-Dubaj akkor is csak Nyugat-Asztana lesz, ha dubaji milliárdos az építtető.

Miként épüljön meg a budapesti Dubaj?

LUKÁCS ANDRÁS
A Levegő Munkacsoport elnöke

A meglévő épületállomány felújítása, korszerűsítése abszolút elsőbbséget kell élvezzen, minden lehetséges forrást, szakembert át kell csoportosítani erre a feladatra.

Sehogy ne épüljön meg a Rákosrendező területére tervezett nagyberuházás, sőt, már semmi se épüljön az országban, ami nem létfontosságú. Minden építkezést, amit csak lehet, haladéktalanul le kell állítani.

Rendszeresen olvashatunk arról, hogy kiszakadt a korlát, leszakadt az erkély, leomlott a homlokzat, rázuhant valakire a vakolat, lerogyott a tetőszerkezet. Ezek csak a „látványos" részei az épületeink leromlásának, hiszen kívülről nem látszik az, hogy cserére szorulnak a villany-, víz- és gázvezetékek, tetőszerkezetek és a házak egyéb elemei. Mivel a lakóknak nincs pénzük a felújításra (vagy inkább másra költik a pénzüket), az állami vagy önkormányzati támogatás pedig általában elérhetetlen számukra, a leromlás folyamata megállíthatatlan. Így egyebek mellett a majdani javítások, felújítások költsége is rohamosan növekszik. Ugyanakkor még a veszélyhelyzetek azonosítására sincs pénz és szakember, nemhogy a veszélyek megelőzésére.

Nem „csupán" az a baj, hogy épületeink egyre baleset-veszélyesebbé válnak. Az éghajlatváltozás miatt az egyre szélsőségesebbé váló időjárás még inkább fenyegeti a lakókat. Már 2018-ban megállapította az Országgyűlés által egyhangúlag elfogadott Nemzeti alkalmazkodási stratégia: „Az épített környezetre és a települési infrastruktúrára a legjelentősebb fizikai veszélyt a hőhullámok, a viharokat kísérő özönvízszerű esőzések, a megnövekedett szélsebesség jelentik." Az újabb kutatások eredményei pedig egyre szomorúbb jövőt vetítenek előre. Többek között megállapították: már ebben az évtizedben leállhat az észak-atlanti óceáni bukóáramlás, aminek következtében hazánkban (is) nyáron gyakorivá válik a 40 Celsius-fokot meghaladó hőség, télen a mínusz 30 foknál hidegebb napok sorozata, és a szélsőségesen száraz időszakok özönvízszerű esőkkel váltakozhatnak. Márpedig a hőség 27-féle módon támadja az emberi szervezetet, akár annak összeomlását is előidézve, a rendkívüli hideg szervezetünkre gyakorolt hatását pedig aligha kell részletezni.

Mindennek tetejébe az elmúlt időszak arra is megtaníthatott (volna) bennünket, hogy energiaellátásunk igen bizonytalan lábakon áll. Még ha nem fenyegetne az a veszély, hogy megszakad a gáz- vagy áramimportunk, akkor is kérdéses, hogy miként lesz elegendő energiánk, ha egész Európát egyidejűleg sújtja tartósan a rendkívüli hőség vagy fagy. Azonban még a hazai energiarendszerek megbízhatósága is leromlik, amint azt a Nemzeti alkalmazkodási stratégia is megállapítja: „Az energiaszállítási rendszerek, közüzemi szolgáltatások körében is növekvő kockázatok azonosíthatók" a klímaválság következtében. (Ezt már meg is tapasztalhattuk, amikor a paksi atomerőmű teljesítményét vissza kellett fogni a Duna vizének megemelkedett hőmérséklete miatt, vagy amikor a Dunántúlon vihar miatt több tízezer háztartás maradt áram nélkül.)

Mindez különösen riasztó annak fényében, hogy a hazai épületállomány energiahatékonysága rendkívül rossz.

Tehát a meglévő épületállomány felújítása, korszerűsítése abszolút elsőbbséget kell élvezzen, minden lehetséges forrást, szakembert át kell csoportosítani erre a feladatra. Ez azt is jelenti, hogy fel kell számolni az épületfelújítások egyik legnagyobb akadályát: azt, hogy az új beruházások elszívják a felújításoktól a pénzt és a szakembereket is. Még akinek lenne pénze és hajlandósága befektetni háza, lakása energetikai korszerűsítésébe, az is nehezen talál megfelelő szakembert a kivitelezéshez, és nagy a kockázata annak, hogy végül kontárok végzik a munkát.

Van még egy életbe vágó indoka annak, hogy miért kell azonnal abbahagyni az újabb épületek, utak és egyéb létesítmények építését. Minden ilyen beruházás rengeteg építőanyagot és energiát igényel, valamint hatalmas mennyiségű hulladékkal jár. Például a cement és az acél előállítása a legenergiaintenzívebb gazdasági tevékenységek közé tartozik. Az építőanyagok bányászata pedig az egyik leginkább környezetromboló tevékenység. Pest megye délkeleti térségének nagy részét már most is ökológiai katasztrófa sújtotta területnek kellene nyilvánítani az ott folyó kavicsbányászat miatt: nagy területeken távolították el a termőföldet, értékes természeti területeket számoltak fel, a kavicsbányák területén kialakult tavak vize pedig intenzíven párolog, aminek következtében vészesen csökkent a talajvízszint.

Miközben a klímaválság miatt is létfontosságú a termőföld, illetve a természeti területek megóvása, az új létesítmények egyre több területet foglalnak el: 1990 és 2019 között a művelésből kivont területek nagysága megkétszereződött, és hazánk teljes területének immár 21 százalékát foglalták el (2020 óta a KSH már nem is meri közzétenni a frissebb adatokat). Ráadásul Magyarország ma már 2,4-szer nagyobb mértékben használja fel a biokapacitását, mint amennyi szabad lenne, ha az elkövetkező évtizedekben is szeretnénk életben maradni. (A biokapacitás a természeti környezet azon képessége, hogy előállítsa az ember által felhasznált biológiai anyagokat, valamint feldolgozza az ember által termelt hulladékot.)

Minden egyes ember sokat tehet azért, hogy megfékezzük a mindannyiunk pusztulását előrevetítő folyamatokat. Tájékozódjunk és tájékoztassunk (például úgy, hogy a lehető legszélesebb körben megosztjuk ezt a cikket és a hasonló jellegű anyagokat), valamint támogassuk azokat a mozgalmakat, szerveződéseket, amelyek azért dolgoznak, hogy megóvják a létfeltételeinket biztosító természeti javakat!

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

A tragédia felé masírozva

ESZMÉK Egy brit elitiskolába új tanár érkezik. Ms. Novak tudatos táplálkozásra oktatja a diákokat. Aztán jön a fordulat. Jessica Hausner író-rendező, a Club Zero alkotója a cannes-i fesztiválon tartott világpremier után adott a Népszavának exkluzív interjút.

CSÁKVÁRI GÉZA

FOTÓ: VERTIGO MÉDIA

Hatáskeltés szempontjából fontos szerephez jut egy kutya a filmben. Egy beagle gazdájaként nem tudok mással kezdeni: miért pont erre a fajtára esett a választása?

Nekem is volt egy beagle kutyám. Sőt gyermekkoromban a szüleimnek is volt több beagle-je, de talán nem ez volt az oka annak, hogy ezt a kutyát választottam. Volt egy profi kutyaválogatás, mert a blökinek bizonyos dolgokat kellett csinálnia a jelenetekben. Szóval nem csak az volt a feladata, hogy aranyos legyen. Hogyan is fogalmazott? A hatáskeltés szempontjából is fontos a szerepe. A kutya nagyon zseniális, jól képzett volt, és megértette, mit akarunk tőle. Az meg, hogy beagle, valóban csak extra öröm volt.

A Club Zero provokatív, számos ponton zaklató alkotás. Mi volt a fő motivációja?

A film központi része a szülők, a tanárok és a gyerekek közötti kapcsolat bemutatása. Megpróbálom megfigyelni vagy megmutatni, ez a három társadalmi réteg hogyan felel meg egymásnak, illetve hogyan nem felel meg. Ha nekem kell definiálni, akkor erről szól a film. A figyelem, a kommunikáció egyfajta hiányáról van szó a valóságban és a Club Zeróban is bemutatott fiktív iskolai környezetben. És ez a hiány teszi lehetővé, hogy Ms. Novak új tanárként színre léphessen a szélsőséges elképzeléseivel.

És azt mondaná, hogy ez a szakadék egyre inkább nő a fiatalabb generációkkal? Számos tanár azt mondja, egyre rosszabb a helyzet: a szülők egyre inkább átadják a felelősséget, miközben a tanároknak túl sok a dolguk, hogy igazán tudjanak foglalkozni a gyerekekkel. Talán más volt helyzet, amikor mi fiatalok voltunk.

Tényleg romlik a helyzet. Számomra ez azzal a kérdéssel függ össze, hogy mennyit kell dolgozniuk a felnőtteknek. Ausztriában például jelenleg arról folyik a vita, hogy a munkaidőt heti harmincöt vagy akár harmincnégy órára csökkentsék. Néhány vállalat azt mondja, hogy igen, ez lehetséges, mások azt mondják, szó sem lehet róla, ez kivitelezhetetlen. És azt hiszem, ez tovább bonyolódik, hiszen összefügg a férfiak és nők közötti egyenlőség kérdésével is. Tehát ha mindenki egy kicsit rövidebb ideig dolgozik, akkor talán jobban megosztható lenne a munka a férfiak és a nők között. És ugyanígy a gyermekgondozást is meg kell osztani a férfiak és a nők között. Mindezek a problémák egyáltalán nincsenek megoldva a mi társadalmunkban. Tehát mindenkinek meg kell küzdenie a maga sorsáért, miközben röpülnek felénk a kérdések. Hogyan boldogulok máról holnapra? Gondoskodni kell a gyermekemről, de nekem dolgoznom kell. Meg tudok-e bízni abban az emberben, akire a gyermekeimet bízom? Ezek a terhek és felelősségek a mi vállainkat nyomják, és társadalmi szinten nincs jó megoldásunk. Nagyon hamar meg kellene találnunk a megoldást ezekre, mert a tragédia felé masírozunk.

> Egyre több radikális eszme jön szembe velünk, és az emberek szélsőséges pozíciókat vesznek fel, ez pedig veszélyt jelent ránk.

Akkor el vagyunk átkozva?

Erős szó. Miért mondja ezt?

Mert a Club Zero nagyon pesszimista világképet mutat, bármiféle megoldási lehetőség nélkül.

Nekem mint filmalkotónak a kérdéseket kell feltennem és megmutatni a figyelem és a felelősség hiányát.

Ms. Novak arra biztatja a diákjait, hogy ne egyenek többet. Nem is gondolná az ember, hogy az étel mennyire érzékeny téma lehet.

Az étel általában véve minden egyes embernek fontos dolog, mert ez olyasmi, amit a szájadon keresztül a testedbe juttatsz. Nagyon intim, de egyben fontos tevékenység személyes szinten, de a társadalom számára is. Ugye gyakran azért jövünk össze, hogy együnk. Ha vacsorázni megyünk, és az egyik ember azt mondja, hogy nem eszik, az furcsa: mindenki bűntudatot érez vagy esetleg felháborodik és megsértődik. Tehát vannak bizonyos rituáléink, amelyek abban mutatkoznak meg, hogy hogyan eszünk együtt, mit fogyasztunk. Az evés hiánya vagy nélkülözése mindig is fontos része volt a vallásoknak, de a politikai tiltakozásnak is, például az éhségsztrájkok formájában. Úgyhogy szerintem ez egy elég összetett, érdekes téma – és igen, egy filmet is megér erről készíteni.

FOTÓ: VALERY HACHE/AFP

Nekem mint filmalkotónak a kérdéseket kell feltennem és megmutatni a figyelem és a felelősség hiányát

Ha már a hatáskeltés a cél: a világpremier után szinte nem volt olyan kritika, amely nem említette volna meg a drámai hányós jelenetet, megkockáztatva, hogy itt átlépte a Rubicont.

Ebben a bizonyos jelenetben a lány megpróbál valamit mondani. Egy radikális akciót választ, hogy kifejezze a véleményét. Amikor azt mondja, hogy az élelmiszeripar tönkreteszi a testünket és a bolygónkat, valószínűleg nagyon is igaza van. Aztán egy „fizikai" akciót hajt végre, hogy ez igazán megdöbbentő legyen a szülei számára. Ez tulajdonképpen egy segélykiáltás. Hangosan kiált, hallgassatok ide. Ezt teszi. Hála istennek a kritikusok meg is hallották, nem gondolja?

Ebben a kontextusban én sem állítom az ellenkezőjét. A diákokat nem profi színészek, hanem azonos korú tinik alakítják. Mesélne róluk?

Különböző iskolákba mentünk el válogatni, sok fiatalt hívtunk meg a castingokra, ahol kiválasztottuk a megfelelő szereplőket. A felkészülés során átnéztük a forgatókönyvet. Beszéltünk a témák mögötti elképzeléseimről, arról, hogy mit értettek meg belőle és mik voltak az észrevételeik. A felkészülési periódusban és a forgatáson is voltak pszichológusaink és kísérőink, mivel fontos volt számunkra, hogy a gyerekek közül véletlenül se vegye senki túl komolyan a dolgot.

Hogyan fogyasztotta le őket?

Sehogyan sem. Az alap volt, hogy senki sem fogyókúrázik a film miatt. Amúgy mindent sminkkel és a ruhákkal oldottunk meg. Például egyre nagyobb méretű egyenruhákba öltöztettük őket.

Az evésen és a testkérdéseken túl számos más fronton is provokatív a film. Például állítom: Ms. Novak tudományellenes. Sőt ideológiával könnyen befolyásolni tudja a diákokat anélkül, hogy a tényeknek bárki utánanézne.

Természetesen ez különösen fontos szerepet játszott a forgatókönyv megírásában: hogyan történik meg a radikalizálódás? Egyre több radikális eszme jön szembe velünk, és az emberek szélsőséges pozíciókat vesznek fel, ez pedig veszélyt jelent ránk mint társadalomra. Ezt a jelenséget fontos volna megérteni. Ahogy korábban is mondtam már több interjúban, szerintem meg kell hallgatnunk az embereket. Méghozzá addig, mielőtt visszafordíthatatlanul radikálissá válnak. Úgy vélem, minden radikalizmus az emberi tehetetlenség megnyilvánulása.

> A felkészülési periódusban és a forgatáson is voltak pszichológusok és kísérők a tiniszereplők mellett, hogy senki se sérüljön

Ms. Novak diákjai esetében nem igazán látni a radikalizálódás fordulópontját. Egyszer csak megtörténik.

Mert ez egy nagyon lassú és összetett folyamat. Nem is tudnám, melyik konkrét fordulópontot mondhatnám, mert minden lépésről lépésre halad. Ha egy nagyon érthető ötletből indulsz ki, akkor igen, persze, egyetértesz, hogy ez király. Találkoztunk néhány szektataggal, sőt kiugrott emberrel, akik korábban szektatagok voltak az életükben, de sikerült megszökniük, és azt mondták ők is: nem emlékeznek semmilyen fordulópontra. Ez tényleg egy fokozatos folyamat, amikor és ahogyan lépésről lépésre hirtelen egyre furcsább dolgokat hitetnek el veled. De mivel az első dolgot elhiszed, hajlandó vagy elhinni a következőt is. Szóval nagyon furcsa, ahogy belerángatják az embereket az elme manipulálásába.

> A figyelem, a kommunikáció egyfajta hiányáról van szó a valóságban és a Club Zeróban is bemutatott fiktív iskolai környezetben.

A szekta is veszélyes téma. Ne adj isten vallásos emberek is magukra vehetik mint sértést.

A különböző vallások már régóta velünk vannak, a katolicizmus az egyik legrégebbi a nyugati társadalomban. Tehát mindannyiunkat manipuláltak, ha a katolikus vallás belül nevelkedtünk. Ezt vagyunk hajlamosak hitként ismerni.

Már elnézést a privát kérdésért, de a kontextus megkívánja: ön hívő?

Nem hiszek Istenben. És nem vagyok katolikus. Ennek szellemében mindig hajlamos vagyok megkérdőjelezni a dolgokat. Ez az, ami művészként is a feladatom.

INFÓ

Club Zero. Forgalmazza a Vertigo Média

INSTITUT FRANÇAIS Budapest

A cikk megjelenését a Budapesti Francia Intézet támogatta.

Tilos a politikai paródia Kiskőrösön

CENZÚRA Hangok a fejemben című önálló estjével szeretett volna a minap fellépni Petőfi Sándor szülővárosában, Kiskőrösön Somogyi András humorista, azonban nem bérelhetett termet politikai jellegű humora miatt – írta a 24.hu. A Petőfi Sándor Művelődési Központ vezetője, Szabadi-Maglódi Kitti elutasító válaszában azt írta, „a programon elhangzó politikai paródiákat (attól függetlenül, hogy kiről/kikről szólnak) és ahhoz kapcsolódó műsort, előadókat nem engedhetünk fel a színpadra". A portál kereste az intézményt is, hogy megtudja, ki és milyen alapon döntött, azonban választ nem kapott.

Somogyi András azt mondta, nem egyedi eset, hogy kormánypárti vezetésű városban problémákba ütköznek a fellépés szervezése során, noha a közönség részéről lenne igény. „Az új elem csak az, hogy ilyen nyíltan le is írják az elutasítás valódi okát. Legtöbb esetben ez úgy szokott kinézni, hogy először örülnek a megkeresésnek, majd amikor meghallják a nevemet, akkor nyelnek egy nagyot, és mondanak valami olyasmit, hogy »Egyeztetünk az igazgató úrral, és visszaszólunk.« Na most, ez általában annyit tesz, hogy innentől nem kapunk választ az e-mailekre, a telefont sem veszik fel nekünk. Vagy ha mégis, akkor egy kis türelmet kérnek, majd kezdődik az egész elölről" – fogalmazott.

FOTÓ: FACEBOOK

Somogyi András a kormány tagjait és a NER ismert személyiségeit rendszeresen kifigurázza

Mint mondta, a kedvenc kifogása az, hogy egy önkormányzati intézményben évekre előre nincs időpont. „A Kádár-rendszerben Hofi Géza – még ha megtűrt státuszban is –, de elmondhatta a humor nyelvén a véleményét az országról. Gyalázatosnak tartom, hogy 2024-ben Európa közepén ez nem igazán, vagy csak korlátozottan történhet meg. De hát mit várjon az ember egy olyan rendszertől, amiben Tóth Gabi és Győzike jelenti a kultúrát?" – tette fel a kérdést Somogyi András. Úgy véli, ha a békemenetek első sorában lépkedne Bayer Zsolt és Semjén Zsolt kezét fogva, akkor nem lennének ilyen problémái.

> Az új elem csak az, hogy ilyen nyíltan le is írják az elutasítás valódi okát.

Somogyi András a kormány tagjait és a NER ismert személyiségeit rendszeresen kifigurázza, ám műsorában és videóiban ellenzéki politikusokat is szokott parodizálni.

Á. B.

Messze még az utolsó nyisszantás

JUBILEUM Máig manuálisan, egy ollóval vágják el a kész diafilmeket, ezután kerülnek a kerek dobozba, a műfaj mégsem ragadt a múlt században. Idén 70 éves a magyar diafilm, egész évben ünnepel a gyártó.

FOTÓK: PAVEL BOGOLEPOV

Bíró Ferenc a legnagyobb magyar diagyűjtemény birtokosa

ROSZNÁKY EMMA

Nem mindennapi, hogy egy cég megéri a hetvenedik születésnapját, plane, ha a XXI. század felpörgött vizuális ingerekkel teli világában képvisel egy eszközeiben jóval szerényebb műfajt, a diafilmet. A Diafilmgyártó Kft. mégsem panaszkodhat, Lendvai Gabriella, a társaság ügyvezetője elmondta, a diafilm még ma is népszerű – rendkívül fontos szerepet játszik az olvasás és az irodalom megszerettetésében – sorolta a műfaj előnyeit az ügyvezető, aki a tegnapi sajtótájékoztatón többször kifejezte háláját a legnagyobb magyar magángyűjtemény birtokosa, Bíró Ferenc felé, akinek kollekciójából több izgalmas darabot is bemutattak az újságíróknak. Bíró Ferenc eredetileg könyvtáros, elmondása szerint ez abban segített neki, hogy tudta, hogyan kell egy gyűjteményt kialakítani.

A magyar diafilm hetven évéről szóló sajtótájékoztatónak az Erzsébet körúti Art+Cinema adott otthont. Nem véletlenül: ennek épületében található ugyanis Bíró Ferenc gyűjteménye is, és ez a mozi szokott rendezni nagy sikerű diafilmvetítéseket, amelyeken színészek olvassák föl a diákhoz tartozó szövegeket. Ez alkalommal az ismert szinkronhang, Seder Gábor narrált.

Az első, nagy sorozatban megjelenő diakópiákat először propagandacélokra használták, ami nem is olyan különleges a Magyar Diafilmgyártó Vállalat esetében, hiszen 1954-ben alapították – derült ki a tegnapi eseményen. Elődje, a Magyar Fotó Állami Vállalat diaosztálya traktoroslányokról, a Párt eredményeiről, selyemhernyó-termesztésről, Sztálin és Rákosi életéről készített diafilmeket, de kezdetben a tömegtájékoztatást is szolgálták a szalagok, diafilmhíradók utaztak vidékre. A diaosztály természetesen megrendelésre, pontosabban politikai kérésre dolgozott, egyetlen partnere a SZÖVOSZ (Szövetkezetek Országos Szövetsége) volt, kereskedelmi forgalomba a diavetítő megjelenésével (1953) kerülhettek diafilmek, ennek folyományaként jöhetett létre a Diafilmgyártó Vállalat. Korábban készültek „tanulságos mesék"

FORRÁS: DIAFILMGYÁRTÓ KFT.

A macska, aki királynak adja ki magát: a Kacor király volt 1954-ben a legelső olyan diafilm, amit valóban a legkisebbeknek készítettek, a mese rajzait Mász István készítette

az ötvenes évekhez illő propagandaszándékkal, azonban a Diafilmgyártó Vállalat megalapítása mérföldkő volt a szalagos mesediafilmek történetében. (A „hőskorszak" ideológiai töltetű filmjeit – mint például a Botrány Göbölyön című antiklerikális művet – azonban nem a vállalat, hanem az adott minisztérium adta ki.) A Kacor király volt a legelső diafilm, amit piacra dobtak 1954-ben, s innentől számítva egyre több és több diafilm készült a legkisebbeknek. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy a kilencvenes évekig összesen hatezer kiadvány készült el, ezek 70 százaléka ismeretterjesztő dia volt, túlzás nélkül minden témában.

Mára már kizárólag a gyerekeknek szóló kiadványokat értjük a

> Az ezredforduló után újra népszerűek lettek a diafilmek, az igazi áttörést a Bogyó és Babóca hozta 2004-ben.

diafilm alatt, csakis a mesék jutnak eszünkbe a műfaj hallatán. Ebben része van annak is, hogy az illusztrátorszakma színe-java dolgozott ezeken a diafilmeken, neves grafikusok, plakáttervezők, rajzfilmesek, képregényrajzolók, karikaturisták, képzőművészek. Zórád Ernő volt a legfoglalkoztatottabb grafikus (aki maga 29 filmet rajzolt meg), de rengeteg diafilmet illusztrált Györffy Anna, Rogán Miklós és felesége, Szabó Ágnes, valamint Réber László és Sajdik Ferenc.

A kilencvenes évekre lankadt a diafilm iránti érdeklődés, azonban a privatizáció révén megmenekült a Diafilmgyártó Kft. Tíz év után új mese készült 2003-ban, ám az igazi áttörést a Bogyó és Babóca hozta 2004-ben. Mára már Dániel András népszerű Kuflik-mesesorozata, Berg Judit, Lackfi János és Varró Dániel művei is kaptak diafilm-adaptációt. Bár még mindig manuálisan, ollóval vágják el a diafilmek szalagjait – ezért végződik minden diamese egy olló jelével –, a műfaj nem ragadt a múlt században és sokan vásárolnak ma is diákat: évente 220 ezer diafilm talál gazdára, és 5-6 új film készül. A diafilmekre van kereslet, nem idén lesz az utolsó nyisszantás, amit egy szalagos filmen elvégeznek, sőt.

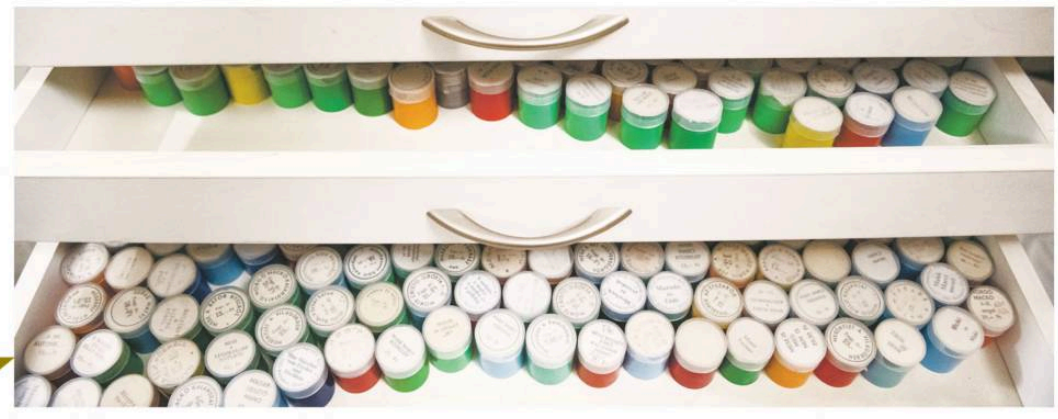

Évente 220 ezer diafilm talál gazdára, és 5-6 új film készül

Hungarikum?

A diafilmek értékét külön emeli, hogy ma már kizárólag Magyarországon gyártják őket. A mesék, történetek szalagos diafilmen történő megjelenítése elsősorban a kelet-európai régióban volt jellemző. Az egykori szovjet országok mindegyikében készültek diafilmek, ám egyedül a magyarországi gyártás maradt fenn. Diafilmeket könyvesboltokban és játékkereskedésekben kaphat az érdeklődő. Az otthoni diafilmnézés máig a legjobb családi programok egyike és a készülék hiánya, illetve meghibásodása sem okozhat gondot – diafilmvetítő sokfelé kapható, a készülékeket többek között a Játékforrás élménybolt is javítja.

Szemnek és fülnek

A Diafilmgyártó Kft. hetven évét exkluzív kiadvánnyal, kiállítással, vetítéssorozattal, könyvvel és más programokkal ünnepli. Tegnap óta megvásárolható az emlékcsomag, amelybe négy jellegzetes diafilmet válogatott összsze a kiadó, ezek a diázás kezdeteihez kötődnek. A Klebelsberg Kultúrkúriában holnap nyílik az a kiállítás, amelyen 70 irodalmi mű egy-egy diafilm-illusztrációját tekinthetik meg az érdeklődők. Január 20-án ugyanitt tartják a Diafilmek délutánját két teremben. Az egyikben Szalay Kriszta mesél kisebbeknek Hevesi Imre gitárjátékának kíséretében, a másikban a nagyobbaknak izgalmas, interaktív, játékos előadást tart Molnár Levente, a MOMENTÁN Társulat tagja, diavetítéssel és sok vidám improvizációval. Az egész jubileumi évben lesz diafilmvetítés, amelyet havonta vasárnap délelőttönként rendeznek az Art+Cinema moziban. Az első előadás időpontja: január 14-e, 11 óra, a mesélő Zsurzs Kati színésznő lesz. A diafilmek helyet kapnak a 7. Budapesti Klasszikus Film Maratonon is szeptemberben, de a 29. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál is tele lesz diafilmes programokkal. Az ünnepi évet egy, a magyar diafilmgyártás történetéről szóló könyv koronázza meg.

Norvégia a mélytengeri bányászat mellett döntött

ELLENTMONDÁSOK Egyre növekszik a félelem a címbeli tevékenység környezeti hatásai miatt, miután 280 ezer négyzetkilométernyi tengeri területen indulhat meg a ritka, értékes ércek keresése és kitermelése.

VARGA PÉTER

A norvég parlament kedden, 80-20 arányban megszavazott döntése után az északi ország lehet az első a világon, amelyik bányát nyit a tengerfenéken, 200 méternél mélyebben, hogy szilárd ásványokat termeljen ki. Egyelőre csak a saját tengerein, ami 280 000 négyzetkilométert jelent – ez nagyobb terület, mint Nagy-Britanniáé –, de a várakozások szerint még ebben az évben születhet egy olyan nemzetközi megállapodás, ami ezt nemzetközi vizeken is lehetővé teszi. A norvég határozat annak ellenére született, hogy a tudósok figyelmeztettek a környezeti veszélyekre. Éppen ezért az EU és Nagy-Britannia több más országgal együtt a bányászattal kapcsolatban időleges moratórium bevezetésére szólított fel. A felhívásukat eddig 24 állam írta alá, köztük dél-amerikaiak és óceáni szigetországok. Ugyanakkor Emmanuel Macron francia államfő a teljes tiltás mellett foglalt állást. A BMW, a Volvo, a Samsung pedig amellett kötelezte el magát: nem használnak olyan akkumulátorokat, alkatrészeket, melyekben mélytengeri bányászatból származó anyagok vannak.

FORRÁS: GSR

A bányászat zajjal, vibrációval jár, felkavarja az üledéket

A helyzet ellentmondásos, mert a bányászandó ritkafémek a zöldenergiára való átálláshoz (is) szükségesek: a cégek lítium, szkandium, nikkel és kobalt kitermelésére kaphatnak engedélyt.

A szavazás után azonnal megindult a norvég kormány kritizálása, a Greenpeace az ország szégyenteljes napjáról beszélt. „Zavarba ejtő nézni, hogy Norvégia az óceánok vezéralakjának pozicionálja magát, közben zöld utat ad azok tönkretételéhez a sarki vizeken. De ennek itt nincs vége, a tiltakozássorozat csak most fog kezdődni” – mondta Frode Pleym, a szervezet norvégiai vezetője. Ugyanakkor Kaja Lønne Fjærtoft, a WWF El a kezekkel a mélytengeri bányászattól! kezdeményezésének globális politikai vezetője úgy nyilatkozott: némi reményt ad az, hogy az engedélyek kiadása parlamenti elfogadáshoz kötött. A mostani jóváhagyás egyelőre csak lehetőség. Azt az energiaügyi tárca bírálja el majd, mely cégek bányászhatnak, s a döntést továbbutalja a parlamentnek.

Steve Trent, a Környezeti Igazságügyi Alapítvány (Environmental Justice Foundation – EJF) alapító-igazgatója szerint a körkörös gazdaság, a tiszta energia és az újrahasznosítás kombinációja az ilyen anyagok iránti igényt 58 százalékkal csökkentheti 2050-ig. „Elérhető a növekedő gazdaság és a zéró szénkibocsátás az óceánok mélyének megzavarása nélkül is” – tette hozzá. A Nemzetközi Tengermélyi Hatóság ebben az évben fog összegyűlni, hogy véglegesítse a mélytengeri bányászat szabályait. A szavazás a jövő évben várható.

A tudósok júliusban 5000 olyan eddig ismeretlen fajról adtak hírt, amely a Csendes-óceánnak azon területein él, ahol a polimetál rögök találhatók: a Clarion–Clipperton-zónában. A bányászat zajjal, vibrációval jár, felkavarja az üledéket, és még fényszennyezést is okoz, ráadásul a gépekből káros anyagok is szivároghatnak. Egy Japánban történt próbafúrás következményeinek a vizsgálata szerint a területen csökkent a tengeri élőlények száma, és sokkal nagyobb lábnyomot hagyott, mint előzetesen gondolták.

A mélytengeri bányászat

A mélytengeri, 200 méternél mélyebben, a tengerfenéken történő bányászat során olyan rögöket keresnek, amelyekben többféle fém is megtalálható (polimetál rögök). Különösen a Csendes-óceánban vannak olyan hatalmas területek, ahol ezek előfordulnak. Mangánban, rézben, kobaltban, nikkelben és más ásványi anyagokban gazdagok. A karbonkibocsátás csökkentése érdekében nőtt meg az igény a kobalt, a nikkel, a réz és más, az energiaátalakításhoz szükséges anyagok iránt. 2040-ben a Nemzetközi Energiaügynökség szerint az elektromos járművek akkumulátoraiban, a szélturbinákban, a napelemekben kétszer annyira lesz szükség belőlük, mint ma.

HIRDETÉS

FIX MAGYAR ÁLLAMPAPÍR

FIX 7% ÉVES KAMAT*

ONLINE is vásárolható
Kiszámítható befektetés
Kamatadómentes

3 HAVONTA KAMATFIZETÉS

allampapir.hu

Magyar Állampapír

*Jelen tájékoztatás a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény vonatkozó rendelkezései alapján kereskedelmi kommunikációnak minősül, és nem tekinthető ajánlattételnek, teljes körű tájékoztatásnak, befektetési vagy adótanácsadásnak. A Kibocsátó felhívja a befektetők figyelmét, hogy a Fix Magyar Állampapírok esetében sem zárhatóak ki teljeskörűen a pénz- és tőkepiac változásából eredő kockázatok, és valamennyi további befektetési kockázatot és lehetőséget is a befektetőnek kell felmérnie. A Fix Magyar Állampapírok forgalomba hozatalának és forgalmazásának általános feltételeit az adott sorozat Ismertetője és Nyilvános Ajánlattétele tartalmazza, melyek megtekinthetőek a forgalmazóhelyeken, illetve a www.allampapir.hu és a www.akk.hu honlapokon.

LAPSZÉL

Magyar dartsos trió

FOTÓ: DARTSMATEK.HU

A 14 magyar indulóból három dartsos – Székely Pál (képünkön), Major Nándor és Végső János – folytathatja a szereplést a PDC németországi Pro Tour-kártya-selejtező négynapos viadalának második szakaszában; a tét a sorozat legjobb 128 versenyzője közé kerülés. A győztesek idén és jövőre is indulhatnak a szezon összes (azaz 30) Players Championship-versenyén, valamint részt vehetnek a European Tour-versenyek és a világbajnokság profik számára kiírt selejtezőin. NÉPSZAVA

Nagy fal volt a kínai

Ecseki Nándor és Madarász Dóra vegyes párosa az első fordulóban búcsúzott az asztaliteniszezők idei első WTT-versenyén, a Star Contender besorolású, 250 ezer dollár összdíjazású dohai viadalon. Az olimpiai kvótáért küzdő magyar duó a címvédő kínai Vang Csu-csin, Szun Jing-sa kettőstől kapott ki 3-0-ra (9, 9, 2). MTI

NBA-s fizetési rekord

FOTÓ: AFP/SECUK ACAR

Rekordösszegű szerződéshosszabbítást írt alá klubjával Erik Spoelstra, az észak-amerikai kosárlabda-bajnokságban (NBA) szereplő Miami Heat vezetőedzője. Az 53 esztendős szakember további nyolc évre 120 millió dollárt kap, ilyen nagyságú edzői megállapodásra pedig még nem akadt példa sem az NBA, sem a többi amerikai profiliga történetében. Spoelstra 1997 óta dolgozik a floridai klubnál, melynek 2008 óta a vezetőedzője. MTI

Váltás az F1-ben

A Haas-istálló bejelentette, tíz év után távozik a gárda csapatfőnöke, az olasz Günther Steiner, akinek a helyére az eddigi mérnökigazgató, Komacu Ajao ül. A gárda 2018-ban még a konstruktőri tabella ötödik helyén végzett, az azt követő években viszont nem tudott elmozdulni a mezőny hátsó régiójából, és tavaly is utolsóként zárt. A japán Komacu Ajao húsz éve dolgozik az F1-ben: karrierjét a BAR-nál kezdte, 2016-ban csatlakozott az újonc Haas-istállóhoz. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Oda a kvóta, utolsó esély

TÖLTÉNYTÁR Egyetlen sansza maradt a párizsi olimpiára a női vízilabda-válogatottnak, miután az Európa-bajnokság negyeddöntőjében kikapott Olaszországtól: Dohában, a februári világbajnokságon javíthat.

NÉPSZAVA

„Meg kell tanulnunk, bár sok időnk nincs rá, hogy nem lehet ekkora különbség a lövőteljesítmények között. Már a görögök ellen is sokkal több gólt kaptunk külső körről, mint amennyit szerettünk volna. Blokkokban most is elmaradtunk, nagyon hajtottunk és bíztunk a csodában, de az olasz csapat ezúttal jobban játszott nálunk” – összegezte érzéseit a távirati iroda helyszíni tudósítójának Mihók Attila, a női vízilabda-válogatott szövetségi társkapitánya, miután az Eindhovenben zajló Európa-bajnokság negyeddöntőjében a magyar válogatott egy góllal, 12-11-re kikapott Olaszországtól. A vereség fájdalmas hozadéka, hogy a kontinensviadalon csak az 5–8. helyért folytatja a csapat, vagyis elpuskázta, hogy ezen a viadalon szerezzen olimpiai kvótát. Erre már csak egy dobása maradt a női válogatottnak, a februári katari világbajnokság.

A szakember hozzátette, a három jegyzett ellenféllel szemben elszenvedett három vereség tanulságokkal járt: egyrészt a „meccset szépen le kell menedzselni négy negyeden keresztül”; itt arra utalt, hogy a görög, a holland és az olasz csapat ellen is nagy hátrányból kellett volna fordítania az együttesének. „Ehhez sokkal hatékonyabban kell védekeznünk, ráadásul az ellenfél kapuját el kell találni.”

A kapitány elmondta: ugyan a játékosok fegyelmezetten végrehajtják a szakmai stáb kéréseit, ám az említett válogatottak ellen nem igazán érvényesült a magyarok gyorsasága. Azt is mondta, a magyar lövőteljesítmény nem üti meg az ellenfelek szintjét, miközben „az olaszok hatból négyszer simán kivajazzák a fölsőt”.

FOTÓ: MTI/SZIGETVÁRY ZSOLT

Mihók Attila szövetségi társkapitány szerint az olaszok hatból négyszer kivajazták a fölsőt, Magyari Alda kapuson nem múlt semmi

A magyarok egyik legjobbja Garda Krisztina volt, aki szerint a rossz védekezés volt a fő oka az olaszok elleni kedd esti (lapzártánk utáni) vereségnek: „A védekezésben most sem voltunk igazán jók, elöl pedig újfent nagyon bátortalanok voltunk. Nagyon sok helyzetben kapura sem néztünk lövés helyett, így nagyon nehéz gólt szerezni. Az utolsó negyedben talán valami elindult, de egy Európa-bajnoki negyeddöntőben az olaszok ellen ez kevés. Nagyon sajnálom” – mondta az MTI-nek.

Vályi Vanda is a rossz kezdést emelte ki: „Ahogyan az előző két fontos mérkőzésen, most is mi rohantunk az eredmény után. Nem tudom, honnan jön ez az egész, mert korábban a görög, a holland vagy az olasz csapat nem tudott megverni minket. Ezért elképesztően dühítő ez az egész; mi erőlködtünk és küzdöttünk, ők pedig könnyű gólokat szereztek. Ez mentálisan és fizikálisan is nagyon fárasztó, egyszerűen demoralizáló az egész, ezen képtelenek voltunk továbblépni.” Az Eb-n csütörtökön a britek következnek, a lehető legjobb magyar helyezés az ötödik hely lehet.

> „Korábban a görög, a holland vagy az olasz csapat nem tudott megverni minket, ezért elképesztően dühítő ez az egész.”

Mihók Attila és Cseh Sándor együttesének így már csak a februárban, Dohában esedékes világbajnokságon lesz lehetősége kiharcolni a párizsi olimpiai részvételt; azon a tornán további két kvótát osztanak ki, amelyre a papírforma alapján három csapat pályázik.

Negyeddöntőben a férfiak

Az olimpiai kvótát a tavalyi világbajnoki címmel abszolváló férfiak ugyancsak Eb-n szerepelnek, csakhogy azt a kontinenstornát Horvátországban rendezik: Varga Zsolt szövetségi kapitány együttese a pénteki zágrábi negyeddöntőben a szerb–francia nyolcaddöntős párharc nyertesével játszik majd.

Szúrta a Ferencváros szemét három futballista, távoznak

DÖNTÉS Hajnal Tamás, az FTC sportigazgatója a fradi.hu oldalon jelentette be: a klub a jövőben nem tart igényt három játékosra. „Szemet szúrtak olyan dolgok is, amelyeken szeretnénk változtatni, ez személyekre bontva azt jelenti, hogy a szakmai stáb a jövőben nem számít Tokmac Nguen, Anderson Esiti és Owusu Kwabena játékára. Ők már nem is utaztak el az edzőtáborba, a távozásukról zajlanak egyeztetések.” Tokmac Nguen 2019 februárjában szerződött a Ferencvároshoz a norvég Strömsgodsettől, öt bajnoki címet és egy Magyar Kupát nyert a zöld-fehérekkel, a szurkolók egyik kedvence volt. Hajnal szerint a feröeri Klaksvík elleni kiesést leszámítva a csapat nemzetközi szinten nagyon jól teljesített a selejtezőkön, utána pedig a csoportkörben.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Tokmac már nem sokáig kavarhat zöld-fehérben

„Veretlenül, másodikként tudtunk továbbjutni egy erős csoportból. A magyar bajnokságban viszont nem tudunk elégedettek lenni azzal, hogy második helyen vagyunk jelenleg. Jó néhány pontot elszórtunk ebben az intenzív őszi menetelésben, aminek megvannak az okai: mentális és fizikális fáradtság, sérülések. Élesítenünk kell magunkat” – mondta.

A Ferencváros a Konferencia-ligában februárban a görög Olimpiakosz ellen igyekszik bejutni a nyolcaddöntőbe. NÉPSZAVA

Nincsenek benne a nyolcban

KÉZILABDA Az európai szövetség nyolcas erősorrendjében nem szerepel Magyarország, ami egyúttal mutatja, hogy hova sorolható Chema Rodríguez válogatottja a tegnap rajtolt németországi férfi kézilabda Európa-bajnokságon. A magyar csapat Montenegró ellen kezd pénteken. A listát a világbajnok Dánia vezeti az olimpiai címvédő Franciaország és a legutóbbi Európa-bajnok Svédország előtt. A 24 csapatos mezőnyben három újonc lesz: Grúzia, Görögország és a Feröer-szigetek válogatottja. A nyári párizsi olimpia férfi kézilabdás mezőnyének már tagja a házigazda francia, a világbajnok dán, valamint a japán és az argentin válogatott. A németországi Európa-bajnokság győztese – illetve a kvótával még nem rendelkező legjobb csapat – kijut az ötkarikás játékokra. Ezt amúgy a férfiválogatott tavalyi világbajnoki szereplésével már elérte. NÉPSZAVA

FOTÓ: BERES MÁRTON

A nemzetközi szövetség nem sorolja a legjobbak közé a magyarokat

A magyar férfiválogatott csoportmérkőzései az Eb-n

Január 12., péntek, 20:30: Magyarország–Montenegró (tv: M4 Sport)
Január 14., vasárnap, 20:30: Magyarország–Szerbia (tv: M4 Sport)
Január 16., kedd, 20:30: Magyarország–Izland (tv: M4 Sport)
A csoportok első két-két helyezettje jut tovább a kontinensviadal középdöntőjébe.

Hanga Ádám lyoni kilenc pontja

A szerb Crvena zvezda – Hanga Ádám csapata – 100-91-re kikapott a francia ASVEL Villeurbanne otthonában a kosárlabda Euroliga 20. fordulójában. A legrangosabb európai sorozatban a magyar válogatott kosaras 15 perce alatt 9 pontot szerzett. A Crvena zvezda nyolc győzelemmel és 12 vereséggel a tabella 13. helyén áll. MTI

Leigazolta a Békéscsaba a bolgár válogatott női csapatkapitányát

A női röplabda Extraligában érdekelt Swietelsky-Békéscsaba leigazolta a görög AEK Athén bolgár válogatott csapatkapitányát, Miroszlava Paszkovát. A 27 éves és 180 centiméteres ütőjátékos háromszoros bolgár bajnok, a válogatottal 2021-ben elhódította az Arany Európa-ligát. MTI

Érdi Mária típushiba miatt szenvedett

A vitorlázó Érdi Mária címvédőként a kilencedik helyen jutott be az éremfutamba az ILCA 6 (korábbi Laser) hajóosztály argentínai világbajnokságán. A harmadik futamban meglazultak a csavarok a hajóján, ezért feladta a futamot, de méltányossági kérelmét elfogadták a szervezők, mert beigazolódott: a bérelt hajó korábban ismert típushibáját nem javította ki a bérbeadó. MTI

Tűzhányó szemek a Vezúvnál

NAPOLI Walter Mazzarri edzővel rosszabb a csapat, mint Rudi Garciával, nemhogy Luciano Spallettivel, akivel 22 ponttal szerzett többet tavaly ilyenkor.

HEGYI IVÁN

Folytatódott a Napoli horror show: az együttes szériában a negyedik tétmérkőzését szenvedte végig úgy, hogy egyetlen gólt sem szerzett. Az olasz kupában – Nápolyban! – 4-0-ra kapott ki a Frosinonétól, a bajnokságban 2-0-ra az AS Romától, legutóbb 3-0-ra a Torinótól, közben otthon 0-0-t ért el a Monzával szemben.

Mauro Meluso nápolyi sportigazgató elnézést kért vasárnap a szurkolóktól, és bevallotta: „A csapat felismerhetetlen, nem folytathatjuk így." Majd váratlanul hozzátette: „Walter Mazzarri edző a klub és a csapat teljes bizalmát élvezi."

Az Il Napolista című helyi újság felháborodottan reagált erre: „Aurelio de Laurentiis klubelnök Malusót küldte nyilatkozni, hogy közvetítse az elöljáró szenilis és populista delíriumát. De vajon a Napoli labdarúgóinak nincs elegük De Laurentiisből?"

Az elnöknek mindenesetre 2-es osztályzatot adott az újság Torino-meccs után. Mazzarrinak 3-ast. A játékosok a következő érdemjegyeket kapták: Gollini 6 – Di Lorenzo 4 (Mazocchi 3), Rahmani 3, Juan Jesus 3, Mario Rui 3 (Zerbin 4) – Cajuste 4, Lobotka 5,5, Zielinski 4 – Politano 3 (Lindström 5), Raspadori 5 (Simeone 4), Kvaratskhelija 4,5.

A torinói blamázshoz érdemes hozzátenni, hogy a két csapat előző nyolc mérkőzése közül a Napoli hetet megnyert, egyet döntetlennel zárt, e találkozók összesített gólkülönbsége 20-3 volt a déliolasz együttes javára.

Rontott a látványon a Salernitanától igazolt Pasquale Mazzocchi abszurd kiállítása: az új fiú alig öt percet töltött a pályán. Ennél roszszabbul csak Francesco Cassata mutatkozott be, aki 2017-ben 158 másodpercre szállt be a 0-1-es Spal–Sassuolo meccsen a (ma már nápolyi) gólszerző Matteo Politano helyett, majd a játékvezető az öltözőbe vezényelte.

FOTÓ: AFP/MARCO BERTORELLO

Luciano Spalletti tavalyi Napolija úgy hódította el a bajnoki címet, hogy csak két fordulóban nem állt az élen, ma ez ma már csak történelem

Mauro Meluso nápolyi sportigazgató elnézést kért vasárnap a szurkolóktól, és bevallotta: „A csapat felismerhetetlen, nem folytathatjuk így."

A nemzetközi klubrekorder alighanem az angol Jonathan Woodgate, aki rejtélyes módon a Real Madridhoz került, majd sajnálatos első fellépésén – 2005 szeptemberében – a szünet előtt öngólt fejelt, aztán a második félidőben kiállították. A létszámhátrányos királyi gárda azonban Raúl (2) és Robinho góljával 3-1-re fordított a Bilbao ellen.

A világcsúcsot pedig roppant nehezen lehet elvenni Lionel Messitől, aki úgy debütált szintén 2005-ben, hogy Markus Merk német sporttárs 40 másodpercnyi játék után leküldte őt a magyar–argentin meccsen (1-2) a Népstadionban.

A Napoli vezérkara most abban bízik: a további januári igazolások jobban sikerülnek. A klub 60 millió eurót szánna erősítésre, ám a román Radu Drăgușinra, a Genoa futballistájára a Tottenham is kivetette a hálóját. További kiszemelt Lazar Samardžić, az Udinese szerb, valamint Boubakary Soumaré, a Sevilla francia játékosa.

Az állás

1. Internazionale	19	15	3	1	41-9	48
2. Juventus	19	14	4	1	29-12	46
3. Milan	19	12	3	4	35-20	39
4. Fiorentina	19	10	3	6	27-19	33
5. Bologna	19	8	8	3	22-16	32
6. Atalanta	19	9	3	7	30-21	30
7. Lazio	19	9	3	7	23-20	30
8. Roma	19	8	5	6	31-21	29
9. Napoli	19	8	4	7	28-22	28
10. Torino	19	7	6	6	18-18	27
11. Monza	19	6	7	6	19-20	25
12. Genoa	19	5	6	8	20-24	21
13. Lecce	19	4	9	6	20-25	21
14. Sassuolo	19	5	4	10	26-33	19
15. Frosinone	19	5	4	10	25-34	19
16. Udinese	19	2	11	6	19-29	17
17. Cagliari	19	3	6	10	17-32	15
18. Verona	19	3	5	11	16-26	14
19. Empoli	19	3	4	12	10-33	13
20. Salernitana	19	2	6	11	16-38	12

A csapat közben sokkal roszszabb még annál is, mint a novemberben menesztett Rudi Garcia Napolija. Az negyedik volt, ez kilencedik, a 10 mérkőzésen 3 győzelmet, egy döntetlent és 6 vereséget „produkáló" Mazzarrival arra a szintre esett vissza az együttes, ahová Gennaro Gattuso irányításával a 2019/20-as évadban zuhant: akkor a 20. forduló után a 11. helyen állt.

S hol van a mostani gárda Luciano Spallettiétól! A Napoli az előző szezonban úgy hódította el a bajnoki címet, hogy csak két fordulóban nem állt az élen. A 15. kör után 13 győzelmet és 2 döntetlent számlált, akkor 1-0-ra kikapott az Internazionalétól, majd újabb 8 mecscset nyert zsinórban.

A 19. forduló utáni különbség: egy éve 50 pont, most 28; tavaly 46 szerzett gól, jelenleg 28; egy esztendeje egy, pillanatnyilag hét vereség. Ráadásul a Napoli bejutott a BL negyeddöntőjébe; igaz, az első számú európai klubtornán most is versenyben van, de ezzel a formával még a szintén köhögő Barcelona ellen sincs sok esélye.

A helyzetet nehezíti, hogy két kulcsjátékos, a kameruni André Anguissa és a nigériai Victor Osimhen az Afrikai Nemzetek Kupájára utazott. Ám velük sem ment, a La Gazzetta dello Sport a Frosinone elleni 0-4 után „haszontalannak" nevezte Osimhent, valamint a grúz Hvicsa Kvaratskheliját, az előző évad két legnagyobb nápolyi sztárját.

A boldogtalan címvédőről, amelyet 20 pont választ el a listavezető Intertől, azt is írta a tekintélyes itáliai sportlap: „Halvány emlék sem maradt a legutóbbi bajnokság uralásáról. Ezek a labdarúgók zavarodottaknak és kedvetleneknek tűnnek."

A drukkerek szeme meg olyan, mint a Vezúv kitöréskor: tüzet hány.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Csak Piros jutott egyről kettőre

SELEJTEZÉS Egyedül Piros Zsombor élte túl a magyarok közül az ausztrál nyílt teniszbajnokság selejtezőjének első fordulóját, miután a világranglistán 127. magyar legyőzte az olasz Andrea Pellegrinót (157.), akit eddigi két mérkőzésükön egyaránt szettveszteség nélkül múlt felül. A mostani első szettet azonban rövidítésben elvesztette, holott felállt 1-5-ről, de végül 7-5-re elbukta a tie-breaket. A második játszmától egy másik Piros Zsombor kezdett teniszezni, és 6:2, 6:1-re hozta a következő két szettet.

A világranglistán 178. Babos Tímea első ellenfele a lett Darja Semenistaja (143.) volt, akivel még nem játszott. A párosban négyszeres Grand Slam-bajnok magyar betegen érkezett a 15-ös pályára: köhögött, fújta az orrát, és nehezen kapott levegőt. A második szettben ápolták is a pályán, megmérték a vérnyomását, majd lassan javult a helyzet. Sorozatban hét gémet nyerve már ő vezetett 4:6, 6:2, 2:0-ra, sőt 3:1 is volt a döntő szettben. Riválisa azonban innentől pontosabban kezdett, és fordított (6:4, 2:6, 6:4). Babos a jövő héten párosban lép pályára az AO főtábláján.

Piros Zsombor az elvesztett első szett után fordított a selejtezőben

Fucsovics Márton és Marozsán Fábián egyesben alanyi jogon indulhat az Australian Open főtábláján.

Udvardy Panna számára is az első forduló jelentette a végállomást, a világranglistán 159. játékos a holland Arianne Hartonótól (150.) kapott ki [7:6 (7-4), 6:3]. Utolsóként Gálfi Dalma búcsúzott szerdán: a világranglistán 139. magyar a hazai közönség előtt szereplő Priscilla Hontól (206.) három szettben kapott ki (4:6, 6:3, 6:4). A főtábla vasárnap rajtoló küzdelmeiben Fucsovics Márton és Marozsán Fábián alanyi jogon indulhat. Utóbbit a GS-versenyt felvezető aucklandi torna nyolcaddöntőjéből az amerikai Ben Shelton ejtette ki (6:3, 6:4). NÉPSZAVA

Melegben több kisebb baba születik

Összefüggést találtak a kismamákat érő hőstressz és az újszülöttek születési tömege között. Kiderült, hogy a hőstressz hatására a babák 9,8 százaléka túl kis súlyú volt, amikor világra jött. A nagy születési súly kapcsán főként a terhesség első heteiben átélt túl hideg idővel mutattak ki szoros összefüggést. NATGEO

Bizarr robotok

A Mirokaït szándékosan kevésbé emberszerűre tervezték, de a mozgása különösen interaktív: folyamatosan figyeli környezetét és imitálja a vele beszélgetők mimikáját. A robotok fülei jelzőrendszerként szolgálnak: lefelé mutatnak, ha a robot valamilyen feladaton dolgozik, s felfelé, amikor a gép készen áll az interakcióra, és figyel a beszélgetőtársára. RAKÉTA

Nem voltak bekötve

Féléves csecsemő halt meg abban a szárligeti balesetben, ahol két kocsi ütközött össze. Az ütközés olyan erejű volt, hogy mindkét jármű légzsákja kinyílt. A pici anyja az anyósülésen ült, a kisbabáját az ölében fogta, de nem voltak bekötve. A kislány a szélvédőnek csapódott az ütközés során. TÉNYEK

Velünk él, de gyorsan támad

VESZÉLYES A húsevő baktérium minden emberben jelen van, de ha több körülmény hatására kórosan elszaporodik, halált okozhat. A gyógyulásra addig van jó esély, amíg a kór lokális marad.

MUHARI JUDIT

Nincs járvány, és mindannyiunk szervezetében megtalálható az a Streptococcus pyogenes nevű baktérium, amely miatt meghalt a napokban egy 33 éves ózdi férfi. Lapunknak Barcs István mikrobiológus, járványügyi szakember mondta el, mit érdemes tudni erről a kórokozóról, amely egyébként a skarlátért is felelős, de számos enyhébb és súlyosabb fertőzés, például torok- vagy mandulagyulladás, sebfertőzések, szívizomgyulladás, szepszis okozója lehet. Kis csíraszámban minden egészséges ember torokváladékának is a része lehet, de ha kórosan elszaporodik, például mert a mellette élő „normál baktériumflórát” alkotó fajok száma lecsökken egy antibiotikum-kezelés során, vagy egy vírusfertőzés miatt megváltozik a nyálkahártya állapota, akkor torok- vagy mandulagyulladást okozhat.

Ennek is tehát, mint a többi baktériumnak, a kórokozó képessége nem egy fajhoz rögzített tulajdonság, hanem több feltétel együttállásaként jön létre. Például akkor, amikor a beteg általános állapota miatt fogékonyabb a fertőzésre, mert egy megfázás vagy súlyosabb lelki problémák, vagy akár a menstruáció miatt átmenetileg gyengébb az immunrendszere. Külső forrásból eredő kórokozóval találkozva is igaz, hogy a fertőzés létrejöttéhez még az is kell, hogy a baktériumok olyan csíraszámban legyenek jelen, amellyel a szervezet aktuális ellenálló képességét legyűrik, sőt, azokkal a virulenciafaktorokkal, például enzimekkel is rendelkezniük kell, amelyek a terjedését segítik, s az emberi szervezetben közben kárt tesznek. Noha jelen van a bőrön, azon keresztül nem képes áthatolni, hosszabb távon a nyálkahártyán él meg. Ezért jó terep neki egy seb – magyarázta a szakember. Egy különleges toxint (STSS – Streptococcus toxikus sokk szindróma) termelő pyogenestörzs, az úgynevezett „húsevő baktérium” képes arra, hogy viharos gyorsasággal, akár pár óra leforgása alatt súlyos lágyrész-fertőzést, vagyis kötőszövet-károsodást, izompusztítást idézzen elő. Ez egy otthoni baleset miatt is kialakulhat. Példaként említett egy fiatal lányt, aki intimborotválás alatt sebezte meg magát. A baktérium bejutott a szervezetébe, és a lány hiába kapta meg a legjobb kezelést, pár napon belül meghalt. A mikrobiológus kijelentette: megijedni azért nem kell minden sérülés után, de ha egy seb a szokásostól eltérő módon viselkedik, gennyes, a környéke duzzadt, láz, rosszullét is jelentkezik, azonnal orvoshoz kell fordulni.

FOTÓ: WOLFGANG KUMM/AFP

A „húsevő baktérium” képes arra, hogy viharos gyorsasággal, akár csak pár óra leforgása alatt súlyos lágyrész-fertőzést, vagyis kötőszövet-károsodást, izompusztítást idézzen elő

2022-ben szeptember és december között Angliában 94 ember halt meg a baktérium miatt.

Járványról bármely kórokozóval összefüggésben akkor lehet beszélni, ha halmozottan fordulnak elő ugyanazon kórokozó okozta fertőzések, és az esetek között kapcsolat igazolható. Ha sporadikus, vagyis egyedi fertőzésről van szó, nehéz a forrást megtalálni, még ha kiterjedt járványügyi vizsgálatokat végeznek is.

A köznyelvben húsevő baktériumnak hívott kórokozó okozta fertőzéseket antibiotikummal kezelik – mondta a szakember –, de a gyógyulásra addig van jó esély, amíg az lokális marad. Ha a fertőzés több szervet is érint már, nemegyszer az amputáció a megoldás azért, hogy ne terjedjen szét az egész szervezetben. Mert ha a szepszis, vagyis a vérmérgezés kialakul, akkor sokat romlik a túlélés esélye. Ilyenkor ugyanis – leegyszerűsítve – már nem a baktériumok jelentik a veszélyt, azok szaporodását az antibiotikumok megállították, viszont az általuk addig termelt toxinok a szervezet egészében pusztítanak. Erősen virulens, intenzíven toxintermelő törzs esetén órák alatt beállhat a halál a legjobb célzott terápia ellenére is – tette hozzá Barcs István.

Mint ismert, december 29-én igazolták annak a 33 éves férfinak a szervezetében húsevő baktérium jelenlétét, aki kilenc nappal később a kórházban meghalt. 2022-ben szeptember és december között Angliában 94 ember halt meg a baktérium miatt.

A WHO 2022 decemberében adott ki egy közleményt arról, hogy az európai régió legalább öt állama megnövekedett számú A csoportú invazív streptococcusos megbetegedésről számolt be. A fertőzés fertőzött személlyel való szoros érintkezés útján történik, és átadható köhögéssel, tüsszentéssel vagy sebbel való érintkezéssel. Általában enyhe betegségeket okoz, például mandulagyulladást, garatgyulladást, skarlátot, és antibiotikumokkal könnyen kezelhető. Ritkán azonban életveszélyes állapotot okozhat, például szövetelhalást és más súlyos fertőzéseket, akut reumás lázat és reumás szívbetegséget. A baktérium évente több mint 500 000 halálesetért felelős világszerte.

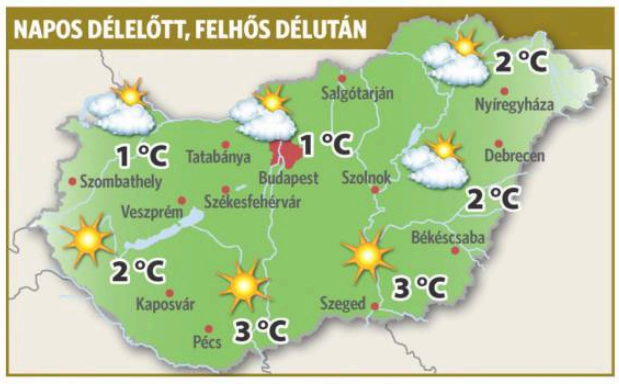

PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD
min. -2 max. 2	min. -5 max. 2	min. -4 max. 4	min. -3 max. 4	min. -3 max. 3

Boldog névnapot, Ágota!

Az Ágota női név az Agáta régi magyar formája, jelentése: a jó.

KENÓ Január 10.

7	10	13	14	17	18	20	22	27	31
34	39	42	48	49	51	55	57	65	77

Sokkoló videó a brit testőrség kucsmáiról

HAGYOMÁNY A PETA amerikai állatjogi szervezet húsz éve küzd az angol királyi testőrség medveszőrméből készült kucsmái ellen – mindeddig sikertelenül. A szervezet most megjelentetett videójában – melyet Stephen Fry angol humorista narrációjával tettek közzé – azt mutatja be, hogyan ejtik el a fekete medvéket a kucsmák miatt. A felvételen az látható, ahogy Kanadában a vadászok először süteményekkel odacsalogatják magukhoz a medvéket, majd számszeríjjal lelövik őket. Ez a gyakorlat már magában is felháborító: ahogy a színész megjegyzi, a britek mindig nagyra tartották a sportszerűséget, ebben viszont még a sportszerűség csírái sem találhatóak. Ráadásul semmi sem indokolja, hogy a testőrség tagjai medvebőrt, s ne szintetikus anyagból készült kucsmát viseljenek.

A védelmi minisztérium közleménye szerint a kucsmákhoz használt szőrme etikus vadászatból, Kanadából származik, az eddigi törekvések a kiváltására pedig nem jártak sikerrel, pedig próbálkoztak vele. A szintetikus kucsmáknak hullott a szőre, beáztak és összeestek, elviselhetetlenül büdösek is voltak, így alkalmatlanok a díszelgésre. A szervezet állítása szerint a meglőtt medvék gyakran nem kapnak halálos sebet, és sokáig szenvednek, mielőtt kimúlnának. Egy kucsma megvarrásához legalább egy medvebőr szükséges, a védelmi minisztérium pedig évente száz bőrt vásárol Kanadából.

FOTÓ: KIRSTY O'CONNOR/AFP

A PETA egy műszörmekészítővel létrehozta a kegyetlenségmentes kucsmákat, így a díszőrségnek már tényleg semmi oka medvekucsmában járni

A PETA most azt állítja, hogy 15 év munkájának gyümölcseként az ECOPEL műszőrmekészítővel közösen megalkották a megoldást a kegyetlenségmentes kucsmákra, így a díszőrségnek már tényleg semmi oka medvekucsmában járni. A cég azt is felajánlotta, hogy 2030-ig ingyen a testőrség rendelkezésére bocsátja a szükséges kucsmamennyiséget. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 12., péntek 152. évfolyam, 10. szám Ára: 520 forint

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Autók magyar futószalagról

Közel félmillió autót gyárt itthon évente az Audi, a Mercedes és a Suzuki, s szinte nincs olyan új kocsi a világon, amelyben ne lenne magyar alkatrész. **2. oldal**

Bizonytalan gazdasági kilátások

A Kopint-Tárki várakozásai szerint az idén 4,5 százalékra mérséklődhet az infláció, a kormány ugyanakkor 5,2 százalékos prognózist adott ki december végén. Ez arra utalhat, hogy inflációnövelő intézkedésekre készülnek. **6. oldal**

Gyerekkarrierek a színpadon

Nem keresnek sokat a gyerekszínészek, s a színpadi munka rengeteg áldozattal jár, de életre szóló tapasztalat is. **11. oldal**

Végzettség nem számít

OKTATÁS Alsós tanítók oktathatnak felsősöket és középfokú képzettséggel is lehet valaki óvodapedagógus – vette észre a Népszava.

JUHÁSZ DÁNIEL

A tanítók már az általános iskola végéig, vagyis egészen 8. osztályig beoszthatók tanári feladatokra – vette észre a Népszava a státusztörvény végrehajtási rendeletében. Lapunknak a Belügyminisztérium annyit írt, hogy a tanítók eddig is jogszerűen taníthattak az 5. és a 6. évfolyamokon, az új szabályozás csak kibővítette ezt a lehetőséget. Itt érdemes azonban megemlíteni: tavaly december 31-éig valóban volt erre lehetőség, ugyanakkor felsőbb évfolyamokon egy adott tantárgyat csak „a tantárgynak megfelelő műveltségi területet végzett” tanító taníthatott. Az új szabályozásban ilyen feltétel már nem szerepel. Változtak az óvodapedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges végzettségi követelmények is: már középfokú képzettséggel is el lehet ebben a szakmában helyezkedni. A Népszavának nyilatkozó érdekvédők szerint egyértelműen a pedagógushiány az oka a foglalkoztatási szabályok változásának. „Jó lenne, ha a kormány megértené, hogy a tanári pálya nemcsak egy hivatás, hanem egy szakma. A tanítókat a felsőoktatási képzésük során a 6–10 éves korosztály nevelésére készítik fel, teljesen más módszertanokra van szükség, mint a 10–14 éves diákok esetében. Nem mellesleg a tanítók azért választották ezt a szakmát, mert ők az alsósokkal szeretnek és tudnak foglalkozni” – jelentette ki lapunknak Gosztonyi Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének alelnöke. Az óvodapedagógusokkal kapcsolatban úgy vélekedett: visszamentünk az 1960-as, 1970-es évekbe.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A szabályok átalakításával a tanárhiányt leplezné a kormány

Nem adnák a hatalmat

VARSÓ Buszokkal szállították vidékről is a Lengyelországot nyolc éven át irányító, de a tavaly őszi parlamenti választás nyomán a hatalomból kiszorult Jog és Igazságosság (PiS) párt híveit a tegnapi megatüntetésre a lengyel fővárosba. Jaroslaw Kaczynski pártja a demokrácia és a médiaszabadság védelmében hirdette meg eredetileg a demonstrációt, de két politikusa kedd esti őrizetbe vétele nyomán új irányba mozdultak el. A PiS már államcsínyt és a jogállamiság felszámolását vizionálva blokkolja a Tusk-kormány munkáját. Kaczynskiék arra játszanak, hogy a költségvetés elfogadásának akadályozásával előrehozott választásokat kényszerítsenek ki. Erre jó esélyük is van, hiszen Andrzej Duda egyelőre nem független államfőként, hanem a PiS pártkatonájaként viselkedik.

Az eleve megosztott ország mély intézményi válságba süllyedt, a PiS-kormány miatt blokkolt uniós források megszerzése is veszélybe került.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

Kaczynskiék előrehozott választások kikényszerítésére játszanak

FOTÓ: AFP/WOJTEK RADWANSKI

Út szélén hagyott nevelőszülők

ELLÁTÁS Nem lesz változás a nevelőszülők díjazásában, és a hivatás népszerűsítésére sincs újabb terv – ez olvasható ki abból a válaszból, amit az LMP társelnöke, Ungár Péter kapott írásban feltett kérdésére Rétvári Bence belügyi államtitkártól. Bár szakmai szervezetek szerint 2000 nevelőszülő hiányzik a rendszerből, az államtitkár válaszából kiderül, a belügynél annak is örülnek, hogy tíz év alatt 400-zal sikerült bővíteni a létszámot. Rétvári sikerként beszélt a nevelőszülői díjazás korábbi emeléseiről, pedig aligha van ok elégedettségre. Egy három gyereket gondozó nevelőszülő lapunknak azt mondta: nettó 160 ezer forint a fizetése .

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

Még nem ugrott nagyot a benzinár

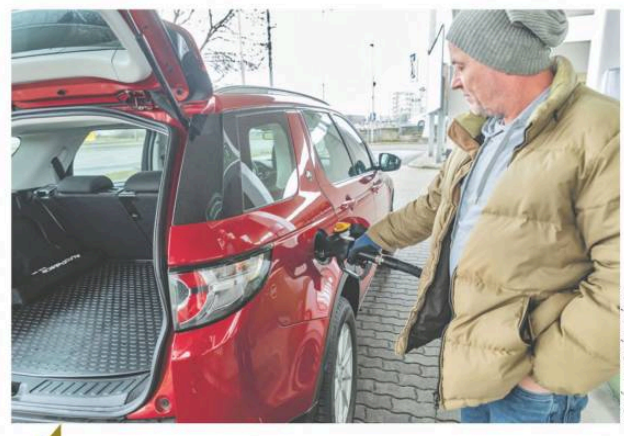

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Mol lépései nyomán az üzemanyag-cégek jelentős árrésről mondtak le

ÜZEMANYAG A várakozásokkal ellentétben a január 1-jével hatályos, literenkénti bruttó 41 forintos jövedékiadó-emelés ellenére sem ugrottak a hazai üzemanyagárak a térségi lista élére – szűrtük le a Cargopedia.hu január 8-i adatsorából. Eszerint, míg Magyarország a brutális adóemelés előtt hét szomszédunkkal összevetve leginkább a 4. legolcsóbbként a felső középmezőnybe tartozott, addig január második hetében benzinünk a negyedik, gázolajunk pedig a harmadik legdrágább. Eszerint a hazai átlagár benzin esetében 565, gázolajnál pedig 592 forint. Ez benzin esetében mindössze 4, gázolajnál pedig 6 forinttal haladja meg a tavaly december végi szintet. Mindkét üzemanyagfajta tekintetében drágább nálunk Ausztria és Szerbia, de a térségben a legtöbbet Szlovákiában kérik a benzinért.

FOLYTATÁS AZ 5. OLDALON

A térségben Szlovákiában kérik a legtöbbet a benzinért.

Erős kritika jött Washingtonból

DIPLOMÁCIA „Csalódottak vagyunk, hogy Orbán Viktor miniszterelnök egyedül maradt az EU-n belül és kétségbe vonja Ukrajna igényét ugyanarra a szabadságra, amiért fiatal diákként ő maga is küzdött. Európai belügynek tekintjük ennek a kérdésnek a feloldását, de konstruktívabb együttműködést várunk Magyarországtól a továbbiakban, hogy továbbra is megmaradjon a reménysugár az ukrán szabadság előtt” – fogalmazott a Népszava kérdésére James O’Brien az amerikai külügyminisztérium Európai és Eurázsiai Ügyekért Felelős Irodájának helyettes-vezetője egy online sajtótájékoztatón. Jelezte: „Svédország NATO-csatlakozását illetően azt várjuk, a magyar kormány tartsa magát az ígéretéhez, miszerint nem utolsóként fogja jóváhagyni Svédország kérelmét”.

James O’Brien a „csalódottság” kifejezést használta

Kiemelt villamos művek

JÁRMŰ Az Audi, a Mercedes és a Suzuki évi közel félmillió kocsit gyárt itthon, s még csak most jön a BYD meg a BMW. A beszállítóipar méretéről az árulkodik: nincs olyan új autó a világon, amelyben ne lenne magyar alkatrész.

BOROS JENŐ
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

Az újkori magyar autóipar első modelljéből hét év alatt 85 ezer készült a szentgotthárdi Opelnél, napjainkban az Audi Hungariánál és a Mercedesnél ez hét hónapnyi teljesítmény.

1992-ben Szentgotthárdon még hozott fődarabokból szerelték össze az Astrákat, napjainkban Esztergomban, Győrben és Kecskeméten is komplett gyártástechnológiával dolgoznak: a beérkező acéltekercsek helyben préselt elemeiből hegesztik össze és fényezik a karosszériákat, majd végszerelik az autókat.

Győrben készülő benzines, dízel- és elektromos hajtóművek kerülnek a helyben gyártott Audikba, miközben a Volkswagen konszern többi márkájának is beszállít a világ legnagyobb motorgyártója. Az Audi Hungariánál 2022-ben másfél millió benzinest és dízelt, valamint 108 ezer villanymotort gyártottak, ezek a saját márka mellett bekerültek a Bentley, Lamborghini, Porsche, SEAT, Škoda és VW modellekbe.

Tavaly leálltak az első győri autó, a TT gyártásával: 1998-ban még az Ingolstadtból vasúton érkező fényezett karosszériák a magyarországi telephelyen kaptak üléseket, kárpitokat, üvegeket, műszerfalat, majd helyben gyártott benzinmotorokat, 2013-tól már komplett autók készülnek Győrben. Induláskor még nem reklámozta a német konszern a modell származását. A sikert jelzi, hogy Made in Hungary TT Roadsterből és Coupéból negyedszázad alatt 650 ezret gyártottak. Jelenleg hibrid és elektromos Q3-asok és Q3 Sportbackek készülnek a győri szalagon, az idén indul az EV Cupra Terramar modellek gyártása.

A 12 ezer főt foglalkoztató Audi Hungaria 1994 óta több lépcsőben 12 milliárd eurót fektetett be győri telephelyén, miközben a magyar kormány 60 milliárd forinttal – mai árfolyamon számolva 160 millió euróval – támogatta a beruházásokat. 2022-ben 171 134 autó készült Győrben, ami éves rekord, és a cég árbevétele 8,44 milliárd euró volt.

Az 1992 októbere óta Esztergomban termelő Magyar Suzukinál 2022-ben 129 ezer autó készült, a vállalat a 2022-es pénzügyi évben 2 milliárd eurós árbevételt ért el, ám az energia-, alapanyag- és alkatrészárak drasztikus növekedése miatt nyeresége a felére csökkent.

A tíz éve Kecskeméten működő Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft. 2023. május 18-i üzleti jelentése szerint a vállalat 2022-ben 150 ezernél több autót gyártott, árbevétele 4 milliárd euró volt, adózott eredményét több mint 90 millió euróra növelte.

A járműipari cégek 2023-as eredményei a következő hetekben lesznek nyilvánosak, de az évközi adatok alapján feltételezhető, hogy a magyar autóipar tavaly sem érte el a félmilliós darabszámot.

Az Audi Hungaria harmincadik születésnapján indult az új elektromos motorgeneráció sorozatgyártása, melyet először a Q6 e-tron modellbe építenek be. A november 7-i győri ünnepségen Nagy Márton gazdaságfejlesztési miniszter arról is szót ejtett, hogy „a járműipar a hazai növekedés motorja, s a szűken vett autóiparban jelenleg közel százezer foglalkoztatottról lehet beszélni, a tágabban értelmezett járműiparban ezzel szemben a 150 ezret is elérheti ez a szám”.

Mindez azért érdekes, mert Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter októberben a Thyssen-Krupp jászfényszarui bővítésén arról beszélt, hogy az autóipar közvetlenül 170 ezer embernek ad munkát. Hasonló számokról beszélt a miniszter két éve három japán vállalat (a biatorbágyi Alpine Európai Elektronikai Ipari Kft., a székesfehérvári Denso Manufacturing Hungary és az esztergomi Diamond Electric Hungary Kft.) 6,5 milliárd forint összegű autóipari beruházásának a bejelentésekor.

Bármi is a pontos szám, a foglalkoztatottak többsége beszállítóknál dolgozik, és az ágazat termelési értéke 2010 óta megháromszorozódott, átlépte a 12 ezer milliárd forintot. 2023 első hét hónapjában 22 százalékos volt a bővülés.

A győri Audinál, a kecskeméti Mercedesnél, az esztergomi Suzukinál, a székesfehérvári és mátyásföldi Ikarusnál, a debreceni ITE Bus & Truck cégnél, a győri Kravtex-Kühne-csoportnál, valamint a komáromi BYD-buszgyárban a közvetlen foglalkoztatottak száma összesen húszezer körül van, ez további ötezerrel bővülhet a szegedi BYD és a debreceni BMW beindulásával.

Több mint két évtizede is felmerült magyarországi BMW-autógyár létesítése, ám ezt következetesen cáfolta a cég, miközben azt kommunikálta, hogy 10 ezer ember dolgozik a márkának ötven magyarországi beszállítón keresztül, többek között az i3-as villanyautóhoz készültek alumínium sebességváltóházak a békéscsabai Csaba Metálnál. Azt már kevésbé reklámozták, hogy a BMW-csoporthoz tartozó Rolls-Royce műszerfala a hatvani Boschtól, kristálypohárkészlete Ajkáról származik. Ma már nincs olyan új autó a világon, amiben ne lenne valamilyen magyar alkatrész, és most már nemcsak itthon gyártott, hanem magyar fejlesztésű.

A debreceni északnyugati gazdasági övezetben több mint 400 hektárnyi területen 2022. június 1-jén kezdődött a gyárépítés, az egymilliárd eurós beruházással ezerötszáz új munkahely jön létre, az elektromos Neue Klasse BMW-k sorozatgyártása 2025-ben indul.

A német prémiummárkák után megjött az első kínai: a 300 hektáros szegedi ipari parkban ötmilliárd eurós beruházással épít elektromosszemélyautó-gyárat a BYD. Gazdaságossági mutatókkal számolva három műszakban évi negyedmilliós kapacitással és magas fokú automatizálással a szokásosnál kevesebb munkaerő kell.

A komplett részegységek, akkumulátorok, villanymotorok a beszállítóktól érkeznek, így robotokkal és 2-3 ezer dolgozóval megoldható a telephely munkaerőigénye, mert a tisztán elektromos (EV) autók jóval kevesebb alkatrészből állnak, mint a belső égésűek. A BYD a tavalyi utolsó negyedévben eladott 526 ezer elektromos autóval már világelső.

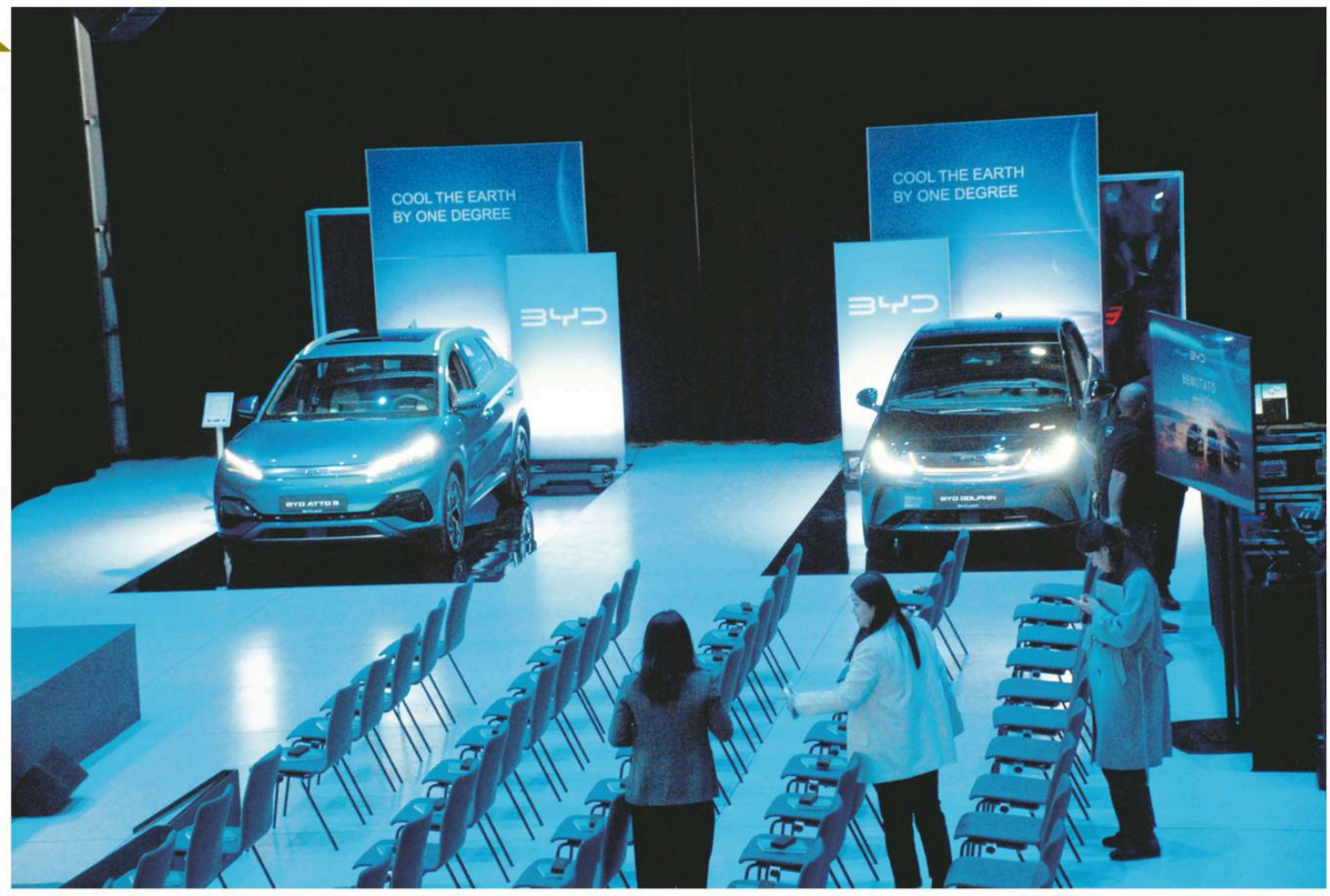

BYD modell kapta a legjobb európai vételnek járó nemzetközi AutoBEST-díjat

FOTÓK: BOROS JENŐ

Nem aprózzák el a kínaiak: a BYD a tavalyi utolsó negyedévben eladott 526 ezer elektromos autóval már világelső

ZAVAR

NAGY MÁRTON

gazdaságfejlesztési miniszter a múlt év végén azt mondta, a szűken vett autóiparban jelenleg közel 100 ezer foglalkoztatottról lehet beszélni. Szijjártó Péter viszont korábban azt állította, az autóipar közvetlenül 170 ezer embernek ad munkát

Kódszavakban a jövő: BYD, EV, NMC, LFP

Az elektromos autókban (EV) használt NMC-akkumulátorokban nikkel-, mangán- és kobaltötvözetet, az LFP jelzésűeknél lítium-vas-foszfátot alkalmaznak. A BYD (Build Your Dreams) drasztikus tesztekkel igazolta: az autóiban használt LFP lapos akkumulátorcellák akkor is biztonságosan működnek, ha azokat erős külső behatás, akár egy lándzsadöfés éri, és ütközéses sérülésre sem hevül túl, nem robban fel. Fogyasztói szempontból előny még az LFP hosszabb élettartama, mert jobban bírja a töltést-merítést, túltöltést-túlmerítést, és elméleti kapacitása maximálisan kihasználható, ami az NMC-akkumulátoroknál 80 százalékos.

Az LFP hátránya, hogy azonos tömeg mellett negyedével, harmadával kevesebb energia tárolására képes, mint az NMC, ami a hatótávolságot befolyásolja.

Az LFP előnye, hogy alapanyaga olcsóbb, könnyebben hozzáférhető, ami csökkenti a gyártási költségeket, miközben az NMC emberiességi kérdéseket is felvet a kongói kitermeléseknél alkalmazott gyermekmunkások miatt.

Túl a szerelősoron: kutatók és fejlesztők

ERŐSÖDŐ K+F Már 18,3 ezer munkatársat foglalkoztat a magyarországi Bosch-csoport nyolc önálló vállalata, 90 ezer négyzetméteres budapesti autóipari fejlesztési központjában kétezer mérnök dolgozik.

Hat éve ötszáz, az idén már ezernél több fejlesztőmérnököt alkalmaz budapesti központjában a ThyssenKrupp Components Technology, melynek 2,2 milliárd forintos Budafoki úti beruházása 282 millió forintos állami támogatást kapott.

A Continental technológiai vállalat mesterséges intelligencia és járműdinamikai fejlesztőközpontjában, valamint hat gyárában nyolcezer munkatársat foglalkoztat, veszprémi tesztpályájukon ezer fejlesztőmérnök dolgozik.

A Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft. budapesti Kutatás-Fejlesztési Intézetében ötszáznál több mérnök dolgozik.

Az AVL Hungary félezer fejlesztőmérnököt foglalkoztat budapesti, érdi és kecskeméti telephelyén.

A 200 hektáros ZalaZONE járműtechnológiai központban tíz különböző útfelületen, autópályán és versenypályának is beillő 2 kilométeres handlingpályán, valamint a nagy sebességű ovális pályán akár 270 km/h tempóban tesztelhetők az autók. Az autonóm járműrendszereknek épült 15 hektáros lakóövezetben a házak különböző felületein kamerákat, radarokat és lézerérzékelőket lehet tesztelni.

A Rheinmetall harckocsigyárhoz tartozó tereppályán 16 tonna tengelyterhelésű járművek tesztelhetők, akár 3 méteres vízben.

Intézkedések tanárhiány ellen

OKTATÁS Egy januártól hatályos kormányrendelet szerint az alsós oktatók már 8. osztályig beoszthatók, óvónőként pedig középfokú végzettséggel is el lehet helyezkedni – tudtuk meg.

JUHÁSZ DÁNIEL

Több változás is történt a tanárok és az óvodapedagógusok foglalkoztatásának szabályaiban az új pedagógus-életpályatörvény, ismertebb nevén státusztörvény 2024. január 2-ától hatályos végrehajtási rendelete miatt – vette észre a Népszava. Az egyik az általános iskolák alapvetően alsós (1–4. évfolyamos) osztályaiban dolgozó tanítókat érinti. A kormányrendelet pedagógus-munkakörben alkalmazottak végzettségi és szakképzettségi követelményeiről szóló melléklete szerint a tanítók már az általános iskola végéig, vagyis egészen 8. osztályig beoszthatók tanári feladatokra. A változtatás okaival kapcsolatban kerestük a köznevelésért felelős Belügyminisztériumot, de válaszukban csak annyit írtak, hogy a tanítók eddig is jogszerűen taníthattak az 5. és a 6. évfolyamokon, az új szabályozás csak kibővítette ezt a lehetőséget. A 2023. december 31-éig érvényes rendelet valóban lehetőséget adott erre, ugyanakkor abban az is szerepelt, hogy felsőbb évfolyamokon egy adott tantárgyat csak „a tantárgynak megfelelő műveltségi területet végzett" tanító taníthat. Az új szabályozásban ilyen feltétel már nem szerepel.

Változtak az óvodapedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges végzettségi követelmények is. A hatályos rendelet szerint ebben a munkakörben már nemcsak felsőfokú óvodapedagógus diplomával, hanem a középfokú óvodai nevelő szakképzettség megszerzésével is lehet dolgozni. A Népszava tavaly nyáron számolt be arról, hogy a kormány ezzel az új, technikumokban és szakképző iskolákban elvégezhető öt-, illetve felnőttek esetében kétéves képzéssel enyhítene az óvónőhiányon, de a szakképzésért felelős Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM) akkor azt közölte lapunkkal, hogy az óvodai nevelőket nem óvodapedagógusként, hanem szakképzett nevelést segítőként lehet majd foglalkoztatni. Az új kormányrendelet azonban ellentmond ennek.

Ezzel kapcsolatban ismét érdeklődtünk a KIM-nél, továbbá szerettük volna megtudni azt is, amennyiben már elindultak az óvodai nevelő képzések, mennyien kezdték meg tanulmányaikat, de lapzártánkig nem kaptunk választ. Az Innovatív Képzéstámogató Központ honlapjáról annyit sikerült megtudnunk, hogy az óvodai nevelő képzést országszerte 25 szakképzési intézményben hirdették meg.

A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének ügyvivője, Nagy Erzsébet a Népszavának azt mondta, egyértelműen a pedagógushiány az oka a foglalkoztatási szabályok változásának. Az érdekvédő szerint az, hogy a rendelet már nem írja elő a felső tagozatokon tanítók számára a tantárgyakhoz tartozó műveltségi területen szerzett képzettséget, azt jelenti, hogy lényegében bármilyen tantárgy oktatására beoszthatják az általános iskolák felső tagozatain az alsós tanítókat is.

– A tanítóképzés nem a felső tagozatos korosztály nevelésére, oktatására készít fel, sem pedagógiai, sem pszichológiai, sem pedig tantárgy-pedagógiai, módszertani értelemben. A pedagógushiányt a pályát vonzóvá tevő jogszabályi környezettel, biztos előmenetellel és abban mindenki számára garantált béremeléssel, jóval kevesebb munkaterheléssel és szakmai autonómiával lehet hatékonyan kezelni úgy, hogy ezzel együtt az oktatás színvonala is emelkedjen – fogalmazott Nagy Erzsébet.

Hasonlóképp vélekedett a Pedagógusok Szakszervezetének alelnöke is. Gosztonyi Gábor lapunknak azt nyilatkozta, a tanítók foglalkoztatásának „kibővítése" semmilyen más célt nem szolgálhat, minthogy elfedjék az általános iskolák felső tagozatain a szakos tanárok hiányát. – Jó lenne, ha a kormány megértené, hogy a tanári pálya nemcsak egy hivatás, hanem egy szakma. A tanítókat a felsőoktatási képzésük során a 6–10 éves korosztály nevelésére készítik fel, teljesen más módszertanokra van szükség, mint a 10–14 éves diákok esetében. Nem mellesleg a tanítók azért választották ezt a szakmát, mert ők az alsósokkal szeretnek és tudnak foglalkozni – mondta. Az óvodapedagógusokkal kapcsolatban úgy vélekedett, azzal, hogy már diploma nélkül, középfokú óvodai nevelő szakképesítéssel is lehet valaki óvodapedagógus, visszamentünk az 1960-as, 1970-es évekbe. Az óvodai nevelő szakképzés pedig szerinte a háttérbe szoríthatja, majd kiválthatja az egyetemi óvodapedagógus-képzést.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A diploma nélküli óvodapedagógusokkal 60-70 évet lépünk vissza

KÜLÖNBSÉG

GOSZTONYI GÁBOR: Jó lenne, ha a kormány megértené, hogy a tanári pálya nemcsak egy hivatás, hanem egy szakma

140 ezren kapnak magasabb bért

„Minden pedagógus jól fog járni a béremeléssel, a következő években minden tanárnak, minden óvónőnek emelkedni fog a fizetése" – állította Rétvári Bence, a Belügyminisztérium parlamenti államtitkára csütörtökön. Azt mondta, lesznek, akik „duplán jól járnak", ilyenek a pályakezdők, hiszen az ő bérük nem lehet kevesebb 528 ezer forintnál. Ez esetben Rétvári kissé túlzásba esett, a pályakezdők kétségkívül örülhetnek a 32 százalékos emelésnek, de azért szó sincs duplázásról. Arról pedig nem beszélt az államtitkár, hogy az érdekvédők számításai szerint lesznek olyan tanárok is, akik legfeljebb 25 százalékos többletre számíthatnak, holott a kormányzat illetékesei, így például tegnap maga Rétvári Bence is 32 százalékos általános emelésről beszélt. Közben megérkezett az Európai Bizottságtól az a „technikai jóváhagyás", amely Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter szerint az utolsó akadály volt, így január 1-jétől biztosan emelkedik a tanárok, óvópedagógusok bére. Az emelés mintegy 140 ezer embert érint.

Még mindig nincs magyar jóváhagyás

„DIPLOMÁCIA" Az EU-tagállamok nagyköveteinek szerdai ülésén Magyarország nem adta a beleegyezését Ukrajna 50 milliárd eurós támogatásához. Még azt is ellenezte – de nem tudta megakadályozni –, hogy hamarosan elkezdődhessenek a tárgyalások a döntéshozó intézmények között arról a jogszabályról, amely rendelkezik a megtámadott ország segélyezését 2024–2027 között lehetővé tevő pénzügyi eszköz felállításáról. A rendelettervezetről kialakított részleges közös álláspont elfogadásához ugyanis elég volt a 27 ország minősített többségének az igen szavazata. A tanácskozáson egyedül a magyar nagykövet mutatott fel piros lapot. A szerdai kormányközi megállapodás ugyanakkor nem terjed ki sem az Ukrajnának szánt támogatás összegére, sem ezen belül a vissza nem térítendő támogatás és a hitel arányára. Mindezekről a február elsejére összehívott rendkívüli EU-csúcs résztvevői hivatottak dönteni konszenzussal, mégpedig a hétéves uniós költségvetés felülvizsgálatának a keretében.

Az Európai Bizottság eredeti javaslata szerint az EU27-ek 17 milliárd euró vissza nem térítendő támogatást és 33 milliárd euró kölcsönt nyújtanának Ukrajnának négy éven át. A 17 milliárdot az uniós büdzséből folyósítanák, a többit közös hitelfelvételből fedeznék. 26 tagállam egyetért az elképzeléssel, Magyarország azonban ellenzi, ahogyan ezt Orbán Viktor vétója világossá tette a múlt decemberi brüsszeli csúcstalálkozón.

Az EU székhelyén folyó tárgyalásokon némiképp enyhülni látszik a magyar ellenállás. A jelek szerint a kormány hozzájárulna Ukrajna finanszírozásához, de a javasoltnál szigorúbb és a többiek számára egyelőre elfogadhatatlan feltételekkel. Budapest szeretné, ha a tagállamok egy költségvetésen kívüli pénzügyi eszközből fedeznék a kelet-európai ország szükségleteit, a támogatást pedig évente felülvizsgálnák, majd egyhangú szavazással határoznának a folytatásáról. Mint Brüsszelben emlékeztetnek rá, ez lehetővé tenné Orbán Viktor számára, hogy évente blokkolja a pénz folyósítását, vagy igen szavazatáért cserébe engedményeket csikarjon ki az EU-tól. Két, egymástól független forrásunk szerint a szerdai nagyköveti tanácsülésen egyetlen másik tagállam képviselője sem támogatta a magyar álláspontot. Egy magas rangú EU-tisztviselő csütörtökön megerősítette: továbbra is az a céljuk, hogy Magyarország csatlakozzon az Ukrajna pénzügyi megsegítéséről tavaly decemberben megszületett többségi állásponthoz.

Orbán Viktor mappával. Csak az ő nagykövete mutatott fel piros lapot

FOTÓ: AFP/MIGUEL MEDINA

A kormányok képviselőinek szerdai ülésén a magyar nagykövet felvetette, hogy hosszabbítsák meg a járvány utáni helyreállítási alapból járó kifizetéseket. A javaslat háttere, hogy Magyarország mindeddig nem jutott hozzá a neki megítélt 10,4 milliárd euróhoz korrupciós és jogállamisági problémák miatt. Brüsszel 2026. december végéig teljesíti a kifizetéseket, Budapest ezt szeretné megfejelni két évvel. Nem világos, hogy az Orbán-kormány ezt szabja-e engedékenysége feltételéül, de egy brüsszeli forrás szerint a kérés teljesítéséhez legalább két uniós jogszabály módosítására, valamint az EU bevételi forrásairól szóló döntés nehezen kivitelezhető egyhangú megváltoztatására lenne szükség. HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

A páncélszekrény titkai és a feledékeny Kálmán rendőr

SCHADL-PER Nyomkövetővel a lábán, de mosolyogva érkezett Schadl György, a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar bukott elnöke a házi őrizetből a Fővárosi Törvényszékre tegnap, ahol folytatódott a kormányzat legfelsőbb szintjéig érő korrupciós per tárgyalása.

Ezúttal a volt elnök egyik bizalmasát, a Schadl végrehajtói irodájának munkatársát, Sz. Kálmán egykori rendőrt hallgatták meg. Pontosabban hallgatták volna meg, mert – ahogy Schadl telefonjában szerepel: „Kálmán rendőr” – meglehetősen feledékenynek bizonyult. A legtöbbször úgy felelt a bíró kérdésére: „lehet, nem emlékszem”; „lehetséges”; „nem hallottam róla”; „lehet, hogy hallottam, egyik fülemen be, a másikon ki, nem lennék meglepve, ha hallottam volna ilyet.” Válaszai nyomán a bíró figyelmeztette: hamis tanúzásnak számít az is, ha valaki valami lényegeset elhallgat.

Kálmán rendőr tájékozatlansága azért is meglepő, mert bizalmi feladatokat látott el Schadl mellett a bíróság elé került ügyben. Mint arról sokszor írtunk, az ügyészség azzal vádolja Schadlt, hogy bűnszervezetet tartott fenn, a jól fizető végrehajtói posztokra a saját embereit neveztette ki, akik cserébe irodájuk nyereségének jelentős részét visszaadták neki. A vád szerint több mint 900 millió forinthoz jutott így. Az ügyészség szerint a végrehajtókat Völner Pál volt igazságügyi államtitkár segítségével nevezték ki, közreműködését Schadl havi 2-5 milliós apanázzsal, összesen 83 millió forinttal honorálhatta.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Jó hangulatban érkezett a tárgyalásra Schadl György: megint egy olyan tanút hallgattak meg, akit cserben hagyott a memóriája

Az ügyben kulcsmomentum lehet a pénzmozgás feltárása, és erről Sz. Kálmán, ha nem is sokat, de legalább a „nem emlékszemnél” kicsit többet mondott a bíróságon tegnap. Arról beszélt, együtt találták ki Schadllel, hogy legyen nyoma a végrehajtói irodán belüli pénzmozgásnak, így előbb papíron írták, ki mikor és menynyi pénzt tett be vagy vett fel. Sz. Kálmán szerint jobbára ő vezette a listát, de a páncélszekrényhez Schadl György is hozzáfért. – Előfordult, hogy adott egy borítékot, hogy tegyem be. Akkor én betettem. Amikor pedig ki kellett venni, akkor kivettem – mesélte. Kitért arra is: Schadl rendkívül lazán kezelte a pénzt, a baráti kölcsöneiről nem írt papírt. Neki is adott kölcsönt, és amikor visszaadta, Schadl csak legyintett: „Tedd be a páncélszekrénybe.” Később egyébként a Schadl-iroda vezetését a vád „koronatanúja”, a vádhatósággal egyezséget kötő F. Vivien vette át, és ő vezette a pénzzel kapcsolatos nyilvántartásokat is. F. Vivien viszont kezdettől fogva számítógépen vezette a listáját. A vádhatóság – mint arról már írtunk – főként F. Vivien számítógépén talált digitális nyilvántartásokból vezette le, hogy Schadl kinek milyen pénzeket adott.

Sz. Kálmán arra már nem emlékezett, hogy hova kerülhettek a pénzes borítékok. Völner Pálról annyit mondott: lehet, hogy találkoztak vele, de lehet, hogy nem. Ez azért is érdekes, mert a korábban kiszivárgott nyomozati anyagban több olyan, Schadl és Sz. Kálmán közötti üzenetváltást is idéztek, amelyben a Völner Pállal esedékes találkozókat rögzítik.

BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

800 millió eurós mini-Dubaj

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A kormány 800 millió eurós infrastruktúra-fejlesztést vállalt a mini-Dubaj megépítéséhez – derült ki annak a nemzetközi megállapodásnak a tervezetéből, melynek alapján az Egyesült Arab Emírségekből érkező befektetők egy Dubaj-szerű negyedet építtetnének Rákosrendezőn, egy 220-240 méter magas felhőkarcolóval. A 444.hu szerint a tervezet alapján a magyar kormány közbeszerzés vagy versenyeztetés nélkül eladja a dubaji vállalkozónak a 130 hektáros területet. A beruházóval a kormány stratégiai megállapodást is köt, egyben nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásnak minősíti a projektet. Cserébe az Emírségek kormánya vállalja, hogy a kijelölt cég 5 milliárd euró értékű beruházást valósít meg a területen, beleértve a tervezett rákosrendezői vasútállomás megépítését. NÉPSZAVA

Szokásos ügymenet, nincs nyomozás

Hiába értékelte és továbbította Polt Péter legfőbb ügyész feljelentésként a rendőrségre Vadai Ágnes, a DK országgyűlési képviselője írásbeli kérdését, a miniszterelnök lánya, Orbán Ráhel által vásárolt tokaji földekről eltűnt állami elővásárlási jog ügyében végül nem indult érdemi nyomozás – írta meg a hvg.hu. A nyomozók néhány – szerintük egymásnak is ellentmondó – újságcikk elolvasása után úgy döntöttek: ami történt, nem bűncselekmény, mert hiányzik egy fontos elem: a jogtalan előny vagy hátrány okozása. A miniszterelnök lányának nevében eljárva a férje tavaly április 18-án kötött két szerződést 94 hektárnyi földterület megvásárlásáról. A területre több helyi mellett az államnak is elővásárlási joga volt, de senki sem élt vele, így a földhivatal bejegyezte Orbán Ráhel tulajdonjogát. NÉPSZAVA

Út szélén hagyott pótcsaládok

ELLÁTÁS Bár szakmai szervezetek szerint ma 2000 nevelőszülő hiányzik, a belügynél annak örülnek, hogy tíz év alatt 400-zal bővült a létszámuk.

MUHARI JUDIT

Nem lesz változás a nevelőszülők díjazásában, és a hivatás népszerűsítésére sincs újabb terv – ez olvasható ki abból a válaszból, amit az LMP társelnöke, Ungár Péter kapott írásban feltett kérdésére Rétvári Bencétől, a Belügyminisztérium államtitkárától.

Ungár Péter azért érdeklődött arról, várható-e bármilyen előrelépés, mert – mint írta – az SOS Gyermekfalvak is felhívta a figyelmet arra: kétezer nevelőszülő hiányzik ahhoz, hogy minden gyerek családban nőhessen fel. Mára az egészen kicsiknek is egyre kevesebb az esélyük arra, hogy nevelőszülőhöz kerüljenek. Az egyik probléma szerinte az, hogy legalább négy gyereket kell gondoznia egy nevelőszülőnek ahhoz, hogy a fizetése elérje a minimálbért, és ha csecsemőt vállalnak, a feleségnek otthon kell maradnia. Ezt viszont kevesen engedhetik meg maguknak, hiszen olyan alacsony a munkáért járó juttatás, hogy abból nem lehet megélni. (Egy egy gyerekről gondoskodó nevelőszülő összesen kap bruttó 133 ezer forintot. Az ellátványt pedig, ami 54 ezer forint, kizárólag a gyerekre lehet költeni, ennyi pénzből kell megoldani az étkeztetését, a ruhavásárlást, a fejlesztőórákat és minden mást.) Mindezek miatt kérdezte Pintér Sándor belügyminisztert: mikor emeli meg a kormány a nevelőszülőknek járó havi alapellátást? Mikortól hajlandó a kormány legalább inflációkövetővé tenni a gyermekek után járó ellátványt? Milyen megoldásokat tervez a kormány a nevelőszülői hivatás népszerűsítésére?

A miniszter nevében Rétvári Bence többek között azt válaszolta: a nevelőszülői díj 2014 óta a minimálbérrel indexált, így annak 2022-es emelésével 19,5, 2023-as emelésével 15, 2024-es emelésével további 15 százalékkal nőtt a díjazás. A gyermekek ellátására fordítható nevelési díjat és a külön ellátványt 2023. január 1-től összevonták, nevelési ellátvány lett a neve, összege pedig 25 százalékkal emelkedett. Ez azt is jelenti, hogy meghaladta az előző évre, 2022-re a KSH által kimutatott 14,5 százalékos inflációt mértékét.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

TALÁNY

UNGÁR PÉTER
hiába kérdezte Pintér Sándor belügyminisztert arról, hogy mikor emelik meg a nevelőszülőknek járó havi alapellátást. Érdemi válaszok helyett sikerpropaganda jött

Az államtitkár arról nem tett említést, hogy terveznének újabb emelést. Márpedig az általa felsorolt növekmények aligha adhatnak okot elégedettségre. Egy három gyereket nevelő nevelőszülő lapunknak azt mondta: fizetése nettó 160 ezer forint. E mellé kapja gyerekenként a csak rájuk fordítható 53 437 forintot.

Rétvári írt arról is, hogy a nevelőszülők létszáma emelkedik. A nevelőszülői jogviszony bevezetése, 2014 óta 400 fővel bővült a hivatást választók száma. Az államtitkár szerint ez azt igazolja, hogy a kormány intézkedései előnyt jelentenek más munkakörökhöz, ágazatokhoz képest. A nevelőszülők más keresőtevékenységet is vállalhatnak, illetve a nevelőszülői gyed bevezetése óta a 2 évnél fiatalabb gyermekekkel otthon is maradhatnak. A politikus válaszában annak nincs nyoma, hogy a kormányzat szerint van-e elég nevelőszülő, vitatják-e a szakma állítását, ami szerint legalább kétezer szakember hiányzik a rendszerből. Így arról sem írt, hogy terveznék-e a szakma népszerűsítését.

Egy három gyereket nevelő nevelőszülő lapunknak azt mondta: fizetése nettó 160 ezer forint. E mellé kapja gyerekenként a csak rájuk fordítható 53 437 forintot

23 ezer
gyermek él állami gondoskodásban elhanyagolás, bántalmazás, a szülők szenvedélybetegsége, betegsége, halála miatt

Elhanyagolás, bántalmazás, a szülők szenvedélybetegsége, betegsége, halála miatt 23 ezer gyermek él állami gondoskodásban. Országszerte kétezer nevelőszülő hiányzik ahhoz, hogy minden, szülők nélkül maradt gyerek nevelőszülői családban nőhessen fel – közölte még októberben az SOS Gyermekfalvak. Varró Gabriella, a szervezet munkatársa lapunknak korábban arról beszélt, hiába mondja ki a 2011-es jogszabály, hogy minden, a rendszerbe bekerülő 12 év alatti gyereket nevelőszülőhöz kell elhelyezni, a nevelőszülők alacsony száma miatt ez jelenleg teljesíthetetlen. Meleg Sándor, a Szociális Munkások Magyarországi Egyesületének elnöke pedig a SzocOkos című portálon elemezte a helyzetet, ahol többek között úgy fogalmazott: az elmúlt években a nevelőszülői hálózatok fenntartói szerkezete jelentősen átalakult, dominánssá váltak az egyházi szereplők. A 22 fenntartó közül csak 3 van, ami nem közvetlen egyházi kötődésű. Az eddigi több nagy toborzókampány a nevelőszülők számában nem tudott áttörést hozni. A területtel kapcsolatos megnyilatkozások alapján a létszám befagyása mögött az anyagi és társadalmi elismerés hiánya áll.

Nem mi lettünk a legdrágábbak

KÖZLEKEDÉS A nagykereskedelmi üzemanyagárakban januártól érvényesített 41 forintos jövedékiadó-emelés ellenére, főképp a Mol lépései nyomán, kúttarifáink egyelőre nem ugrottak a térségi mezőny élére.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Míg hozzánk képest északi szomszédunk kútjai – legalábbis az ár-összehasonlító oldal tanúsága szerint – a benzint mérik átlag 25 forinttal magasabb áron, addig a szerbeknél a gázolaj 36 forinttal drágább. A térségbeli legolcsóbb, 487 és 486 forintos átlagárakkal, szokás szerint Ukrajna. Északkeleti szomszédunkat mindkét üzemanyagfajta tekintetében Románia követi 511, illetve 547 forintos átlagárakkal. Bár gázolajban, ha csak néhány forinttal is, de szintén olcsóbb nálunk Horvátország, a benzinár esetében Szlovéniát, a gázolajnál pedig Szlovákiát is „előzzük".

A pontosság kedvéért ezúttal két további üzemanyagár-adatbázist is megvizsgáltunk. A hazai közlekedők számára ár-összehasonlítást végző Holtankoljak.hu szerdai adatsorában az 561 forintos átlagos hazai benzin-, illetve az 587 forintos gázolajtarifa a nyolcas mezőnyben egyaránt a negyedik legnagyobb. Itt az e tekintetben legdrágább szlovákok a benzint 27, a gázolajért pedig a legtöbbet kérő szerbek 41 forinttal mérik drágábban. Az EU tagállami árakat összevető, január 8-i listája szerint pedig az 561 forintos átlagos hazai benzin-, illetve 589 forintos gázolajár a hatos mezőnyben egyaránt a harmadik legdrágább.

Azokat a jóslatokat tehát, miszerint január elejével a 41 forintos adóemelés nyomán a hazai üzemanyagárak a térségi sorrend élére ugranak, a tapasztalatok egyelőre nem igazolják vissza.

Az okok sokrétűek és viszonylag nehezen feltárhatók. Egy biztos: a Mol december 29-én az Indexen bejelentette, hogy a literenkénti bruttó 41 forintos jövedékiadó-emelésből január 15-ig 21 forintot saját költségén magára vállal. Vagyis elsejétől kútjaikon „csak" 20 forinttal emeltek, és jövő hét hétfőn várható a következő, 21 forintos adóérvényesítés.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Bár növekedtek itthon az üzemanyagárak, régiós összevetésben a középmezőnyben vagyunk

Az ár-összehasonlító oldalak ugyanakkor ezt a lépést sem igazolják vissza. A Cargopedia.hu tanúsága szerint a benzin itthon december 25-höz képest mindössze 4, a gázolaj pedig 6 forinttal drágult. (Igaz, utóbbi termék piaci ára 5-én 10 forinttal csökkent.) A Holtankoljak.hu adatközléseiből december 31-hez képest január 1-jével 24-25 forintos áremelkedés adódik. Bár az EU-nyilvántartás 18-20 forinttal hozzávetőlegesen visszaigazolta a január 1-jére beharangozott áremelést, már e hét hétfőre 4 forintos benzin-, valamint 12 forintos gázolajár-csökkenésről tanúskodik, miközben addig csak az utóbbi nagykereskedelmi ára mérséklődött 10 forinttal.

Megfigyelők szerint a mostani piaci zűrzavar már tavaly december 12-ével elkezdődött. Amiként ugyanis arról iparági értesülések alapján beszámoltunk, a Mol ekkortól a saját hálózatán sajátos árréscsökkentésbe kezdhetett. E szerint a Holtankoljak.hu-n szokás szerint előre megjelenő, piaci alapú nagykereskedelmi áremeléseket kútjaikon nem érvényesítették, a csökkentések viszont jóval nagyobb mértékben jelentek meg, sőt olykor változatlan beszerzési árak mellett is mérsékeltek tarifáikon. Ezt a Mol, a januári lépésektől eltérően, nem „kommunikálta". A többi üzemanyagcég pedig, vevőiket megtartandó, ha morgolódva is, de követi az irányadó szereplő haszoncsökkentő lépéseit. Szakmai becslések szerint az iparág december közepe óta a benzin esetében literenként körülbelül 40, a gázolajnál pedig mintegy 30 forintos árrésről mondott le. Ez a korábbi kiskereskedelmi árrés nagyjából fele. A megmaradó, literenként 30-35 forint ugyanakkor szakértők szerint nem fedezi az ágazat elmúlt évek során látványosan megemelt költségeit. Ez ismét csak a Molnak, illetve a nagy láncoknak kedvezhet, amelyek a nehéz idők áthidalására rendelkeznek pénzügyi tartalékokkal. A közel ezer „kis" hazai kútnak a különböző szabályváltozásokkal amúgy is egyre nehezebb helyzetbe hozott üzemeltetőit viszont ezek a változások újfent csődközelbe sodorják.

Hazai üzemanyagár-helyezés*

* Magyarország és a környező hét állam rangsorában (1 – legolcsóbb, 8 – legdrágább), 2021. november 15. és 2022. december 6. között piaci tarifák alapján

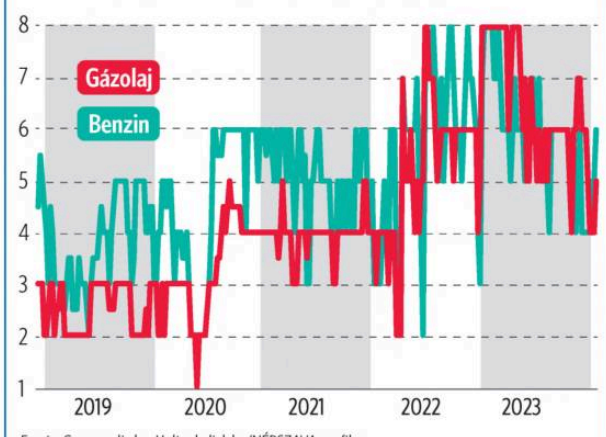

Forrás: Cargopedia.hu, Holtankoljak.hu/NÉPSZAVA-grafika

A fogyasztói árakat a kútcégek üzleti szándékai is befolyásolják.

Forrásunk szerint mindenesetre üzemanyagáraink azért nem ugrottak a térségi mezőny élére, mert a Mol lépései nyomán az iparág az elmúlt hetekben nagyon jelentős árrésről mondott le. Meg nem erősített pletykák szerint Orbán Viktor előzetesen azt üzente az iparágnak, hogy a jövedékiadó-emelés nyomán januártól ne a mi áraink kerüljenek a térségi sorrend élére. Ez egyelőre teljesült.

Tekintettel a 41 forintos jövedékiadó-emelés bejelentett többlépcsős érvényesítésére, a helyzetértékelést egyelőre korainak tartotta megkeresésünkre Grád Ottó, a nagy hazai láncokat képviselő Magyar Ásványolaj Szövetség főtitkára. A szakember hangsúlyozta, hogy valamennyi üzemanyagpiaci szereplő szabadon határozza meg az árait. E lépéseket nem is kívánta véleményezni. Általánosságban megjegyezte, hogy a fogyasztói árakat nemcsak az adóváltozások, hanem a kútcégek üzleti szándékai is befolyásolják. Értelemszerűen ezek közé tartoznak a piaci hatások, így a nyersolaj, a késztermékek tőzsdei árának, illetve a forint árfolyamának a változása is. Mindazonáltal a túlzott adóemelések az iparág hazai szereplőit egyértelmű hátrányba sodorják a térségi versenytársakhoz képest – szögezte le a főtitkár, hozzátéve, hogy a szomszédos államokban január 1-jével nem történt a hazaihoz hasonló üzemanyagadó-változás. Grád Ottó szerint érdemi tanulságok levonására a piaci helyzet néhány hét múlva lesz alkalmas.

MARNITZ ISTVÁN

Kicsit csökken a benzinár

Mától 3 forinttal csökken a benzin nagykereskedelmi ára – közölte a Holtankoljak.hu. Ha ez a kútoszlopokon is megjelenik, akkor a portál 559 forintos átlagtarifára számít. A gázolajár a szerdai, 2 forintos csökkentés után átlag 587 forinton maradhat. Az irányadó brent típusú nyersolaj hordónkénti ára január eleje óta 77 dollár körül áll. Az utóbbi napok során érdemi változást a forint dollárárfolyama sem mutatott. Elvileg hétfőtől várható ugyanakkor a jövedékiadó-emelés második, 21 forintos részletének érvényesítése.

Vinné az állam a Jedlik-gimnázium épületét

CSEPEL „Maruzsa Zoltán államtitkár úrral és Tóth Endre tankerületi igazgatóhelyettes úrral Csepel köznevelésérőI egyeztettünk" – közölte Németh Szilárd. A Fidesz alelnöke szerint a köznevelési államtitkár a pedagógusok béremeléséről, a tankerület jövőjéről és a Jedlik Ányos Gimnázium állami tulajdonba vételéről tájékoztatta. (Németh itt vélhetőleg a gimnázium épületére gondolhatott.)

A patinás csepeli oktatási intézmény legutóbb tavaly került a hírekbe, amikor kiderült, hogy a 22,5 milliárd forint állami támogatásból felújított iskola falán hatalmas, nemzeti színű keretezéssel Orbán Viktor miniszterelnök kijelentései voltak olvashatók. Az épületben az újjáépítés alkalmából egy kőtáblát is kihelyeztek, amelyen az állt: „Az építkezés kezdeményezője: Németh Szilárd országgyűlési képviselő, jedlikes öregdiák." A fideszes politikus már az átadáskor elmondott beszédében jelezte a kormányzati szándékot: „A magyarok adóforintjaiból juttatott bőkezű támogatást kötelességünk megszolgálni (...) Magas minőség az építkezésben és magas minőség a működés-működtetés területén. Ezt a célt biztosítja, ezt a feladatot fedezi a központi költségvetés külön során szereplő kiemelt működési támogatás, és ezt a célt szolgálja az iskolaingatlan állami tulajdonba vétele is." Németh egyébként korábban többször is célzott arra, hogy egyházi kézben látná leginkább biztonságban az intézményt.

FOTÓ: DÖMÖTÖR CSABA FACEBOOK-OLDALA

A hírhedt feliratok. Orbán Viktor kijelentései „díszítették" a falakat

„Csepel a csepelieké – mondta sokszor Németh Szilárd. Aztán valahogy mégis megszerezte magának hitbizományba a Csepel SC sporttelepeit, valamint a birkózócsarnokot. Most meg lelkesen segédkezik, hogy a Jedlik épülete is állami tulajdonba kerüljön. Így majd nyugodt szívvel aggathatja fel a falra Orbán idézeteit" – reagált Szabó Szabolcs, Csepel országgyűlési képviselője Németh bejegyzésére. Szabó ellenzékiként háromszor is megverte a fideszes politikust az országgyűlési választáson. Miközben a Fideszből Németh Szilárd kezdeményezésére kizárt Borbély Lénárd kerületi polgármester 2014-ben és 2019-ben is magabiztosan hozta a polgármester-választást. Úgy, hogy Budapest nagy részén elvéreztek a Fidesz jelöltjei.

SZ. A.

LAPSZÉL

Megállapodott a BYD és a Schiller Autó

FOTÓ: AFP/CHRISTOF STACHE

Stratégiai kiskereskedelmi megállapodást kötött a Schiller Autó Család Zrt.-vel a BYD, a kínai autógyártó ezzel erősíti jelenlétét a magyar piacon. A Schiller-csoport lesz a BYD harmadik magyarországi partnere, amely kínai elektromosautó-gyártó termékeit forgalmazza Magyarországon a Duna Autó és a Wallis Motor mellett. A Schiller első BYD-márkakereskedése februárban nyílik Észak-Pesten, hamarosan további kiskereskedelmi partnerek csatlakoznak országszerte a BYD hálózatához. MTI

Év végi turistacsúcs

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A külföldi turisták 25, míg a magyarok 18 százalékkal több – 130 ezer vendég összesen 243 ezer – vendégéjszakát töltöttek a hazai szállodákban tavaly december 24-e és 26-a között, mint egy éve – közölte a Piac & Profittal a Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ). Még ezt is meghaladta a szilveszteri forgalom, amikor 216 ezer szilveszterező foglalt szállást, és ezzel a szálláshelyek forgalma 20 százalékkal haladta meg a 2022-es év hasonló időszakának adatait. NÉPSZAVA

Rekordbevétel a Rossmann-nál

A Rossmann német drogéria-parfüméria üzletlánc rekordbevétellel zárta a 2023-as évet. Bevétele rekordszintre, 13,9 milliárd euróra emelkedett tavaly, 14,4 százalékkal meghaladva az egy évvel korábbit. A német konszern kilenc európai országban jelenleg 4713 üzletet működtet, ahol 62 ezer főt foglalkoztat. Magyarországon harminc évvel ezelőtt nyitotta meg első magyarországi üzletét, azóta több mint 150 magyar városban 254 boltot működtet. A Rossmann árbevétele külföldi piacain (mások mellett Lengyel-, Magyar-, Cseh-, Spanyol-, Törökországban) 24 százalékkal 4,6 milliárd euróra nőtt 2023-ban. A tervek szerint a Rossmann idén 253 új üzletet nyit. MTI

RÉSZVÉNYEK

BUX		
63 066,57	↑	+0,42%
Mol		
2806 Ft	↓	-0,28%
MTelekom		
720 Ft	↑	+0,28%
OTP		
16 820 Ft	↑	+0,72%
Richter		
9140 Ft	↑	+0,49%

A bizonytalanság éve jön

PROGNÓZIS Romlik a külső gazdasági környezet, a magyar gazdaság konszolidálódna, nem tudni, mi lesz az államháztartási hiánnyal és inflációval.

PAPP ZSOLT

A múlt évben legalább fél százalékkal csökkent a magyar gazdaság teljesítménye, ám az elmúlt hetek részadatai alapján azt sem lehet kizárni, hogy a visszaesés ennél kicsit nagyobb, 0,7-0,8 százalék volt – mondta Palócz Éva, a Kopint-Tárki Zrt. vezérigazgatója a cég friss konjunktúrajelentésének bemutató sajtótájékoztatóján. A kutatócég 2024-re 2,7 százalékos gazdasági növekedést vár, ez hajszálnyival magasabb az őszi 2,5 százalékos prognózisnál. Palócz Éva elmondta, rengeteg a bizonytalanság az idei évvel kapcsolatban, de abban az elemzők egyetértenek, hogy 2024-ben a gazdaság növekedése legalább 2 százalékos lesz. Ez következik az alacsony bázisból (vagyis a tavalyi visszaesésből), valamint abból a tényből, hogy részlegesen megnyíltak az uniós támogatások, amelyek a beruházásokat élénkíthetik, valamint megindul a háztartások fogyasztásának lassú konszolidációja. Ugyanakkor a kormány által korábban előre jelzett 4-5 százalékos növekedési prognózisok irreálisak – tette hozzá Palócz Éva. A Pénzügyminisztérium december utolsó napjaiban közzétett gazdasági prognózisában a 2024-es GDP emelkedését 3,6 százalékra csökkentette. Ezzel szemben a Nemzetgazdasági Minisztérium továbbra is 4 százalékos növekedést vár már az idén. A Kopint-Tárki kutatói szerint ilyen gyors növekedés még 2025-ben sem valószínű. Most 3,5 százalékos gazdasági növekedést jeleznek előre a jövő évre, hatalmas bizonytalanság mellett. Mind a két évre (2024-re és 2025-re) egyaránt elmondható, hogy míg a lakossági fogyasztás és a beruházás mutatói javulhatnak, a várható költségvetési konszolidáció visszafoghatja a növekedést. Vagyis komoly élénkülés az előttünk álló két évben nem várható – mondta Palócz Éva.

A gazdasági kilátások szempontjából az egyik vakfolt az államháztartás magas hiánya, illetve az arra adott kormányzati válasz. Varga Mihály pénzügyminiszter arról beszélt január eleji sajtótájékoztatóján, hogy tavaly a GDP 5,9 százalékára rúgott a hiány, amit 2,9 százalékra akarnak idén csökkenteni. Palócz Éva szerint már a kiindulás sem biztos: ugyanis ha a tavalyi gyenge utolsó negyedév miatt nagyobb volt a GDP-csökkenés, akkor a hiány simán lehet 6 százalék felett. Innen egy év alatt levinni a deficitet 2,9 százalékra szinte lehetetlen vállalkozás, miközben a kormánynak láthatóan semmi elképzelése nincsen a kiigazítás miként jéről – tette hozzá a kutató. Ezért a Kopint-Tárki elemzői arra számítanak, hogy a kormány által megcélzott 2,9 százalékkal szemben idén az államháztartás hiánya a GDP 4 százaléka lesz, de még jövőre is 3,5 százalékot várnak, holott az Unió által elvárt szint mind e két évre 3 százalék lenne. Bár a kormányon belül vita van arról, milyen gazdaságpolitikát is kövessenek – Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter a gazdaságélénkítés és a laza költségvetési politika mellett érvel –, Palócz Éva szerint ez nagyrészt inkább kommunikációs fogás. A kormánynak nincs komoly mozgástere a költségvetésben. A hiányt csökkenteni kell, ez két módon lehetséges: a kiadások csökkentésével és a bevételek növelésével, ami az adók emelését is jelentheti.

Az éves infláció tavaly vélhetően 17,5 százalék volt, ez 2024-ben 4,5 százalékra, 2025-ben pedig 3,5 százalékra csökkenhet. A kormány 5,2 százalékos inflációs prognózist adott ki 2023-ra december végén, ez arra utalhat, hogy inflációnövelő intézkedésekre készülnek.

A 4,5 százalékos éves infláció mellett a bruttó bérek idén 10, jövőre 5 százalékkal emelkedhetnek, ez azt jelenti, hogy a nettó reálbérek a tavalyi jelentős csökkenés után idén 5,3, 2025-ben pedig 4,3 százalékkal emelkedhetnek.

FOTÓ: NÉPSZAVA

Nagyobb lehetett tavaly a hazai GDP-visszaesés, mint számítottak rá

A gazdasági kilátások szempontjából az egyik vakfolt az államháztartás magas hiánya, illetve az arra adott kormányzati válasz.

A Kopint-Tárki előrejelzése

	2023	2024	2025
A GDP változása	-0,5	2,7	3,5
– magánfogyasztás	-1,5	2,8	3,0
– beruházások	-12,0	3,2	4,3
Ipari termelés	-5,0	4,0	5,0
Infláció	17,5	4,5	3,5
Bruttó keresetek változása	14,5	10	8
Nettó reálkereset vált.	-2,6	5,3	4,3
Államháztartás egyenlege, GDP	-6,0	-4,0	-3,5
Euró/forint	382	386	385

4,5 százalék
Az idei inflációs prognózis fenntartással kezelendő

Megéri ma mesterembernek lenni

LAKÁSÉPÍTÉS Óriási növekedést mutat az építőiparban a mesteremberek keresete 2020 óta, sőt néhány szakmában meg is duplázódott a jövedelmük. Az alkalmazott szakmunkások keresete ezzel szemben reálértékben is csökkent, és végképp leszakadt a mesterekétől. Elindult a vidékiek munkadíjának felzárkózása, keresetük gyorsabban nő, mint a fővárosiaké.

A klímások, kőművesek és szobafestők nettó jövedelme megduplázódott 2020 óta – derül ki a joszaki.hu legújabb felméréséből. Inflációval csökkentve a növekedés ennél nagyjából 45 százalékkal kisebb. A többi szakma vállalkozói sem panaszkodhatnak, a jövedelmek növekedése jellemzően meghaladja a 70 százalékot, és a nagy átlagé is 83 – reálértelemben tehát 36 – százalék.

Az összehasonlításból az is látszik, hogy a vállalkozóként dolgozó mesterekhez viszonyítva nem jártak ilyen jól a beosztottként dolgozó szakmunkások. Az ő jövedelmük csupán 9 százalékkal nőtt, tehát összességében komoly reálkereset-csökkenést szenvedtek el. Közöttük is vannak azonban olyanok, akiknek a jövedelemnövekedése meghaladta az országos nettó átlagkereset 36 százalékos növekedési ütemét, ilyenek a szobafestők, a gipszkartonosok és a kőművesek.

Ha valaki most vág építkezésbe vagy lakásfelújításba, arra ne számítson arra, hogy csökkennek a szakik munkadíjai. Ma könnyebb mestert találni, mint fél éve.

Az önálló szakik és a szakmunkások jövedelme közötti olló nagyon szétnyílt az utóbbi időben. 2020-ban a vállalkozó mester az 1,4-szeresét kereste a mellette dolgozó szakmunkásnak, ugyanez az arány mostanra 2,4-szeresre nőtt.

Ha valaki most vág építkezésbe vagy lakásfelújításba, ne számítson arra, hogy csökkennek a szakik munkadíjai. Ma könnyebb mestert találni, mint fél éve – mondja Pfenninberger Ádám, a JóSzaki igazgatója.

A szakijövedelmek nem Budapesten és a központi régióban emelkedtek a leginkább. Bár a Covid után az agglomerációban ugrott meg az építkezések száma, Budapest pedig az ország egyetlen régiója, ahol nem csökkentek a lakásárak, ennek ellenére a szakik munkadíja nem itt, hanem az Észak- és Dél-Alföld régióban emelkedett a legnagyobb ütemben (1,99, illetve 1,87-szeresére). Budapesten ezzel szemben „csak" 1,53-szoros a növekedés.

A jelenség mögött valószínűleg az áll, hogy a mesterek mobilitása megugrott. A fejlett és a hátrányos régiók közötti munkadíjkülönbségek 2020-ra annyira megnőttek, hogy egyre jobban megérte vidékről mestereket ingáztatni. Ehhez járult hozzá a külföldi munkavállalás gyakorivá válása is, hiszen azoknak is világossá váltak a mobilitás anyagi előnyei, akik nem akartak külföldre menni, de némi országjárást mégis csak bevállaltak. Ebből a helyzetből egyfajta bérfelzárkózási folyamat rajzolódott ki, ez ráfért a szakmára.

A mesterek nettó keresete mára a legtöbb szakmában elérte vagy megközelítette a havi 1 millió forintot. Nettó 1 millió forint felett keresnek a klímaszerelők, szobafestők, ácsok, lakatosok és kőművesek, ettől kicsivel maradnak el a villanyszerelők és a burkolómesterek. Az alkalmazott szakmunkások közül a legjobban a klímaszerelők és a kőművesek keresnek, akik több mint 500 ezer forintot visznek haza, 450 és 500 ezer közötti nettó jövedelmük van a szobafestőknek, a burkolóknak és az ácsoknak. NÉPSZAVA

Kemény év vár az orosz ellenzékre

ELNYOMÁS A márciusi elnökválasztás bebiztosítása érdekében a végletekig elmegy a tisztogatásban Vlagyimir Putyin rezsimje.

FOTÓ: AFP/HENRIK MONTGOMERY

Nemzetközi körözést adtak ki a legismertebb nyugaton élő orosz ellenzéki, Mihail Hodorkovszkij ellen az ukrajnai háborúval kapcsolatos megnyilvánulásai miatt

GÁL MÁRIA

Mint minden választási évben, idén is tovább fokozódik az oroszországi elnyomás, holott az országban gyakorlatilag már alig-alig maradt szabad lábon ismertebb, a rezsimmel és az ukrajnai háborúval nyíltan szembeforduló személy. A korábban is szorongatott orosz ellenzék túlnyomó többsége emigrációra kényszerült, mások oroszországi börtönökben senyvednek, de Vlagyimir Putyin elnyomó gépezete nap mint nap újabb ellenségeket talál.

Pedig semmi sem fenyegeti Putyin újabb elsöprő választási győzelmét, Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője már egy tavaly nyári New York Timesnak adott interjújában azt mondta, hogy az orosz elnökválasztás valójában nem demokrácia, hanem költséges bürokrácia, hiszen Putyint a szavazatok több mint 90 százalékával fogják újraválasztani.

> Az orosz viszonyok közepette eleve senkinek sincs sem esélye, sem lehetősége megszorongatni vagy legyőzni Putyint.

Mondta mindezt akkor, amikor az elnök még be sem jelentette hivatalosan újraindulási szándékát.

Az orosz viszonyok közepette eleve senkinek sincs sem esélye, sem lehetősége megszorongatni vagy legyőzni Putyint. Ennek ellenére az egyetlen komolyabban vehető független ellenjelöltet, Jekatyerina Duncova újságírót, helyi politikust az iratokban talált állítólagos hibák, elírások miatt eltiltották az indulástól, akárcsak hat évvel korábban Alekszej Navalnijt. Az elvesztett fellebbezés után Duncova közölte, hogy saját pártot hoz létre, amely kiáll a békéért, szabadságért és demokráciáért, s egy másik független jelölt, Borisz Nagyezsgyin támogatására szólította fel támogatóit, arra kérve őket, hogy segítsenek összegyűjteni a jelöltségéhez szükséges aláírásokat.

Már az is kisebb csodának számít, hogy az Ukrajna elleni háborút bíráló Nagyezsgyin egyelőre jelölt. Őt még nem tiltották el az indulástól, de orosz sajtójelentések szerint a rezsim mindent megtesz a szükséges, eleve abszurdan magas, 300 ezer támogatói aláírás megszerzésének megakadályozásáért. A független jelöltek vagy egyáltalán az ellenjelöltek kampánybeli szereplése ugyanis nem teljesen veszélytelen Putyin számára. Főleg akkor nem, ha ez ellenzék felsorakozik egyetlen jelölt mögött, mert így az esélytelen elnökválasztási kampányt hangos háborúellenes kampánnyá változtathatják. Ilyen körülmények közepette nyugodtan megjósolható, hogy Nagyezsgyin aligha lesz Putyin ellenjelöltje a márciusi választáson. Mint ahogy az is kétséges, hogy Duncova be tudná jegyeztetni saját tervezett demokratikus pártját.

Putyin és rezsimje számára legfeljebb a nyugati emigrációban élő ellenzékiek jelenthetnek némi veszélyt, de az otthoniak bebörtönzése után Moszkva már irányukban is megtette az első preventív lépéseket. A napokban nemzetközi körözést adtak ki a legismertebb nyugaton élő orosz ellenzéki személyiség, Mihail Hodorkovszkij volt oligarcha ellen az ukrajnai háborúval kapcsolatos megnyilvánulásai miatt.

Hodorkovszkij korábban már tíz évet töltött börtönben, mert szembeszállt Putyin, akkor még csak szárnyait bontogató rezsimjével, megkérdőjelezte az elnök egyeduralmát. 2013-as szabadulása után elhagyta Oroszországot. Jelenleg Londonban él önkéntes száműzetésben, ottani központtal hozta létre az orosz civil társadalmat segíteni hivatott „Nyílt Oroszország” alapítványt és annak hálózatát, melyet aztán külföldi ügynöknek minősített és betiltott az orosz elnyomó gépezet.

Hodorkovszkijt az ukrajnai háborúval és az orosz hadsereggel kapcsolatos hamis információk terjesztésével vádolják. Büntetőeljárás indult ellene 2023 szeptemberében Oroszországban, most pedig felkerült az orosz kormány körözési listájára. Az időzítés minden bizonnyal nem véletlen és nem is csak az elnökválasztás közeledtének tudható be. Hodorkovszkij hosszú ideje bírálja Putyin rezsimjét, ukrajnai háborúját, de egy tavaly decemberben nagy visszhangra talált nyilatkozatában azt mondta: Oroszország „teljes mértékben totalitárius diktatúra”, és hogy „egy olyan Oroszországért akar harcolni, amelyet a jogállamiság és a politikai pluralizmus irányít”. A TASZSZ orosz állami hírügynökség szerint, ha bűnösnek találják, akár öt év börtönbüntetés is várhat rá.

A volt oligarcha ellen az orosz hadsereg lejáratására vonatkozó törvény alapján folyik az eljárás, ez az ukrajnai háború 2022. február 24-i kirobbantása után hatályba léptetett jogszabály a rezsim leggyakrabban használt fegyvere Putyin kritikusainak bebörtönzésére és elhallgattatására.

90 százalék

A Kreml szóvivője szerint Putyint ilyen elsöprő többséggel fogják újraválasztani

Ne engedjétek győzni Putyint!

Tüntetések szervezésére buzdít világszerte az orosz ellenzék bebörtönzött vezetőjének, Alekszej Navalnijnak a mozgalma. A szerdán közzétett felhívásban Navalnij külföldre menekült munkatársai azt kérik, hogy január 21-én, az ellenzéki politikus bebörtönzésének harmadik évfordulóján tiltakozzanak az oroszországi elnyomó rezsim ellen. Az utcai demonstrációkat csak külföldön tervezik, mivel az orosz hatóságok brutálisan elfojtanak mindenféle tiltakozást az országban.

Különösen Németországban hirdetnek tüntetéseket, ahol tíz nagyvárosban, köztük Frankfurtban, Berlinben, Münchenben, Kölnben és Stuttgartban is utcára hívják Navalnij szimpatizánsait.

A szélsőségesség vádjával 19 évre ítélt politikust, tavaly december óta egy Északi sarkkörön túli hírhedt börtönkolónián tartják fogva. Navalnij innen üzent – Telegram-csatornáján keresztül – külföldre menekült hálózata jelenlegi vezetőjének, Leonyid Volkovnak. „Ne hagyd, hogy Putyin nyerjen!” – írta bejegyzésében.

Adáz harc Trump kihívói között

VITA Az utolsó, ötödik vitát rendezték szerda éjjel az amerikai Republikánus Párt elnökjelöltségre pályázó politikusai között az iowai Des Moines városában, ahol ezúttal már-már szűk családias körben, a Donald Trump mögött második helyen osztozó Nikki Haley volt ENSZ-nagykövet és Ron DeSantis floridai kormányzó próbálta meggyőzni alkalmasságáról a választókat. Az állam neves magánegyeteme, a Drake University adott otthont a CNN hírcsatorna által szervezett vitaestnek, amelyen a felek nem kímélték egymás személyét és szakmai eredményeit sem.

A vita egyik fő témája a bevándorlás volt. DeSantis elismételte, miszerint valóra váltja Donald Trump ígéretét és falat épít Mexikó költségén. Álláspontja szerint Nikki Haley-re bízni a migrációs politika megoldását olyan, mint „egy rókát beengedni a tyúkólba”. Ezzel a volt ENSZ-nagykövet korábbi nyilatkozatára is utalt, amiben az illegális bevándorlókat nem volt hajlandó bűnözőknek nevezni, pedig ez a szociális érzékenység elriaszthatja a republikánus párt keményvonalas szavazóit. „Kiűzheted Nikki Haley-t az ENSZ-ből, de nem űzheted ki az ENSZ-nagykövetet Haley-ből” – szólt az amerikai hip-hop kultúrából átemelt parafrázis, ami nagy tetszést aratott a közönség soraiban is. DeSantis utalt Haley kampányának milliárdos támogatóira is, a Charles Koch iparmágnás által finanszírozott, Americans for Prosperity (Amerikaiak a Jólétért) nevű konzervatív lobbicsoportra, amelynek tagjai állítása szerint a puha migrációs politika hívei.

Válaszában Haley elutasította a vádakat, s azt mondta, szerinte DeSantis azért ilyen „kétségbeesett”, mert támogatói kihátrálnak a kampánya mögül. Haley szinte sulykolta a DeSantislies.com honlap címét, amelyen a floridai kormányzói állításainak cáfolatát gyűjtötték össze a kampánycsapatával. A másik fontos téma, az abortusz kérdésében a Republikánus Párt döntően az eljárás tilalma mellett foglal állást, a jelölteknek ebben kellett egymást felülmúlniuk. DeSantis következetlennek nevezte Haley abortuszról kialakított álláspontját, de erre rácáfol, hogy tavaly februárban éppen abban a Dél-Karolina államban tartóztattak le egy nőt abortusztabletta vásárlásáért, ahol 2011 és 2017 között Haley kormányzó volt. Az Egyesült Államokban a progresszív demokraták által felkarolt genderviták és a transzneműek kérdése is szóba került a vita során. DeSantis állítása szerint Haley megakadályozta egy olyan törvény elfogadását, amely az iskolai mosdók koedukált rendszerének szigorítását célozta volna. Ezt Haley cáfolta és kiemelte, hogy 18 éves korhatárt szabott nemcsak a nemátalakító műtétek és hormonkezelések megkezdéséhez, de – talán meglepő túlzásként – a tetováltatás lehetőségéhez is.

FOTÓ: AFP/JIM WATSON

Nem kímélték egymást a felek az elnökjelölti vitán, amin Trump ezúttal sem vett részt

Szerda éjjel Chris Christie New Jersey-i republikánus kormányzó bejelentette, hogy felfüggeszti az elnökjelöltségért folytatott kampányát, így a versenyben a kevésbé ismert fiatal Vivek Ramaswamyval együtt már csak hárman vannak talpon. Az ABC hírcsatorna elemzői szerint DeSantis mindent a január 15-i iowai előválasztásra tett fel, hiszen az állam mind a 99 kerületébe ellátogatott. Haleynek ellenben a CNN három napja készített felmérése szerint a másik fontos államban, New Hampshire-ben jelentős mértékben sikerült faragnia a hátrányából az Iowában toronymagas esélyes Trumppal szemben. Haley 31 százalékos támogatása már esélyt adhat neki egy sikeres hajrára a volt elnök 39 százalékával szemben. DeSantis Iowában begyűjtötte az állam kormányzója, Kim Reynolds és a nagy hatalmú evangélikus egyházi vezető, Bob Vander Plaats támogatását is, mégis nagy meglepetést okozna, ha sikerülne letaszítania Trumpot az államban 2020-as választás óta őrzött első helyéről.

Az előválasztási versenyben kulcsfontosságú, hogy az első államokban melyik jelölt tud kiugró eredményt elérni, ugyanis ez a lendület hosszabb ideig is kitarthat. Végső soron azonban Donald Trump politikai kolosszusát kellene ledöntenie annak, aki be akar költözni a Fehér Házba.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Tűzszünet nem, béketerv igen

FOTÓ: AFP/GINTS IVUSKANS

Volodimir Zelenszkij Rigában Edgars Rinkevics lett elnökkel tárgyalt

687. NAP Újabb találkozót hívott össze Ukrajna, hogy támogatókat szerezzen béketervéhez. Az idei Világgazdasági Fórum előrendezvényeként 120 nemzetbiztonsági tanácsadót várnak vasárnapra a davosi helyszínre – közölte tegnap a házigazda Svájc külügyminisztériuma. Volodimir Zelenszkij ukrán elnök közben balti körútjának észtországi állomásán kijelentette: egy tűzszünet az orosz–ukrán háborúban nem vezetne politikai párbeszédhez, s csak Moszkvának lenne előnyös. Külügyminisztere, Dmitro Kuleba Tallinnban azt mondta, partnereket keresnek fegyvergyártásuk gyors felfuttatásához. Vendéglátójuk, Alar Karis elnök közölte, vállalták, hogy az észt védelmi büdzsé 0,25 százalékát Ukrajna katonai támogatására fordítják a 2024–27-es időszakban. A litván kormány előző nap 200 millió eurós segítséget ígért Ukrajna háborús erőfeszítéseihez.

A Reuters jelentése szerint tudósítóik ukrán erődített védvonalak kiépítését tekinthették meg szerdán, ezúttal az északi Csernyihiv régióban, az orosz határ közelében, illetve a front kupjanszki szakaszán, Harkiv irányában, annak bizonyítékaként, hogy Ukrajna az idei évben alapvetően védelemre készül az Oroszországgal vívott háborúban. Az ukrán parlamentben csütörtökön elvetették annak a törvényjavaslatnak a tárgyalását, amely bővítené a hadseregbe besorozhatóak körét, 27 évről 25-re csökkentve a háborús szolgálatra kötelezhetők alsó korhatárát. Dmitrij Medvegyev, az orosz biztonsági tanács elnöke tegnap arra figyelmeztetett, hogy bármilyen, az USA és szövetségesei által szállított fegyverekkel végrehajtott ukrán támadás az Oroszországon belüli rakétakilövő helyek ellen Moszkva nukleáris válaszát válthatja ki. NÉPSZAVA

Időpont már van, a csúcs még nem biztos

Január 29-én Ungváron magyar-ukrán külügyminiszteri találkozóra kerülhet sor, amelyen az ukrán elnök és a magyar kormányfő találkozóját készítik elő, jelentette be tegnap Szijjártó Péter. A magyar diplomácia vezetője ismételten hangsúlyozta, hogy egy esetleges magyar–ukrán csúcstalálkozónak akkor van értelme, ha az jelentős eredményekkel járhat. A magyar külügyminiszter jelezte, Andrij Jermakkal, az ukrán elnöki hivatal vezetőjével is szívesen leül tárgyalni, de erre vonatkozóan még nem érkezett javaslat időpontra. Mint ismert, az Orbán-Zelenszkij-csúcstalálkozót annak reményében próbálja tető alá hozni Kijev és az EU, hogy megszüntesse Ukrajna uniós támogatásának budapesti blokkolását.

Káosz Varsóban

TÜNTETÉS Kaczynskiék nem tudnak beletörődni a hatalom elvesztésébe. Az államfő pártkatonaként viselkedik, Lengyelország intézményes válságba került.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/WOJTEK RADWAŃSKI

Lengyelországban forrnak az indulatok, a PiS elképesztő demagógiával a jogállamiság és a demokrácia védelmében hívja utcára támogatóit

Hatalmas tömeg gyűlt össze Varsóban a Jog és Igazságosság (PiS) párt felhívására Donald Tusk kormánya ellen tüntetni. A Szabad Lengyelek Tiltakozása elnevezésű demonstrációt már korábban meghirdették a közszolgálati média, illetve a demokrácia védelmére hivatkozva a nyolc év kormányzás után a hatalomból kiszorult PiS vezetői, de két képviselőjük kedd esti, az elnöki palotában végrehajtott letartóztatása új irányt és új lendületet adott a megmozdulásnak. Jaroslaw Kaczynski jobboldali populista pártja a Tusk-kormány beiktatása óta tüntetések sorozatát szervezte arra hivatkozva, hogy az új kormányzat „egész pályás letámadást" intézett a lengyel jogállam ellen.

Tusk kormánya valóban több, az Európai Unió által jogsértőnek talált korábbi intézkedés visszavonására készül, egyik első lépésként a PiS-kormányok által propagandaeszközzé silányított közmédia átszervezésébe kezdett. Kaczynskiék szerint Mariusz Kaminski korábbi belügyminiszter és Maciej Wasik államtitkár, jelenlegi PiS parlamenti képviselők kedd esti őrizetbe vételével Tusk kormánya olyat tett, amire utoljára a kommunista hatalom idején volt példa – politikai indíttatású letartóztatást hajtottak végre, a hatáskör túllépése miatt letöltendő szabadságvesztésre ítélt két PiS-politikus pedig politikai fogoly.

Amint arról lapunk is beszámolt, egy 2007-es ügyről van szó, amikor Kaminski és Vasik még a korrupcióellenes hivatalt vezette. Az ítéletet 2015-ben hozta meg a bíróság, Andrzej Duda államfő pedig már az elsőfokú, nem jogerős ítélet után azonnal elnöki kegyelemben részesítette párttársait. A Legfelsőbb Bíróság érvénytelenítette a kegyelmi döntést, ám a PiS által átszervezett alkotmánybíróság jogszerűnek találta. A tavalyi perújrafelvétel után decemberben megszületett az immár jogerős döntés, kedd este azt hajtotta végre a rendőrség.

A lengyel állapotokat jól érzékelteti a kialakult helyzet: az EU épp az igazságszolgáltatás függetlenségének veszélyeztetése miatt indított jogállamisági eljárást Varsó ellen, az egykori döntéseket meghozó Kaczynski-párt mégis az igazságszolgáltatás függetlensége és a jogállamiság védelmére hivatkozva tüntet.

A tegnapi varsói demonstrációra – lengyel médiabeszámolók szerint – buszokkal szállította vidéki híveit a PiS. Lapzártánkkor még nem volt adat a részvételről, de a szervezők eredetileg 40 ezer főre számítottak. A letartóztatások utáni másfél napban a PiS mindent bevetett az ország megmozgatásáért. Duda elnök bejelentette, újra megkegyelmez a két elítélt politikusnak, akiket maga is politikai fogolynak tart. A párt pedig tegnap létrehozta a Politikai Foglyok Védelmi Bizottságát, és gyűjtést indított az érintettek családjainak megsegítésére.

> Az EU-párti kormánytól félti a lengyel jogállamot az azt módszeresen szétverő Jaroslaw Kaczynski és pártja, a PiS.

A káosz és politikai instabilitás egyre nagyobb Varsóban, a Tusk-kormány kezd lebénulni. Szerdán felfüggesztették a parlament működését – egyelőre a jövő hétig, és ez a PiS malmára hajtja a vizet. A tét ugyanis óriási – ha a parlament január végéig nem tudja elfogadni a költségvetést, Duda elnök előre hozott választást írhat ki. A PiS erre játszik, illetve arra, hogy a tavaszi önkormányzati és a júniusi EP-választási kampányra is felügyeletük alatt tudják a közmédiát. Tuskéknak eközben a brüsszeli óra is ketyeg, az uniós források megszerzése érdekében lépniük kell.

Izraelt népirtással vádolják

BÍRÓSÁG Izraelnek a Gázai övezet „elpusztítására" irányuló terve „a legmagasabb állami szintről" származik – hangzott el a hágai Nemzetközi Bíróságon, amely tegnap megkezdte a Dél-afrikai Köztársaság által Izrael ellen kezdeményezett ügy meghallgatásait. A vád képviselői felszólították a bíróságot, kötelezze Izraelt a gázaiak ellen szerintük népirtás jelleggel folytatott katonai műveletek leállítására.

Tembeka Ngcukaitobi, a dél-afrikai legfelsőbb bíróság jogásza azt mondta, Izrael „népirtási szándéka" nyilvánvaló „abból, ahogyan ezt az offenzívát folytatja". A szintén Dél-Afrikát képviselő Adila Hassim jogtudós szerint ezt igazolják a nagymértékű, gyilkos pusztítást okozó fegyverek bevetése, valamint a civilek elleni célzott támadások, biztonságos zónák kijelölése számukra, majd ezek bombázása, továbbá az alapvető szükségletekhez (élelmiszer, víz, egészségügyi ellátás, üzemanyag, higiénia és kommunikáció) való hozzáférésük akadályozása. Erre utal a szociális infrastruktúra, otthonok, iskolák, mecsetek, templomok, kórházak lerombolása, valamint gyermekek nagy számban történő megölése, súlyos sérülése és árván hagyása is.

Hassim kijelentette, izraeli vezetők nyilatkozataival tudják bizonyítani, hogy „a Gáza elpusztítására irányuló szándékot a legmagasabb állami szinten táplálták". A palesztin enklávét uraló Hamász szervezete ellen indított, több mint három hónapja tartó offenzíváját Izrael azzal indokolja, hogy a Hamász október 7-i brutális terrortámadására válaszol, hogy felszámolja annak katonai és kormányzási képességeit. Ronald Lamola dél-afrikai igazságügyi miniszter azonban azt mondta, semmilyen támadás „nem szolgálhat igazolásul vagy felmentésként a (népirtásról szóló) konvenció megsértésére", amelyet Izrael is aláírt.

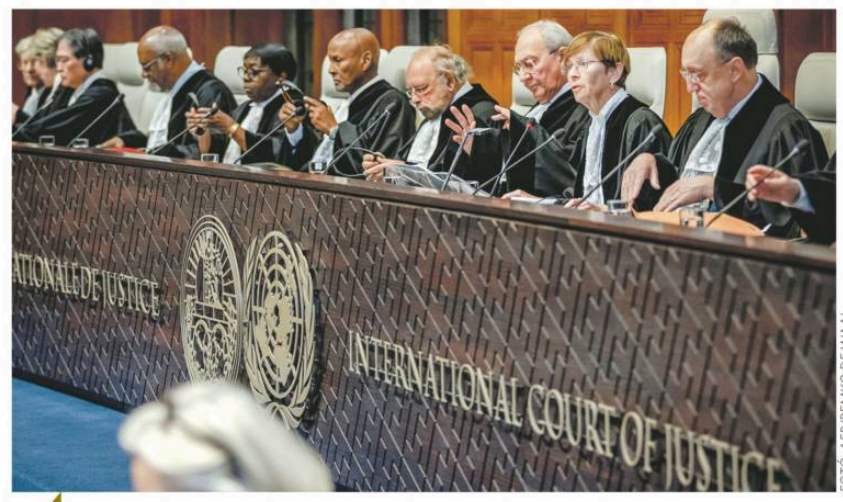

FOTÓ: AFP/REMKO DE WAAL

Tembeka Ngcukaitobi, a dél-afrikai legfelsőbb bíróság jogásza szerint Izrael „népirtási szándéka" nyilvánvaló „abból, ahogyan ezt az offenzívát folytatja"

Az ICJ az ENSZ elsődleges bírósága, döntései kötelező érvényűek, de végrehajtásuk nem kikényszeríthető. A bíróság 2022-ben kötelezte Oroszországot, hogy „haladéktalanul függessze fel a katonai műveleteket" Ukrajnában, amit azonban Moszkva figyelmen kívül hagyott. A mostani ügy meghallgatási szakasza két napig tart, Izrael ma fejti ki ellenvéleményét. Az izraeli külügyminisztérium tegnapi nyilatkozatában a hágai meghallgatást „a történelem egyik legnagyobb képmutatásának" nevezte, és „a Hamász jogi karjának" titulálta a kezdeményező Dél-Afrikát. A gázai egészségügyi minisztérium eközben azt közölte, hogy október 7. óta csaknem 24 ezer palesztin halt meg az izraeli csapások következtében. HARSÁNYI GYÖRGY

Dél-Afrika vádlóként való fellépésének okai

A Dél-afrikai Köztársaságban kormányzó Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC) szorosan kötődik a Palesztin Felszabadítási Szervezethez (PFSZ). E szálak visszanyúlnak Dél-Afrika apartheid utáni első elnökéhez, Nelson Mandelához, aki 27 éves börtönbüntetéséből szabadulva a Jasszer Arafat vezette PFSZ támogatója lett. Ez máig morális igazodási pont, és különösen hangsúlyos az idei választási évben, amikor az ANC és Cyril Ramaphosa elnök a hatalmon maradásáért küzd. Dél-Afrika emellett arra törekszik, hogy ismét jelentős nemzetközi szereplőként tekintsenek rá.

Elrettentő példa

RÓNAY TAMÁS

Az elmúlt napokban az európai sajtóban is heves reakciókat váltott ki a hír, miszerint átmenetileg Orbán Viktor lehet az Európai Tanács elnöke, miután Charles Michel ET-elnök bejelentette, a következő Európai Parlamentben mandátumot kíván szerezni. Így az interregnumban, a következő tanácsi elnök hivatalba lépéséig a soros uniós elnök Magyarország kormányfője tölthetné be a tisztséget. Mit üzent ez Európának? Vajon azt, hogy Orbán Viktor eléri célját, és Európa legbefolyásosabb emberének érezheti magát? Vagy azt: Michel előbbre tartja saját karrierjét, mint Európa sorsát?

Elviekben Michel bejelentésének nem is nagyon lenne hírértéke: mivel a pozíció nem jár konkrét hatalommal, az Unió jövőjét nem befolyásolja, ki tölti be az ET elnöki tisztségét. Alapesetben egy átlagos európai polgárnak azt sem kellene tudnia, hogy hívják a magyar miniszterelnököt, ha az békében, feltűnés nélkül végzi a munkáját. Ám az, hogy ez a hipotézis – Orbán esetleges ET-elnöksége – az egész kontinensen ilyen heves reakciókat vált ki, azt jelzi, Európában sokakból egyenesen rettegést vált ki, ha az ország akár a legcsekélyebb befolyásra is szert tehet az uniós színtéren.

Az Európai Parlamentben is riadalmat keltett a hír, egy finn kereszténydemokrata képviselő péntekig gyűjti az aláírásokat képviselőtársai körében, hogy az EU legfőbb testületei mondják ki: Magyarországon súlyosan és tartósan sérülnek az uniós értékek. Ennek nyomán felgyorsíthatnák a hetes cikkely szerinti eljárást, ami a magyar szavazati jog elvételéhez is vezet. Bár az EP-honatya kezdeményezésének aligha lesz következménye, ez is mutatja, hogy a „magyar kormány” kifejezés mintha a zsarolás szinonimájává vált volna Európában. Nem is csoda, hiszen a magyar uniós politika a vétójoggal való fenyegetésre épül.

Magyarország negatív példája ösztönző erőt jelenthet az európai illetékesek számára, hogy összefogjanak egymással. Így minden esély megvan arra, hogy nyáron gyors döntést hoznak az uniós posztok elosztásáról, csak hogy elkerüljék a legrosszabb forgatókönyvet. A magyar kormányfő megítélése annyira rossz, hogy Orbán Viktor még akár azt is elősegítheti, ami ellen most talán a leginkább küzd, nevezetesen: maradhat az eddigi koalíció az EP-ben a júniusi voksolás után az Európai Néppárt, a szociáldemokraták, a liberálisok között, kiegészülve akár a zöldekkel.

Orbán esetleges rövid ET-elnökségének rémisztő jövőképe miatt az illetékesek máris elkezdtek előre gondolkodni arról, kit választhatnak meg az ET elnöki tisztségére. Mind többször emlegetik az Európai Központi Bank egykori elnöke, Mario Draghi nevét. „Mr. Euró” – ahogy nevezik – 2021-ben Olaszországnak nyújtott mentőövet, amikor átmenetileg elfogadta a miniszterelnöki tisztséget. Most Európát menthetné meg a magyar kormányfőtől. Draghi Orbán ellenpólusa, hiszen több Európát akar, amint nemrég fogalmazott, „Európának államma kell válnia”.

Orbán olyan elrettentő példává vált az EU-ban, hogy közvetve működésbe hozta a demokratikus Európát. Ám ez magyar szempontból inkább elkeserítő, mintsem örömteli.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KALLER

SZALAI ANNA

Buborék

Mindenki fújt magának egy előnyökből szőtt buborékot a Budapest-bérlet köré. Karácsony Gergely azt hiszi, beteljesítheti régi kampányígéretét, eladhatja úgy a dolgot, mintha a kormány az ő kottájából játszana. Balogh Samu kabinetfőnök már Bicskéig tartó tarifaközösségről, regionális bérletről álmodik. Walter Katalin pedig abban bízik: az általa vezetett BKK megkapja az egész koncot, és rájuk bízzák a regionális utazásszervezés, menetrend-összeállítás, jegyértékesítés valamennyi feladatát, az ahhoz járó forrásokkal együtt. Mind azt remélik, a főváros politikai és pénzügyi szempontból is nyertesen száll ki a vesztes helyzetből.

A 2016-os menetrendi és díjszabásban is vétójogot biztosító szerződés lejárt, ezen előnyöket, garanciákat Budapest elveszítette. Lázár osztja a lapot, a főváros annyit dönthet el, 19-re kér-e új lapot. Nem álmodom, hogy nem jöhet be. Nagy nyereség lenne a fővárosnak és az utasoknak egy Budapesten és Pest megyében is használható egységes bérlet a jelenlegi egy áráért. De már óvodában is gyanakodtunk, ha valaki új játékot ajánlott a meglévőért.

Hogyan hiheti bárki is, hogy Lázár szigorúan vidéki kabátujjából nem húz elő egy új lapot? A közlekedési miniszter és az egész orbáni kompánia végletesen Budapest-ellenes, nincs olyan döntés és helyzet, amelyben a budapestiek érdekeit figyelembe véve léptek. Még a látszólagos előnyből is – lásd az atlétikai stadion fejében a szakrendelőkre adott pénzből önkormányzati botrányok és büntetőfeljelentések sora sarjadzik – ők aratnak a végén.

A részletekben lesz a patás ördög, és Lázár örömmel veszi magára e szerepet. A nap végén ugyanis fizetni kell. Legkevesebb 250 milliárd forintos éves keretről, napi 3,5 millió utasról, több mint 40 ezer járatról van szó. Az erről szóló megegyezést kellene március elsejéig tető alá hozni. Miközben a 2022-es elszámolás 6-8,5 milliárd forintos vitáját nem sikerült egy év alatt lezárni. A buborékot meg egyre csak fújják, remélhetőleg csak nekünk, politikailag, szakmailag alulképzetteknek, és maguk között elementáris pánikban próbálnak kiutat keresni.

> Lázár osztja a lapot, a főváros annyit dönthet el, hogy 19-re kér-e új lapot.

JEGYZET

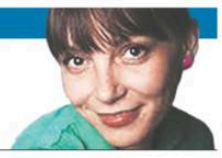

Bálint Orsolya

Viccveszély

A politikai paródia manapság nehéz műfaj annak, aki csinálja, és ezért nemkívánatos személy az ország legtöbb kulturális rendezvényterében, de időnként az intézményvezetőnek is, aki nem akarja műsorra tűzni, ezért körmönfont kifogásokkal kell előállnia. Például: tíz évre betelt a naptár a helyi mazsorettek, népdalkör és citerazenekar előadásaival, vagy egyszerre dugult el az összes vécé és mondott fel a technikus, a kertész és a büfés is. Nem így a kiskőrösi Petőfi Sándor Művelődési Központ igazgatója, aki kerek perec leírta Somogyi András humoristának: nem bérelhet termet náluk, mert „a programon elhangzó politikai paródiákat (attól függetlenül, hogy kiről/kikről szólnak) és ahhoz kapcsolódó műsort, előadókat nem engedhetünk fel a színpadra”. A politikamentesség lehetett volna jó érv, ha közben nem szabadkozott volna egy árulkodó zárójelben. Vagy nem a városukban mondott volna tavaly március 15-én politikai nagybeszédet Orbán Viktor.

A politika tehát okés, a vicc veszélyes. Senkinek sem hiányzik a balhé, hogy a kiskőrösiek a hasukat fogva kacagjanak bármelyik politikuspojácán. Sok minőségibb műsor van ennél, a kiskőrösiek honlapjuk szerint például a fesztiválszerű nagyrendezvényeket és színházból az igényes, szép díszletes, jó szereposztású darabokat, elsősorban a zenés vígjátékokat kedvelik. Politikai paródia sosem lenne képes ezt a szintet megütni, még nyúljás pacalfesztivállal fejelve sem. Nem elütve a dolgot viccel – mert az veszélyes –, hazánkban lassan szót sem kaphat, aki nem kormánypárti, heteroszexuális vagy halálosan komoly. Nincs ebben népművelői koncepció, sem döntési szabadság: a félelem-táplálóklánc működik, csúcsán az államhatalommal, ami nem nézi jó szemmel, ha rajta (is) nevetnek. Inkább ne nevessen senki. Vagy csakis zenés vígjátékokon, úgy nem érheti szó a művház elejét.

Szépség és csúfság

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Egy tündérhercegnővel múlattam az időt a minap. Rám volt bízva, hogy ebéd után elhozzam az óvodából, aztán eltöltsek vele néhány órát, amíg a szülei hazaérkeznek dolguk végeztével a fővárosból. Nem kertelek, elfogult vagyok vele, aki hat fiúunoka után érkezett tágabb családunkba, egyetlen leányzóként. Ráadásul élvezem is a társaságát, hisz alig múlt még három, de tárgyilagos éleslátása és derűs önzetlensége édes teherré teszi a vele töltött, amúgy pesztrálásnak kinevezett időt.

Papírra rajzolgattunk délután, miután sikerült lebeszélnem arról, hogy a karácsonyra kapott gyermeksminkkészletével új szemöldököt és kék monoklit rajzoljon az arcomra. Bár nem is értem, miért ódzkodtam ettől, hisz néhány nappal korábban sikerült úgy végigülnöm egy egész ebédet, hogy csak a desszertnél szólt rám az asztaltársam: széles fekete csíkok vannak a szemem alatt. Akkor szereztem az indiános motívumokat, amikor délelőtt begyújtottam a kazánba, de előtte kikormoztam kicsit.

Az óvodás azt kérte, először rajzoljam le magamat, aztán meg őt, de pont olyan ruhában, amilyenben van. Puha rózsaszín pulóver és rózsaszín tüllszoknya volt az aznapi „szett”, hajában két, színben passzoló masnival. Egyszer, mikor együtt uzsonnáztunk, félig tréfásan megkérdeztem tőle, szerinte mi a fontos: egy lány okos, nagylelkű vagy szép legyen, mire széttárta a karját, kicsit összeráncolta a homlokát, és a legtermészetesebb módon közölte, hogy egy lánynak leginkább szépnek kell lennie. Igyekeztem hát összeszedni minden tudásomat és kreativitásomat, mikor rajzolni kezdtem őt, de pár vonás és a haj megformálása után kijelentette, hogy ez a csúnya nem lehet ő, ez legyek inkább én. Amikor pedig majd a szoknyáját rajzolom, arra különösképpen ügyeljek, hogy pörgős legyen, mert hát láthatom, ha megpördül előttem, ezek a tüllök milyen szépen szállnak a szélben, olyanok, mint a pillangók.

– Mi lenne, ha inkább kirakóznánk? – próbáltam menekülni a sekélyes kézügyességemet és grafikai tudásomat meghaladó feladattól, ám mielőtt igent mondott volna, még le kellett rajzolnom a testvérét, anyját, apját, a két kutyájukat, na meg egy várat mögéjük, hogy legyen hol lakni, és egy tavat, amiben majd úszhatnak. A puzzle-darabok szerencsére nagyobbacskák voltak, nem azok a miniatűrök, amikből országházat vagy festményt kell napok, olykor hetek alatt kiügyeskedni. Persze ennél a játéknál is nekem jutott a rondábbik figura, Daisy kacsa, míg ő a csinos Minnie egeret próbálta szépen kirakni. Külön felhívta rá a figyelmemet, nézzem meg, milyen gyönyörű az az égszínkék ruha, amiben a mesefigura feszít, s jegyezzem is meg jól, mert szülinapjára majd ilyet kér. – Most kaptál karácsonyra egy jégkirálynőset, az is kék! – jegyeztem meg óvatlanul, de rám is pirított mindjárt. Szerinte minden normális lány látja a két kék szín közötti óriási különbséget, akinek van szeme, ideje lenne nekem is ezt belátnom.

> Alig múlt még három, de tárgyilagos éleslátása és derűs önzetlensége édes teherré teszi a vele töltött, amúgy pesztrálásnak kinevezett időt.

Akiken az emberi élet múlik

ROZSOS ERZSÉBET
ápolásetikus

Az egészségügy üzlet lett, annak vad törvényei szerint működik. Ha van pénzed, meg tudod vásárolni az egészségedet, az életedet. Ha nincs, akkor rámész. A várólisták miatt aki teheti, már rég a magánegészségügyben keres gyógyulást.

Januártól kitiltották az egészségügyből a bérnővéreket. Márciustól a „bérrendezés” ritkítja majd az ápolók sorait. Máris 21 kórházban szűkült az ellátás. Nem csoda, hiszen gyalázatosan kevés az egészségügy finanszírozására fordított összeg. A kormány az egészségügy kiadásait ott csökkenti, ahol a legkisebb az ellenállás. Az orvosok megkapták az emelt bért, a szakdolgozóknak csak a bizonytalanság maradt.

A szakdolgozókkal való társadalmi és kormányszintű bánásmód etikátlan, súlyosan sérül az igazságosság elve. A XIX. századi filozófus, John Stuart Mill etikai elméletének laikusok által is könnyen érthető változata így hangzik: „a legnagyobb jót a lehető legtöbb ember számára”. Ezzel éppen ellentétes az a szakmai és morális káosz, amelyet a szakdolgozók bérrendezése kapcsán a rendőrminiszter hivatala előidéz.

> Egyszerű a képlet: hiányzik majd 50 ezer szakdolgozó, a legnagyobb arányban az ápolók. Semmi jele nincs, hogy a rendszerben dolgozók igazságos és méltányos bére biztosítva lenne.

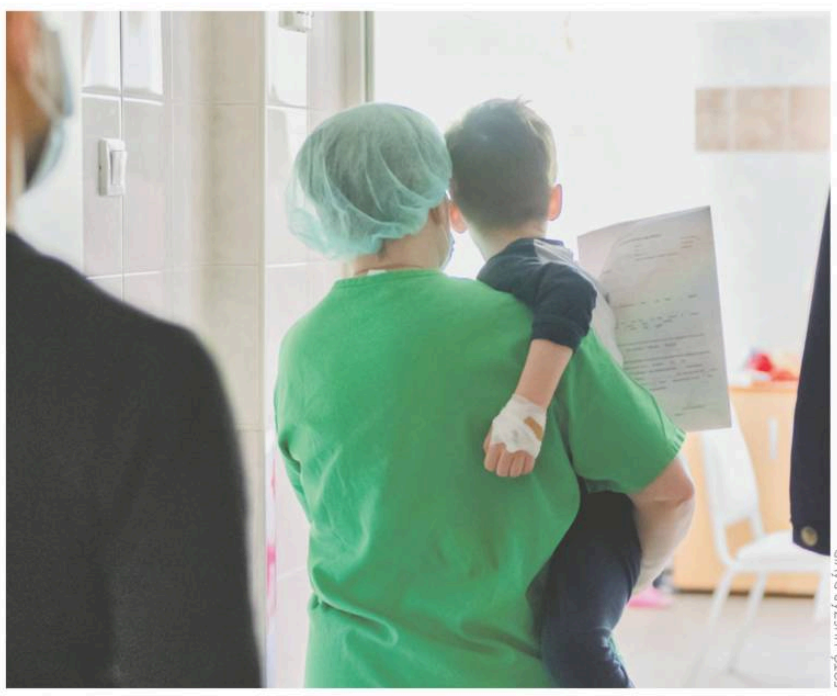

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az egészségügyre fordított pénzügyi eszközök követhetetlenek, az viszont nem véletlen, hogy a hazai ellátás minősége a legutolsó lett a nemzetek közötti statisztikában. A kórház belső világában meg az történik, amit a belső viszonyok megengednek. Nyilvánosságot csak a hálapénzkommandó kap, de a betegjogok vagy a fogyasztóvédelem megkövetelését csírájában elfojtják. Megjelenik a munkahelyi bizonytalanság, a munkahelyváltás mindennapos.

Egyszerű a képlet: hiányzik majd 50 ezer szakdolgozó, a legnagyobb arányban az ápolók. Semmi jele nincs, hogy a rendszerben dolgozók igazságos és méltányos bére biztosítva lenne. Abszurd, hogy csak az elmúlt egy hónapban hányszor jelent meg a Magyar Közönyben egy-egy csoport újra és újra átjavított bértétele. Az érdekvédők tehetetlenek.

A méltánytalan, a tudással, tapasztalattal, szakmai erőfeszítéssel köszönőviszonyban sem lévő béremelés-ajánlat az egészségügyi dolgozókat demoralizálja, veszélyezteti eszmei értékeiket. A hozzá nem értés, az igénytelenség, a szakmai, jogi, erkölcsi nihilizmus eluralja az egészségügyet, össze fogja ugrasztani a Covid-járványtól és a méltánytalanságtól fizikailag, lelkileg régen kiégett dolgozókat. Megoldás helyett új fogalom került be a köztudatba: „nem biztosítható az ápolási képesség”.

Persze akik trükközni akarnak bérekkel, elsunnyogják a konkrét bérkategóriák felállítását. Mert a bértételek besorolása sokszor kitaláció, szubjektív alapon történik, semmi köze az objektív normákhoz, az igazságossághoz. Az csak akkor érvényesülne, ha a társadalom, a szakma bizonyos normákat alakítana ki; pontosan definiálnák, mit vár el a társadalom az egészségügyben dolgozóktól, és az egészségügyben munkát vállalók milyen értéken mérik a saját munkaerejüket.

Ha azt próbáljuk meghatározni, hogy mi köze az igazságosságnak ahhoz, mennyi bért kap egy ápoló, akkor először is a megélhetés költségeit kell meghatározni. Annyit kell kapnia, amennyiből megél, családot alapíthat, gyermeket vállalhat, képes a munkaerejét újratermelni, fizikai és mentális képességét, ismereteit karbantartani. Ezt minden szakdolgozónak meg kell adni, egyenlő arányban. Mondjuk 50 százalékos emeléssel.

A kívánatos elosztás következő nézőpontja, hogy a minőségi munkát meg kell becsülni. Idetartozik a képzés során megszerzett tudás, a rendszeres továbbképzés, az évek alatt megszerzett tapasztalat.

A harmadik szempont, amit a bérek elosztásánál figyelembe kell venni, az az emberi erőfeszítés, amit az egészségügyi szakdolgozóktól elvárunk: ők három műszakban, folyamatos fizikai és szellemi munkát végeznek, gyakran mentenek. A területükön önállóan dolgoznak, különleges szakértelmük van – és mint a közelmúltban láthattuk, egy ismeretlen járvány esetén is az első vonalban dolgoznak.

Ma az egészségügy egy csatatér. Messze nem arról van szó, hogy mi a betegek érdeke, hanem arról, mi a sunnyogó, a kormánnyal lojális kórházvezetés akarata. Eszerint helyes, ha továbbra is három ápoló lát el 80 beteget a nappali műszakban. A kormány a jelenlegi béremeléstől is azt várja, hogy a dolgozók majd asszisztálnak mindehhez, feladják szakmai, erkölcsi értékeiket. Úgy, mint az orvosok. Közben pedig megüzenik a betegeknek, hogy lehet menni a magánba. Ezt a cinikus hangot várja a szakdolgozóktól az állam.

Most a döntések elsődleges haszonélvezői nem a betegek, hanem a hatalom manipulált rendszere, amely etikátlan elveinek megvalósításához a fizetésük megemelésével már jószerével megnyerte magának az orvosokat. Azokból a vi-

takból, amely most a szakdolgozók között zajlik, a félelem, a cselekvőképtelenség, a harag hangja hallatszik. Köztük majd a vezetők tesznek igazságot, és ne legyen kétségünk, sok helyütt majd „pofára” döntenek a bérekről. Mindez a rendszerben dolgozókból kiöli azt a morális elkötelezettséget és felelősséget, amit még a betegek iránt éreznek.

Az anyagi kompenzációval még semmi nem oldódik meg a magyar egészségügyben. Csak akkor lesz javulás, ha maga a rendszer felhagy az erkölcstelen működéssel: ha az értékek a helyükre kerülnek az egészségügy irányításában és az etikailag szennyezett mindennapokban. Leginkább az emberi élet értékét kellene újra látni. Borítékolható: az át nem gondolt elvek szerint adott béremelés csak még nagyobb káoszt okoz.

Iskolások a háborúban

HUSZÁR ÁGNES
nyelvész

Immár két éve tart Oroszország Ukrajna elleni megszálló háborúja. Milliók hagyták el a megtámadott hazájukat a visszatérés reményében. Ez a remény egyre halványabb, az agresszor láthatóan nem törekszik a békére, a helyzet igazságos megoldására. A menekülteknek, egyedülállóknak és családoknak hosszabb tartózkodásra kell berendezkedniük a befogadó országban, köztük Magyarországon.

Ha családokról beszélünk, sokszor csak gyerekekkel együtt menekülő anyákról, nagyszülőkről van szó, hiszen a férfiakat behívták katonának. Nekik nemcsak szállást, megélhetést, hanem a gyerekek számára befogadó intézményeket is kell keresniük, erre törvény is kötelezi őket. A magyar jogszabályok szerint a három hónapnál tovább az országban tartozók esetében a három évnél idősebb gyerekeknek óvodalátogatási, a hat évnél idősebbeknek iskolalátogatási kötelezettségük van. Ez pedig nem olyan egyszerű, hiszen a menekült gyerekek túlnyomó része nem magyar anyanyelvű, sőt még a latin betűket sem ismeri. Iskoláztatásuk nemcsak az amúgy is nehéz helyzetben levő családokat terheli, hanem az iskolarendszert is.

A magyar közoktatás érkezésükkor új problémával szembesült: a nem magyar anyanyelvű, idegen kultúrából érkezett gyermekek oktatásának, nevelésének feladatával. Más országok iskolái felkészültebbek erre. Németországban például már évtizedek óta küzdenek az úgynevezett „migrációs hátterű” gyermekek oktatásának nehézségeivel, többféle pedagógiai programot is kidolgoztak integrációjukra. Ezeket most tudják alkalmazni az ukrán gyerekekkel kapcsolatban is. Sajnos nálunk, részben a migrációellenes kormánypropaganda hatására, a befogadott menekültek, köztük az iskolás korúak helyzete kívül marad a közérdeklődésen. Azoknak az iskoláknak, ahova bekerülnek, maguknak kell megküzdeniük az így rájuk háruló új feladatokkal.

Füredi Éva a Modern Nyelvoktatás 2023. évfolyamának utolsó számában megjelent írásában reális képet rajzol a magyarországi helyzetről. Az iskolai oktatásba bekerülő gyerekek zöme ukrán és/vagy orosz anyanyelvű, vagy a kettő keverékváltozatát, a szurzsikot beszéli. Vannak közöttük magyar–ukrán kétnyelvűek is, egy kis csoportjuk pedig a hátrányos helyzetű, elsősorban magyar anyanyelvű romák közül kerül ki, sok esetben analfabéta szülők gyerekeként. Az ő sajátos problémáikkal a Romaversitas Alapítvány munkatársai foglalkoznak. És végül vannak köztük harmadik országból, főleg a volt Szovjetunió tagországaiból érkezettek is, pl. azeriek.

A sikeres iskoláztatás alapfeltétele a közös tanítási nyelv megtalálása. Mivel a gyerekek nyelvtudása eleve nem egységes, az angolt sem beszélik valamennyien megfelelő szinten, nem marad más, mint a magyar elsajátíttatása. Magyart idegen nyelvként tanító diplomásokat több egyetem is képez Magyarországon. Ez a stúdium azonban felnőttképzésre készíti fel a hallgatókat, a tananyagok is ezt a korosztályt célozzák meg. A közoktatásban a magyart mint idegen nyelvet szakirányú felkészültséggel tanítani képes nevelő ritka, mint a fehér holló.

> A szülők többsége azt szeretné, ha gyermeke ukrán nyelvű online oktatásban részesülne. Erre azonban a magyar törvények nem adnak lehetőséget.

A határon túlról érkező szülők sem lelkesednek azért, hogy gyerekük magyarul tanuljon. Ők az itt töltött időt átmenetinek tekintik, nyelvünk megtanulását pedig – a világnyelvekéhez képest – fölöslegesnek. Ukrán körökben amúgy sem állunk a népszerűségi lista élén, ennek okait nem kell magyaráznom. A szülők többsége azt szeretné, ha gyermeke ukrán nyelvű online oktatásban részesülne, így megszerezhetné idővel a végbizonyítványokat is. Erre azonban a magyar törvények nem adnak lehetőséget, illetve csak egészen kivételes esetben, egyéni döntés alapján. A helyzetet tovább nehezíti, hogy a magyar és az ukrán iskolarendszer nem kompatibilis egymással. Ukrajnában a gyerekek öttől tizenhét éves korig járnak iskolába, az általános és középiskolai képzés is másként oszlik meg, mint Magyarországon.

A speciális katonai hadműveletnek nevezett háború már két éve tart, s ki tudja, még meddig, a gyerekek iskolába járását valahogy meg kell oldani. Hazánkban nincsen egységes menekültügyi stratégia, amely magában foglalna egy iskolai integrációs koncepciót. Ennek következtében társadalmi szervezetekre marad a munka. Elsősorban a menekülteket már három évtizede támogató Menedék Egyesület foglalkozik az ukrajnai iskolások beilleszkedésének sajátos problémáival. Tapasztalatcseréket szerveznek az érintett pedagógusoknak, megismertetik őket a bevált módszerekkel. 2023-ban már másodszor szerveztek iskolaelőkészítő tábort a határon túlról érkezett gyerekeknek.

Ez azért is fontos, mert az ukrajnai gyerekek nemcsak más nyelven beszélnek, mint jövendő iskolatársaik, hanem másfajta szocializációs környezetből, eltérő kultúrából érkeznek. Elkerülhetetlen a magyar osztálytársak felkészítése is. Egy befogadó iskolai környezet tudja csak a jövevényeket integrációhoz segíteni, s megértetni a helyiekkel, hogy maguk is gazdagodnak a más kultúrából érkező társak révén.

Végül, de nem utolsósorban: az Ukrajnából és más országokból érkező gyerekek bekerülése a magyar közoktatásba tovább terheli az egyre fogyatkozó számú pedagógusokat. Bérük kevés, társadalmi megbecsültségük gyenge. Így próbálnak megfelelni egy olyan feladatnak, a kultúrák közötti közvetítésnek, amelyre az egyetemen nem is készítették fel őket. Nem kapnak ehhez a munkához sem érdemi szakmai, sem pénzügyi segítséget az iskolák fölé helyezett központokból sem.

Miközben Budapesten a központi oktatásirányítás – ha beszélhetünk egyáltalán ilyenről – az egységes magyarságtudatot helyezi a nevelés központjába, ők pedagógusként a végeken többnyelvű, többkultúrájú iskolásokat próbálnak felkészíteni az életre. És még elismerést is ritkán kapnak érte.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Nem kicsik a színpadhoz

MINIKARRIER

Nem lehet sokat keresni vele, de életre szóló befektetés – utánakérdeztünk a gyerekek színházi foglalkoztatásának.

FOTÓ: JARDEK SZABINA

A Madách Színház több előadásában, így a József és a színes szélesvásznú álomkabátban is fellépnek gyerekek

ROSZNÁKY EMMA

Valahol Európában, Oliver!, Diótörő – csak pár darab, melynek színrevitele megvalósíthatatlan gyerekkorú játszók nélkül. Van, aki csak iskolán kívüli tevékenységként tekint a statisztálásra, táncra, éneklésre, vagy éppen színészi munkára, de sok gyerek valóban előadónak, művésznek készül, és épp azért keresi a lehetőséget már egészen kicsiként. A castingokban, a jelentkezésben, sőt, önmagában a színházi világ megismerésében nyilvánvalóan a szülőknek is óriási szerepe van. De mit bír el egy gyerek, mennyit keres a színpadon, és mivel jár, ha a családban van egy mini színházi dolgozó?

FOTÓ: MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

A diótörő Marika csodálatos karácsonyi álmát mutatja be, a kislány és pajtásai nélkül a népszerű balett elképzelhetetlen

A fővárosban jelenleg is több olyan előadás fut, amelyben színpadra lépnek gyerekek, de vidéken se kell sokáig kajtatni az efféle produkciók után, pár éve Szegeden, most Győrött és Pécsett is látható a Valahol Európában, mely a leggyakrabban mozgatja meg a helyi iskolásokat és fedez föl fiatal tehetségeket. Más a helyzet a fővárosban, ahol van, hogy a színházak akár saját iskoláikon keresztül vonják be a gyerekeket. Két meghatározó zenés teátrumot, az Operát és a Madách Színházat kérdeztük a gyerekek színházi foglalkoztatásáról.

Muszáj menedzselni a kicsiket, ez egy alapvető feladat szülőként.

A Magyar Állami Operaház előadásaiban leggyakrabban négy különböző formában vesznek részt gyerekek és fiatalok. – A legfoglalkoztatottabbnak az Opera saját együttesei, az Operaház Gyermekkara és a Magyar Nemzeti Balettintézet (MNBI) számítanak: előbbi a repertoár több mint 80 százalékának részese. Olyan klasszikus előadásokban dolgoznak, mint A varázsfuvola, a Bohémélet, a Tosca. Fellépnek hangversenyeken, kifejezetten gyermekekre írt vagy átdolgozott művekben, mint A makrancos királylány. Van, ahol művészi koncepció nyomán kapta meg részben a felnőttkórus feladatait is a gyermekkar, ilyen például a János vitéz, a Hunyadi László vagy a Carmina Burana – válaszolt lapunknak az Opera. A balettnövendékek is szinte minden hónapban színpadra lépnek: A diótörő első felvonásában többszörös szereposztásban játszanak, de jóval kisebb létszámban jelen vannak más ifjúsági előadásokban is. Szemben az Operával a Madách Színház nem alkalmaz gyerekeket statisztaként, ám – mint írják – a Mary Poppins, a József és a színes szélesvásznú álomkabát, az Én, József Attila, A tizenötödik, a Jézus Krisztus Szupersztár és a Vuk előadásunkban szerepelnek gyerekek, főszereplőként, kisebb szerepben, csoportos szereplőként, vagy külső kórus tagjaiként.

Nem nehéz a szereplésre éhes gyermekek bevonása, ám mégiscsak kicsikről van szó egyrészt, másrészt iskolai elfoglaltságuk is van, esetükben olykor megkülönböztetett munkarenddel dolgoznak a teátrumok. – A kollégák a próbákat lehetőleg iskolaidőn kívülre időzítik, és főszabály szerint, elsősorban 14 éven aluli gyermekek esetében 20 óráig befejezik. Ez alól kivételnek számítanak azok a színpadi próbák, ahol a darab már előadásszerűen, teljes terjedelmében szerepel a műsoron – válaszolt az Opera, ahol gyakran váltott szereposztás könnyíti a gyerekek helyzetét. Hasonlóan jár el a Madách Színház is, ahol a színházi próbák 10–14 óráig, az előadások 19–22 óráig tartanak, az esetleges délutáni próbák pedig maximum kétórások. – Valamennyi gyerekkel kötött szerződés a szülő mint törvényes képviselő tudtával és beleegyezésével jön létre, a gyerek iskolai elfoglaltságát is a szülő látja át – tette hozzá a Madách.

A gyerekek ugyanúgy dolgozni mennek a színpadra, mint képzett felnőtt kollégáik, így nekik is jár próba- és előadáspénz, ám a Madách Színház válaszában kitért arra, hogy a gyerekek színházi tevékenysége nagyon kevéssé hasonlítható össze a felnőtt színészek munkájával. – Bizonyos szerepek eljátszásához a szükséges felkészítést a Madách Színház több hónapig, esetenként 1-2 évig tartó képzéssel biztosítja, vállalva ennek szervezési és anyagi feltételeit – írták. Az Opera válaszából kiderült, az előadás- és próbapénzek elosztása a különböző együttesekben eltérő logikát, hagyományt követ: míg a gyermekkarnál és a statisztáknál van próbapénz, addig az MNBI-s növendékek esetében a próbák és az előadások teljesítése a képzés/kötelező szakmai gyakorlat részét képezik. Kérdésünkre a teátrum elmondta, nehéz összehasonlítani a gyerek- és felnőttszereplők bérét. Egyes esetekben az előadáspénz egységes, más esetekben a feladatok súlyához igazodik. – Általánosságban a gyerekek előadáspénze nagyságrendileg fele a hasonló műfajú felnőtt művészeti tárak előadáspénzének. A gyermekek az előadáspénzen túl havi munkabérben (fizetésben) nem részesülnek, mivel nem munkavállalók, mint a felnőtt művészek többsége. Érdemes ugyanakkor megjegyezni, a gyermekszereplős előadások nem jöhetnének létre a gyermekek és szüleik színház iránti őszinte szeretete és a művészet iránti elhivatottsága nélkül – tért rá ki válaszában az Opera.

A gyermekszereplős előadások nem jöhetnének létre a színház iránti őszinte szeretet nélkül.

A színházakban rendszeresen dolgozó gyerekek szüleinek fel kell készülniük egy kemény világra, legalábbis ez derül ki a lapunknak névtelenül nyilatkozó szülő szavaiból, akinek gyermeke elsős kora óta szerepel színházi előadásokban és filmekben. – Ha a gyermeked ügyes és sikeres, az egyrészről örömforrás, de rengeteg áldozattal jár – állítja a megszólaló. – A színházi munkákban csekély pénz van, a filmezéssel, a tévés és reklámmunkákkal már rendes fizetés jár. – A szülő elmondása szerint a színház egy nagyon kemény, hierarchikus szakma, ahol nem igazán foglalkoznak a gyerekléttel, hiszen komoly határidőkkel kell egy csapatban dolgozni. Szerinte a színházban és a filmben dolgozó gyerekszínészekre kicsit úgy kell gondolni, mint a sportoló vagy a zenész gyerekekre, akiknek mindig van egy pluszfeladatuk az iskola mellett, és akiknek a szülei is állandóan asszisztálnak ehhez az életformához. – Ahogy a színház, úgy a sport is rengeteg fegyelmet és felnőttséget vár el a gyerektől, ami valahol pótolhatatlan ajándék az életben. Ahogy a sport sem fizet sokáig, úgy a színházi szereplés sem túl kifizetődő kezdetben. – A tapasztalt szülő szerint változó, mennyire támogatja az iskola a gyermekek színházi karrierépítését, valaki büszke rá, valaki lógásnak véli, de komoly ráhatása nincs a tanároknak erre, a szülőnek viszont nagy a felelőssége. – Nem szabad hagyni, hogy mindent a színház diktáljon, a próbafolyamatok ideje változékony, de az előadások fixek, ez egy fontos alapvetés. Nem szabad túlhajszolni a gyereket, ezt van, hogy nem is a színház rovására lehet írni, tudok olyan szülőről, aki a gyereke lelkesedése nyomán minden kis feladatot hagyott, hogy elvállaljon. Muszáj menedzselni a kicsiket, ez egy alapvető feladat szülőként. – Az anonim megszólaló szerint a magyar színházak többségében nincs profi gondolkodás a gyerekszereplőkről, bár épp a fővárosi zenés színházak jó példával járnak elöl. – Ez az egész műfaj rengeteg áldozattal jár és emberfeletti teljesítményt követel, de közben meg tanulás, befektetés, élmény és átlagon felüli tapasztalat – összegezett.

HIRDETÉS

LAPSZÉL

A könyvfesztivál díszvendége

FOTÓ: AFP/JOEL SAGET

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése szeptember 26. és 29. között rendezi meg a 29. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivált, melynek díszvendége a kortárs izlandi irodalom egyik legjelentősebb alkotója, Jón Kalman Stefánsson lesz. NÉPSZAVA

DJ-k a galériában

Szombat délután öttől este kilencig két DJ, Sacafunk és Noirnite zenél a Magyar Nemzeti Galéria kupolatermében, a TechnoCool kiállításhoz kapcsolódóan. Tárlatvezetésén Petrányi Zsolt kurátor lemezeken keresztül közelíti meg a 90-es évek képzőművészetét, de Koronczi Endre sem csak az alkotásairól fog mesélni. NÉPSZAVA

Pat Metheny Budapesten

FOTÓ: AFP/ANDER GILLENEA

A hétszeres Grammy-díjas amerikai jazzgitáros, Pat Metheny a Jazzfest Budapest meghívására október 8-án koncertezik az Erkel Színházban. NÉPSZAVA

Meghalt Jakab Csaba

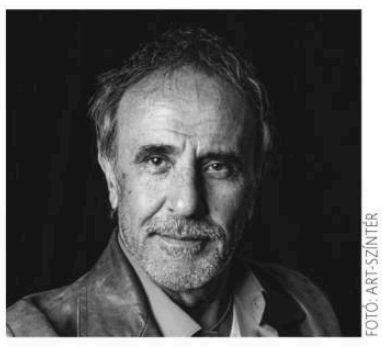

FOTÓ: ART-SZÍNTÉR

Hetvenéves korában elhunyt Jakab Csaba színművész, Magyarország egyik legfoglalkoztatottabb szinkronszínésze. 1979-ben végezte el a Színház- és Filmművészeti Főiskolát, Horvai István osztályában. Játszott a Vígszínházban, a szolnoki Szigligeti Színházban, a Népszínházban, a Budapesti Kamaraszínházban, a Pécsi Harmadik Színházban, a dunaújvárosi Bartók Kamaraszínházban, a budapesti József Attila Színházban, az egri Gárdonyi Géza Színházban, a salgótarjáni Zenthe Ferenc Színházban is. Sokoldalú színész volt, kezdő színészként főleg hősszerepeket osztottak rá, később a karakterszerepek is megtalálták. Számos tévéfilm mellett szerepelt többek között A transzport, a Képvadászok és az Állítsátok meg Terézanyut! című filmben. Jellegzetes orgánuma miatt rendszeresen szinkronizált, Chuck Norris egyik állandó magyar hangja volt, de gyakran adta hangját Denzel Washingtonnak és Lex Barkernek is. NÉPSZAVA

Megfestett mozgóképek

TÖRTÉNETMESÉLÉS A játékfilmek forgatásához készített képes forgatókönyvek, vagyis a storyboardok vizualitását idézi meg Uray-Szépfalvi Ágnes és Nemes Csaba kiállítása az INDA Galériában.

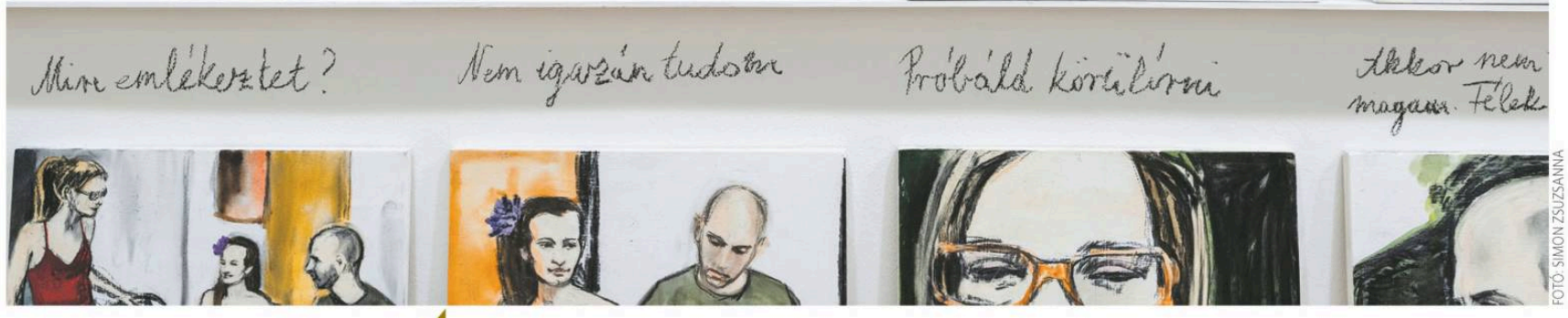

FOTÓ: SIMON ZSUZSANNA

P. SZABÓ DÉNES

Egyes filmrendezők ragaszkodnak hozzá, hogy a forgatás megkezdése előtt a stáb és kivált az operatőr egy rajzolt képkockákból álló sorozaton kövesse végig az adott jelenet felépítését. Az úgynevezett storyboard ezáltal orientálja a csapatot, hogy vágóképről vágóképre lássa az alkotó vízióját, illetve annak szellemében álljon neki a munkának. Hasonló képsorokat láthatunk mi is a budapesti INDA Galéria projektszobájában, annyi különbséggel, hogy az itt látható alkotásokat két képzőművész, Szépfalvi Ágnes (mai nevén: Uray-Szépfalvi Ágnes) és egykori férje, Nemes Csaba készítette, azzal a szándékkal, hogy azok műtárgyak legyenek – a képeken szereplő történetekből sosem készült film. Emellett még egy sorozatot láthatunk a Magyar Nemzeti Galériában rendezett TechnoCool című kiállításon is, mely a kilencvenes évek magyar képzőművészetében megjelenő új irányokat mutatja be.

A művek születése szintén filmbe illő. 1996-ban Nemes Csabát meghívta Mészöly Suzanne kurátor a São Pauló-i Biennáléra, melyre a művész egy nagy méretben kivetített videóinstallációval készült. Kiderült azonban: a helyszínen drágán lehetett projektort bérelni, Magyarországról Brazíliába szállítani pedig szintén csak borsos áron lehetett volna. A művész ezért a filmjét tévéken vetítette le, illetve egy régebbi tervét valósította meg, mivel eszébe jutott, hogy korábban szeretett volna storyboard formájában elmesélni egy történetet. Ennek elkészítéséhez egy grafikust vagy egy képregényrajzolót kért volna fel, ám az idő hiányában akkori feleségét, Szépfalvi Ágnest bízta meg, hogy rajzolja és fesse meg a jeleneteket.

A lélek gyalog jár című képsorozat egy DJ-ről, egy magát kereső nőről és egy pszichoanalitikusról szól

A storyboardok drámai történeteket mutatnak be, melyek többségében a szerelmi szál is megjelenik.

– Mindketten közel állunk a filmek világához, mivel én kísérleti filmezéssel foglalkoztam a Balázs Béla Stúdióban, Ágnes pedig tényleg készített storyboardokat a filmgyárban – meséli Nemes. A közös munka végül megszületett: a férj elképzelése szerint a feleség megalkotta a harminc darab huszonnégyszer harminckét centiméteres képet, melyek pont belefértek a repülőre felvihető kézipoggyászba.

A képek által elmesélt történet a görög sorstragédiákat idézte: a férfi szereplője egy vidámparkban félállásban dolgozó művész volt, aki egy médiaművészeti kurátorként dolgozó nővel alakít ki szerelmi kapcsolatot, ám később rádöbbennek, ők egymás testvérei. A műalkotás a Common Name (Közös név) nevet kapta – így utalva a két személy közös családnevére –, mely később Nemes és Szépfalvi storyboardokat készítő együttműködésének lett a neve (Common Name Production).

– A művet a biennálén a kettőnk neve alatt állítottuk ki, a sikeren felbuzdulva pedig úgy döntöttük, hogy folytatjuk a közös munkát – mondja Nemes, aki volt feleségével később szoros együttműködésben valósította meg a storyboardokat. – A műveket mindig csak felkérésre készítettük, mivel alapjáraton mindketten a saját munkáinkon dolgoztunk – mondja Uray-Szépfalvi. Nemes szerint azért is izgalmasak ezek a művek, mert a kilencvenes években divatosak voltak a helyspecifikus alkotások, így a storyboardok történetét a kiállítások helyszínéhez igazították, sőt, ha külföldi intézmény invitálta őket, akkor más nyelven írták meg a történetet. Az INDA Galériában két ilyen szériát láthatunk: a Sonntag (Vasárnap) sorozat németül mondja el egy focicsapat történetét, a 2001-es L'ame est un marcheur (A lélek gyalog jár) franciául mesél egy a lemezeit elvesztő DJ-ről, egy magát kereső nőről és egy pszichoanalitikusról.

Az 1996 és 2004 között született tizenhat storyboard általában drámai történetet mutat be, melyek többségében a szerelmi szál is megjelenik. – Nekem szívügyem a happy end, ezért azt akartam: a történetek is pozitívan végződjenek. Emiatt Csabával kellett is küzdenünk, mert őt inkább a társadalom- és médiakritikus problémák érdekelték – mondja Uray-Szépfalvi. E kettősséget tapasztalhatjuk a TechnoCool tárlaton látható 1996-os Közös sebesség című alkotáson, melyből akár egy thrillert is lehetne forgatni. A történetben egy felső osztálybeli házaspár gyermeke drogtúladagolásban meghal, mire a férj és a feleség olyannyira elhidegül egymástól, hogy mindketten bérgyilkost fogadnak fel, aki azonban ugyanaz a személy, ráadásul a halott gyermekük barátja. Amikor a házaspár erről tudomást szerez, úgy határoz, végez a férfival, amikor pedig ez sikerül, újra közelebb kerülnek egymáshoz.

Az INDA Galériában látható Sonntag című alkotás már globális szintű történetet mond el: egy atomháborúval fenyegető világban játszódik, ahol a háborúkat a focimeccsek helyettesítik – a mérkőzések vérre mennek, a vesztes csapatot halállal büntetik. Ezzel szemben a 2001-es A lélek gyalog jár című képsorozat már a pszichológia területére evez: az említett DJ a pszichoanalitikus lánytestvérével arra keresi a választ, mi legyen a művészneve, míg egy lány arról beszél a szakembernek, hogy mi sújtja a lelkét. Az utolsó képkockán a három szereplő végül úgy dönt, hogy filmet forgatnak, amely átvezeti őket egy másik történetbe.

INFÓ

Uray-Szépfalvi Ágnes és Nemes Csaba: „Frissítés" – „Storytelling". Kurátor: Kozma Zsolt. INDA Project Room (Budapest VI. kerület, Király utca 34.). Megtekinthető január 26-ig, kedd–péntek: 14.00-18.00, vagy előzetes bejelentkezéssel

BOLDOG VÉG

URAY-SZÉPFALVI ÁGNES

A képzőművésznek szívügye a happy end, ezért azt akarta, hogy a történetek is pozitívan végződjenek

KÖZÖS MUNKA

NEMES CSABA

A storyboardokat a feleségével szoros együttműködésben valósította meg

KIEMELKEDŐ

FEHÉR DÁVID

A művészettörténész szerint az alkotópáros tizenhat storyboardja akár egy áttekintő igényű bemutatást is megérdemelne

Sokrétű képek

A tárlat megnyitóján Fehér Dávid művészettörténész kiemelte, hogy a Nemes–Szépfalvi-alkotópáros 1996 és 2004 között készült tizenhat storyboardja akár egy áttekintő igényű bemutatást is megérdemelne a közelmúlt művészettörténetének fontos epizódjaként. A szakember szerint a képsorok számos nézőpontból értelmezhetők, hisz azokat a médiaelmélet, a pszichoanalízis és a narratológia, vagyis az elbeszélés működésmódjának aspektusából is lehet elemezni, de megközelíthetők a korszak vizuális kultúrájában ábrázolt társas kapcsolatok és nemi szerepek sztereotípiái felől is.

Védtelenül az utcákon

ABÚZUS Az emberek többsége inkább szolidáris vagy közömbös a hajléktalanokkal kapcsolatban, azonban időről időre verbális vagy fizikai bántalmazás áldozatává válnak a fedél nélkül élők.

KUKLAI KATALIN

A napokban letartóztattak két fiatalt, aki a közelmúltban levetkőztetett, megalázott, megvert és kirabolt egy hajléktalant Pécsett. Fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett rablással gyanúsítják őket – olvasható a Pécsi Törvényszék oldalán. A két részeg férfi többször megrúgta a sértettet, majd levetették vele a kabátjait és a melegítőfelsőjét is, emellett folyamatosan sértegették és fenyegették. Arra kényszerítették, hogy teljesen meztelenre vetkőzzön, hiába mondta nekik, hogy nagyon fázik. A két elkövető ezután utasításokat adott a férfinak, hogy táncoljon az utcán, majd a kezükből kellett megennie a földről felszedett magokat. Ezután ököllel ütlegelték, rugdosták, aminek a következtében a hajléktalan férfi koponyazúzódást szenvedett.

– Bár ritkák az ilyen szintű fizikai bántalmazások, 2-3 havonta találkozunk ilyennel, de igazából egy eset is túl sok, és nem elfogadható – nyilatkozta lapunknak Győri Péter szociális szakértő. – Az is tény, hogy azokban az időszakokban, amikor a gyűlöletkampány felturbósodik, megnő a spontán verbális abúzusok száma. Általában sem bántalmazunk fizikailag másokat, de egy magatehetetlen, gyámoltalan, teljesen kiszolgáltatott, nyilvánvalóan gyengébb embert bántalmazni nagyon aljas dolog – tette hozzá. A szociális szakértő szerint többnyire nem előre eltervezetten bántalmazzák a hajléktalanokat, hanem jellemzően fiatalok, esetleg középkorúak elmennek kocsmázni, és az alkohol hozza ki belőlük ezt a viselkedést, ha véletlenül belebotlanak hajléktalanokba. Az elmúlt évtizedekben megváltozott a fedél nélkül élőkhöz való hozzáállás: 20-30 évvel ezelőtt még jórészt szánakoztunk rajtuk, de mára annyira hozzászoktunk a jelenlétükhöz, hogy az emberek többségében meg sem mozdul semmi, csak elmennek mellettük.

Mint azt korábban megírtuk, Magyarországon először 2012-ben vált szabálysértéssé, ha valaki életvitelszerűen tartózkodik közterületen, vagyis hajléktalanként az utcán alszik. Akkor az Alkotmánybíróság megsemmisítette a szabályozást, arra hivatkozva, hogy az túl nagy mozgásteret hagyott az önkormányzatoknak, és az állami kényszer alkalmazása nem tartozik a helyi közügyek közé. 2013-ban azonban egy módosítással átment a törvény. Akkor még „csak” azokat a hajléktalanokat lehetett büntetni, akik a világörökségi részeken vagy az önkormányzat által kijelölt területen tartózkodtak. 2018-ban végül, egy hajléktalanságot tiltó alkotmánymódosítást követően Semjén Zsolt tárca nélküli miniszter nyújtotta be azt a tervezetet, ami az életvitelszerű közterületi tartózkodást ismét szabálysértésnek minősítette. 2018. október 15. óta minden közterületen büntethetővé vált az életvitelszerű tartózkodás. A törvény bevezetésekor több, főleg a hajléktalanellátásban dolgozó civil szervezet is jelezte: a jogszabály amellett, hogy embertelen, életszerűtlen is. A bevezetés óta eltelt öt év is ezt támasztja alá, ugyanis a Bűnügyi Statisztikai Rendszer adatai szerint nagyon kevés esetben indult eljárás: 2018-ban még 14, de a szám évről évre csökkent. 2021-ben öt, 2022-ben hét, 2023 júniusáig pedig mindössze két eljárást regisztráltak.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Mára annyira hozzászoktunk a jelenlétükhöz, hogy az emberek többsége csak elmegy mellettük

KISZOLGÁLTATVA

AKNAI ZOLTÁN

Akik a társadalom perifériáján helyezkednek el, sajnos olyan pozícióba kerülhetnek, hogy vannak, akik úgy érzik, velük szemben bármit megengedhetnek maguknak

Ezt erősítette meg az Aknai Zoltánnal, a Menhely Alapítvány igazgatójával folytatott beszélgetés is. – Kezdetben volt egy megállapodás a Fővárosi Közterület-felügyelettel, hogy ha azt észlelik, hogy valaki szemmel láthatóan életvitelszerűen az utcán tartózkodik, akkor értesítik a Menhely Alapítvány diszpécserszolgálatát, és mi megpróbálunk valamilyen módon segíteni az illetőnek, hogy ne kerüljön eljárás alá. De aztán annyira elenyésző volt ezeknek az intézkedéseknek a száma, hogy ez a dolog kikerült a fókuszból – mondta Aknai. Az igazgató hozzátette: ha valaki ilyen problémával találkozik, akkor inkább a szociális ellátórendszerhez fordul megoldásért, nem pedig a rendőrséghez. Az alapítvány munkatársai azt tapasztalják, a jogszabály következménye az lett, hogy a hajléktalanok kevésbé telepszenek meg egy helyen. Bár több aluljáróban azért lehet velük találkozni, de inkább igyekeznek mozgásban lenni. A fővárosban az éjszakai járatokon gyakran utaznak hajléktalanok, így legalább tető van a fejük felett. A BKK-val is van megállapodása az alapítványnak, hogy ha komoly problémával találkoznak, értesítik őket.

A pécsi hajléktalanbántalmazással kapcsolatban Aknai Zoltán azt mondta lapunknak: szerencsére elszigetelt jelenségről van szó, az átlagemberek részéről ők inkább a segítőkészséget tapasztalják. Ha nagyon zavaró egy hajléktalan jelenléte, többségében a diszpécserszolgálatot hívják, nem a hatóságot, hogy intézkedjen. Ilyen diszpécserszolgálat minden régióban működik, ők irányítják a helyszínre a segítő csapatot. Ha az utcai segítő szolgálat vagy a krízisautó nem jut eredményre, már akkor is van valamilyen kapcsolat a szociális ellátórendszerrel, és ennek eredményeképpen jobb körülmények közé kerülhet a hajléktalan, például egy szállón tudják elhelyezni. Aki viszont ragaszkodik ahhoz, hogy meghúzza magát egy elhagyatott, romos épületben, annak is igyekeznek segíteni, hogy ne legyen annyira kitéve az időjárás viszontagságainak.

> Egy magatehetetlen, gyámoltalan, teljesen kiszolgáltatott, nyilvánvalóan gyengébb embert bántalmazni nagyon aljas dolog.

Természetesen sokakban van egy félelem a hajléktalanokkal szemben – ismerte el Aknai Zoltán. Úgy gondolják, hogy piszkosak, fertőzéseket terjesztenek, agresszívan viselkednek, pszichiátriai vagy szenvedélybetegségben szenvednek, és ezek terhesek tudnak lenni a társadalom többsége számára. Ennek ellenére a segítő szakemberek ritkán tapasztalnak olyat a munkájuk során, hogy bántalmazzák ezeket az embereket. – Akik a társadalom perifériáján helyezkednek el, sajnos olyan pozícióba kerülhetnek, hogy vannak, akik úgy érzik, velük szemben bármit megengedhetnek maguknak. Ha ezek a fiatalok alkoholos befolyásoltság alatt álltak, nagyon vagánynak meg bátornak érezhetik magukat, hogy egy ilyen kiszolgáltatott helyzetben lévő emberrel szemben a hatalmukat tudják fitogtatni. Az egész világ ebbe az irányba mozdult el, a filmekben is körülvesz minket az erőszak, ezt látják maguk előtt, ez is erősen rásegít erre a magatartásra – magyarázta Aknai.

Az alapítványnak van egy programja, az Első kézből a hajléktalanságról. Ennek keretében középiskolákat látogatnak meg hajléktalanok, többnyire egy szociális munkással együtt, és egy rendhagyó osztályfőnöki órán beszélgetnek a diákokkal arról, hogyan válik valaki fedélnélkülivé, hogyan él egy hajléktalan. Volt egy olyan eset, amikor az óra után az egyik diák odament az előadóhoz, és bocsánatot kért tőle, mert korábban ő is hasonlóan viselkedett, mint most a pécsi fiatalok. De meglátta ennek a másik oldalát, és szembesült azzal, hogy ez nem volt annyira korrekt.

Rendkívüli esetek

Két mohácsi rendőrnek azért kellett bíróság elé állnia, mert 2021-ben hajléktalanokat bántalmaztak, vertek, aláztak meg. Sokszor azért bírságolták és vegzálták őket, hogy a statisztikájukat javítsák ezzel. A rendőrök felvételt is készítettek arról, ahogy bántalmaznak egy férfit, egy másik hajléktalant pedig léggitározásra és éneklésre kényszerítettek. A bíróságon nem tettek vallomást; az ügyvédjük azzal próbált védekezni, hogy a hajléktalan férfiak deviánsak és agresszívak voltak. Az exrendőröket tavaly októberben elítélték, többek között hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás miatt. Felfüggesztett börtönt kaptak, de az ítélet nem jogerős, ellene a védelem és az ügyészség is fellebbezett.

Első fokon öt, illetve 4,5 év börtönbüntetéssel sújtott a Szegedi Törvényszék 2022 őszén egy párt, mert 2020 őszén súlyosan bántalmaztak egy hajléktalant Szegeden, a Tisza árterében. A férfi a kórházban belehalt sérüléseibe.

A Fővárosi Főügyészség tavaly augusztusban vádat emelt és börtönbüntetést indítványozott három fiatal férfival szemben, akik 2019 novemberében egy XIII. kerületi aluljáróban súlyosan megvertek egy hajléktalan férfit.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~39 170 Ft~~ helyett 23 550 Ft (ez 15 620 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~78 340 Ft~~ helyett 46 200 Ft (ez 32 140 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~156 680 Ft~~ helyett 91 200 Ft (ez 65 480 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Patriots: mennie kellett a korábbi sikeredzőnek

FOTÓ: AFP/KIRILL KUDRYAVTSEV

Bill Belichick 24 idény után távozik az NFL-ben szereplő New England Patriots vezetőedzői posztjáról. A 71 éves tréner 2000-ben vette át az irányítást, második szezonjában pedig máris bajnoki címre vezette a bostoniakat, akik ezen kívül még ötször hódították el a Vince Lombardi-trófeát, legutóbb 2019 februárjában. A mostani idényben 4-13-as győzelmi mutatóval zárt a klub, ami a Belichick-éra legrosszabbja. MTI

Dakar-rali: borult az autósok éllovasa

Drámával kezdődött a 2024-es Dakar hatodik szakasza, ugyanis a 48 órás, 835 kilométer hosszú etap elején az autós értékelést vezető Jazíd el-Rádzsi úgy összetörte a Toyotáját, hogy nem tudta folytatni a versenyt, majd később Stephane Peterhansel vesztegelt órákat. Carlos Sainz (Audi) ellenben elképesztő tempót diktált és 16 perccel vezet csapattársa, Mattias Ekström előtt. NÉPSZAVA

Jadon Sancho visszatért Dortmundba

FOTÓ: AFP/OLI SCARFF

A szezon végéig, kölcsönben a Borussia Dortmund labdarúgócsapatában folytatja pályafutását Jadon Sancho. A 23 éves szélső 2021 nyarán 85 millió euróért igazolt Dortmundból az Old Traffordra, ahol azonban adós maradt a jó játékkal, később pedig összerúgta a port Erik ten Hag vezetőedzővel, ennek következtében pedig hónapok óta a társaitól elkülönítve edzett. NÉPSZAVA

Hosszabbított Lipcsében Willi Orbán védőtársa

2028-ig meghosszabbította szerződését az RB Leipzig labdarúgócsapatánál Lukas Klostermann. A 27 esztendős válogatott védő, aki Willi Orbán és Gulácsi Péter klubtársa, 2014-ben érkezett Lipcsébe, azóta 278-szor szerepelt a gárdában. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

EGÉSZSÉG

GYÓGYMASSZÁZS masszőrhölgytől, 06-30/432-7140.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

KÖNYVEK, könyvtárak, CD-k, hanglemezek, DVD-k, porcelánok, kerámiák, plakátok, komplett hagyaték vétele, 06-20/922-0001.

VEGYES

FIATAL hölgy takarítást, bevásárlást vállal Budapest területén. Nyugdíjasoknak kedvezmény. 06-70/209-2830.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com

Javítottak a renomén

SEBTAPASZ Az olasz válogatottól elszenvedett váratlan fiaskó után 21-5-re legyőzte Nagy-Britanniát a magyar női vízilabda-válogatott a hollandiai Európa-bajnokságon, így szombaton az ötödik helyért küzdhet Franciaország ellen.

NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/SZIGETVÁRY ZSOLT

Nagy-Britannia az első perctől kezdve alárendelten vízilabdázott, a riválisnak nem tudta megnehezíteni a magyarok dolgát

A várakozásnak megfelelően a szerb válogatott lesz a magyar csapat ellenfele a pénteki (tv: M4 Sport, 15.00) negyeddöntőben a horvátországi férfivízilabda Európa-bajnokságon. Az olimpiai bajnok szerbek – akik az előző Eb-n csak kilencedikek voltak – az alsó ágról harcolták ki, hogy a negyeddöntőért játszhassanak. A franciák ellen szerda este négygólos győzelmet arattak Zágrábban úgy, hogy a mérkőzés felénél még döntetlen volt az állás.

„Láttuk, mennyire motiváltak és tehetségesek. Öttel megverték az olaszokat, valami egészen lenyűgöző teljesítménnyel, nyilvánvaló, hogy egy pillanatra sem engedhetjük le a fegyvereinket” – nyilatkozta a szerbek kiválósága, a Ferencvárosban vízilabdázó Dusan Mandic a magyarok elleni pénteki összecsapás előtt.

„A szerb csapat most a legkomplettebb az utóbbi két évben, és ez látszik a játékukon – reflektált a soron következő ellenfélre Varga Zsolt szövetségi kapitány. – Kevesebb nehéz mérkőzésen vannak túl, talán a franciák elleni az elsődleges elemzési pont, ami három negyeden át szoros volt, aztán a negyedikben kijött a fizikai és a játékbeli különbség. A színvonalnak hasonlónak kell lennie, mint az olaszok ellen, csak másképp. Teljesen más struktúrájú a szerb csapat, fizikálisan sokkal erősebb játékosokról van szó. Talán nem a dinamizmus és a sebesség dominál, hanem a jól ismert szerb iskola, az alaprendszer, amit nagyon jól játszanak. Van három domináns támadójuk, Mandic, Jaksic és Rasovic, ezért a játékunk képe más lesz, más súlypontokkal, de a védekezés minősége nem eshet vissza.”

A tavaly világbajnok magyar és a szintén vb-döntős görög együttesnek van már olimpiai kvótája, az Eb-n őket leszámítva a legjobb szerez párizsi részvételi jogot.

Az már biztos, hogy a női válogatottnak nem lesz kvótája az Eindhovenben zajló kontinensviadalon, ugyanis a Mihók Attila és Cseh Sándor által irányított együttes nem jutott be a legjobb négy közé. A hollandiai kontinensviadalon egy olimpiai kvótát osztanak ki, az elődöntőben szereplő házigazda világbajnok holland és a címvédő spanyol csapatnak már biztos a párizsi részvétele, így két ellenfelük egyike, Olaszország vagy Görögország szerez majd indulási jogot. A februári, dohai világbajnokságon ki lehet még harcolni az olimpiai részvételt, de ez nem lesz könnyű.

> A szerb együttesben hat olimpiai bajnok játszik, köztük négyen Rióban és Tokióban is a dobogó tetején álltak.

A magyar együttes az Olaszország elleni fiaskót követően Nagy-Britanniával találkozott csütörtökön az 5-8. helyért zajló helyosztón. A magyar csapat nem csak gyorsan, élesen kezdett, már az első negyed végére körvonalazódott, melyik csapat játszhat majd szombaton az ötödik helyért a franciákkal. Keszthelyi Ritáék a 7-1-es vezetés megszerzése után sem adták alább, végül a magyarok 21-5-re nyertek.

Érdi Mária hetedikként zárt

VITORLA Érdi Mária a hetedik helyen végzett az ILCA 6 (korábbi Laser) hajóosztály argentínai világbajnokságán.

„Bosszantó, hogy egy műszaki hiba pont egy világbajnokságon kerül az utamba” – jelentette ki az MVM SE hajósa, aki címvédőként utazott Mar del Platára. Hétfőn még negyedik volt, majd kedden két nem túl jól sikerült futam után a harmadikban műszaki hiba hátráltatta – csavarok lazultak meg a hajóján –, emiatt nem tudta befejezni azt a részversenyt. Érdi Mária méltányossági kérelmet nyújtott be, és – mivel a szállító, akitől mindenki bérelte a hajókat, elismerte a típushibát és hogy érdi hajóján nem cserélték ki a két csavart a vb előtt, miközben a többiekén igen – a magyar vitorlázó megkapta az átlagpontot. Ezzel együtt visszacsúszott a kilencedik helyre.

„Végül annyi pontot kaptam, hogy éppen csak bekerültem vele az éremfutamba. Csalódott voltam, és nem is akartam elindulni az utolsó futamon, de végül mégis ott voltam a rajtnál, amit nem bánok, mert jobb volt győzelemmel befejezni a vb-t” – tette hozzá az év női sportolójának választott Érdi Mária, aki éremfutamban az első helyet szerezte meg, így összesítésben a kilencedikről a hetedik pozícióig lépett előre.

MTI-NÉPSZAVA

A magyar sportoló egy műszaki hiba miatt nem végezhetett előrébb

FOTÓ: MATIAS CAPIZZANO

Tartalékosan is van esély

RÖVIDPÁLYÁS GYORSKORCSOLYA Jászapáti Petra hiánya jelentősen csökkenti az éremszerzési esélyeket a pénteken kezdődő gdanski rövidpályás gyorskorcsolya Európa-bajnokságon, de a magyar csapat – amelynek 2005 óta minden Eb-n volt dobogós helyezése – nélküle sem esélytelen.

„Az ág is húz minket ebben az idényben. Jászapáti Petra megkezdte a rehabilitációs edzéseket, de még nem lehet itt velünk a kontinensviadalon” – mondta az MTI-nek Bánhidi Ákos ágazati sportigazgató a tavaly 1000 méteren bronz-, a női váltóval pedig ezüstérmes versenyzőről, aki vírusos megbetegedése miatt két hónapig edzeni sem tudott.

A sportvezető szerint a legjobb eredményekre egyéniben 1500 méteren lehet számítani, úgy fogalmazott, a leghosszabb távon Sziliczei-Német Rebeka és Somodi Maja „ügyeskedhet”.

„A talpra állás zajlik az olimpiai bajnok Liu fivérek távozása után, de vannak tehetséges korcsolyázóink. Ahogy korábban is fogalmaztam, meg kell becsülni az A és B döntős szerepléseket, ahol már bármi megtörténhet” – mondta Bánhidi.

A férfiaknál Bontovics Balázs és Jászapáti Péter 1000 és 1500 méteren indul, előbbi távon Tiborcz Dániel, utóbbin Csizmadia Márk

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Sziliczei-Német Rebekától sokat vár a szakvezetés

lesz még érdekelt. Az 500 méteres sprinttávon pedig Tiborcz mellett Nógrádi Bence kap lehetőséget. A nőknél a két rövidebb távon Bácskai Sára Luca, Kónya Zsófia és Somodi Maja áll rajthoz, míg a leghosszabbon Bácskai helyett Sziliczei-Német szerepelhet, a női váltó ötödik tagja pedig Tóth Eszter lesz. A 2000 méteres vegyes váltóban Bácskai, Kónya, Sziliczei-Német, továbbá Jászapáti, Nógrádi és Tiborcz juthat lehetőséghez.

Tavaly a szintén gdanski Eb-n egy ezüst- és bronzéremmel zártak a magyarok. A kontinensviadal pénteken a selejtezőkkel kezdődik, szombaton az 500 és az 1500 méter küzdelmeit, valamint a váltók elődöntőit bonyolítják le, vasárnap pedig az 1000 méter és a stafétáké fináléival zárul a verseny. MTI-NÉPSZAVA

Győzelem Szoboszlai nélkül

A magyar válogatott Szoboszlai Dominikot sérülés miatt nélkülöző Liverpool 2-1-re nyert hazai pályán a Fulham ellen az angol labdarúgó-ligakupa elődöntőjének első mérkőzésén. A másik ágon a másodosztályú Middlesbrough egygólos előnyből várja a Chelsea elleni visszavágót. NÉPSZAVA

Tottenham: Dragusin jön, Dier megy

A 13-szoros román válogatott Radu Dragusin (a fotón) kikosarazta a Bayern Münchent, s a Tottenham labdarúgócsapatában folytatja pályafutását. Az angolok 30 millió euróért szerzik meg a Genoa 21 éves hátvédjét. A Bayern pedig Eric Dierrel vigasztalódhat, a müncheniek négymillió euróért igazolják le a Tottenhamnél kegyvesztetté váló futballistát. NÉPSZAVA

Döntős a Real Madrid

A Real Madrid jutott be elsőként a döntőbe a labdarúgó Spanyol Szuperkupában, miután Rijádban hosszabbítás után 5-3-ra legyőzte a városi riválist Atlético Madridot. A másik elődöntőben a Barcelona és az Osasuna lapzártánk után csapott össze. NÉPSZAVA

Zöld-fehér színpompa

SOKSZÍNŰSÉG Multikulturális egyesületté alakította a Ferencvárosi Torna Clubot a 2010 óta elnöklő Kubatov Gábor. A zöld-fehérek több mint félszáz külföldi sportolót foglalkoztatnak. Nyáron további légiósok hada érkezik a női kézilabdacsapathoz.

KOROM MILÁN, VARGA T. RÓBERT

FOTÓ: AFP/NIKOLA KRSTIC

Az FTC-nél egyre több a légiós: balra hátul Abu Fani, jobbra elöl a brazil Marquinhos. Utóbbit épp a mexikói Pumas szerződtetné

Az interneten föllelhető források alapján 325 felnőtt sportolóból 52 külföldi képviseli a zöld-fehér színeket, ha pedig csupán a csapatsportokat vizsgáljuk – a 127 egyéni versenyző között nincs légiós –, akkor az arány már 26 százalék. (Számításainkba nem vettük bele például a hazánknak tavaly világbajnoki címet szerzett orosz, közelebbről dagesztáni születésű Muszukajev Iszmailt, aki 2019 óta birkózik magyar címer alatt.)

Rezonál mindez, a kormány által kiemelten dotált egyesület légiós politikája a kabinet propagandanarratívájára („Migránsok ide ne jöjjenek!”)? A kérdés már csak azért is relevánsnak tűnik, mivel a klub elnöke az a Kubatov Gábor, aki a kormányzó Fidesz pártigazgatója, így elvárható volna, hogy ennek szellemében hazánk legnagyobb szurkolótáború klubja a magyar értékekre hagyatkozik.

Ezzel szemben a helyzet az, hogy mind több és több a légiós az FTC-ben. Az 52 versenyző közül 35 európai, 8 afrikai, 7 észak-amerikai, 2 dél-amerikai. A legtöbben, egyaránt öten az Egyesült Államokból, Boszniából és Szerbiából érkeztek a IX. kerületbe sportolni, de négy-négy francia, cseh és finn is profiskodik itt, van két-két kanadai, nigériai, olasz, norvég és ghánai, továbbá akad marokkói, ecuadori, tunéziai, izraeli, lett, elefántcsontparti, mali, brazil, grúz, montenegrói, holland, német, szlovák, görög, valamint orosz atléta is.

A multikulturális közeg kivált a csapatsportágakra jellemző (a szakosztályokat böngészve névsort a kerékpárosoknál és szinkronúszóknál nem találtunk).

A férfi futballcsapat 36-os keretében 24 játékos nem hazánk szülötte, ez 68 százalékos arányt jelent. Akkor is sok külföldi labdarúgót foglalkoztatott a klub, amikor 2010-ben Kubatov elnök lett, de a 11 (akkor annyian keresték itt a betevőre valót) azért nem 24... Igaz, Hajnal Tamás sportigazgató szerdán bejelentette, hogy Tokmacra, Esitire és Owusura nem számít a szakmai stáb. De nem lenne meglepő, ha a kölcsönből közelmúltban visszatért Stjepan Loncar–Giorgi Kharaishvili duó sem maradna sokáig.

Tévedés azt gondolni, hogy a női csapatban nincsenek légiósok! Dehogy nincsenek! A 24-es keretben hatan. Ez nyilván jobb arány, bár hogy a még csak felfutóban lévő női labdarúgásban miért van szükség légiósokra, arra nehéz érveket találni.

A kézilabda esete érthetőbb, a legutóbb a Bajnokok Ligája döntőjébe jutott együttesben szintén hatan vannak, igaz, korábban, még Elek Gábor irányításával sokáig csak honfitársainkkal próbált érvényesülni az együttes, ám a BL-döntő után még az edzőt is külföldire cserélték Kubatovék. A dán Martin Albertsen októberi távozása óta a norvég Allan Heine irányít. Kubatov ráadásul hagyományos évértékelő beszédében bejelentette, nyártól az olimpiai bajnok Darja Dmitrijeva, az egyaránt világbajnok Laura Glauser és Orlane Kanor, valamint Valerija Maszlova is csatlakozik a csapathoz.

A férfi kézisek az NB I-ben momentán az 5. helyen állnak, a gárda egyetlen légióssal szerepel, a szlovák Jakub Mikitától remél jobb szereplést. A hokisok az élen állnak az Erste Ligában, amitől aligha mellékes, hogy a négy finnt s három cseh, valamint két-két kanadai és amerikai sportolót itt alkalmazza a klub (a 27 fős keret 40 százaléka külföldi). A női csapatban egyetlen légiós akad, a szerb Anastasija Bencic személyében. Arról nincs hírünk, miként érzi magát, ám az biztos, hogy sokat nem lendít az együttesen, amely az OB I-ben eddigi három meccsén gólt még nem szerzett, ellenben kapott 38-at... Minthogy a vízilabda tradicionális magyar sport, naivan azt is gondolhatnák, hogy oda fölösleges más ország szülöttét leigazolni. Az eddigiekből alighanem kiderül, hogy ez is oltári tévedés: a férfialakulat 18-as keretében van két olasz s egy-egy montenegrói, orosz és görög pólós (27,8 százalék).

Az egyéni sportágakba még nem kaptak bebocsátást a külföldiek, a klubvezetés (egyelőre?) megelégszik a legjobb sportolók megszerzésével (emlékezhetünk, megpróbálták leigazolni még Hosszú Katinkát is). Ám amint az eredményesség megkívánja, alighanem ott is megindul majd a folyamat. Mert a magyar sportérdeket felülírja a vágy, hogy a szezon végén Kubatov elmondhassa, sportolóik milyen csodálatos eredményeket értek el.

A légiósok

Férfi labdarúgás: Samy Mmaee, Eldar Civic, Myenty Abena, Ibrahim Cissé, Henry Wingo, Cristian Ramírez, Ismail Aaneba, Muhamed Besic, Mohamed Ali Ben Romdhane, Anderson Esiti, Amer Gojak, Mohammed Abu Fani, Kristoffer Zachariassen, Cebrail Makreckis, Habib Maiga, Tokmac Chol Nguen, Owusu Kwabena, Adama Traoré, Tosin Kehinde, José Marcos Marquinhos, Aleksandar Pesic, Kenan Kodro, Stjepan Loncar, Giorgi Kharaishvili
Női labdarúgás: Milica Kostić, Livia Muckova, Alesia Garcia, Ebony Madrid, Vivian Konadu, Nadja Stanovic
Férfi kézilabda: Jakub Mikita
Női kézilabda: Beatrice Edwige, Dragana Cvijic, Andrea Lekic, Angela Malestein, Emily Bölk
Férfi vízilabda: Dusan Mandic, Danyiil Mekulov, Sztilianosz Argiropulosz-Kanakakisz, Edoardo Di Somma, Luca Damonte
Női jégkorong: Anastasija Bencic
Férfi jégkorong: Jake Crespi, Josef Hrabal, Lauri Kärmeniemi,Julius Marva, Vladimír Roth, Adam Brady, Aku Kestilä, Kulmala Rasmus, Nolan La Porte, Erik Němec, Yanick Turcotte

Fortuna nem volt kegyes a magyarokhoz

AUSTRALIAN OPEN Nehéz sorsolást kaptak az alanyi jogon főtáblás magyar játékosok az ausztrál nyílt teniszbajnokság vasárnap rajtoló főtáblás küzdelmeiben. A világranglistán elfoglalt 65. helyével a legjobb magyarnak számító Marozsán Fábián a 2014-ben US Open-győztes Marin Ciliccsel találkozik, ugyanakkor a 35 éves horvát óriás ellen lehet keresnivalója, hiszen a főtáblán védett ranglistájának köszönhetően kapott helyet. Cilic egy éve szenvedett súlyos térdsérülést, a nyáron odahaza, Umagban sikertelenül próbálkozott a visszatéréssel, és másfél hete Hongkongban is kikapott az első fordulóban.

A 69. helyen álló Fucsovics Márton helyzete még nehezebbnek ígérkezik. Nem elég, hogy a 31 éves nyíregyházi játékos sérüléssel küzd, azzal a Grigor Dimitrovval találkozik, aki vasárnap diadalmaskodott Brisbane-ben. A 32 éves ellenfél 13. a világranglistán – de volt már harmadik is –, kilenc trófeát gyűjtött, és a Roland Garros kivételével minden Grand Slamen vívott már elődöntőt.

Van még esély arra, hogy Fucsovics és Marozsán mellett legyen magyar a főtáblán, ugyanis Valkusz Máté és Bondár Anna második sikerével a főtábla küszöbére ért, Piros Zsombor viszont búcsúzott a selejtező második fordulójában. Valkuszra pénteken az olasz Andrea Vavassori vár, míg Bondár az orosz Alexandra Korneevával találkozik. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/WILLIAM WEST

Dimitrov tornagyőzelemmel hangolt az Australian Openre

Életveszélyes felmenni a Balaton jegére

Életveszélyes a Balaton jegén tartózkodni, a parti sáv egyes részein és a kikötőkben kialakult 2-3 centiméteres jég alkalmatlan a közlekedésre és a sportolásra. A következő napokban sem várható, hogy ez a vékony jégréteg lényegesen vastagodjon. Az állóvizek jege akkor tekinthető szilárdnak, ha vastagsága eléri vagy meghaladja a 10 centimétert. MTI

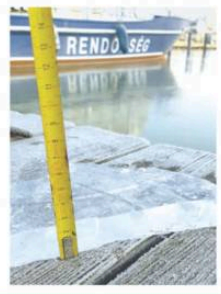

Julius Caesar nevét viselő fegyvert találtak

Julius Caesar nevét viselő, parittyához használt lövedéket találtak az andalúziai Montillánál. A tárgy az első olyan lövedék, amelyen Julius Caesar neve CAES rövidítéssel szerepel. Parittyákat már a felső őskőkorszakban is készítettek az emberek. NATGEO

Nemváltó kalapácskorallok

Egyes kolóniák nem, más kalapácskorallok viszont minden évben egyszer nemet változtatnak, hogy így garantálják a fajfenntartást. Nem arról van szó, hogy hímnősek lennének, ivarszerveik ugyanis a szaporodást követően átalakulnak. Az állatvilágban nem egyedülálló a jelenség, de koralloknál eddig nem gyakran figyeltek meg hasonlót. QUBIT

A NASA 2026-ra halasztotta az emberek holdra szállását

FOTÓ: NASA

Az Artemis II űrhajósai: (balról) Reid Wiseman, Victor Glover, Christina Koch és Jeremy Hansen – 2025 szeptemberéig még várniuk kell az űrrepülésre

ŰRKUTATÁS A NASA hivatalosan megerősítette, hogy legalább 2026-ig bizonyosan nem fognak emberek leszállni a Holdra, és a megkerülésére sem kerül sor 2025-ig. Mint azt a Peregrine kudarcának napján közölték, az alacsony Föld körüli pályán túli űrrepülés nehéz, és a Naprendszer felfedezését nem lehet elsietni. Az új amerikai, a Hold meghódítására tervezett program, az Artemis többlépcsős, az emberes küldetésre a harmadik fázisban kerülhet sor, a legújabb dátum erre 2026 szeptembere. Az Artemis I küldetés a Hold ember nélküli megkerülése volt, az Artemis II, az emberes Hold-kerülés új dátuma 2025 szeptembere. Az Artemis IV, a Lunar Gateway-projekt, a holdbázis építésének éve most 2028 lett. A késleltetésben szerepet játszhat a Peregrine kudarca, amin olyan műszerek voltak, amikkel kísérletek tucatjait lehetett volna elvégezni, de az is kitűnt, vannak még megoldandó nehézségek, amelyek akár a négy asztronauta életét is veszélyeztetik. Könnyen lehet, hogy az orosz Hold-misszió kudarca is tavaly augusztusban az Indiával folytatott verseny (ők sikeresen leszálltak pár nappal később) miatti sietség következménye volt. V. P.

BIZTONSÁG

BILL NELSON, a NASA igazgatója: A biztonság az első, ezért több időt adunk, hogy a fejlesztők leküzdjék azokat a nehézségeket, amelyek első alkalommal jelentkeznek

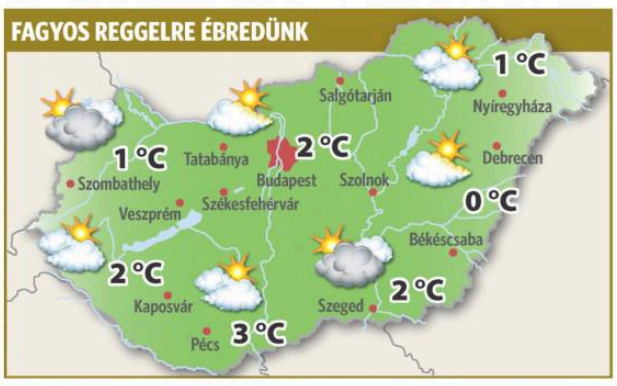

Boldog névnapot, Ernő!

Az Ernő férfinév a magyar nyelvújításkor a német eredetű Ernest névből keletkezett -ő kicsinyítő képzővel.

KENÓ — Január 11.

4	5	8	9	11	30	34	40	41	47
49	57	58	60	65	67	68	71	76	77

A mikroműanyag özöne

KUTATÁS A PET-palackos vizek több százszor annyi apró részecskét tartalmaznak, mint korábban feltételezték.

VARGA PÉTER

A műanyag palackos vizek akár több százszor több piciny műanyagrészecskét tartalmazhatnak, mint korábban feltételezték, ez átlagosan 250 ezer darabot jelent, ami 110 ezer és 400 ezer részecske átlagából adódik, derül ki az USA tudományos akadémiája lapjában (PNAS) megjelent tanulmányból. A Kaliforniai Egyetem kutatói azért tudtak új adatokat közölni, mert új módszert fejlesztettek ki a vizsgálatokhoz. A szakemberek mikroműanyag- és nanoműanyag-szemcséket különböztetnek meg, előbbiek egy mikrométertől 5 milliméterig terjedő nagyságúak, utóbbiak kisebbek, mint 1 mikrométer. (A mikrométer a milliméter ezred része.) Utóbbiakat tartják mérgezőbbnek, mert kis méretük révén sokkal könnyebben el tudnak jutni szervezetünk bármely részébe.

Egy palack vízben a műanyagok 90 százaléka a nanotartományba esik. Ugyanakkor arról még nincs elegendő és megbízható tudományos elemzés, ezek milyen veszélyt jelentenek szervezetünknek, derül ki a WHO utóbbi években megjelent jelentéseiből. Az egyik szerint az igazi veszélyt a 10 mikrométernél kisebb darabok jelentik, mert ezek biológiailag felszívódnak, de épp ezeknek a mennyiségéről nincsenek alapos kutatások, noha az összes elképzelhető vízforrásban, az óceánokban, folyókban, tavakban, ivóvízforrásokban jelen vannak. Ezért a WHO már 2019-ben felhívást tett közzé a mikroműanyagok vizsgálatára és csökkentésére.

A mikro- és nanoműanyagok nemcsak a vízzel, hanem ételekkel vagy akár belélegzéssel is a szervezetünkbe juthatnak. Miután a mezőgazdaságban szennyvízüledéket is használnak trágyázásra, így a mikroműanyagok és PFA-k (el nem bomló, „örök” vegyületek) kerülhetnek a termésbe. A Cardiffi Egyetem tanulmánya szerint évente 86–710 billió mikroműanyag kerül az európai mezőgazdasági földekbe. Nem minden növényi részben halmozódnak fel azonos mértékben, veszélyesebbek lehetnek ilyen szempontból azok, amelyeknek a gyökerét fogyasztjuk. Bár azt még nem tudni, mi a hatásuk, azt már kimutatták, a részecskék a vérünkben jelen vannak.

A gyártó cégek a probléma kezelésén már dolgoznak, például megjelentek a lebomló műanyagok, azonban a legtöbb esetben ezek sem jelentenek megoldást, mert ezek is inkább csak kisebb darabokra esnek szét, nem kémiailag bomlanak el, ráadásul ez a folyamat is évekig tart. Jó megoldásnak tűnhet a visszaváltható üvegpalackok használata, de ezeknek a gyártása erősen környezetszennyező, nagyobb a környezeti lábnyomuk, mint a papír, műanyag és alumínium italtárolóknak.

Vannak kísérletek a műanyagok biológiai lebontására, baktériumok, gombák, sőt egy bogár lárvája is képes lehet erre, utóbbinak az elfogyasztott polisztirol megemésztésében szintén baktériumok segítenek, de a víz szűrése és kémiai kezelése is szóba jöhet.

A húsok többségében műanyag van

Másfél tucat húskészítményt vizsgáltak, és nem volt olyan, amelyben ne lett volna mikroműanyag. Még a húst helyettesítő vegán termékekben is kimutatták. A Torontói Egyetem kutatói 16 fehérjetípusból vettek mintát, köztük magasan feldolgozott fehérjetermékekből és minimálisan feldolgozott friss élelmiszerekből is. A lazac és a garnéla mellett vizsgálták többek között a csirkemellet, a sertéskarajt, a bélszínt, a csirkefalatokat, valamint a növényi alapú „halrudakat”, nuggetseket, tofut és a marhahúst helyettesítő növényi alapú húspogácsát is. Az eredmény: mind a 16 fehérjetípusban volt mikroműanyag, összesen a vizsgált minták 88 százalékában mutatták ki a szennyeződést.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az igazi veszélyt a 10 mikrométernél kisebb darabok jelentik, mert ezek biológiailag felszívódnak, de épp ezeknek a mennyiségéről nincsenek alapos kutatások, noha az összes elképzelhető vízforrásban, az óceánokban, folyókban, tavakban, ivóvízforrásokban jelen vannak

Elborít minket a műanyag

2020-ban 367 millió tonna műanyagot gyártottak a világon, ebből 29,1 millió tonna végezte a szemétben. Ennek 9 százalékát hasznosították újra, 12 százalékát elégették, a maradék szeméttelepekre vagy a földekre került. Egy tanulmány szerint 2015-ben 69 millió tonna műanyag került nem megfelelő módon a természetbe. Ott biológiai módon – mikrobák által – vagy nem biológiai módon – hullámok, szél, UV-sugárzás – miatt darabolódnak fel, kerülnek a természeti környezet minden területére, majd az élőlényekbe a szövetek szintjéig. A lehetséges mérgezőségükre eddig állatkísérletek, illetve emberi sejtekkel folytatott laboratóriumi kísérletek utalnak. Egy 2022-es áprilisi tanulmány szerint akkor még embereken végzett kutatások nem voltak ezen a téren. A műanyagok mérgezőségének oka a gyártásuk során használt számos adalékanyag következménye lehet, amelyekkel tulajdonságaikat, lebomlásuk menetét módosítják. Ráadásul a mikroműanyagok felszínén más szennyező anyagok, nehézfémek, vírusok is megtapadhatnak. Az is kiderült, minél kisebb a részecske, annál mérgezőbb, a sejtkísérletek szerint a nanotartományba tartozó darabok jelenthetnek veszélyt az emberi szervezetre, a halakban a 100 mikrométernél nagyobb darabok nem mutattak mérgező hatást.

FOTÓ: PET KUPA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

Nyitott mondat

A NÉPSZAVA irodalmi melléklete

Kiszolgáltatottság és bizalom

A szülés, az anyává, illetve a családdá válás hullámvasútja, az öröm melletti kiszolgáltatottság, aggódás és magány a témája Kállay Eszter második verseskötetének, a *Vérehulló fecskefű*nek. A többféle művészeti ágban is tevékenykedő szerző verseinek ihletője a ma már két és fél éves lánya. A kötet töredezett félmondatai és az erős lírai képei „ahaélményt" okozhatnak a gyerekkel bíró olvasóknak. De azokhoz is közel kerülhet, akik „nem érintettek", mert a személyes hangvételű sorok úgy tágulnak általánossá, hogy mindenkinek könnyű velük azonosulni.

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

ÁRON VIKTÓRIA

– A vérehulló fecskefű egy gyógynövény, amely mérgező is tud lenni. Az anyaság is ilyen kettősséggel bír?

– Ha ez a növény megsérül, sárgás lé folyik belőle, innen ered a neve is. Ez megfeleltethető anyatejnek, vérnek, könnyeknek, izzadságnak és az összes testi nedv textúrájának, amelyeket nem biztos, hogy mindenki tudomásul akar venni, de attól még a szülés és a kisgyermekes lét természetes velejárói. Az anya a gyógyító, a gondoskodó, de az ő elszigeteltségének lehet mérgező része is, a bezártság és az anyai bűntudat szintén káros hatásúnak bizonyulhat. Már attól rosszul érzed magad, hogy negatív érzéseid vannak anyaként, mintha nem lenne helye dühnek, szomorúságnak az anyasággal kapcsolatban. Tabuként kezeljük, hogy milyen nehéz is lehet mindez. A mai napig dolgozom azon, hogy ne legyen lelkiismeret-furdalásom, ha időnként kiborulok, ha soknak érzem a terhet, vagy csak segítséggel sikerül valami.

– És van-e analógia a szülés és a versírás között?

– Ha a szülés háborítatlanul zajlik, akkor nagyon bensőséges tud lenni: befelé fordulsz, lecsendesedsz. A versírás is lehet ilyen, bár nálam gyakori, hogy a közlésvágy olyan erős, hogy szinte kirobbannak a szavak.

– Különlegesen töredezettek a kötet versei, van, hogy a költemény csak egy mondat, nincs központozás sem. Hogyan születtek ezek a szövegek?

– A versek a terhességem alatt és az első két évben készültek. „Itt és most"-ban írtam: például a gyerekszobában félálomban fekve, a telefonon pötyögve vagy a sokórás séták alkalmával – hogy aludjon a lányom – telefonos hangrögzítőre rámondva egy-egy kifejezést vagy néhány sort. Megváltozik az idő: nem érzékeled pontosan, éjszaka vagy nappal van, alvás és ébrenlét közti állapotban lebegsz. Ehhez az állapothoz, ehhez a spontán, előre teljesen kiszámíthatatlan élethelyzethez ez a versforma és a töredezettség nagyon passzolt.

– Mi volt eddig az anyaságban a legmeglepőbb, amire egyáltalán nem készült fel?

– Sok ilyen van. Emlékszem arra a sérülékenységérzésre, amely rám tört a szülés után, hogy teljesen kiszolgáltatott leszek a lányomnak, és ő is nekem. Amikor anya lettem, nagyon elkezdett hiányozni az apukám, aki hat éve halt meg. Sok emléket hozott vissza a saját gyerekkoromról, amelyek nem voltak meg tudatosan a fejemben. Például durva szembesülés volt az óvódás koromból előjövő magányosság érzése, hogy mennyire befelé forduló voltam és az akkori családi rendszerünk működése. Nagy küzdelem volt ezekkel szembenézni. A 23 órás vajúdásom alatt megéltem mindent, több műszakváltást is, végül egy támogató orvos mellett született meg a lányom. Utána óriási eufóriát éreztem, mondták, hogy aludjak, de nem bírtam, az adrenalin annyira tombolt bennem. Minden izmom fájt, de mégis azt éreztem, én vagyok a legerősebb a világon. Testileg a szülés utáni üresség nagyon nehéz volt:

pár napja még ott volt bent, aztán csak a sokk maradt.

Az, hogy el tudom látni, felnőttséget és önbizalmat adott. De félelmet is, hogy mostantól az életem jó ideig erről szól. Az apró döntéseket is hozzá igazítva hozzuk meg. A kiszolgáltatottság ijesztő, szorongató, de van benne jó is, mégpedig a bizalom. Merni kell segítséget kérni, elfogadni, legitim dolog, ha csak azt kérjük, hogy hallgassanak meg.

– Hogyan változott a költői szerepvállalása anyaként?

– Ahogy minden ágazatnak, az irodalomnak és a képzőművészetnek is megvan a maga mikrouniverzuma. Amikor az ELTE-re, aztán később a bécsi egyetemre jártam, az esti események, beszélgetések, iszogatások köré szerveződött az élet, az egy teljesen más ritmusú élethelyzet volt, mint egy kisbabás élet. A szocializációs tereim megváltoztak, sokáig azt éreztem, hogy nem tudok jelen lenni. A Covid-járvány idején, amikor az események, összejövetelek nagy része online zajlott, könnyebben tudtam be-, illetve visszakapcsolódni. Megváltozott a szűrőm, a fókuszom. A feminizmus korábban is foglalkoztatott, de az anyasággal sokkal jobban megértettem, hogy mennyivel kiszolgáltatottabbak a nők, ha már gyerekük is van. Ez a kötet erről is szól, illetve a testi-lelki változásokról, az új szerepekről, ugyanakkor a szülés roppant erős élményének lenyomata is.

– Hogyan viselte a testének megváltozását? És hogy élte meg mindezt a férje?

– A férjem nagyon támogató volt, most is az. A szülés mostani nyomait szeretem magamon. A történet részei, de ezzel azért sok küzdelmem volt. Nehéz elfogadni, hogy más lettem, de a „változtasd vissza magad, szerezd vissza azt a tested, ami a szülés előtt volt" lózungokkal sosem értettem egyet, és nagyon károsak is. Miért akarnám vissza a régit? Hiszen a mostani a közös életünk egyik legfontosabb tanúsága. Inkább a „lakd be újra a testedet, legyen otthonos a mostani külsőd" elvében hiszek.

– Volt olyan szándéka a kötettel, hogy segítsen anyatársainak, akik vélhetően nagyon hasonlóan éreznek?

– Nekem jelentett segítséget, hogy leírhattam, feldolgozódott bennem az élmény, kapaszkodót adott. Van egy összevissza szerveződő élet és idő, abban egy kis horgony volt, hogy leírtam egy sort. Kaptam már olyan visszajelzéseket, hogy milyen könnyű a versekhez kapcsolódni, és segített megérteni a friss anyáknak, hogy „normális", amin átmennek és amiket éreznek. Örülök, ha hidakat képez a nők között.

– Írt azóta verset?

– Érdekes, de nem. Nyáron, amikor a lányom kétéves lett, még írtam egy-két szöveget, aztán amikor őszszel kijött a kötet, nagyon örültem. Úgy érzem, így lett egy lenyomata ennek a korszaknak. Azóta inkább prózai szövegeken dolgozom, egy regényterven, amelyben az anyaság is benne van, de nem az a fő témája, illetve egy gyerekeknek szóló mesét is tervezek.

– Hány emberes feladat az anyaság?

– A magyar háztartásokban sajnos általában egyemberes munka, de az ideális egy közösségi megoldás lenne. Rengeteg hihetetlen pillanat van, szürreális események, érzések, ezek feldolgozásában segít, ha hasonló helyzetben lévőkkel beszélgetünk, a történetek megosztása erőt is ad, nem konkrét tanácsokra van szükség, csak más emberekkel való kapcsolódásokra. Egy biztonságos térben, ahol nem ítélkeznek, csak értő módon meghallgatnak; ilyen helyekre, közegre lenne nagy szükség. Sajnos nagyon kevés olyan közösségi tér van, ahol belépő nélkül összejöhetnek kisgyerekesek, és alkalmas arra, hogy a kicsik és a szülők is jól érezzék magukat. Huszonhét évesen szültem, a társaságunkból szinte elsőként, sok baráti kapcsolatom megváltozott, de érdekes módon nem a gyerekes-nem gyerekes vonalon, egyszerűen volt, akivel tudtam, volt, akivel kevésbé tudtam kapcsolódni ebben az új helyzetben. És lettek új barátságaim is az anyaságon keresztül.

Nálunk a nagyszülők sokat segítettek, de a barátaink is: jó előre kitaláltunk egy táblázatot, ahová beírhatták, hogy az első hat hétben, a gyermekágy időszakában ki milyen ennivalót hoz. Ez azóta több ismerősnél is bevált módszer.

– És hogyan lehet visszatérni a babázós időszakból a „dolgozó felnőttek" világába?

– Tudatosan alakítjuk, hogy mit csinálunk hárman, és mi az, amit a lányom az apukájával, illetve velem. Az még most is nehéz feladat, hogy ha például hármasban ebédelünk, akkor az asztalnál mindenki kapjon szót, figyelmet. A normatív krízist, a hullámvasutas időszakot mi is megéltük. Végig együtt voltunk a szülés előtt, alatt és utána is, a férjem nagyon jelen volt és van, egyenrangú szülők vagyunk. A kislányom másfél éves korában kezdte a bölcsit, nekem akkor jött egy munkalehetőség az EMMA Egyesületnél – félállásban. Szövegeket írok, emberekkel, anyákkal foglalkozom, segítséget nyújtunk. Saját versek, művek írására nagyon kevés időm jut, mindenféle pályázatra jelentkezem, ott a határidő a motiváció. Nekem fontos a műfajok közöttiség is, jól kiegészítik egymást a különböző tevékenységeim: az aktivistáskodás, az, hogy nem csak szépirodalmat írok, illetve a képzőművészeti munkáim.

– Csakhogy ma Magyarországon az a leosztás, hogy a nő marad otthon a gyerek(ek)kel, végzi a láthatatlan munkát, a férfi pedig dolgozni jár, pénzt keres.

– Ez a társadalmi berendezkedés olyan dinamikát teremt, hogy a férfi kimarad a családi életből, a nő pedig kiszolgáltatott lesz. A Nők Egymásért mozgalomban volt egy nagy kampányunk a láthatatlan munkáról, hogy mennyi minden hárul a nőkre, a gyerekgondozáson kívül például az idős szülők ellátása is. Az EMMA-ban is erősen jelen van az anyaság és a feminista téma. Amit a társadalom az anyák felé közvetít elvárásként, az káros és romboló. Olyan alternatív közösségek kellenek, ahol mások a normák, ahol a nők támogatják egymást. A férfi-női szerepekről társadalmi szinten kellene gondolkodni, állami törekvés kellene arra, hogy figyelembe vegyék a nők igényeit és a férfiak-nők közötti egyenlőtlenségeket. Családpolitika szintjén ebben nem látok előrelépést, eleve az állam jelenlegi családfogalma nagyon szűkös, de kisebb közösségek, szervezetek körében tapasztalható már pozitív változás.

+1 KÉRDÉS:

– Mit gondol, mit szól majd a lánya, ha olvassa ezeket a verseket?

– Elfogadom majd, bármi is lesz a véleménye. Nagyon intim versek ezek, ezért próbáltam univerzálisabban megírni. Az anyaság társadalmi helyzetéről is szól, tágabban értelmezve az anyaságot, de úgy hiteles, hogy a személyes tapasztalatom is benne van.

Kállay Eszter (Budapest, 1994) költő, képzőművész, az EMMA Egyesület kommunikációs munkatársa. Az ELTE-n francia–esztétika szakon diplomázott 2016-ban, majd a bécsi Képzőművészeti Akadémia Critical Studies mesterszakán végzett 2021-ben. Bécsben több projektje is volt a feminizmusról szövegalapú videóinstallációk formájában; 2022-ben a Trafóban Markó Lucával a gyerekek altatásáról készített videóinstallációt. Első verseskötete, a *Kéz a levegőben* 2020-ban, a második, a *Vérehulló fecskefű* 2023 novemberében jelent meg a Magvető Kiadó gondozásában.

Vigyázat, törékeny címmel látható január 14-ig a Ludwig Múzeumban az a kiállítás, ahol Kállay Eszter szövegalapú alkotása is megtekinthető.

Hidi Boglárka

Végzetleves

FOTÓ: FÜRTEPAN/TM

Húszéves volt, amikor életében először elhagyta a kontinenst. Akkori barátnőjével a szomszéd Ricsin keresztül Thaiföldre utaztak. Egy hónapot Csiangraj tartomány Csianmaj városában töltöttek. A városban Ricsi ajánlására, aki egy teljes évig élt itt, a Csian család étterme felett béreltek szobát. Egy teljes nap utazást követően telepakolt hátizsákjukkal először az étteremnél álltak meg. Találomra rámutattak egy-egy ételre a thai étlapról, és nem sokkal később a fiatal pincérlány, a tulaj lánya már hozta is a kért menüt.

Élete elmúlt három évét ágyban töltötte, de napjainak legnagyobb részét már jóval ezelőtt is ébren álmodta. Szemét lehunyva fiatalkori önmagának bőrében újra Thaiföldön jár. Az üres étterem közepén egy körasztalnál ül meztelenül. Ő az egyetlen vendég. A konyhai géphangok, gőzök betelítik a napfényes étkezőt. A madarak csiripelése a kihalt utcákról beszűrődik a túlságosan vékony üvegfalakon. Felfokozott izgalmi állapotban, az asztal alatt összekulcsolt kézzel vár. Fejét egyre feszültebben kapkodja minden kis neszre. A hirtelen mozdulatoktól újabb izzadságcseppek indulnak el a hajtövétől. A szalvétát nem meri használni, mi lesz, ha később valóban szüksége lesz rá? Az egyik nap izgatottságában még az orra vére is eleredt. Micsoda szerencse volt, hogy akkor sem használta el előtte a szalvétát. Belegondolni is szörnyű, milyen következményei lehettek volna, ha nincs mivel felfogni a vérét. Egyébként a testén megállás nélkül szaladgáló izzadság nem különösebben zavarja. Így elviselhetőbb a hőség, és van mire figyelnie az őrjítő várakozás közben. Van, hogy csak percek, de van, hogy órák telnek el így. De volt már, hogy egy hétbe is belekerült. Csak jönnek-mennek a napok. Odakint felgyorsított ütemben követi egymást a nappal és a sötétség, de az étteremben mindig világítanak a villanykörték. Kint fúj a szél, esik, majd napokig tartó szárazság köszönt be. Ő pedig ruha nélkül hol vérbe fagyva didereg, hol a felforrósodott fémrácsos széken izzad. Étlen-szomjan, de vár, hiszen sosem tudhatja, mikor érkezik meg a levese.

Az olajcseppekkel megkomponált kéreg az ezüstös felszín védőburkát képezi. A csillapíthatatlan vágyat fokozza a felfelé szökő, friss fűszereket szállító gőzfelhő. A bőrön keresztül is érezni a frissen facsart citromot, ahogy elegyedik a forró lében kioldódó csilipaprika csípős ízével. Az illatokat kiélvezve egy óvatos mozdulattal végre áthatol a felszínen. Elkezdődik a valódi izgalom. A mélyt felkavarva mindig más részei bukkannak fel és süllyednek vissza. Sárga, fehér, zöld, kérges, sikamlós anyagok táncolnak a fehér tejszíndarabkákkal tarkított sűrű lében. Háromszor-négyszer is megkavarja, mielőtt a szájába tenné. Ez a kis játék előtte mindent megér. Eleinte mohó volt, és azonnal akarta, de ez a heves vágy az idő múlásával, ahogy egyre tapasztaltabb lett, átfordult egy nyugodtabb és teljesebb élvezet keresésébe. Amikor már a szájához közelít, minden nyála összefolyik, pupillája kitágul, pulzusa felszalad.

A leves nevét sosem tudta meg. Nem volt rá ideje. Attól a pillanattól kezdve, hogy először megkóstolta a Csian család éttermében, sosem kért mást. De egyebet amúgy sem csinált az ott töltött egy hónap alatt. Ugyanazt a levest kérte. Egymás után. Eleinte zabált. Pár másodperc alatt megette a nagy adagot, ami után órákig csak mozdulatlanul ülni tudott. Amint leülepedett, kérte a következőt. Aztán taktikát váltott, és a végére már olyan lassan ette, hogy közben meg is emésztette. Mire kiürült a tányér, a pincérlány már hozhatta a következőt.

Az összes külföldi utazásra szánt pénzét felemésztve érkezett haza. Először a budapesti thai éttermeket járta körbe. Minden levest kipróbált az étlapról. A vidéki thai helyeket is felkereste. A kutatómunkára minden félretett pénze elment. Eleinte a szülei támogatták. De ahogy teltek az évek, és továbbra is csak a megnyíló thai éttermek után vadászott kizárólag a leveseket kóstolva, anyja és apja a kezébe nyomták a számára félretett pénzt, és útjára engedték.

A pénzből öt év után először újra el tudott utazni Thaiföld Csiangraj tartományának Csianmaj városába. Kevés értékét egy csővázas hátizsákba csomagolta, és ígéretet tett szüleinek, hogy minden karácsonykor hazalátogat majd. Már napokkal az utazás előtt nem tudott aludni, és a repülőn is csak azon járt az esze, hogy naponta hány levest és milyen koreográfiával fog elfogyasztani. Be kellett látni, bármennyire is szeretné türtőztetni magát, az első tálnyit pár perc alatt betömi majd. Ennyi év kihagyás és annyi rossz leves után nem várhatja el magától, hogy olyan kimérten, az ízeket alaposan kiélvezve folytassa a levesevést, ahogy anno abbahagyta. Az első adag a mohó élvezeté lesz. Aztán szép lassan visszatornázza magát az öt évvel ezelőtti szintjére, amikor már több mint egy óráig evett egy nagyobb adag levest.

Ezúttal felkészültebben érkezik, és nem követi el a múltkori hibákat. Még az első nap kideríti a leves nevét, és munkát kér az étterembe, ahogyan egykori barátja, Ricsi is tette ott-tartózkodása alatt. Már másnap beáll a konyhába dolgozni. Ebből tartja fenn magát, és szorgalma miatt idővel a Csian család titkos levesreceptjét is megtanulhatja. Hosszan tartó se veled, se nélküled kapcsolata után a tulaj lányával végül összeházasodnak. Tradicionális thai esküvőjüket követően hazaköltöznek Magyarországra, hitelt vesznek fel, amiből lesz egy kis lakásuk. A szülők támogatásával nyitnak egy levesezőt, amivel emberek ezreinek szereznek örömet. Ő maga napi két-három tál levest eszik meg, kivéve ünnepnapokon, amikor négyet is képes elfogyasztani. Halálakor békésen, nyugodtan távozik, hiszen tudja, öröksége jó kezekben lesz a legidősebb fiánál.

De Csianmajba érkezve a kis saroképület helyén egy feketéllő romot talált. Az étterem és a Csian család minden örökségével együtt odaveszett egy tűzvészben. Egyedül a tulaj lányát nem találták meg a romok alatt. Egy darabig még keresték, aztán őt is halottnak nyilvánították. Gondosan megálmodott hátralévő életét összeomolva látta maga előtt. Egy hétig még a városban maradt. Bejárta az összes éttermet, végigkóstolt minden levest, közben reménykedett, hátha megtalálja a lányt.

Leégve és csalódottan tért haza. A szülei nem sokkal később Ausztriában haltak meg egy vonatbalesetben. Az elmúlt ötven évét egyedül, a megörökölt lakásban, a családi vagyont felélve töltötte el. Ha új thai étterem vagy kifőzde nyílt az országban, azt egyre lankadó lelkesedéssel, de mindig meglátogatta. Aztán ő maga is kísérletezgetni kezdett otthoni konyhájában. Bár, ahogy teltek az évek, nemcsak a szaglása és a látása romlott meg az ilyesfajta kísérletekhez, de az egykor tapasztalt ízélmények is egyre koptak és alakultak.

A felette sűrűsödő sötétszürke gomolyfelhőt apró, pulzáló fújásokkal lehet szétoszlatni. Feltárul a legtetejét vastagon borító nyálkás kéreg. A zöldes felszínt áttörő laboratóriumfényben láthatóvá válnak a zavaros mélyben úszó kisebb-nagyobb darabok. Ide-oda cikáznak, kergetőznek, a nagyobb bekapja a kisebbet, és még nagyobbá nő. Óvatosan belehelyezi mérőkanalát, először csak tíz millit szed ki. Üvegfiolába önti, körkörös mozdulatokkal felkavarja a tartalmát, és a fénybe tartja. Apró, amőbaszerű darabkák úsznak benne. A kanál és fiola oldalán foltokban eloszló kérges réteg rakódott le. Megint túl sok zsírt tett bele. Újabb kanálnyi levet mér, erőtlenül megfújkálja, és hangos szürcsögéssel ízlelgeti. Közben cuppog, csattogtatja a nyelvét, foghíjas szájában lögybölgeti a levet. Megint íztelen. Kikapcsolja a gázt, és a használt eszközöket: kést, csipeszt, pipettát, vágódeszkát, üvegedényeket a mosogatóba helyezi, remegő kezével megfogja a kondér két fülét, és tartalmát a WC-be önti. Megint. Meghúzza a kart, és könnybe lábadt szemmel sokadjára végignézi, ahogy a felhabzó víz elnyeli a fehér kagylóból reménytelenül menekülő teremtményét.

Visító késélezés és csörömpölés keltette fel. A hang a konyhából jött, de épphogy feleszmélt, megszűnt, és suhogó léptek közeledtek felé. Egy fekete köpenyes, csuklyás alak állt meg az ajtóban, vállát lazán a félfának döntve elővette zsebéből a kést és a tőrszerű élezőt, majd szórakozott mosollyal az arcán újra nekikezdett. Párszor kinézett rá, és baráti hangon néha mondott valamit: azt hittem, már sosem kelsz fel; mindjárt kész vagyok vele; úgy alszol, mint a bunda; idehozzam, vagy majd te odajössz inkább? Kicsit szédült, homályosan látott, szerencsétlenül próbálta felhúzni a takarót a lábáról. A két, inkább lehántott fatönkökre emlékeztető végtagot a vékonyka fehér réteg alatt kidudorodó, mozgó, lila giliszták szőtték át. Ezek az élősködők már évek óta nem engedik ki az ágyból. Az ajtóban álló azonnal megértette a helyzetet, felemelte a mutatóujját, jelezve, hogy egy pillanat, és visszatér, majd köpenyét maga után húzva eltűnt.

Végül sokáig kellett várnia, talán párszor el is bóbiskolt. Mikor hirtelen felhorkanva kinyitotta a szemét, az ismeretlen, aki a csuklyáját most levéve nem is tűnt annyira ismeretlennek, mellette ült az ágyon. A rég nem látott arcot azonnal felismerte. Sokáig reménykedett benne, hogy valamilyen csoda folytán még viszontlátja, de már hosszú évek óta eszébe sem jutott. A besüppedt ágyon a Csian család lánya ült mellette. Ugyanolyan fekete, lebegő hajjal és a zsírrétegtől csillogó, hibátlan arccal mosolygott rá. Apró tenyerével egy gőzölgő, fehér tányérkát ölelt át, amit egyenesen a mellette fekvő arca elé tolt. Elnyűtt, csontos arcát és bozontos, ezüstszürke haját látta meg a lé tükrében. Rémülten felnézett, hogy újra megvizsgálja a lányt, de az ennyi év után valóban nem öregedett semmit. Belenyúlt a talárja mély zsebébe, egy kanalat tartott felé. Remegő, visszeres kezével átvette a kanalat, és annyi év után újra Csiangraj tartományának Csianmaj városában, a Csian család éttermében volt. Kanalát megkönnyebbüléssel eresztette bele az oly ismerős, de rég elfeledett lébe. Csepegett a nyála, elnyelte a mély. Szemét behunyva kapta be az első és egyben utolsó, de megnyugvást hozó falatot.

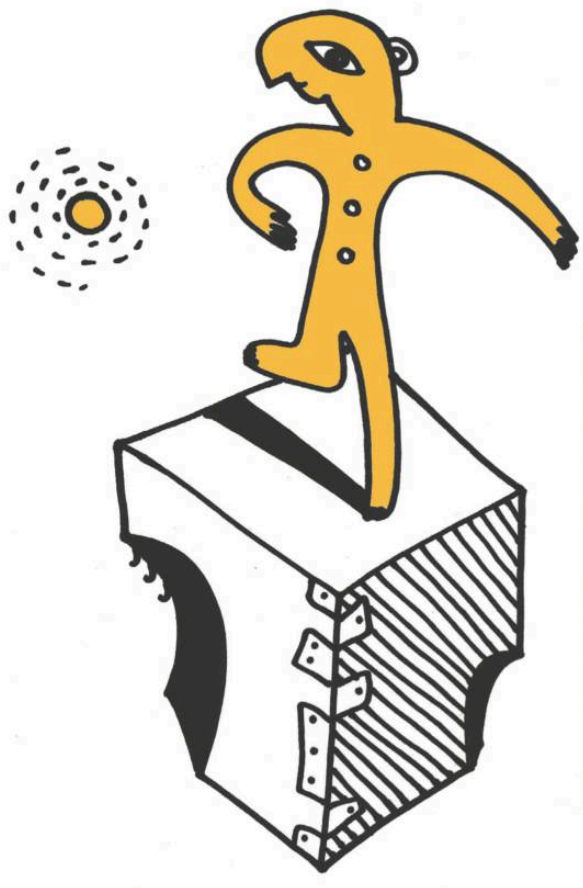

Gyuris Fruzsina

Álmatlanság dala

Hívni akartalak az éjjel, de helyette elutaztam. Ültem egy buszon, kitaláltam egy lekopott hirdetésfeliratot,
és az otthonra gondoltam, a megsárgult kávéfámra, ami szereti a fényt, de nem a közvetlen napsütést.
El akartam mondani, hogy ezek a gyógyszerek kiváló tisztítók, látod, eltüntették anya bőrét is.
A kaktusz belsejére hasonlítok, mert belülről rothadok, és ezt te nem látod, én sem, látod, mondtam, hogy a szerek kiválóak.
Azóta rászoktam a körömrágásra, ez is csak egy hobbi, ez is csupaszít.
Nem tudom, meddig tarthat az út, de egyre inkább biztos vagyok benne, hogy irányvesztett buszon ülök.
Ha felébredek, és a szemem újra hozzászokik a világoshoz, a bőröm a tapintáshoz, a nyelvemnek többé nem lesz köze
a szerek fanyar ízéhez.
Újra a nappaliban ébredek,
ahol anya és apa éppen a kávéfámat öntözik.
Szeretném szeretni a napfényt, de nem közvetlenül.

Kovács Attila György

Minden hiába

A mozdulatok pontossága zavarja. A kiadagolt szakszerűség. Az orvos keze éppen annyi ideig pihen a páciens vállán, ameddig szükséges. A hangja egyenletes. Nem érzelemmentes, de épp csak annyi érzelemmel dúsított, hogy a nyugtalankodó beteg megnyugodjon. Csak a legszükségesebbeket közli, mindig a megfelelő szavakkal, figyelembe véve az előtte álló, aggódó, ideges beteg szociokulturális hátterét. Legalábbis Takács azt gondolja, hogy a ruházatból, a testtartásból, a páciens szóhasználatából az orvos következtetéseket von le, kategorizál, és annak megfelelően hol kopogósan leegyszerűsítve, hol némi szakzsargonnal dúsítva adja meg a diagnózist. Ahogy a szociokulturális háttér megköveteli, gondolja Takács. Ő kap némi szakzsargont is, bár nem érti, de nem kérdez rá.

Nem mondaná, hogy az orvos, aki a sürgősségi várótermében kapcsolatba lép a betegekkel, rideg lenne. Őszinte aggodalommal fordul hozzájuk, együttérzése nem megjátszott, de mintha egy szakmai protokoll szabályozná viselkedését, nem nyújt többet, csak annyit, amennyi a munkája elvégzéséhez kell, és ez egy kicsit megijeszti Takácsot. Szakszerűen kezelik, és éppen ez az, amitől pusztán egy betegnek érzi magát, semmi többnek. Bejött ezen az unalmas vasárnap délután a sürgősségire, alhasi panaszokkal, és tudja, ha nem is gyógyultan, de mindenképpen szakszerűen ellátva távozik majd.

Kicsit kiszáradt, mondja az orvos, mikor bekötik az infúziót. Kap antibiotikumot is. Takács nézi, ahogy a nővér vénát keres. Az infúzió után eltolják ultrahangra, majd hasi röntgent végeznek rajta. Egy beteghordó tolja a vizsgálókba kerekesszéken. A széknek rossz a lábtartója, Takácsnak félig kinyújtva kell tartania a lábát, a liftben elfelejti behúzni, az ajtó majdnem rácsukódik. Tudok járni, mondja. Nem baj, feleli a beteghordó.

Ül a kórház sürgősségi osztályának várótermében, túl van az infúzión, a vizsgálatokon, eredményre vár, van ideje körülnézni, körülnéz. A fal mellett egy gurulós ágyon öregasszony fekszik, ameddig nem nyög egyet, azt hiszi, halott. Szemben középkorú férfi, a doktornővel beszél. Bent kellene maradnia, mondja az orvos. Muszáj?, kérdi a férfi.

– Haza is mehet, de holnap lehet, mentő hozza be. Kezdődő tüdőgyulladás.

– Most akkor maradjak bent?

– Maga dönti el, akár haza is mehet.

– Tüdőgyulladás?

– A röntgenen látszik.

– Nem tud felírni rá valami antibiotikumot?

– Szedheti marékszámra, itt kapna infúziót. Az hatásosabb.

– Most akkor maradjak bent?

– Magának kell eldöntenie. Saját felelősségre hazamehet, ha aláírja.

A doktornő otthagyja, a férfi Takácsra pillant, nézik egymást. Takács megvonja a vállát, a férfi horkant egyet. A váróteremben folyamatos a zsongás, a jövés-menés, műanyag talpú, fehér, egészségügyi papucsok csoszogása. A hangok egybeolvadnak, néha kiválik egy-egy beszélgetésfoszlány. De csak ha figyel, ha éppen arra a beszélgetésre koncentrál. Egyébként csak zsongás van. Először az is beleveszik ebbe a zsongásba, csak bizonyos idő után válik ki belőle. Takácsnak éppen monoton ismétlődése miatt tűnik fel. Nem, hallja. Eltelik egy kis idő, majd újra: nem. Szünet, végül: nincs tovább. Aztán megint: nem. Az idős férfi a vécéajtó melletti széken ül. Nem. Három szék van egymás mellett. Nem. A férfi középen ül. Nincs tovább. A székek mellett jobbról egy nő, nem, balról egy férfi áll. Nem. Fiatalabbak, mint a férfi. Nincs tovább. Talán a fia és a menye. Nem. Vagy a lánya és a veje, gondolja Takács. Nem. A nő keze az idősebb férfi jobb vállán, a fiatalabb férfi keze a bal vállon. Nincs tovább. Furcsán kényelmetlen helyzetben állnak az ülő férfi mellett, aki maga elé meredve ismételgeti: nem, nem, nincs tovább. Közben mozdulatlan. A mellette álló nő és férfi sem mozdul. Körülöttük folyamatos a mozgás, ápoló lép be a váróterembe, egy férfi vécére megy, bocsánat, mondja, mikor kinyitja az ajtót a három moccanatlan alak mellett, orvos jön ki a rendelőből, egy beteghordó a váróterem végében az üres kerekesszékeket rendezi. Takács nézi a három alakot, élesen elválnak a környezetüktől, a mögöttük lévő fehér csempéktől, amiket hideg kékre színez a váróterem halványan villogó neonja. Takács legszívesebben lefényképezné őket. A zsebébe nyúl, hogy elővegye a telefonját, de eszébe jut, hogy itt nem lehet. Titokban persze lőhetne egy képet. Forgatja a telefonját, úgy tesz, mintha valamit nézne rajta, közben próbál fényképezni. Nem megy. Nem tudja úgy beállítani a telefont, hogy jó legyen. Fel kellene állnia, teljesen szembefordulnia a hármassal, be kellene állítani a kompozíciót. De akkor meg kiderül, hogy fotózik. Elteszi a telefont. Sajnálja, jó kép lenne. Fekete-fehérben csinálta volna, a fények miatt. Megpróbálja memorizálni az ülő férfit és mellette álló, kissé fölé hajló alakokat, a csillogó csempékkel, a kopott műanyag székekkel. Szeretné megőrizni a pillanatot, hogy emlékezzen rá, hogy ne felejtse el, bár nem érti, hogy miért pont ezt a három alakot akarja megőrizni az emlékezetében erről a napról, de fontosnak tartja, meghatározónak. Erőlködik, hogy kiiktassa a színeket a képből, hogy az emlék fekete-fehér legyen. Hideg és éles kompozíció. Nem. Nem. Nincs tovább. A férfi elhallgat, hátradől, tönkreteszi a beállítást. Takács elfordul.

A váróteremben most csak a betegek vannak, az orvos és az ápolók eltűnnek és egyszerre minden mozdulatlanságba dermed. A zsongás megszűnik, csak üres csend marad. Angyal száll felettünk, gondolja Takács. A fal mellé tolt ágyban az öregasszony nem nyögdécsel, a tüdőgyulladásos szeme fénytelenné válik, maga elé mered. Takács egy élesen megrajzolt, minden részletében pontos képben érzi magát. A mellette ülő nő infúziójára koncentrál, úgy tűnik, mintha a műanyag tartályban a csepp lebegne, belefagyna a levegőbe. Takács vár, várja, hogy a csepp leessen, hogy újra elinduljon minden a váróteremben. Nincs tovább, suttogja rekedten a vécéajtó mellett ülő férfi. Az infúzió újra csepegni kezd, a tüdőgyulladásos felriad, tétován az arcához nyúl, a fal mellé tolt ágyban megmozdul az öregasszony. A rendelő ajtaja kinyílik, előbb egy ápoló, aztán az orvos jelenik meg. Az ápoló az öregasszonyhoz megy, bevisszük a vizsgálóba, mondja. Kikormányozza az ágyat a fal mellől, és betolja egy ajtón. Az öregasszony eltűnik Takács elől. Az orvos finoman megérinti a vállát. Hazamehet, nem tartjuk bent. Pihenjen, igyon sokat, mondja. Takács bólint. Akkor viszontlátásra. A doktornő a következő beteghez lép. Viszontlátásra, morogja Takács.

Nem arra indul, amerről bejött. Lépcsőház, lefelé megy, alagsor, eltéved. Egyedül van a hosszú, neontól vibráló folyosón, bezárt ajtókat próbál kinyitni. Furcsa, nyugtalan árnyékot vet a fehéren világító csempékre. Drapp kabátja kifakul a hideg fényben. Hangokat hall, sistergő, hol erősödő, hol halkuló, néha elvesző zajokat. Újra lépcsőház. Emelyeg. Mintha egy végtelen bélcsatornán folyna végig, síkosan, lassan feloldódva. Végre ismerős részhez ér. Megkönnyebbül. Kilép a sürgősségi betegellátó osztály ajtaján. Odakint már besötétedett, de a kórház udvarán még nem kapcsolták fel a világítást, csak egyetlen lámpa ég, messze előtte, a portásfülke mellett, mutatva a kivezető utat.

FOTÓ: FORTEPAN / UVATERV

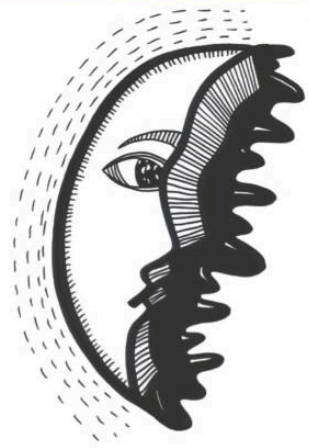

Géczi János

Bergamasco

1

Mikor sarló és nem kerek a Hold,
novemberi délután s korai
éjjel, Róma, a kupolák felett
nincsenek fecskék se verebek.
Hol vannak a régi és régibb nők,
csitrik és maradandó metreszek?
Gépzene a Pinción, vén, motoros
rockerek, without you, Afrikában
nevelt Baracca-rózsa. Árnyékát
templom veszti el a platánfa alatt.
Lélek az elhagyott corpus felett,
az elrombolt város a megépült
város felett lebeg. A borostyán
levéltenyerek zölden izzadnak,
a múlt jelent magukba befoglalják
és összefogdossák a perceket,
egyike se maradjon szabadnak.

2

A város mégiscsak lépcsőkből áll,
bármerre, lefelé megyek két hete,
ha veszem is az irányt obeliszknek,
szökőkútnak vagy bazilikának.
Úgy távolodom az angyalkarok
énekétől, hogy nincs se forduló,
se kéztámasz, kőpadka, amelyen
az ember, hiszen gyarló, megpihenhet.
A házak barnák, vörösek, sárgák,
felmagasodnak, hogy közeledek
hozzájuk, fel, fel, szemmagasságig
emelkednek a küszöbök. Ahol
versenyt élnek élőkkel a holtak
szép sorrendben megtörténik minden,
s az idő alá menve, hiába
lihegek, nem melegszik, sűrűbb lesz
és hűl a levegő, ha süt a nap,
a fény nem érkezik meg a mélybe,
ha esik, alácsorog a lépcsők
vízorrán a víz.

3

A semmi kellős közepéről,
ahol a világ teremtődik,
érkezel, hogy sugaraid rám
vetődjenek és legyek. Nem
tudható, csillagnak születsz
vagy fekete lyuknak, de addig
vagyok, amíg suhansz. Alkotóm
miből létezel, hogy az űrön,
amerre áthaladsz, teremtesz,
s mi jut belőled annak, akit
létrehozol? Akkor láttalak
meg, amikor az ujjad hegyén,
amikor érintetted, jelent
meg az ujjam s vele én. De nem
tudlak megnevezni, miután
magamra hagytál. Arcodat, köd
a fényt, emlékezetem szórja
szét.

4

Rómának elég egyetlen Tevere,
amely éjszakánként Tiberisként
locsog s egybegyűjt égboltokat,
mikor az északi égfél veres,
a déli emlékezetes szürke.
Van, hogy nincs jövő, de a napokat
lehetetlen elhagyni, egyedül
a hídlábakat, csakis a rakpart
szomorú falát, a graffitiket
a falon. A titkát nem keresem,
hanem azt, hogy milyen fejfedőben
maradok láthatatlan.

Mindhárom nő rejtély

Az öregedés drámája legalább olyan tragikus, mint amilyen komikus – Böröczki Csaba első, *Salomé nem szeret senkit* című regényében pedig egyenesen misztikus. Nem kevés romantikus vágyakozással és noiros színezettel. A budapesti, bécsi és szellem járta párizsi színhelyeken játszódó történetről az alkotót faggattuk.

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

RÁCZ I. PÉTER

– Furcsa, nem furcsa, de 44 éves korában állt elő az első kötetével, egy sok szempontból titokzatos regénnyel. Mire várt eddig, van ebben is valami rejtélyesség?

– Folyamatosan szövegközelben voltam, amióta csak elsajátítottam az írás képességét, írok. Előbb főleg dalszövegeket, majd újságíróként különféle cikkeket. Aztán 2018-ban elkezdtem járni Kukorelly Endre írószemináriumaira, onnan datálható, hogy komolyan veszem a szépirodalmi alkotómunkát; több tucat novellám jelent meg azóta, kettő már spanyol fordításban is olvasható. Egy könyv megírása is ekkortól lebegett a szemem előtt.

– S végül egy regénnyel debütált! Amelynek főszereplője egy 51 éves, Schneider nevű, elvált, gyerektelen műkereskedő, akit úgy általában a nők meghódításán és a művészeten kívül nem nagyon érdekel semmi, ám valamiképp mégis elégedetlen. Továbbra is a koránál maradva, de ezúttal más oldalról közelítve: mit tud ön az ötvenes, vélhetően a kiégéssel, az életközepi válsággal, az öregedéssel, a halálfélelemmel küszködő pasasokról?

– Valójában nem ilyen módon közelítettem meg a regényalakomat, akit majdhogynem készen kaptam. Az 1978-ban bemutatott, Maradj meg ilyennek (Così come sei) című, erotikus-romantikus filmdráma, s benne a Marcello Mastroianni alakította Giulio figurája volt a fő inspirációm. A filmben az ötvenes, idősödő férfi találkozik egy tizenhat éves lánnyal (Nastassja Kinski), akinek a megszállottja lesz. Őt és néhány filmbeli jelenetet gondoltam újra, vittem más irányba.

– Schneider három nővel is kapcsolatba kerül: a huszonéves egyetemista Klárával, a lány lakótársával, a nála szintén jó 30 évvel fiatalabb Augusztával, továbbá a harmincas éveiben járó Verával – az egyikkel jár, a másikkal csak szexel, miközben a harmadik után vágyik. Mindhárman titokzatosak, megfoghatatlanok a maguk módján. A regényben ***megidézett sokféle mitológiai szereplő közül ők a három grácia megfelelői lennének?***

– Nincs konkrét megfeleltetés. Mindhárman afféle femme fatale alakok, akik között a mulandó fiatalságán kesergő Schneider őrlődik.

– És a hét fátyol táncáról, a Bibliából és Iosephus Flavius történetírói munkájából ismert Salomé, akinek alakja több évszázad óta foglalkoztatja a művészeket is. Ő milyen formában van jelen, ha már címszereplővé avanzsált?

– Ennek megfejtése az olvasó feladata. Valóban sokrétű értelmezések születtek róla Keresztelő Szent János fejének ajándékba kérése óta. A regényben említett Gustave Moreau festőt egy egész életen át foglalkoztatta az alakja, a legkülönfélébb módokon ábrázolta festménysorozatában, vázlatain. Mindegyik női szereplőmben megtalálható valamennyi a megfoghatatlan jellemvonásaiból – ha választanom kell, én magam leginkább Verában látom megtestesülni Salomét.

– Bár a regény fő helyszíne a magyar főváros, annak is a pesti oldala, elidőzünk kissé Bécsben, valamint éppen Verán keresztül feltűnik Párizs. A frankofíliának aztán egyéb lenyomatai is megtalálhatók a történetben, például sanzonok formájában (lásd Françoise Hardy híres dalát, a* Le Temps de l'Amour*), vagy egy nem létező lakcím kapcsán. Honnan a kötődés?

– Többször jártam Párizsban, és nagyon megfogott az ottani miliő. Ezt szándékoztam beleforgatni a regénybe. Vera és társa, Dimitrij párizsi kamucíme pedig alkalmat adott egy valóban létező utca misztikus és szellem járta házainak történetét elmesélni.

– Őszintén szólva teljesen őrjítő a regénye, még ha jó értelemben és szándékoltan is: jóval több kérdése van az olvasónak a végére jutva, mint amit válaszként megkap... Egyik ilyen, hogy miért vált a történet fokozatosan más műfajba, miért krimisedik, noirosodik el metafizikai-kafkai módon?

– Ez az olvasmányélményeimnek tudható be. A Nobel-díjas francia író, Patrick Modiano művei nagy kedvenceim. Ahogy ő sem, úgy

én sem akartam ragaszkodni egy adott műfajhoz, mindig izgalmas és játékos, ha beleviszünk egy másikat is.

így társul a romantikus művészregény mellé a misztikus történet.

– Ennek alapján a regénye egyben az irodalomról való gondolkodását is reprezentálja?

– Feltétlenül. És a többműfajúság, a menet közbeni váltás mellett ez a regény számomra egy dráma is, az öregedés drámája. Egy jó dráma pedig nemcsak tragikus, de tartalmaz komikus részeket is, megfelelően adagolva így kiegyenlíti egyik a másikat.

– Hogy művész- és bölcsészregény, nem vitás! Csak úgy tobzódik irodalmi és képzőművészeti alkotások említésében a szöveg. Amik között hangsúlyosan feltűnik egy magyar alkotó, Sorok Gábor neve is, akinek a művei elég kapósak a fiktív műtárgypiacon.

– Gábor jó ismerősöm, barátom, egy zenei menedzsment iskolába jártunk annak idején, még zenéltünk is együtt egy alkalommal. A fényképezés mellett festőművészként is aktív, ezért jópofa dolognak, gegnek gondoltam beemelni a fiktív alakok közé.

– És a Klára falán fellelhető Lenin-, Marx-, Kropotkin-, Bakunyin-, valamint David Bowie(!)-poszterek milyen indíttatásból kerültek a regénybe?

– Szintén az említett film világából „szöktek át", mármint dekorációs, inspirációs elemként: baloldali elméletalkotók – és egy zenész. Egyrészt van benne egyfajta groteszk komikum, másrészt ez is reprezentálja Klára vonzalmát a régi dolgok és letűnt korok iránt.

Böröczki Csaba (Budapest, 1979) író, magyar- és történelem-, valamint angol- és spanyolnyelv-tanár. Novellái közül nem egy megjelent már a *Nyitott mondat*ban (legutóbb: „Generálmosoly", 2023. február 24.; Mirkó Anna Reginával közösen: „Háttérzene", szeptember 22.). A *Salomé nem szeret senkit* című regénye november végén a Kalligram Kiadó gondozásában látott napvilágot.

– Tudatosan kerülve a kriminális és romantikus szálak felfedését, a misztikus dimenzió vélt kulcsa felől érdeklődnék: mit jelent „belelátni a másikba"? A megismerés hiánya, lehetősége-lehetetlensége ugyanis több szinten jelentős mozzanata a regénynek.

– Schneiderre különösen jellemző, hogy túlgondolja a dolgokat, olyat is belelát a történésekbe, személyekbe, amik nem feltétlenül igazolhatók. A nem létező párizsi cím jó példa erre. Schneider nem néz utána, csak vakon hisz a nőnek, ha úgy tetszik, hagyja magát az orránál fogva vezetni. A regény kontextusában a „belelátni valakibe" egyrészt lehet egy bűnöző olcsó manipulációja, másrészt viszont lehet valóban misztikus töltete is. Ráadásul a nők látszólag tudnak a főszereplő minden lépéséről, míg Schneidernek mindhárom nő rejtély. Az egyik jó ismerősöm, a szintén író, iparművész Ivánovics Beatrix azt mondta, olyan érzése volt, mintha Schneider csak álmodná a nőalakokat.

OLVASÓBARÁT

Halálos akvarisztika

Mario Bellatin: Szépségszalon

Valódi missziós tevékenységet folytat a Sonora mikrokiadó: a magyar könyvkiadás angolszász forrásnyelvi túlsúlyának kíván a maga eszközeivel némileg ellentartani. Színezve a palettát, olyan latin-amerikai írók műveit jelenteti meg, akik jobbára csak a spanyol szakos egyetemi hallgatók képzeletét indíthatták be korábban. Két év alatt három ország (Argentína, Chile, Mexikó) három szerzőjének összesen négy kötetével örvendeztették meg a hazai olvasóközönség erre fogékony részét. A mexikói születésű, ott is élő, de perui származású Mario Bellatin neve így már két kiadványukon is ott olvasható legfelül. A *Jacobo, a mutáns* című regénye (2014) Miklós Laura fordításában még 2021-ben jelent meg a szerző magyarországi debütjeként; az először 1994-ben, majd többszöri mutáción (szerzői átíráson) tovább formálódó *Szépségszalon* című kisregénye pedig tavaly ősszel – Báder Petra pazar átültetése a 2016-os (végleges?) változat alapján készült.

A mindössze 70 oldalas elbeszélést a spanyol szépirodalomban vezető szerepet játszó alkotó korszakot meghatározó művének tartják.

Az időben előre-hátra ugráló, retrospektív elbeszélőnk egy idősödő transzvesztita fodrász, aki szépségszalonját afféle hospice-házzá alakítja át, s megélhetését egy meg nem nevezett kór – máshol be nem fogadott – áldozatainak gondozásából biztosítja. Az Elfekvő azonban kizárólag fiatal, egykor életerős férfiak haláltusájának szolgál színhelyéül, akiket levert lábukról a gyors lefolyású, a felgyógyulás reményét is kizáró járványos betegség. A korábban női ruhában dolgozó, éjjelente a város utcáin – szintén a másik nem viseletét magára öltve – prostituáltként szórakozó(!), pénzt kereső, szombatonként férfiakkal japán gőzfürdőben enyelgő szépségszalon-tulajdonos időközben maga is megbetegszik, ám a fekélyek jelezte biztos halálnál sokkal jobban fájlalja a magányt, amely a lelkét emészti fel a testi enyészet mellett.

A szépség és a halál a legtermészetesebb módon kéz a kézben jár ebben a nagyon sűrített, tömören fogalmazó, líraiságot-érzékiséget az elmúlás esztétikájával társító hosszúelbeszélésben. Ahol a hanyatlást elmesélő gondolat- és eseménysorok finoman tükröződnek a narrátor szalonját egyedivé tévő akváriumok – előbb átlátszóan tiszta, majd elalgásodó – üvegfalain, valamint a bennük úszkáló látványos víziállatok – a szivárványos guppiktól az aranyhalakon át az axolotlokig – folytonos kipusztulásában. A kiürült akváriumokat végül az agonizálók személyes tárgyai töltik meg.

Ám ennél a kis színes szimbolikus párhuzamnál jóval többet is rejt Bellatin elbeszélése: a kronologikus-lineáris elbeszélői mód helyett a mozaikosságot előnyben részesítő, az „elejtett" utalások mellett a hiátusokra nagyban építő szöveg igen tág teret ad a társadalomkritikus értelmezéseknek. Melyek egy krízishelyzetben lévő közösség reakcióit legózzák össze a fikció disztópikus textustöredékeiből: hogyan is képesek, akarnak vagy tudnak gondoskodni a különféle rendű-rangú, szociális, anyagi, presztízsalapokkal rendelkező rétegek a rászorulókról – mondjuk egy pandémia esetén... Bellatin ugyanakkor messze elkerüli a nyomorpornó izzadságszagú igyekezetét, a játékos esztétikumot sokkal hatásosabb eszköznek gondolva – nálam bevált. *(Ford. Báder Petra. Sonora Kiadó, 2023. 70 o.)*

HORNER

Ajánlott olvasmányok: Báder Petra esszéi Mario Bellatinról az *1749* világirodalmi portálon és a *Hévíz* folyóirat *Latin-Amerika* című tematikus számában (2023/4.); ugyanitt egy novella is olvasható az írótól (*Fekete golyó*) Miklós Laura fordításában.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 13., szombat | 152. évfolyam, 11. szám | Ára: 560 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Aláírások Orbán ellen

Az Európai Parlament 705 képviselőjéből 120 írta alá péntek délutánig a finn kereszténydemokrata Petri Sarvamaa kezdeményezését, hogy fosszák meg Magyarországot a szavazati jogától az EU Tanácsban. Magyarok nincsenek az aláírók között. **3. oldal**

Faluból hűbérbirtok

Fényévekre vagyunk attól, amiért és ahogyan létrehozták az önkormányzatokat – nyilatkozta lapunknak Üveges Gábor, a sikeres Hernádszentandrás polgármestere. Négy ciklus után köszön le, szerinte hamarosan jönnek a kinevezett elöljárók. **5. oldal**

Csökkent az infláció

Decemberben hatalmasat zuhant az infláció, a KSH szerint az árak 5,5 százalékkal voltak magasabbak, mint 12 hónappal korábban. Ez lényegesen alulmúlta az elemzők által várt 5,9 százalékos árindexet, illetve az előző hónapban mért 7,9 százalékot. A decemberi adattal egy időben közölték, hogy 2023-ban éves szinten 17,6 százalékkal emelkedtek az árak. **6. oldal**

Két terv, nagy különbség

RÁKOSRENDEZŐ Milliárdokkal romlott a kormány pozíciója az emírségi befektetővel folytatott alkuban – derül ki a szerződésváltozatokból.

SZALAI ANNA

A kormányzat számára kedvezőtlen módon változhattak a Rákosrendezőre álmodott mini-Dubaj felépítésének feltételei – ezt jelzik legalábbis a lapunk birtokába került korábbi és a hivatalosan közzétett megállapodástervezet közötti különbségek. Az első tervezetben a kormány 600 millió euró (228 milliárd forint) értékű közlekedési beruházást vállalt. A külügyi tárca által csütörtökön közzétett tervezetben viszont már az áll: a magyar kormány „legalább 800 millió EUR (304 milliárd forint) becsült összeg erejéig” biztosít forrásokat ilyen célokra. Ez 76 milliárd forinttal több, mint ami az első tervezetben állt.

Új vállalásként burkolt adókedvezményt és további projekteket is ígértek. A legutóbb közzétett verzió ráadásul gúzsba köti a mindenkori kormányt. A beruházóval kötött szerződés esetleges felmondása nem érinti a már megkezdett projekteket, az aláírt kötelezettségvállalásokat, megbízásokat, szerződéseket, de még a munkaterveket sem.

– A megállapodás megjelent tervezete több kérdést vet fel, mint amennyire választ ad. Világosan látni, a befektető mit kap a magyar adófizetők pénzéből, de azt nem, hogy mit ad ezért cserébe – mondta Karácsony Gergely a pénteki kihelyezett kabinetülés utáni sajtótájékoztatón, melyen az érintett városrészek, a XIII., a XIV. és a XV. kerület polgármesterei is részt vettek.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Új vállalásként burkolt adókedvezményt és további projekteket is ígértek. A legutóbbi verzió ráadásul gúzsba köti a mindenkori kormányt.

Madártávlat. Háttérben a Városliget, Budapest legkedveltebb közparkja és népszerű látványossága

FOTÓ LADJÁNSZKI MÁTÉ

Hadszíntér lett a Vörös-tenger

FOTÓ: AFP/SGT LEE GODDARD

Bevetésre induló brit Typhoon vadászbombázó

HAJÓZÁS Több mint 16 különböző helyszínen 60 jemeni célpont ellen rendelt el légitámadást Joe Biden amerikai elnök, miután az Irán által támogatott síita milíciák november óta támadták a nemzetközi tengeri kereskedelem hajóit a Perzsa-öbölben. Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia közös akcióját további nyugati szövetségesek is támogatták. Válaszul az Ománi-öbölben iráni fegyveresek egy görög tanker hajót foglaltak le, ami állításuk szerint iráni olajat csempészett a térségben.

BŐVEBBEN A 8. OLDALON

Több mint ötezer sofőr sztrájkolna a Volánbusznál

KÖZLEKEDÉS Eddig 5107 Volánbusz-sofőr írta alá, hogy a munkáltató nem elégséges bérajánlása esetén kész sztrájkolni – közölte lapunkkal a Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet (SZAKSZ) elnöke. Dobi István abban az esetben szervez meg egy decemberihez hasonló munkabeszüntetést, ha a 10 400 autóbusz-vezető legalább 60 százaléka egyetért a bérkövetelésssel, és aláírásával megerősíti, hogy részt is vesz az esetleges – január 28-ra és 29-re tervezett – sztrájkban. Most 49 százaléknál járnak. Dobi szerint van remény, de még mindig nem lehet tudni, meglesz-e a szükséges aláírásszám. A következő három napban – vagyis a bértárgyalás napjáig – még szűk 900 buszvezető egyetértésére lenne szükség. A SZAKSZ-nak 2600 tagja van, tehát más szakszervezethez tartozók és olyanok is az akció mellett vannak, akik egyik érdekvédelmi szervezetnek sem tagjai.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

Még három napig gyűjtik a dolgozók támogató aláírásait

FOTÓ LADJÁNSZKI MÁTÉ

Generációk digitális cumin

FIATALOK „Ha egy baby boomert zavar, hogy az Y-osok s a Z-sek nem köszönnek, nem adják át a helyüket, vagy a mobiljukon lógnak, akkor kezdeményezzen, mondja ezt el nekik, de ne számonkérően” – javasolja Steigervald Krisztián generációkutató. Szemtől szemben is legyen elnéző, mert a Z-sek és az alfák már nemigen tudnak beszélgetni, inkább csetalapon kapcsolódnak. Átlagosan 2-3 percenként új impulzusra van szükségük, ezért szülő vagy tanár legyen a talpán, aki kihúzza a digitális cumit a szájukból.

INTERJÚ A VISSZHANG MELLÉKLETBEN

Idén már Bulgária is lehagyhat minket

PODCAST Igazán izgalmas évnek nézünk elébe: az idei költségvetésről a holdról is látszik, hogy ugyanúgy bemondásra készült, mint a tavaly ötször beborult büdzsé. Bár a magyar államháztartás göthösebb, mint 2006-ban volt, egy görögországi típusú csőd réme egyelőre nem fenyeget, sőt valamicske reálbér-emelkedés is lehet a második fél évben. Viszont minden jel szerint Nagy Márton miniszterrel idén is folytatódik az utóbbi évek mind nagyobb költségvetési hiányát produkáló populista, nagy nyomású „kuktagazdasága” – derül ki a „Hol Élünk” közéleti podcast év eleji adásából. Papp Zsolt gazdasági újságíróval Batka Zoltán műsorvezető vette végig a magyar gazdaságpolitika előtt álló lehetőségeket. Spoiler: immáron mindegyik pocsék.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3221621**

Mini-Dubaj: a több is kevés

RÁKOSRENDEZŐ Rövid idő alatt milliárdokkal romlott a kormány pozíciója az arab befektetővel folytatott alkuban – erre utal a két megállapodástervezet közötti különbség.

SZALAI ANNA

A kormányzat számára kedvezőtlen módon változhattak a Rákosrendező 130 hektáros területére álmodott mini-Dubaj városnegyed felépítésének feltételei. Ezt jelzik legalábbis a lapunk birtokába került korábbi és a napokban hivatalosan közzétett megállapodástervezet közötti különbségek. Az első tervezetben – amelyről már korábban írtunk – a kormány 600 millió euró (228 milliárd forint) értékű közlekedési beruházás megvalósítását vállalta. A kabinet két felüljáró megépítését, vasúti fejlesztést és az M1-es metró, a kisföldalatti meghosszabbítását vállalta. Cserébe az Egyesült Arab Emírségek (EAE) azt ígérte, hogy az általa kijelölt jogalany 5 milliárd euró (1900 milliárd forint) értékű beruházást valósít meg.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium által csütörtökön közzétett tervezet szerint azonban a magyar kormány „legalább 800 millió EUR (304 milliárd forint) becsült összeg erejéig" biztosít forrásokat a felüljárók megépítésére, a vasúti fejlesztésre, a metró meghosszabbítására, valamint kerékpár- és gyalogosutakra. Ez mintegy 76 milliárd forinttal több, mint ami az első tervezetben állt.

Ráadásul korábban nem szereplő új elemként került be a tervezetbe a „vasúti pálya befedése arra alkalmas módon, hogy felette egy park kialakítható legyen". Bár Lázár János közlekedési és építési miniszter a projekt decemberi bejelentésekor megemlítette, az első változatban még nem volt benne a reptéri gyorsvasút odavezetése sem, a mostaniban viszont az szerepel: közvetlen kapcsolatot biztosítanak az új rákosrendezői vasútállomás és Ferihegy között. Lázár egyébként a bejelentéskor azt mondta, hogy a magyar állam egymilliárd eurós (380 milliárd forint) fejlesztési tervet készít elő, amelyben a repülőtéri gyorsvasút nincs is benne.

Az is új elem, és ezt még a tárcavezető sem említette korábban, hogy a beruházás során elkészülő ingatlanok – amiket a szöveg nem korlátoz lakásokra – 5 százalékos adókulccsal legyenek értékesíthetők. (Az új lakások után jelenleg 5 százalék áfát kell fizetni, ám az erre vonatkozó jogszabály lejárt volna a nemzetközi megállapodás 15 éves időtartama alatt, ráadásul csak lakóingatlanra vonatkozik, irodákra, kereskedelmi célú ingatlanokra nem.) Az EAE ehhez képest egyetlen fillérrel sem ígér többet, mint korábban, sőt a tervezetben már csak annyi szerepel, hogy „ösztönzi a kijelölt jogalanyt" 5 milliárd euró összegű beruházás megvalósítására.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A mostani tervek szerint 60-65 hektárt építenének be, a maradék 25-30 hektáron pedig létrejönne Budapest új, egyben legmodernebb közparkja

Mindkét dokumentumban szerepel, hogy a projektet kiemelt állami beruházássá nyilvánítja a kormány, amellyel kiemeli az általános építés szabályozási körből a beruházást. Ez erősen gyengíti az önkormányzatok érdekérvényesítő erejét. Lázár korábban azt mondta: a fővárosi önkormányzattal és a kerületekkel a nemzetközi szerződés aláírása után egyeztet.

„A megjelent megállapodástervezet több kérdést vett fel, mint amennyire választ ad. Világosan látni, hogy a befektető mit kap a magyar adófizetők pénzéből, de nem látni, hogy mit ad ezért cserébe. Az állam számos, az önkormányzatok által támogatott közcélú beruházást vállal, súlyos százmilliárdokat érő, hatalmas városközponti területet ad át, de arról semmi nem derül ki, hogy mit építene a befektető" – mondta Karácsony Gergely a pénteki kihelyezett kabinetülés utáni sajtótájékoztatón, ahol az érintett városrészek, a XIII., a XIV. és XV. kerület polgármesterei is részt vettek.

A repülőtéri gyorsvasút idevezetése miatt egy alapvetően turisztikai beruházás képe rajzolódik ki, ami semmiképpen nem szolgálná Budapest érdekeit a főpolgármester szerint, aki polgármester társaival egyetértésben erősen kevesli a kormány közcélú beruházásokra szánt keretét. Ez az összeg legfeljebb a Szegedi úti közúti felüljáró és kisföldalatti meghosszabbítására elég – mondta. Másrészt többször is hangsúlyozta: a földalatti meghosszabbításának csak akkor van értelme, ha ezzel párhuzamosan megújul a meglévő vonal, új megállók épülnek például a Városliget mellett, valamint lecserélik az elöregedett járműállományt. Utóbbi beszerzését már az idén el kellene indítani – ennek problémájáról korábban részletesen írtunk.

1,3 millió
négyzetméterből 300–350 ezer négyzetméterre van szüksége a kötöttpályás közlekedésnek, és 900 ezer négyzetméter hasznosítását kezdhetik meg magáncélok érdekében

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Horváth Csaba zuglói, Tóth József XIII. kerületi polgármester, Karácsony Gergely főpolgármester, Cserdiné Németh Angéla, a XV. kerület vezetője és Balogh Samu, a főpolgármester kabinetfőnöke

Túl „lazának" tartja a megállapodástervezetet Tóth József XIII. kerületi polgármester, mivel a befektető terveiről semmi nem derül ki. A kerület számára a Szegedi úti felüljáró megépítése a legfontosabb, erről már 2020-ban döntött a kormány. A kiviteli terveknek 2023-ra kellett volna elkészülniük. A Fővárosi Közgyűlés által decemberben elfogadott feltételgyűjteménybe a XIII. kerület által támasztott igényeket is belefoglalták, a felüljáró mellett 9 másik elvárást is támasztottak a projekttel kapcsolatban. A minisztériumtól egyelőre nem érkezett megkeresés a kerülethez, de a Szegedi úti felüljáróról folyamatos az egyeztetés. Tóth József szerint életet kellene lehelni a Fővárosi Közfejlesztések Tanácsába, amely korábban a kormány és a város közötti híd szerepét töltötte be.

Az új városnegyedről való véleménynyilvánítás legjobb formája a tárgyalóasztal – jelentette ki Karácsony Gergely, aki szerint helyi népszavazásra nem igazán ad lehetőséget a kormány által választott jogi konstrukció. Bár azt hozzátette, hogy a kormány által választott zárt körű versenyeztetés egy jól működő jogállamban fel se merülne. Arra is felhívta a figyelmet, hogy Belgrádban hasonló konstrukcióban épült fel egy új negyed, amelynek rossz példájából remélhetőleg tanul a magyar kormány. A főváros felé egyelőre nem érkezett formális megkeresés az ügyben. A projektet koordináló bizottságban szerinte mindenképpen helyet kell adni az érintett önkormányzatoknak.

Gúzsba köt a szerződés

Gyakorlatilag felmondhatatlan gazdasági együttműködési megállapodás aláírásához kér parlamenti jóváhagyást a kormány. A Külgazdasági és Külügyminisztérium által csütörtökön közzétett tervezet szerint az Egyesült Arab Emírségekkel (EAE) kötendő, 15 évre szóló kontraktust hat hónapos határidővel felmondhatják a felek. Csakhogy a felmondás nem érinti a már megkezdett projekteket, az aláírt kötelezettségvállalásokat, megbízásokat, szerződéseket, de még a munkaterveket sem az adott megállapodások lezárásáig. Kivéve persze, ha a felek erről másként döntenek. Így egy jelenlegitől eltérő összetételű kormány később hiába döntene úgy, hogy eláll a közös ingatlanfejlesztéstől, a jelen megállapodás nyomán indult beruházásokat befejezik. Mindezek fényében még fontosabb, hogy olyan városnegyed épüljön Rákosrendezőn, amely nem csupán turisztikai látványosságként, de a város szerves részeként működik.

Zugló kezdi meg a tárgyalást Lázárral

TŰZSZÜNET Napokon belül tárgyalóasztalhoz ül Lázár János minisztériuma és a zuglói önkormányzat, az erről szóló egyeztetés már tavaly, a kerület kezdeményezésére megkezdődött – válaszolta a Népszava kérdésére Horváth Csaba, Zugló polgármestere. A politikai ellentéteket most felülírhatják a gazdasági érdekek – vélekedik a politikus, aki szerint egy működőképes városnegyed létrehozása és a hiányzó közlekedési kapcsolatok megteremtése a kormány számára is fontos. Három éve folynak már erről állítólag tárgyalások, de közműegyeztetés még egy sem volt. Több ezer milliárd forint értékű állami vagy NER-projekt valósult meg az elmúlt években Zuglóban, gondoljunk csak a Városliget beépítésére, amely Horváth szerint elfogadható kompromisszum, a kormányzati negyeddé alakuló Bosnyák téri projektre vagy éppen a Dürer-kertre. A zuglói polgármester nyitottságot érzékel a minisztérium részéről, és több esélyt lát a tárgyalóasztal mellett való megegyezésre, mintha erővel lépnének fel. Az előzetes témaegyeztetéskor például a minisztérium egyáltalán nem utasította el a négyes metró meghosszabbításáról, illetve a földalatti új állomásokkal való kiegészítéséről szóló gondolatát. Horváth szerint a kormány számára is világos kell legyen, hogy a földalatti nem lesz elegendő az új negyed közlekedési igényeinek kiszolgálására. A négyes metrót el kell vinni legalább a Bosnyák térig, de még jobb lenne Újpalotáig. Nem cél, hogy elvaduljon a viszony Rákosrendező ügyében, hiszen akkor még kevesebb beleszólásunk lesz – összegezett Horváth Csaba.

SZALAI ANNA

FOTÓ: EU/FRED MARVAUX

Elvenné Orbán szavazati jogát 120 EP-képviselő az EU Tanácsban

A kabinet kálváriája folytatódik: a parlament a jövő héten szavaz a magyarországi jogállamiságról szóló állásfoglalásról

BRÜSSZEL A kormányfő sorozatos vétói oda vezettek, hogy az Európai Parlament tagjainak 17 százaléka támogatta Petri Sarvamaa finn kereszténydemokrata politikus kezdeményezését.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Az Európai Parlament (EP) 705 képviselőjéből 120 írta alá péntek délutánig Petri Sarvamaa finn kereszténydemokrata EP-képviselő kezdeményezését, hogy a hetes cikkelyes eljárás keretében fosszák meg Magyarországot a szavazati jogától a kormányok képviselőiből álló döntéshozó EU Tanácsban. A hétfőn elindított petícióhoz döntően az EP öt frakcióját képviselő politikusok csatlakoztak: kereszténydemokraták, szocialisták, liberálisok, zöldpártiak és a szélsőbalhoz tartozók. Magyarok nincsenek az aláírók között, van viszont egy finn szélsőjobboldali és egy populista olasz képviselő. Sarvamaa az aláírásokkal ellátott levelet elküldi Roberta Metsolának, a képviselő-testület elnökének, akitől azt várja, hogy támogatni fogja az indítványt tartalmazó parlamenti határozatot.

– A levél sikere rávilágít, hogy sürgősen foglalkozni kell Orbán Viktor lépéseivel. Ezután kulcsfontosságú lenne, hogy a lehető leghamarabb felmérjük a petíció ötletének általános támogatottságát a plenáris ülésen – fejtette ki a képviselő a Népszavához eljuttatott nyilatkozatában.

PETÍCIÓ

PETRI SARVAMAA:
„A levél sikere rávilágít, hogy sürgősen foglalkozni kell Orbán Viktor lépéseivel."

Mivel a jövő héten a parlament egyébként is szavaz a magyarországi jogállamiságról szóló állásfoglalásról, Sarvamaa valószínűnek tartja, hogy javaslata valamilyen formában bekerül a határozatba. Hasonló követelést tartalmaz az alapvető jogok helyzetéről szóló jelentés, amely szintén a napokban kerül a képviselők elé. Előterjesztője, a német szociáldemokrata Katarina Barley ebben felszólítja az EU Tanácsát, tegyen lépéseket annak kinyilvánítására, hogy Magyarország folyamatosan és súlyosan megszegte-e a szerződésekbe foglalt uniós normákat.

A Petri Sarvamaa által javasolt szankció lehetőségét az Orbán-kormánnyal szemben 2018-ban elkezdett hetes cikkelyes eljárás tartalmazza. A procedúra végén a tagállamok korlátozó intézkedésekkel sújthatják Magyarországot, amiért a kormány súlyosan és tartósan megsérti az Unió értékeit. Ezek egyike lehet a szavazati jog megvonása. Az EU Tanácsban zajló folyamat azonban hatodik éve egy helyben topog, a kormányok nem jutottak tovább a félévente megtartott véleménycserénél.

Az EP régóta szorgalmazza, hogy lépjenek a sarkukra, és vigyék végig a folyamatot. Az indítvány most azért került elő, mert a parlament megítélése szerint Orbán Viktor folyamatosan szembemegy a közösségi érdekekkel és értékekkel, a vétói pedig már közvetlenül fenyegetik az Európai Unió biztonsági érdekeit – utalt lapunknak Pedro Marquez portugál szocialista EP-képviselő, a baloldali frakció alelnöke a kormányfő Ukrajna támogatását ellenző lépéseire.

Petri Sarvamaa a parlament elnökének címzett petícióban rámutat: a hetes cikkelyes eljárás második és harmadik szakaszának aktiválása az egyetlen módja annak, hogy megvédjék az Európai Unió értékeit és biztosítsák a döntéshozatali folyamatok működését.

Helyben járó hetes cikkelyes eljárás

A Magyarországgal szembeni hetes cikkelyes eljárás a Judith Sargentini holland zöldpárti EP-képviselő által összeállított jelentés elfogadásával kezdődött. A határozat összefoglalta, hogy az Orbán-kormány 12 területen sérti meg az Unió értékeit. A parlamenti jóváhagyás után a tagállamok képviselőiből álló EU Tanács elé került a dosszié. A folyamatnak több állomása van: a kormányoknak elsőként azt kell megállapítaniuk, hogy Magyarországon fennáll-e az uniós értékek komoly megsértésének kockázata. Ha erre igennel válaszolnak, akkor ajánlásokat tehetnek a kormány számára. Az eljárás második szakaszában – egyhangú döntéssel, amelyben az érintett ország nem vesz részt – azt kell kinyilvánítaniuk, hogy ezeket az értékeket tartósan és súlyosan megsértik-e. A harmadik állomás lehet a tagsággal járó jogok, például a szavazati jog megvonása, amelyről az EU Tanács tagjai minősített többséggel határoznak. Magyarországgal kapcsolatban a kormányok még odáig sem jutottak el, hogy véleményt mondjanak arról, fennáll-e a jogsértések kockázata.

Washingtonban már túlcsordult a pohár

FESZÜLTSÉG Két éve, Oroszország Ukrajna elleni háborújának kitörése óta az Egyesült Államok egyre komolyabb figyelmeztetések egész sorát küldte az Orbán-kormánynak, amelyet az rendre figyelmen kívül hagyott. Washington türelme azonban mostanra látványosan elfogyott, hiszen egy NATO-tagország különutassága, oroszpártisága, a szövetség bővítésének akadályozása az egész észak-atlanti katonai szövetség közös problémája, mondhatni, biztonságpolitikai kockázat. Ezt az is ékesen bizonyítja, hogy az amerikai külügyminisztérium európai és eurázsiai ügyekért felelős helyettes államtitkára, James O'Brien a csütörtöki online sajtótájékoztatójára beérkező több mint ötven kérdés közül másodikként válaszolt a Népszavának, amely azt firtatta, hogy miként vélekednek Washingtonban a magyar kormány különutas politikájáról Ukrajna támogatásának és Svédország NATO-csatlakozásának blokkolását illetően.

FOTÓ: TWITTER

James O'Brien: jóval konstruktívabb együttműködést várnak

James O'Brien a „csalódottság" kifejezést használta, jelezve, hogy bár európai belügynek tekintik az ukrajnai támogatás megoldását, mindenképpen konstruktívabb együttműködést várnak el Magyarországtól a továbbiakban. A svéd NATO-csatlakozást illetően viszont egyértelműen leszögezte: Washington elvárja, hogy a magyar kormány tartsa magát az ígéretéhez, miszerint nem utolsóként fogja jóváhagyni Svédország belépését.

Valójában sokkal többről van szó, mint csalódottságról. David Pressman amerikai nagykövet már egy éve, a New York Timesnak adott interjújában nyíltan megfogalmazta Washington álláspontját: nincs olyan, hogy valaki mindkét oldalra játsszon, az Orbán-kormánynak választania kell Kelet és Nyugat között. Nem sokkal később a nagykövet sajtótájékoztatón kifogásolta az Orbán-kormány retorikáját, mondván, hogy „néha nem lehet felismerni benne egy NATO-szövetséges ország képviselőjét".

Az Orbán-kormány alapvető tévedése, hogy az ukrajnai háború óta elhangzott washingtoni figyelmeztetéseket ugyanolyan „ejnye-bejnyeként" kezeli, mint a korábbi, jogállamisággal kapcsolatos megnyilvánulásokat. Holott a háború új helyzetet teremtett, Magyarország különutasságában, oroszpárti retorikájában és a Moszkvával, illetve Pekinggel fenntartott szoros együttműködésében, az orosz energiahordozóktól való rendületlen függőségében, a változatlanul erős magyarországi orosz befolyásban az Egyesült Államok a NATO egészét érintő biztonsági fenyegetést lát. Jogosan, hiszen hazánk annak a katonai szövetségnek a tagja, amely a putyini agresszió által fenyegetett térség biztonságának legfőbb, gyakorlatilag egyetlen védelmezője.

Az első komoly figyelmeztetés Washington részéről már 2022 júliusában megérkezett, amikor az amerikai kormányzat egyoldalúan felmondta a Magyarországgal 1979-ben kötött, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi egyezményt. Tavaly áprilisban szankciókat jelentett be az USA a budapesti székhelyű, orosz hátterű Nemzetközi Beruházási Bank ellen, és többek között annak magyar állampolgárságú alelnökét is szankciós listára tette. A kormány ekkor meghátrált, és az európai országok közül utolsóként kiszállt a pénzintézetből.

Ez volt a legsúlyosabb washingtoni intő a 2014-es botrány óta, amikor az Egyesült Államok kormányzati korrupció miatt megtagadta a beutazás lehetőségét hat meg nem nevezett magyar köztisztviselőtől, köztük az adóhatóság akkori elnökétől, Vida Ildikótól. Az Orbán-kormány ebből sem értett, akárcsak az augusztusi vízumszigorításból, ami ugyancsak kevésnek bizonyult. A magyar miniszterelnök októberben, Pekingben találkozott Vlagyimir Putyinnal, megbeszélésükön pedig a Kreml által elvárt „különleges katonai műveletnek" nevezte az Ukrajna elleni orosz agressziót. Ezt a NATO-tagállamok és a magyar ratifikációra váró Svédország budapesti nagykövetei „biztonsági kockázatnak" ítélték, és rendkívüli ülésen egyeztettek a NATO-ból kikacsingató magyar álláspontról. Ezután, november elején az amerikai nagykövet hazautazott, és magas rangú amerikai kormányzati tisztviselőkkel konzultált a kétoldalú kapcsolatokról.

Washingtont a „magas rangú magyar tisztviselők egyedülállóan Amerika-ellenes retorikája" is aggasztja, erről márciusban, az orosz kémbank elleni szankciók bejelentése előtt tárgyalt Pressman nagykövet többek között Antony Blinken külügyminiszterrel. Jeszenszky Géza korábbi magyar külügyminiszter és az első Orbán-kormány washingtoni nagykövete a Klubrádiónak nyilatkozva már ekkor úgy értékelte, hogy utolsó figyelmeztetést kapott az Orbán-kormány, s a mondatok, amelyek magyar részről elhangzanak Amerikáról, a szövetségessel szemben elfogadhatatlanok. GÁL MÁRIA

„Húsz százalék alá nem megyek”

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Mint arról írtunk, január 16-án, azaz jövő kedden lesz a MÁV–Volán-csoport érdekegyeztető tanácsának ülése, ahol az erre az évre vonatkozó bérajánlását teszi meg a munkáltató. A SZAKSZ már tavaly szeretett volna erről tárgyalni, de az egyeztetés elakadt. Emiatt is hirdetett munkabeszüntetést decemberben. Az akkori, nem hivatalos értesülés alapján ugyanis a munkáltató 6-8 százalékos béremelést tervezett, ez mára 10-12 százalékosra nőtt. A SZAKSZ viszont 25 százalékos bérfejlesztést tart tárgyalási alapnak, de mint Dobi István kijelentette: „20 százalék alá semmiképpen nem megyek.” Úgy fogalmazott: ahhoz, hogy ezért a célért kardoskodjon, a dolgozók többségének mögé kell állnia. Megjegyezte: tudomása van arról, hogy más szakszervezeti vezetők ellenük hangolják a munkavállalókat, és azt mondják, hogy ez csak a SZAKSZ bulija. Azzal is riogatják őket, hogy a támogató aláírás a főnökök kezébe kerül, aminek rossz következménye lehet. Dobi István kijelentette: a kiharcolt béremelést nem csak a SZAKSZ tagjai kapják meg, a sztrájk pedig a munkavállalók joga, és ha a dolgozók többsége összefog, egyetlen munkaadó sem dönt mindenki kirúgása mellett.

A MÁV–Volán-csoport érdekegyeztető tanács ülésén Lázár János építési és közlekedési miniszter is részt vesz. Korábban a Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet a bérkövetelést irreálisnak és túlzó mértékűnek, a decemberi sztrájkot jogilag erősen vitathatónak, a szakszervezetet felelőtlennek minősítette. A bíróság viszont azóta másodfokon is kimondta: a sztrájk jogszerű volt.

Közben a Mozdonyvezetők Szakszervezete is bejelentette: legalább 18 százalékos béremelést követelnek, ha sikertelen lesz a bértárgyalás, ők is felkészülnek a sztrájkra. Ennek előzménye, hogy az ügyvivő bizottság felmérte a tagszervezetek álláspontját, és kiderült, a dolgozók kiállnak a 18 százalékos bérkövetelés mellett. Még ezzel a szinttel is csak a három évvel ezelőtti, 2020-as szintre állna vissza a mozdonyvezetők bérének vásárlóértéke.

MUHARI JUDIT

Dobi István: A sztrájk a munkavállalók joga, nem lehet kirúgni a részvételért senkit

LAPSZÉL

Ítélet Donáth László bírósági ügyében

Megváltoztatta a Fővárosi Törvényszék másodfokon a kerületi bíróság ítéletét abban a büntetőügyben, amely egy lelkész ellen indult testi sértés és kétrendbeli folytatólagosan elkövetett szeméremsértés vétsége miatt. Korábbi sajtóhírek szerint a vádlott Donáth László evangélikus lelkész, volt MSZP-s parlamenti képviselő. A Fővárosi Törvényszék szerint az elsőfokú ítéletet a szeméremsértés vétsége vonatkozásában a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte, és az eljárást megszüntette. Közölték azt is, hogy a törvényszék 1 millióról 250 ezer forintra mérsékelte a kiszabott pénzbüntetést. Az ítélet nem jogerős, azzal szemben az ügyész fellebbezést jelentett be, az eljárás a Fővárosi Ítélőtáblán folytatódik MTI

HU-rizont 8 milliárdért

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

HU-rizont néven indított programot a kormány, amelynek célja a magyar kutatás nemzetközi együttműködésének elősegítése. Erre 2024-ben 8 milliárd forint áll rendelkezésre – jelentette be Hankó Balázs, a Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM) innovációért és felsőoktatásért felelős államtitkára. „Ha megpróbálnak minket bezárni, akkor nyitunk a világra, ezért indítottuk el a Pannónia Programot és HU-rizont programot idén 8 milliárd forint támogatással” – fogalmazott az államtitkár. Mint arról írtunk, Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter januárban ismerte el, hogy elakadtak az Erasmus és a Horizon Europe programok jövőjéről szóló tárgyalások a magyar kormány és az Európai Bizottság (EB) között. A brüsszeli testület még tavaly év elején jelentette be, hogy a fideszes alapítványok miatt kizárja a modellváltó egyetemeket az Erasmus és a Horizon programjaiból. Mint arról írtunk, korábban négy diákszervezet kérte az EU-t, hogy vonják ki az oktatást az uniós költségvetés védelmét szolgáló intézkedések alól. Az EB reakciója szerint a budapesti hatóságoknak kell meghozniuk azokat az intézkedéseket, amelyek eloszlatják az uniós támogatások nem szabályos felhasználásával kapcsolatos aggodalmakat. NÉPSZAVA

Váratlan húzás Gyurcsány Ferenctől

IDENTITÁS Elemzők számára is meglepetést okozott a DK elnöke azzal, hogy a pártja által bejelentett szociáldemokrata fordulat után elővette a Fidesztől mára süllyesztőbe került „polgári Magyarország” fogalmat.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

„Magyarország vagy polgári ország lesz, vagy nem lesz. Vagy ha lesz, akkor sikertelenül, önmagát sajnálva, sodródva fog bolyongani a modern, fejlett, sikeres világ perifériáján” – írta Gyurcsány Ferenc, a Demokratikus Koalíció elnöke véleménycikkében, amely Polgári Magyarország, szociáldemokrata politika címmel az Indexen jelent meg. Gyurcsány Ferenc megállapítása szerint a közhatalom demokratikus képviseletéért szociáldemokraták, konzervatívok, zöldek, liberálisok és egyéb irányzatok versengenek egymással. Ugyanakkor a polgári pártok együttműködésre kötelezettek a polgári Magyarországgal szemben álló, kizárólagos hatalomra igényt tartó, azt gyakorolni szándékozó erőkkel szemben, miközben a kormányzásban természetes partnerei lehetnek egymásnak.

A polgári Magyarország – fogalmazott a DK elnöke – befogadó hazája tud lenni valamennyiünknek, olyan kerete létezésünknek, amelyben otthonra talál az ezerféleképpen saját útját, boldogulását, jobb életét kereső, azt megteremteni vágyó társunk.

Ma a szociáldemokratáké a fő felelősség, hogy közösen megteremtsük a polgári Magyarországot – zárta publicisztikáját Gyurcsány Ferenc.

Politikai elemzőket arról kérdeztünk, mennyiben tekinthető váratlan fejleménynek, hogy Gyurcsány Ferenc elővette a Fidesztől ismert – az első Orbán-kormány idején használt, aztán mellőzött – „polgári Magyarország” szlogent. Egyszerűen csak szónoki, publicisztikai fordulatról lehet szó, vagy pedig hosszabb távra szóló DK-s politikai stratégia megalapozásáról?

Abban az értelemben nemcsak meglepő, hanem működőképes is Gyurcsány Ferenc írása, hogy beszélnek, beszélünk róla – kezdte Horn Gábor, a Republikon Intézet vezetője. Eseménynek számít, hogy az év elején az ellenzéki pártok legnagyobbikának vezetője megszólal.

Horn Gábor számára azonban kicsit disszonáns a szöveg, hiszen a DK nemrég állt elő a szociáldemokrata Magyarország építésének, a baloldali pozíció elfoglalásának igényével. Ehhez képest a „polgári Magyarország” másfajta társadalmi csoportokat szólít meg, másfajta értékválasztást jelent.

Gyurcsány Ferenc azt írta, a polgári Magyarország befogadó hazája tud lenni valamennyiünknek

TÖRTÉNÉS

HORN GÁBOR: Eseménynek számít, hogy az év elején az ellenzéki pártok legnagyobbikának vezetője megszólal

Gyurcsány Ferenc és pártja tavalyi mozgásából a Republikon Intézet vezetője azt a következtetést szűrte le, hogy a DK az MSZP által ki nem töltött teret próbálja meg elfoglalni. A mostani szövegből viszont úgy tűnik, mintha a párt visszatért volna a Demokratikus Koalíció elnevezéssel is lefedett néppárti megoldás felé. Horn Gábor szerint a kettő együtt nem fog menni.

Pulai András, a Publicus Intézet vezetője természetes folyamatnak nevezte, hogy pártok és oldalak „kannibalizálnak” egymástól politikákat, történeteket, kifejezéseket. Mindenki csinálja ezt, a politikában nincs szerzői jogvédelem. A „polgári történetet” a Fidesz elengedte sok évvel ezelőtt, Gyurcsány Ferenc pedig rátalált, és úgy döntött, hogy használni fogja. Pulai megjegyezte, hogy a DK a szociáldemokráciát is „kannibalizálta” az MSZP-től. Sok példát lehet mondani arra is, amikor a Fidesz vett át ötleteket az ellenzéktől.

Nem az a váratlan, hogy Gyurcsány Ferenc előállt valamivel, hanem az, hogy pont a polgári Magyarországgal állt elő – jelentette ki Pulai András, aki furcsának és szokatlannak minősítette a lépést. Nehezen tudja elképzelni, hogyan passzolhat ez ahhoz a szociáldemokrata fordulathoz, amit fél évvel ezelőtt hirdetett meg a DK: egy párt ugyanis vagy szociáldemokrata, vagy polgári.

ÖTLETEK

PULAI ANDRÁS szerint a politikában nincs szerzői jogvédelem

IRÁNY

VASALI ZOLTÁN úgy látja, a DK próbálja kiemelni magát a „kis pártok” konfliktusaiból

Vasali Zoltán politikai elemző hosszabb távú stratégia megalapozásaként tekint Gyurcsány Ferenc dolgozatára. A baloldalt sok kritika érte az elmúlt évtizedben, amiért nem tudott megújulni: a DK szerinte – legnagyobb ellenzéki pártként – most erre tesz kísérletet. Egyúttal a középpártiság jegyében próbálja kiemelni magát a „kis pártok” konfliktusaiból.

Már tavaly is lehetett érzékelni, hogy a DK, amelyet korábban a liberális oldalhoz is kötöttek, egyértelműen új szociáldemokrata platformként határozza meg önmagát – folytatta Vasali Zoltán. A szociáldemokrata karakter akkor válhat hitelessé, ha tetten érhető lesz az egészségügyi, oktatási és más szakpolitikai elképzelésekben is.

Ugyanakkor arra is láthattunk már törekvést a DK részéről, hogy a konzervatív értékeket szintén igyekszik magába foglalni – mondta a politikai elemző. Lehet, hogy a szociáldemokrácia és a polgári Magyarország eszméjének „nehezen összeegyeztethetősége” politikatörténetileg igazolható, de az is érthető, hogy a DK így definiálja magát újra. Valóban van valamifajta feszültség a kettő között, Vasali Zoltán azonban úgy gondolja, ez a feszültség feloldható.

„Hűbérbirtokká válhat, amit most még falunak nevezünk”

VIDÉK Az önkormányzatiság a kistelepüléseken a hatalom homokozója lett – véli a sikeres község, Hernádszentandrás polgármestere, Üveges Gábor, aki négy ciklus után kiszáll a ringből.

Egy ökológiai és közösségfejlesztési programmal váltak híressé ország-, sőt – számos neves díjnak köszönhetően – Európa-szerte. A BioSzentandrás munkát adott szociálisan hátrányos helyzetben lévő embereknek, s valódi piaci termékekkel, feldolgozott zöldségekkel, gyümölcsökkel látta el a térséget, neves környékbeli és fővárosi éttermeket is. Még fagyosak a földek a határban, de egy „biofalu” ilyenkor bizonyára már a tavaszi ültetésekre készül…

Hogy az időjárási hasonlatnál maradjunk: a BioSzentandrás program az utóbbi években kissé megdermedt, jórészt a koronavírus hatására megváltozott piaci körülmények miatt, de az sem tett jót nekünk, hogy három-négy éve látványosan elkerülik a falut a politikai szűrőn is átmenő pályázati források. Két út állt előttünk. Vagy pontot teszünk a végére, vagy pedig kivárunk, takaréklángra kapcsolunk és partnert keresünk, akivel együttműködésben új lendületet adhatunk a jövőnek. Ez utóbbi, úgy tűnik, sikerül: a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, amely a Felzárkózó települések program részeként már itt van a faluban, nonprofit szervezetén keresztül a feldolgozói kapacitásunkat és üzemünket nemrégiben megvásárolta az önkormányzattól.

Lehet már tudni, hogy nem indul újra a polgármesteri posztért. Úgy tűnik, a független, vállalkozó szellemű polgármesterek, kritikus hangot megütő önkormányzati szereplők egyre kevésbé illenek a mostanra kialakult hatalmi rendszerbe.

Erőteljesen sematizálódik a teljes önkormányzatiság, s lassan végleg eltűnnek az effajta karakterek. Nem vagyok Don Quijote, első perctől mindvégig két lábbal a földön jártam, ismerve a politikai arénát, de hittem és hiszek ma is a közösségek erejében. Nem tekintem naivitásnak, ha valaki hittel és érzelemmel elkezd összerakni egyfajta helyi tudást, erőt és irányt mutat, élére áll folyamatoknak, és nem feltétlen a kitaposott utakat keresi. Ha egyetlen polgármesteri ciklus után lennénk, mondhatnám, hogy volt egy illúzió, és illúzió is maradt. De alapvetően huszonkét év közéleti munkáról és közben négy polgármesteri ciklusról beszélünk. Ebbe befért, hogy létrehoztuk az Összefogás Hernádszentandrásért Alapítványt, megkerestük a település elszármazottjait, a település jelképeit, összeraktunk egy falumonográfiát, s megalapítottuk a díszpolgári címet, hogy legyenek példaképei a közösségnek. Belefért a mindent felülíró lelkesedés, a szívós munka, a tudatos csapatépítés, az együtt elért rengeteg közös élmény és eredmény, a hullámhegyek és hullámvölgyek egyaránt, a több mint egymilliárd forint összértékű fejlesztés, s az, hogy felkerült a térképre Hernádszentandrás. Sajnálatos módon mára az önkormányzatiság a hatalom és a pártok homokozója lett, egyre fojtóbb a levegője, nem az ember a valódi célja, eltűnt belőle a szabadság. Alapvetően a régi kották mennek körbe-körbe, ugyanaz a jelöltállítási struktúra, ugyanaz az izmozás, testrészméregetés, miközben az alkalmasság már nem szempont, minden párt a saját, hozzá és nem feltétlenül a közösséghez lojális embereit akarja „betolni” az önkormányzatokba és azok intézményeibe. Ez már a kilencvenes években is jellemző volt, viszont van egy nagy különbség ahhoz képest: eltűntek azok a helyi „karakterek”, akiknek még súlyuk, tapasztalatuk, hitelességük s rátermettségük volt. Egyre súlytalanabb és alkalmatlanabb figurák kerülnek vezetői pozícióba, s ne áltassuk magunkat, hogy ez csak kistelepülési tendencia.

„Nem vagyok Don Quijote, első perctől mindvégig két lábbal a földön jártam, ismerve a politikai arénát, de hittem és hiszek ma is a közösségek erejében” – mondja a leköszönő polgármester

Szöveg:
DOROS JUDIT

Fotó:
LADJÁNSZKI MÁTÉ

„Fényévekre vagyunk attól, amiért létrehozták az önkormányzatokat. Mára csak a név ugyanaz. A valódi mozgástere, autonómiája és ezek igenlése is a múlté. A legtöbb helyen megszűnt alkotó, inspiráló, vonzó és versenyképes közegnek lenni, gúzsba köti a megalkuvások sora, egyre inkább szervilis végrehajtó szervvé válik.”

Egy polgármesternek igazából gúzsba kötve kell táncolnia, sok szabad tér nincs a kreativitáshoz.

Egyre kiszolgáltatottabbak az önkormányzatok, amelyeket a kormányzat alattvalóként kezel. Egy hozzánk hasonló, 400-450 fős településen a feladatfinanszírozás alapján juttatott normatíva 98 százalékban csak „átmegy”, ugyanis nincs érdemi jogi és gazdasági mozgástere a kistelepülési önkormányzatoknak. A „nagy testvér” úgy gondolja, ő odafönt jobban tudja, mi kell idelent, nekünk pedig alapvetően annyi marad, hogy a saját bevételből gazdálkodhatunk, ahogy akarunk. Egy Hernádszentandrás méretű településnek azonban lényegében elhanyagolható a saját adóbevétele. Nyilván van egy-két olyan üde kivétel a települések között, ahol jobb az adókörnyezet, de a többség hozzánk hasonlít.

Így nem csoda, ha alig marad innovatív polgármester egy-egy kistelepülésen.

Főként, hogy a versenyszférában az itteni bérüknek akár a háromszorosát is megkereshetik azzal a tudással, ami a fejükben, és azzal a kapcsolatrendszerrel, ami a noteszükben van. Így aztán egyre nagyobb számban jelennek meg a polgármesteri posztra ácsingózók között alkalmatlan, hozzá nem értő, vagy önös érdekből odakerülő figurák, akik viszont kellően lojálisak és jó végrehajtók. Cserébe pedig nyilván meg fogják kapni a kormánytól a plusz pályázati forrásokat. A mi térségünkben, az elszegényedett abaúji és borsodi régiókban rovott előéletű, de párthű jelentkezők is mind gyakrabban tűnnek fel a vezetői székre pályázva, ami már egyfajta negatív szintlépés. A régi típusú, a kisközösségért élő igazi lokálpatrióta polgármesterek közül sokan erre az önkormányzati erodációra lelkileg és egészségileg is „rámentek”, sajnos látunk magunk körül ilyen emberi tragédiákat. Ebben az ellenzék is felelős, egy-két hangos kukorékoláson, kiabáláson kívül a legtöbb helyen nem mutattak érdemi alternatívákat. Ráadásul a 2019-es, sok változást hozó helyhatósági választások után nagyon sok településen nem tudták az ellenzéki polgármesterek és képviselők bebizonyítani, hogy nem ugyanazt csinálják, mint amit korábban kritizáltak. Ezzel pedig olyan reményt, illúziót, vágyat vettek el a helyi közösségtől, amit azok nemigen fognak egyhamar kiheverni.

Ez is szerepet játszott a személyes döntésében, hogy hátralép attól az önkormányzati politikától, amit nagyon fiatalon, 22 évesen elkezdett?

Ez az önkormányzatiság már nem az, ami valaha vonzott. Visszatekintettem a 2002 októbere óta megtett útra, és beláttam, hogy ehhez a fajta gondolkodáshoz, amit képviselek, nincs már meg a bázis és a csapat. S mivel ez egy csapatjáték, nem pedig egy „one man show”, ezért most lezárom az életem ezen szakaszát.

ÜVEGES GÁBOR

Kazincbarcikán született, 1980-ban. Nős, két gyermek édesapja. A Miskolci Egyetemen szerezte diplomáját, politológusi és középiskolai tanári végzettsége van. A hernádszentandrási polgármesteri posztot ciklusokon átívelően, 2006 óta tölti be, az Összefogás Hernádszentandrásért Alapítvány elnöke, az Encsi Többcélú Kistérségi Társulás elnökhelyettese. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei 4-es számú egyéni választókerület országgyűlési képviselőjelöltje volt 2022-ben. A BioSzentandrás komplex térségi ökológiai gazdálkodási és szolgáltatási rendszer ötletgazdája s létrehozója, számos hazai és nemzetközi konferencia előadója, önkormányzati és vidékfejlesztési tervezés szakmai tanácsadója.

Van már B terve? Ha az önkormányzatokhoz közeli szférában marad, viszi magával az „ellenzékiség” bélyegét. Kritizált, nyílt levelet írt kétszer is Orbán Viktornak, bírálva az önkormányzati rendszert. Akár „veszélyes” is lehet alkalmazni, még a végén a leendő munkáltatója sem kap majd pályázati pénzeket.

Ahol ez fontosabb, mint az a minőség, az a tapasztalat, az az energia, amit képviselek, ott valószínűleg nincs is dolgom. Számomra mindvégig a vállalt ügy és a rám bízott közösség szempontjai voltak az első helyen, innen nézve mondtam véleményt és próbáltam hasznos lenni.

Mit kifogásol leginkább a mostani önkormányzati rendszerben?

Azt, hogy 2024-ben már fényévekre vagyunk attól, amiért és ahogyan létrehozták az önkormányzatokat. Mára csak a név ugyanaz. A valódi mozgástere, autonómiája és ezek igenlése is a múlté. A legtöbb helyen megszűnt alkotó, inspiráló, vonzó és versenyképes közegnek lenni, gúzsba köti a megalkuvások sora, egyre inkább szervilis végrehajtó szervvé válik, s ehhez keres és talál megfelelő szereplőket. A kisebb településeken pedig afelé tart a rendszer, hogy az egyre nagyobb számú alkalmatlan vezetőkkel alkalmatlanná tett önkormányzatok helyett jönnek majd az elöljárók, akiket nem közvetlenül választanak, hanem kineveznek, nem is feltétlenül a helyiek közül. S onnantól kezdve rendszerszinten, törvényi keretek között lehet majd hűbérbirtokként kezelni a vármegyék és főispánok korában azt a közösséget, amit most még falunak nevezünk.

€/HUF 379,14 ↓ -0,03% | $/HUF 346,12 ↑ +0,12% | CHF/HUF 405,66 ↑ +0,03%

LAPSZÉL

Már biztos a hétfői, 21 forintos áremelés

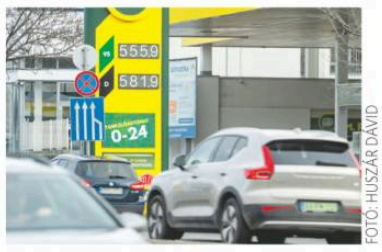

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Tegnap a hazai töltőállomások zöme anyavállalatától megkapta a 21 forintos hétfői üzemanyagár-emelésre vonatkozó utasítást – tudtuk meg piaci forrásokból. A Mol a múlt év végén jelentette be, hogy az üzemanyagok jövedéki adójának újévtől hatályos, bruttó 41 forintos emeléséből a saját költségére hálózatán 1-jétől csak 20 forintot érvényesít. A fennmaradó 21 forintot pedig két héttel később, 15-ével – most hétfőn – építi kiskereskedelmi tarifáiba. A közel félezer töltőállomásával piacvezető Mol lépéseit a versenytársak, ha kelletlenül is, de lekövették. Számításaink szerint az intézkedések az év első két hete során az ágazatnak milliárdos nagyságrendű bevételkiesést hoztak. Az árak egyébként ennél kisebb mértékben emelkedtek: részint, mert a piaci alapú nagykereskedelmi árak újév óta a benzin esetében 3, a gázolajnál pedig 12 forinttal csökkentek, másrészt viszont kutatásaink szerint a tényleges kútárváltozások ezeket sem követték le teljes egészében. M. I.

Több ingatlan cserélhet gazdát idén

FOTÓ: NÉPSZAVA

A Duna House az idén 110–130 ezer adásvételt vár az ingatlanpiacon, ahol tavaly éves szinten a tranzakciók száma a 90–110 ezres sávot érte el – közölte a társaság pénteken az MTI-vel. Az ingatlanközvetítő cég saját becslése szerint a múlt hónapban 7813 tranzakció történt, így a december volt a harmadik legerősebb hónap az évben. Tavaly decemberben a főváros budai és pesti oldalán a Duna House közreműködésével eladott ingatlanok között 39, illetve 37 százalékkal a 40–60 és a 60–80 négyzetméter alapterületű ingatlanok voltak a leginkább kelendők. Budán négyzetméterenként 1,2-1,4 millió, Pesten pedig 600-800 ezer forintért adták el a legtöbb lakást. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
63 628,13	↑	+0,89%
Mol		
2 838 Ft	↑	+1,14%
MTelekom		
731 Ft	↑	+1,53%
OTP		
16 930 Ft	↑	+0,65%
Richter		
9 230 Ft	↑	+0,98%

Uniós inflációs rekord

ÁRAK Tavaly 17,6 százalék volt az infláció, ami az EU legmagasabb árindexe. Idehaza utoljára 1997-ben mértek ennél nagyobb drágulást.

PAPP ZSOLT

Decemberben hatalmasat zuhant az infláció, a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) mérése szerint az árak 5,5 százalékkal voltak magasabbak, mint 12 hónappal korábban. Ez lényegesen alulmúlta az elemzők által várt 5,9 százalékos év végi árindexet, illetve az előző hónapban mért 7,9 százalékos adatot is. A KSH közlése alapján decemberben az előző hónaphoz mérten 0,3 százalékkal csökkentek az árak. A decemberi adattal egy időben közölték, hogy 2023-ban éves szinten 17,6 százalékkal emelkedtek az árak. Ez nemzetközi összehasonlításban is kirívóan magas, az Unióban ennél nagyobb drágulás sehol sem volt, még a második helyezett Szlovákia is megúszta 11 százalékos éves árindexszel. Idehaza ilyen gyors drágulást utoljára a 90-es években tapasztaltunk, a Bokros-csomagot követő megszorítások következtében. A helyzet annyiban hasonló a 90-es évek inflációs sokkjához, hogy azt is és a mögöttünk levő áremelkedések nagy részét is az elhibázott költségvetési és gazdaságpolitika okozta a külső inflációs sokkok mellett. A 2023-ban „elért" 17,6 százalékos csúcsnál nagyobb inflációt 26 éve nem mértek: 1997-ben az árak 18,3 százalékkal nőttek.

A 2023-as évet mérséklődő pénzromlás jellemezte, hisz januárban 25,7 százalékon tetőzött, és ez a mutató csökkent az esztendő utolsó hónapjára 5,5 százalékra. A nagy inflációnak a 2022-es ukrajnai háború nyomán kitört energiaválság, valamint az élelmiszerek jelentős világpiaci drágulása alapozott meg. Ezt a magas külső inflációs környezetet erősítette a laza magyar költségvetési és monetáris politika, s a kettő eredményeként mintegy 10 százalékos inflációs többlet keletkezett a magyar gazdaságban. Az infláció idei monoton csökkenésében jelentős szerepet játszott a 2022-es magas bázis, illetve az elszabadult árdrágulás miatt összeomló lakossági kereslet is fékezte az árak emelkedését.

Tavaly leginkább – 25,9 százalékkal – az élelmiszerek drágultak, ez volt az infláció fő motorja. A másik húzóerő az energiaárak emelkedése volt, itt 22,1 százalékos drágulást mért a KSH, míg az üzemanyagok 18,6 százalékkal kerültek többe 2023 átlagában, mint egy évvel korábban. A fogyasztói árak a nyugdíjas háztartások körében átlagosan 18,3 százalékkal nőttek.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az élelmiszerek év végén már lassabban drágultak, akárcsak az üzemanyagok

5,5 százalék
volt a tavaly decemberi infláció, ez év végén hasonlóra számítanak az elemzők

Az elemzők 2023 végére 6 százalék körüli adatot vártak, ehhez képest jelentős mérséklődésnek mondható a KSH által közölt 5,5 százalék. Egy hónap alatt 2,4 százalékponttal csökkent a mutató, ez Virovácz Péter, az ING Bank vezető elemzője szerint két tényező következménye: egyrészt a tavalyi éves magas bázisé, másrészt, hogy havi szinten az általános árszínvonal 0,3 százalékkal csökkent. Az éves és a havi adatok mérséklődésében az élelmiszerek és az üzemanyagok drágulásának a lassulása, illetve az árak előző hónaphoz mért csökkenése meghatározó volt.

Az infláció le- és felfutása, 2022–2023

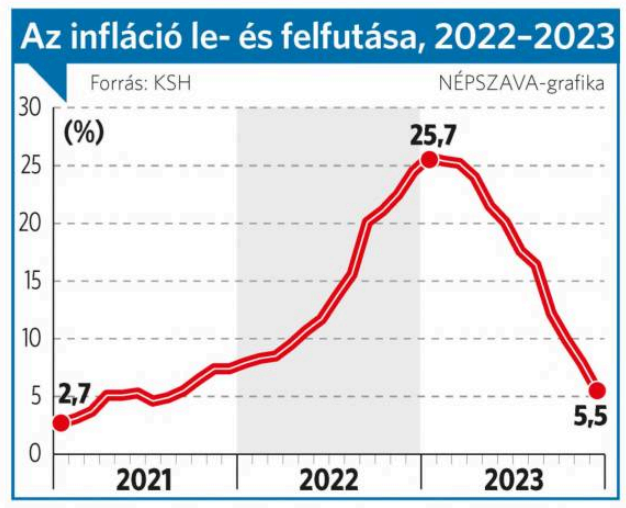

Éves infláció, százalék

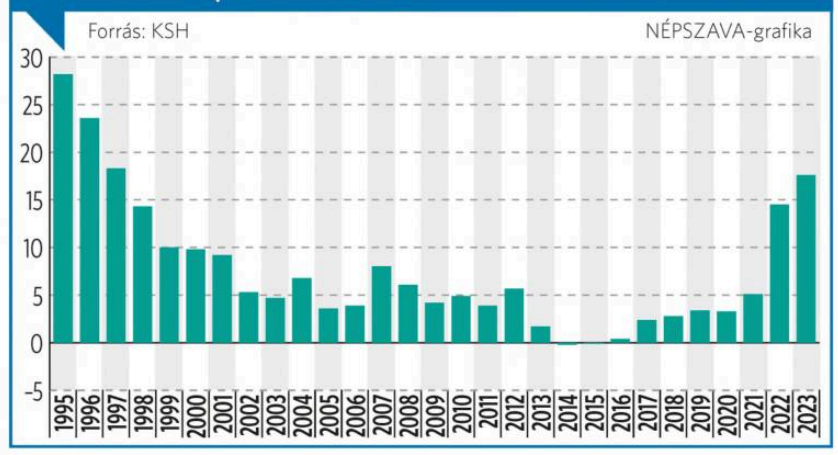

A friss adatok alapján arra számít Virovácz Péter, hogy 2024 elején tovább csökkenhet az inflációs mutató, és akár már januárban beeshet a jegybanki inflációs cél toleranciasávjába, azaz 4 százalék alá. Ugyanakkor még korai lenne örömtüzeket gyújtani, mivel a kedvező bázishatások hamar kifutnak, emiatt a jövő év második felében az infláció újbóli növekedésére számít az elemző. Míg az év első felében átlagosan 4 százalék alatt alakulhat az inflációs ráta, addig 2024 második felében 5 százalék körül, az év végén pedig 6 százalék is lehet – fogalmazott Virovácz Péter.

Hasonlóan vélekedik Németh Dávid, a K&H Bank elemzője, aki szerint az idén folytatódhat az infláció mérséklődése, de januárra még csak 5 százalék alatti árindexet vár. A szakember úgy véli, a pénzromlás idei alakulását nézve több bizonytalansággal is számolni kell. Például azzal, hogyan alakulnak az év eleji átárazások. A mostani kilátások szerint már januárban 5 százalék alá kerülhet az éves infláció. Van arra esély, hogy a tavaszi hónapokban akár 4 százalék alá süllyedjen a mutató, az év második felében azonban gyorsulás jöhet. A kialakuló geopolitikai feszültségek miatt az ellátási láncok ismét sérülhetnek, a szállítási költségek növekedhetnek. Ráadásul a kereslet erősödésével a cégek is könnyebben háríthatják át a vásárlókra a költségek növekedését – mondta Németh Dávid. Összességében 2024-ben az éves átlagos infláció akár 5 százalék alatt maradhat, míg a decemberi mutató átlépheti ezt a szintet.

Nem számolnak a betétdíj inflációjával

MÓDSZERTAN A KSH nem számítja be a 2024-ben bevezetendő visszaváltási díjakat a fogyasztói árakba, mivel a műanyag és üveges élelmiszer-csomagoló anyagok visszaválthatók lesznek – mondta Cseh Tímea, a KSH nemzeti számlák főosztályának a vezetője. Ennek ellenére a betétdíjas rendszer várhatóan áremelkedést hoz, hisz a csomagolóanyagok jelentős részét nem váltják vissza, ám ennek költségei nem jelennek meg.

A KSH az infláció számításának a hátteréről és módszertanáról tartott sajtótájékoztatót, amelyen a szakember ismét megvédte a KSH azon módszertani döntését, ahogy az energiaárak változását számítják. Tavaly augusztusban a kormány részlegesen emelte a földgáz és a villamos energia árát, mind a két termékre 2-2 tarifát vezetve be. A korábbi inflációszámítási szisztémával nem lehet mérni az energiaárak változását, ezért új módszertant választott a KSH még tavaly augusztusban, melynek lényege, hogy minden hónapban újrasúlyozzák a fogyasztást. (A választott módszer következtében a

Cseh Tímea: Az energiaár-változás mérése megfelel az Eurostat módszertanának

fogyasztáscsökkenés árcsökkenést is eredményez, így fordulhatott elő, hogy a KSH mérése szerint 2023 decemberében az energiaárak 13,9 százalékkal voltak alacsonyabbak, mint 2022 decemberében, illetve 1,1 százalékkal csökkentek egy hónap alatt. Ez utóbbi nyilvánvaló képtelenség, hisz a tarifákat a kormány nem csökkentette egy fillérrel sem.)

Erre az anomáliára az elmúlt hónapokban több közgazdász felhívta figyelmet, s erre válaszul jegyezte meg Cseh Tímea, hogy az új módszer megfelel az Eurostat módszertanának. A magyar inflációszámításról jelenleg is folyik konzultáció az uniós statisztikai hatósággal, és az egyeztetés abba az irányba mutat, hogy az Eurostat elfogadja a KSH módszertani váltását. Arra a kérdésre, hogy ha más döntés születne, akkor utólag felülvizsgálnák-e az inflációs adatokat, a főosztályvezető elmondta, hogy az inflációs értékeket, szemben például a GDP-adatokkal, nem szokták utólag revízió alá venni. P. ZS.

Lengyelországban kettős hatalom okoz zavart

VARSÓ A kormányváltást követően éles, többfrontos küzdelem osztja meg a társadalmat és az államszerkezetet.

MIKLÓS GÁBOR

A magyar közelmúltból ismerősnek tűnő események zajlanak jelenleg Lengyelországban. A nacionalista jobboldal, a nyolc éven át kormányzó Jog és Igazságosság (PiS) párt, amely tavaly október 15-én elveszítette a parlamenti választást, korábban felépített hadállásait felhasználva igyekszik megbénítani a törvényhozás munkáját. Valóban, a kormány csak botladozva képes megvalósítani ígért terveit. A válság oka: a PiS évei alatt egy sor alkotmánysértő törvényt hoztak, új intézményeket hoztak létre, a demokratikus koalíció ezek felszámolását ígérte – egyebek között az állami média szavahihetőségének visszaállítását, a pártpropagandisták eltávolítását –, ám a változásokat akadályozza az államfői vétó lehetősége. A kormánynak pedig nincs akkora többsége a szejmben, hogy visszautasíthassa az elnöki vétót.

A kormány és ellenzéke, beleértve az ide sorolható államfői hivatalt, heves jogértelmezési vitákat folytat, gyakorlatilag egymás legalitását vonják kétségbe. A PiS érdekelt a politikai válság fenntartásában, ezért is szállíttattak csütörtökön 405 autóbusszal sok ezer elkötelezett jobboldalit az egész országból Varsóba. A varsói városháza 35 ezer tüntetőt számolt meg, a PiS politikusai először 200, majd 300 ezer felvonulóról beszéltek. Az Onet.pl hírportál szakértőket bevonva arra jutott, hogy a hideg varsói este csúcspontján 95-100 ezer körül lehetett azok száma, akik részt vettek a gyűlésen, majd felvonuláson. A felszólaló szónokok interpretálása szerint Lengyelországban a szólásszabadság és a demokratikus intézmények lerombolása történik. Mariusz Kaminski és Maciej Wasik, a két jogerősen elítélt PiS-politikus letartóztatását pedig az 1981. december 13-i Jaruzelski-hatalomátvételhez hasonlították, a két férfit politikai foglynak állították. Az alaphangot Jaroslaw Kaczynski PiS-elnök adta meg. Ő ismét előállt azzal, miszerint Donald Tusk kormányfő politikája német érdekeket szolgál, Lengyelország függetlenségének felszámolására törekszik.

FOTÓ: AFP/WOJTEK RADWAŃSKI

Andrzej Duda államfő célja, hogy fenntartsa a politikai feszültséget, ami a volt kormánypártnak kedvez

A tüntetéssel szinte egy időben Duda elnök bejelentette, hogy Kaminski és Wasik ügyében, a két éhségsztrájkot deklaráló férfi családja kérését meghallgatva, „kegyelmi eljárást indít". Amíg ez a folyamat zajlik, felkéri az igazságügyi miniszter/legfőbb ügyészt, hogy a szabadságvesztési büntetést szakítsa meg. Jogi szakértők szerint az elnöknek jogában állt volna minden további nélkül azonnal megkegyelmezni a két politikusnak, s azok azonnal elhagyhatják a börtönt. Többek szerint Duda célja, hogy elhúzza a folyamatot, a politikai feszültséget fenntartsa s a felelősséget áthárítsa a bíróságokra és a kormányra. Eközben megpróbálja leplezni, hogy korábban törvénysértő módon, a jogerős ítélet előtt kegyelmezett meg a hatalommal visszaélő egykori titkosszolgálati vezetőknek. Kaminski és Wasik állítják, hogy képviselői mandátumuk érvényes, és nyilván megpróbálkoznak majd részt venni a parlament munkájában, ami újabb látványpolitizálást eredményezhet, ha szabadlábra helyezik őket. Az alkotmány kimondja: jogerősen elítéltként nem lehetnek képviselők. (Egy friss közvélemény-kutatás – a United Surveys a Wirtualna Polski portál felkérésére végezte – megkérdezte a lengyeleket, szerintük ki a felelős a két PiS-politikus körüli zűrzavarért? Jaroslaw Kaczynskit és a jobboldali tömböt nevezte meg a válaszadók 34,4 százaléka, 25,8 százalék szerint Donald Tusk és a kormánytöbbség a felelős, 20,3 százalék véleménye szerint az államfő az oka a konfliktusnak.)

> Kaczynski erőltetné az új választást, mert elviselhetetlen számára a jelenlegi állapot, és hisz abban, hogy Tusk kiszolgáltatja Németországnak a lengyeleket.

A kettős hatalom állapota a jobboldali-nacionalista ellenzéknek jó. A szakértők szerint azonban a PiS elitje megosztott azt illetően, akarják-e mielőbb az új választásokat. Kaczynski feltehetően erőltetné az új választást, mert elviselhetetlen számára a jelenlegi állapot, s hisz is abban, hogy Tusk kiszolgáltatja Németországnak a lengyeleket. Sok PiS-politikus azért ért ezzel egyet, mert félnek a parlamenti vizsgálóbizottságok és a várható egyéb nyomozások büntetőjogi következményeitől, beleértve a zsíros állami állások elvesztését. Az idő előtti választások ellen szólnak a közvélemény-kutatások, amelyek a jelenlegi demokratikus koalíció megerősödését jelzik s azt, hogy akár alkotmányos többséget is szerezhetne Tusk tábora, ha együtt indul.

Valószínűbb az elhúzódó alkotmányos válság. Nyilván erről is szól Donald Tusk, aki arra készül, hogy péntek este, lapzártánk után tévéinterjút adjon három lengyel televíziónak a két jobboldali képviselő letartóztatása körüli vitáról, a válságról és kormánya első heteinek tapasztalatairól.

A PiS fő bástyái a hatalomban

Andrzej Duda elnök.
Megvétózhat minden aláírásra elébe kerülő törvényt vagy az Alkotmánybírósághoz küldheti ellenőrzésre. Mandátuma 2025-ig érvényes.
Alkotmánybíróság. A testület a PiS-hez lojális, politikailag motivált jogászokból áll.

Országos Igazságszolgáltatási Tanács.
A PiS által megválasztott tagok vannak többségben. A jobboldalhoz húznak a testület által kinevezett bizonytalan státuszú bírók.

Országos Televíziós és Rádiótanács.
A PiS hosszú évekre szóló mandátumot adott lojális többségének.

Nemzeti Médiumok Tanácsa.
A közmédia vezetőit kinevező szerv. Egy alkotmánybírósági döntés szerint létrehozása jogszerűtlen volt. Szintén a PiS lojális embereiből áll.

Ügyészi szervezet.
Az országos és regionális ügyészségek vezetőit, ügyészeit nagyrészt a jobboldal helyezte állásba.

Diplomáciai kar.
A nagyköveteket az államfő hívhatja vissza és csak ő nevezheti ki.

Voks a kínai fenyegetés árnyékában

DÖNTÉS Bár Tajvan kis állam, s mindössze 13 ország ismeri el a szuverenitását, az egész világ biztonsága szempontjából fontos a szombaton megrendezendő elnök- és parlamenti választás. Peking ugyanis folyamatos nyomás alatt tartotta a tajvaniakat a választási kampány során, s egyenesen a háború és a béke közötti választásnak minősítette a voksolást. Ez távolról sem burkolt fenyegetést jelent arra, mire is számíthat a sziget Kína részéről, amennyiben a függetlenségpárti jelölt arat diadalt. Kína saját tartományaként tekint Tajvanra, s akár erőszakkal is „újraegyesítené" az anyaországgal.

A tajvaniak túlnyomó többsége azonban hallani sem akar arról, hogy hazájuk Hongkong sorsára jusson, ami a demokrácia végét is jelentené. A lakosság többsége a status quót akarja, vagyis elutasítja mind a Kínától való formális függetlenséget, mind a Népköztársasággal való egyesülést. A tajpeji Csengcsi Egyetem felmérése szerint a megkérdezettek mindössze 7,4 százaléka szeretné, ha Tajvan csatlakozna Kínához. A függetlenség azonnali kihirdetését pedig mindössze 4,5 százalék óhajtaná. Érdekes kérdés a tajvaniak identitása. Ugyanezen egyetem egy másik felmérése szerint 2,5 százalék válaszolta azt, hogy kínainak tartja magát. Ezzel szemben 62,8 százalék tajvaninak vallja magát, a fennmaradó hányad pedig tajvaninak és kínainak egyaránt.

FOTÓ: AFP/VERNON YUEN

Lai Csing-te Kína-kritikus politikáját Peking nem nézi jó szemmel

Tajvant 2016 óta Cai Ing-ven, a Demokratikus Progresszív Párt politikusa irányította, ő azonban nem indulhat többé államfőként, így három férfi verseng az államfői székért. A tajvani választási rendszer sajátossága, hogy azt hirdetik ki győztesnek, aki a legtöbb szavazatot szerzi meg, tehát az 50 százalék plusz egy voksot sem kell elérni ehhez.

A felmérések szerint Lai Csing-te, Tajvan jelenlegi alelnöke áll az élen mintegy 36 százalékos támogatottsággal. Ez pedig nagyon szúrja Kína szemét. A 64 éves politikus ugyanis a tajvani függetlenség híve. Peking számára ugyanakkor az önálló Tajvan kikiáltása ürügy lenne egy katonai inváziót. Az utóbbi időben azonban Lai többször is hangsúlyozta, hogy Tajvannak nem kell függetlennek nyilvánítania magát Kínától, mert valójában már önálló állam. Mindenesetre programjának fontos eleme, hogy a sziget még inkább függetlenedjen Kínától és közeledjen a Nyugathoz, elsődlegesen az Egyesült Államokhoz.

Lait az ellenzéki Kuomintang (KMT) jelöltje, Hou Jü-ih követi a felmérésekben, 31 százalék körüli támogatottsággal. A KMT évtizedeken át kormányozta Tajvant – jórészt diktatórikus eszközökkel –, azt követően, hogy az 1949-es kommunista hatalomátvétel után a nemzeti kínai kormány Tajvan szigetére menekült. Tajvanon csak 1996-ban tartottak először demokratikus választásokat. A KMT hagyományosan barátibb viszonyt ápol az anyaországgal, Hou pedig a Pekinggel való szorosabb kapcsolatokat és a Washingtontól való nagyobb távolságtartást támogatja. Ez csökkentené a Tajvani-szoros két oldala közötti feszültséget és fellendítené a tajvani gazdaságot is, érvel. Hou kritikusai azonban óva intenek a Pekingtől való túlzott függéstől. A Kínával való egyesülés azonban a Kuomintang jelöltje számára sem opció.

A felmérések szerint a 2019-ben alakult Tajvani Néppárt jelöltje, Ko Ven-je esélyei elenyészőek. Ennek oka, hogy Ko és Hou sok kérdésben hasonló álláspontot képvisel, még ha Ko elsősorban a fiatalabb és városi szavazókat szólítja is meg – Hou-ra pedig inkább az idősebbek és a vidéki lakosok voksolnának.

Ha Lai Csing-te, a kormányzó DPP Kína-kritikus jelöltje nyeri a szombati elnökválasztást, Kína fokozhatja a nyomást Tajvanon. A katonai beavatkozás esélye azonban csekély, szakértők szerint Peking megvárja, Lai májustól milyen politikával folytat majd. RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Izrael tiltakozik Hágában

FOTÓ: AFP/REMKO DE WAAL

„Hamisnak és erősen eltúlzottnak” nevezte tegnap Hágában Izrael képviselője a Dél-Afrika által, az ENSZ égisze alatt működő hágai Nemzetközi Bíróságnak benyújtott vádemelési kérelmet, miszerint az Izrael állam által a Gázai övezetben folytatott katonai hadművelet a palesztin lakosság elleni népirtásnak minősül – adta hírül a Reuters. „Ez nem népirtás” – fogalmazott velősen Malcolm Shaw jogász Izrael képviseletében. Az érvelésben kifejtik, hogy a művelet önvédelmi céllal a Hamász terrorcsoport és nem a palesztin nép ellen irányul. Izrael válaszul kérelmezte a Nemzetközi Bíróságnál, hogy a taláros testület alaptalanságra hivatkozva utasítsa el a keresetet és Dél-Afrika tűzszüneti felhívását. NÉPSZAVA

Állítólag kémet fogtak az oroszok

Az orosz belföldi hírszerzés, az FSZB letartóztatott egy férfit, aki állítólag Lengyelországnak kémkedett. A letartóztatott férfi egy védelmi üzemben dolgozott a Moszkvától mintegy 500 kilométerre délkeletre fekvő Penza régióban – adta hírül az FSZB közleménye nyomán az ORF.at. A férfi saját kezdeményezésére ajánlotta fel együttműködését a lengyel titkosszolgálat egyik képviselőjének. A vállalati titkok elárulásáért jutalomként külföldi tartózkodási engedélyt remélt. Az FSZB állításait nem lehet függetlenül ellenőrizni. A NATO- és EU-tag Lengyelország az Oroszország által támadott Ukrajna egyik legfontosabb támogatója, ezért Moszkva egyik legnagyobb ellenségének számít. NÉPSZAVA

Rishi Sunak Kijevben járt

FOTÓ: AFP/STEFAN ROUSSEAU

3 milliárd dollárnyi új segélycsomagot jelentett be Rishi Sunak Kijevben, továbbá aláírt egy biztonsági garanciákat tartalmazó kétoldalú megállapodást Ukrajna és Nagy-Britannia között – tudósított a Washington Post. A szerződés szövege szerint az „Egyesült Királyság elkötelezett az azonnali és hosszú távú védelmi segítségnyújtás” mellett abban az esetben, ha az országot a jövőben újabb orosz agresszió érné. A megállapodás „az első lépés a két ország között kialakuló rendíthetetlen együttműködésben”, amelybe a hírszerzési, kiberbiztonsági és katonai támogatás is beletartozik. London szerepe különösen felértékelődött a megingó nyugati támogatás és az orosz légitámadások miatt. NÉPSZAVA

Elfogyott a türelem

LÉGICSAPÁS Megtorlással fenyegetőznek a jemeni húszi lázadók azt követően, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia péntek hajnalban a levegőből és hadihajókról támadta állásaikat. A csoport hetek óta a Vörös-tengeren civil teherhajókat támadott.

RÓNAY TAMÁS

Az Egyesült Államok megelégelte, hogy a húszik veszélyeztetik a globális tengeri kereskedelmet

Csak idő kérdése volt, hogy az Egyesült Államok és szövetségesei mikor indítanak légicsapást az Irán által támogatott húszikkal szemben. Már többször figyelmeztették a milicistákat: hagyjanak fel a Vörös-tengeren a kereskedelmi hajókkal szembeni akcióikkal, különben számolniuk kell a következményekkel. A húszik azonban nem hallgattak a fenyegetésre, továbbra is folyamatosan támadták különösen azokat a hajókat, amelyek Izraelből indultak vagy oda tartottak. Több hajótársaság kényszerült a közlekedés felfüggesztésére a térségben. A válság azt követően tört ki, hogy a síita lázadók a Gázai övezetben zajló harcok kezdete után a radikális iszlamista Hamász mellé álltak.

A húszik elleni szövetséges katonai műveletben a lázadók állításai szerint öt személy vesztette életét és hatan sérültek meg. A légicsapás során az Egyesült Államok és Nagy-Britannia támogatást kapott Ausztráliától, Kanadától, Hollandiától és Bahreintől. A Fehér Ház közlése szerint az akció közvetlen válasz volt a nemzetközi hajózás elleni példátlan támadásokra. Joe Biden amerikai elnök kijelentette, szükség esetén nem habozik további lépéseket tenni. Mint mondta, személyesen ő rendelte el a légicsapásokat.

A támadásokat több szakaszban és számos célpont ellen hajtották végre. A CNN amerikai hírtelevízió és a brit BBC képeket és videófelvételeket közölt a helyszínen történt robbanásokról. A BBC úgy értesült: 16 különböző helyszínen – köztük a húszik ellenőrzése alatt tartott fővárosban, Szanaában – 60 célpontot támadtak a levegőből.

Az utóbbi napokban egyre nyilvánvalóbbá vált a szövetségesek válaszlépése. Grant Shapps brit védelmi miniszter szerdán a Sky Newsnak elmondta: „Világossá kell tennünk a húszik számára, hogy véget kell vetni ennek, és azt üzenem nekik: készüljenek fel valamire” – mondta.

Rishi Sunak brit miniszterelnök a támadások előtt, csütörtök este telefonos konzultációra hívta össze kabinetjét. „A nemzetközi közösség többszöri figyelmeztetése ellenére a húszik továbbra is támadásokat indítottak a Vörös-tengeren. Ez elfogadhatatlan” – jelentette ki a brit miniszterelnök a jemeni légicsapások után tett nyilatkozatában. Ezért az Egyesült Államokkal közösen „korlátozott, szükséges és arányos önvédelmi intézkedéseket” hoztak – tette hozzá.

Biden elnök a maga részéről emlékeztetett arra, hogy összesen már 27 támadás érte a nemzetközi kereskedelmi hajókat, és a húszi lázadók már ballisztikus rakétát is bevetettek. Több mint 2000 teher- és tartályhajó több ezer kilométeres kitérőre kényszerült.

A világkereskedelem mintegy tizenkét százaléka halad át a Vörös-tengeren. Az egyiptomi Szuezi-csatorna köti össze a Földközi- és a Vörös-tengert, így ez a legrövidebb tengeri útvonal Ázsia és Európa között. A dél-afrikai Jó-reménység-fokot megkerülő alternatív útvonal hetekkel meghosszabbítja a szállítási időt, ami jelentősen megemeli a fuvarozási díjakat.

Vincent Clerc, a világ egyik legnagyobb hajózási vállalata, a dán Moller-Maersk csoport vezérigazgatója a Financial Timesnak nyilatkozva elmondta, a jemeni lázadók támadásainak következményei „brutálisak és drámaiak”, és figyelmeztetett a világgazdaságra gyakorolt következményekre, például az árak emelkedésére.

A síita húszi lázadók 2014-ben kezdték fegyveres akciójukat. Az eltelt tíz év alatt elfoglalták Jemen északi részének nagy részét, és a fővárost, Szanaát is ellenőrzésük alatt tartják. A lázadókat a túlnyomórészt síita Irán támogatja, és az Egyesült Államok szerint logisztikai és katonai támogatást is kapnak fegyverek formájában.

A jemeni lázadók vezetője, Abdel Malik al-Húszi megtorlást ígért az al-Maszírában, a lázadók televíziós csatornájában: „Bármilyen amerikai agresszió soha nem marad válasz nélkül” – mondta. Ez pedig „nagyobb” lesz, mint a lázadók legutóbbi, a hét közepén a hajók ellen elkövetett nagyszabású támadása, állította.

„Amerikának és Nagy-Britanniának fel kell készülnie arra, hogy nagy árat kell fizetnie, és viselnie kell ennek az agresszió súlyos következményeit” – hangoztatta a húszik külügyminiszter-helyettese, Husszein al-Iszisz a jemeni milícia médiája szerint. „Országunkat masszív támadás érte amerikai és brit hajók, tengeralattjárók és harci repülőgépek részéről.”

Szaúd-Arábia „rendkívüli aggodalmát” fejezte ki a történtek miatt. A királyság külügyminisztériuma „önmérsékletre” és az „eszkaláció” elkerülésére szólított fel. Rijád reakciója azért sajátos, mert Szaúd-Arábia maga is katonai műveletet indított a húszik ellen 2015-ben. Ez pusztító háborút eredményezett az Arab-félsziget legszegényebb országában. Rijád jelenleg megpróbál kivonulni a konfliktusból, és hónapok óta tárgyalásokat folytat a húszikkal.

Irán elítélte a támadásokat. A Nournews hírportál szerint Naszszer Kanáni iráni külügyminisztériumi szóvivő azt mondta, Jemenben több várost is támadás ért. „Ezt Jemen szuverenitásának és területi integritásának egyértelmű megsértésének, valamint a nemzetközi törvények, szabályok és jogok megsértésének tekintjük.”

Az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság közös nyilatkozata szerint a támadást az ENSZ alapokmányával összhangban hajtották végre.

A légicsapás nyomán a Brent olaj világpiaci ára 2,5 százalékkal emelkedett.

> A légicsapás során az Egyesült Államok és Nagy-Britannia támogatást kapott Ausztráliától, Kanadától, Hollandiától és Bahreintől.

Régóta fenyegetik Izraelt

Az Észak-Jement irányító húszik tömeggyűléseiken régóta Izrael elpusztítására felszólító jelszavakat skandálnak, de az elmúlt hetekben először kerültek szembe közvetlenül a zsidó állammal. Nem sokkal azután, hogy Izrael katonai offenzívája megkezdődött Gázában, a húszik rakétákat és drónokat kezdtek lőni a vörös-tengeri üdülőváros, Eilat felé. Néhányat izraeli harci repülőgépek, másokat az Arrow rakétavédelmi rendszer lőtt le.

A húszi szóvivő azt is bejelentette, minden Izraelbe szánt vagy izraeli kapcsolatokkal rendelkező hajó „legitim célpont”. Végül azonban olyan hajókat is megtámadtak, amelyeknek semmi közük sem volt Izraelhez.

Irán lefoglalt egy tankert

Röviddel a szövetségesek légicsapása előtt az irániak egy görög tartályhajót foglaltak el az Ománi-öbölben. Az IRNA iráni hírügynökség az iráni haditengerészet „lefoglalásáról” beszélt. A Marshall-szigetek zászlaja alatt közlekedő hajóra fegyveresek szálltak fel – közölte a brit haditengerészeti hatóság, az UKMTO. Teherán a lefoglalás kapcsán egy bírósági végzésre hivatkozott. Az iszlám köztársaság azt állította, hogy iráni olajat akartak a hajón csempészni. A „St Nikolas”-t egy iráni kikötő felé irányították. Az iráni állami média az iráni hadsereg nyilatkozatára hivatkozva a tankert amerikainak nevezte. Az USA a hajó és legénysége azonnali szabadon bocsátását követelte. A tartályhajót az iraki Bászra kikötőjében rakodták meg, és a törökországi Aliaga kikötőjébe tartott.

Majom a vízben

HORVÁTH GÁBOR

Most ugrik a majom a vízbe! Illetve majd hétfőn, nálunk már keddre virradóra, amikor a Republikánus Párt iowai jelölőgyűléseivel megkezdődik az amerikai elnökválasztás mindig izgalmas, fordulatokban bővelkedő folyamata. Speciel Iowában nem lesz meglepetés. Egy minapi podcastban a választási szakértők kis híján hajba kaptak azon, hogy Donald Trump ottani esélye 92 vagy inkább 95 százalék körüli. Csak azért nem mondtak százat, mert olyat magára valamit adó szakértő soha nem tenne. A 3,2 millió lakosú, az amerikai népesség kevesebb mint 1 százalékát kitevő középnyugati állam konzervatív szavazói azonban minden nagyobb meglepetés nélkül is megadják a következő hetek, hónapok alaphangját: már itt, valamint egy héttel később, New Hampshire-ben kiderül, lesz-e igazi verseny, egyáltalán megszoríthatja-e valaki Trumpot.

Ha csak a közvélemény-kutatásokat nézzük, akkor aligha, hiszen a republikánus törzsszavazók csaknem kétharmada látszólag kirobbanthatatlanul áll mögötte. Mint ahogyan azt híresen megjegyezte: akár le is lőhetne valakit a New York-i 5. sugárúton, akkor is kitartanának mellette. Azóta ez annyival bővült, hogy most már azt hiszi, elnökként tényleg lelőheti (lelövetheti) politikai ellenfeleit, akkor sem vonható büntetőjogi felelősségre, de elborult elméjét ide már tényleg nem érdemes követni. A lényeg a számokban van, azok meg azt mutatják, hogy szinte biztosan ő lesz a republikánus elnökjelölt.

Szinte. Mert Iowa nem annyira a végeredményről szól, mint annak megfeleléséről a várakozásoknak. Ha Trump, aki nagyjából 50-52 százalék voksaira számíthat, véletlenül 45 százalék alá esne, akkor a várakozáshoz képest rosszul szerepelne. Ha Ron DeSantis floridai kormányzó vagy Nikki Haley volt ENSZ-nagykövet és dél-karolinai exkormányzó elérné a 22-25 százalékot, akkor a januári fagyok dacára hirtelen felforrósodna a helyzet. Az előválasztások legfontosabb szava a momentum. Akinél van, ahhoz dől a pénz, amiből hirdetéseket lehet venni, ahhoz gyűlnek az elbizonytalanodó szavazók. A CNN számára a New Hampshire-i Egyetem által készített felmérés szerint a másodiknak sorra kerülő államban Trump csak 39:32-re vezet a sokkal mérsékeltebb Haley előtt. Ez a közvélemény-kutatás – igaz, vannak kevésbé szoros eredményt mutatók is – még azelőtt zárult, hogy a Trumpot hevesen bíráló Chris Christie volt New Jersey-i kormányzó szerdán visszalépett. Az ő táborának többsége feltehetően Haley mögé áll be, aki egy esetleges sikerrel újjászületve utazhatna haza, a harmadiknak következő Dél-Karolinába.

Ne ragadtassuk el magunkat, ez még mindig nem a legvalószínűbb forgatókönyv. Ám Trump mögött a második helyért is érdemes versenyben maradni – hátha a november 5-i választások előtt a fejére esik egy tégla, például valamelyik büntetőperében elmarasztalják, vagy sokadik kísérletre mégis sikerül politikai öngyilkosságot elkövetnie egy ostoba kijelentéssel. Az meg külön pikáns, hogy Biden elnök választási csapata nem feltétlenül örülne, ha a republikánusok végül egy „normális” jelöltet izzadnának ki magukból: vele még Trumpnál is nehezebb dolguk lenne.

JEGYZET

Mosolygó Miklós

Rossz versek

Az amerikai külügyminisztérium a Népszava kérdésére csalódottságát fejezte ki, hogy Orbán Viktor megtagadja Ukrajnától a szabadságot, amiért diákkorában maga is küzdött. Az esetről Reisz Gábor 2018-as Rossz versek című filmje jutott eszembe, amiben a kiégett reklámfilmes főhőst gyerekkori alteregói emlékeztetik arra, miért is akart filmrendező lenni valaha. Nem a pénzért, de minimum a világ megváltásáért.

Az Ukrajnában zajló háborúval alapjaiban változott meg Európa biztonságpolitikai stratégiája. Finnország mellett Svédország kétszáz éves semlegességéről mondott le a putyini birodalmi ambícióktól tartva. A magyar kormány ma egyedüli tagállamként ellenzi az Európai Unió Ukrajnának nyújtott pénzügyi támogatását, és csuklóztatja Svédországot a NATO előszobájában. Nem adjuk mi olyan könnyen azt a jó kis biztonságot, amiben nekünk már ’96 óta részünk van. De vajon mit mondana a mai Orbán Viktornak a 26 éves szabadságharcos, aki a legenda szerint hazaparancsolta a szovjet csapatokat Magyarországról? Kevesebb pörkölt és több jóga? Esetleg vigyázó szemeit inkább Washingtonra, mint Moszkvára vesse?

Az amerikai nagykövetség sajtóattaséjának egy ebéden viccesen megemlítettem: kicsi ország létünkre mégis milyen nagy hírünk van a világban. Na de milyen hírnév az ilyen? – kérdezett vissza elfintorodva. Igaz, nem ezt ígérte nekünk a fiatal szabadságharcos ’89-ben, Nagy Imre újratemetésén, de itt e lángoktól öleltben nem lehetünk válogatósak az eszközökben. Orbán Viktor szabadságot ígért minden magyarnak, de ezt végül csak saját maga felé tudta teljesíteni. Itthon neki mindent szabad, külföldön pedig mondjanak, amit akarnak róla és a magyarokról. Utólag Budapesten, Washingtonban, de Zalaszentgróton is elgondolkodhatnak: biztos, hogy a fiatal Orbán Viktornak a szabadság járt a fejében ott, ’89-ben a Hősök terén?

PÁPAI GÁBOR RAJZA

EMLÉKIPAR

Iványi

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Hanyadszor és hiába. Hanyadszor próbálkozunk megérteni valamit abból, amit Orbán Iványi Gáborral művel, de képtelenek vagyunk bármit felfogni belőle. Mint ahogy arra is képtelenek vagyunk, hogy bármilyen hatást gyakoroljunk a miniszterelnökre: nem tisztességes dolog, ami a lelkésszel és iskoláival, híveivel, egyházával történik. Születhet bármennyi írás, szervezhetnek akárhány demonstrációt, Iványiék helyzete egyre rosszabbá válik. És mi meg itt állunk, tényleg tehetetlenül, fogyó reménnyel, a segítség parányi részét nyújtva, amely, mint látjuk, még a túléléshez is kevés.

Sokszor megírtuk már, sokszor próbáltuk felhívni a figyelmet ezekre a méltánytalanságokra, állapítsuk meg: lényegében nulla eredménnyel. Ezt az országot, úgy látszik, vajmi kevéssé érdekli a hátrányos helyzetű gyerekek sorsa. Sőt, a kormányzat még eszerint puszta passzióból vagy ki tudja, milyen okkal indokolt bosszúból még szegényebb, lehetetlenebb sorsba sodorja őket. Sokan beszélnek itt szociáldemokráciáról, ellenzéki pártok sora, még maga a hatalom is, de hát mindaddig csak szlogen marad az ilyesmi, amíg hasonló helyzetek előfordulhatnak az országban. Előállhat olyan helyzet, amikor egy üldözési hadjáratnak a szegény gyerekek a valós áldozatai.

> Süllyednek, de hova? Van-e még lejjebb? Tartok tőle, hogy nincs. A jövőjük meg van írva.

Némileg hangzatosan, de valós indulatból teszem fel a kérdést: milyen ország ez? Milyen ország az, ahol a tengődők, a szegények, a hátrányos sorsúak támogatásának elmaradása egy furcsa játszma része? Ahol ezeknek a családoknak semmi közük a fentebb említett furcsa játszmákhoz, talán nem is tudnak róluk, nem is olvasnak róluk, csak várják a másnapot, amely jobb esetben ugyanolyan lesz, mint az előző nap, de inkább rosszabb. Ki tudja, hányadik cikk íródik ebben a témában, ki tudja, hányszor és hányan akartak valamit elérni, hatni a kormányra, hatni Orbán Viktorra, hatni a hatalom képviselőire, hatni az ellenzékre, de alapvetően az egész társadalomra, ám hiába. Minden hiába. Iványi Gábor most öt településen csukta be maga mögött az ajtót abban a reményben, hogy aki kinyitja, majd gondoskodik az elhagyottakról. És nem csak gondoskodik, külön is odafigyel rájuk, hisz olyanokról beszélünk, akik nem pusztán szegény sorban élnek, minden szempontból hátrányos helyzetűek. Vajon milyen figyelmet fognak kapni a történtek után? Lesz-e olyan fontos bárkinek az ő életük, mint amennyire fontos volt Iványiéknak? Fogunk-e egyáltalán tudni róluk, mi lesz a sorsuk, avagy menthetetlen süllyednek tovább?

Süllyednek, de hova? Van-e még lejjebb? Tartok tőle, hogy nincs. A jövőjük meg van írva: a többségük kiesik a rostán, tanulatlan vergődik majd a mélyszegénységben, és a minimális figyelem sem terelődik rájuk.

Azt akartam írni, hogy a helyzetért nem pusztán Orbán a felelős. Kétségtelen: az ősbűn az övé, de azért ebben a felelősségben valamennyiünknek osztozni kell. Azoknak is, akik elvették Iványitól a köztársaságielnök-jelölést, és ezzel még inkább szabad prédává tették – hát, ha ezeknek sem fontos... – és azoknak is, akik nem képesek ezt a társadalmat felébreszteni, s a jó irányba terelni.

Szegények vagyunk mindannyian.

KOROM MILÁN

Légióskérdés

> A hazai tehetségek megtalálása nemcsak a klub, hanem a magyar sport érdeke is, hiszen aki beválik, később a nemzeti együttest erősítheti.

Az élvonalbeli labdarúgó-bajnokság február eleji folytatásáig nem a Ferencváros, hanem az ugyancsak zöld-fehér Paks áll a tabella élén. A csapatok között hatalmas a kontraszt: a címvédő 36 fős keretében 24 külföldi található, míg a tolnaiak egyetlen légiót sem alkalmaznak.

Az NB I-ben 41,2 százaléknyi külföldi futballozik, ami nemzetközileg nem kiemelkedő, a topbajnokságok mindegyikében nagyobb az arányuk. A probléma inkább a minőségben keresendő. Az FTC-t leszámítva a többi csapat döntő többsége nem tud vagy nem akar átigazolási díjat kifizetni, a szabadon igazolható játékosok pedig jellemzően nem a futball krémjét jelentik. Sokszor lehet hallani, hogy a magyar játékos magas bérigényt támaszt, drága kivásárolni, olcsóbb külföldit idehozni. Ők, bár sok esetben nem jobbak, mégis elveszik a helyet a magyaroktól. Pedig a hazai tehetségek megtalálása nemcsak a klub, hanem a magyar sport érdeke is, hiszen aki beválik, később a nemzeti együttest erősítheti.

A győriek női kézilabdacsapatánál eddig is nagyítóval kellett keresni a magyarokat, most pedig az FTC is hasonló útra tér át; Kubatov Gábor klubelnök szilveszterkor négy világsztár nyári érkezését jelentette be. A cél a BL-győzelem, ami már Elek Gábor irányítása mellett is majdnem sikerült. A prímet a külföldiek vitték, de Szöllősi-Zácsik, Klujber, Márton vagy Kisfaludy is fontos gólokat szerzett. Utánpótlásszinten a magyarok sorra nyerik az Eb-ket, vb-ket, a felnőttek közé érve viszont megáll a tudomány, ami nem meglepő, ha a feltörekvő fiatalok klubjaikban csak epizodisták.

Az egyéni sportágakban szereplők helyzete más. Az ő nemzeti bajnokságaik keveseket érdekelnek, amikor pedig rájuk vetül a fókusz – Eb-n, vb-n, olimpián –, már nem egy klubot, hanem egy nemzetet képviselnek. Ezért egyből olyan külföldieket invitálnak Magyarországra, akiket honosítani lehet. Remek példa erre a dagesztáni Muszukajev Iszmail, vagy ha a műkorcsolyázó-válogatottra tekintünk, gyakorlatilag csak orosz névvel találkozunk. Hogy a cél minden esetben szentesíti az eszközt? Ezt mindenki döntse el maga.

Barátok közt

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt parlamenti képviselő

Folytatódik a „Barátok közt” sorozat, tudták? Na nem az RTL 12 éves sikerszériája, amely 1,3 millió hívet szerzett. Ezt most a kormány rendezi, amelyik nem nagyon kedveli a még mindig függetlenkedő RTL-t. Különben is: most az övékénél is nagyobb közönség számára kellene felmutatni, hogy mennyi, de mennyi barátja, tisztelője van a miniszterelnöknek. Kellenek a fotók a kölcsönös kitüntetgetésekről, hátlapogatásokról, baráti vizitek műmosolyairól. Mindig eggyel több kell, mint ahány hír jelenik meg a lassan közutálattá növő elszigeteltségről saját szövetségeseink körében. Annál meg legalább kettővel több, amennyi a korábbi barátok hátat fordításáról szól, a visegrádi szövetség széteséséről, Meloni középre sasszézásáról.

Új barátokat nem olyan könnyű szerezni, ha valaki arról híresült el, hogy mindenkit megzsarol, kerékkötője minden közös tervnek, annyi kompromisszumkészség sincs benne, mint egy húsevő növényben. Ilyen renoméval nem nagyon lehet válogatni, félre tehát a kényeskedéssel! Miért, azt olvasom, hogy Szily László újságíró teknősének egy robotporszívó a legjobb barátja. Szereti, ha a hozzá képest behemót szerkezet jobbra-balra taszigálja. A nagyobb méretű barátokkal

> Bizonyára van gazdasági haszna a kormány barátkozásainak, de azt mi, állampolgárok – mint az egykori vicc szerint a márkás konyakot a proletárok – csak választott képviselőink útján fogyasztjuk.

FOTÓ: RTL SAJTÓKLUB

– Kínával, Putyinnal – szuverén kormányunk is így van. Szintúgy élvezi (vagy úgy tesz), ha erre-arra taszigálják.

De éppen ennek ellensúlyaként kell olyan attrakció is, ahol másvalaki a teknős, viszont mi vagyunk a porszívó. Mármint nem mi, hanem a kormány és az ő feje. Nem veje: feje, bár az ilyen barátkozás üzleti hasznából – ha van ilyen – a család is részesül. Addig-addig cimboráltunk a Balkánon, amíg Tiborczék vettek valahogy 11 prémium kategóriás irodaházat Belgrádban. Jól jön a szűkebb időkre, ha az embernek van pár irodaháza, remélem, önök is beszereztek már. (Prémium kategóriájút, mert bóvlit csak a hülye vesz.)

Szóval bizonyára van gazdasági haszna a kormány barátkozásainak, de azt mi, állampolgárok – mint az egykori vicc szerint a márkás konyakot a proletárok – csak választott képviselőink útján fogyasztjuk. Viszont személyesen fizetjük. Orbán egyik fő balkáni támogatottja, a boszniai szerb köztársaság gyanús pedigréjű elnöke, Dodik kapott már az Eximbankon keresztül 45 milliárd forintos olcsó hitelt, majd 40 milliárdos vissza nem térítendő támogatást, mit ád isten, épp az újraválasztása előtti kampányban. Ha 4 millió szja-fizető magyarral számolunk, akkor csak az utóbbi mindegyiknek 100 000 forintjába fáj.

De bolondnak is megéri. (Annak mindenképpen, másokról nem nyilatkoznék.) Orbán új külpolitikai sámlit keres a lába alá, ha már a visegrádi szövetség kidőlt alóla. Össze kell hát tákolni valami új szövetségfélét, amiben vezérnek, szószólónak adhatja el magát Európában, de főleg itthon, a hívek előtti tekintélyét öregbítendő. Jobb híján a Balkán lett az ő új Visegrádja. A szerbiai hírügynökségnek adott interjújában nemrégiben ki is fejtette: az az ő küldetése, hogy az EU vezetőivel megértesse a balkáni orientáció fontosságát.

Nem véletlen, hogy annak idején Várhelyi Olivér személyében épp a bővítési biztos helyére aspirált az Európai Bizottságban. Aki Orbán utasításainak megfelelően azóta is a balkáni bővítést tekinti fő feladatának, számos, vitát keltő módszert is alkalmazva.

Ezzel annyiban nincs is baj, hogy a Balkán gazdaságilag és politikailag valóban fontos Európának, különösen Magyarországnak. Megtanulhattuk: Európa belső békéjének a Balkán nyugalma az egyik záloga. A baj ott kezdődik, hogy Orbán inkább balhét kever a Balkánon, a törékeny szerkezetű Bosznia-Hercegovinában is gyufával rohangál a benzineskanna körül, az elszakadással fenyegető, békebontó, szeparatista Dodikot támogatva. Vagyis Balkán-politikája nagyon is szelektív: azokat a derék nacionalista, tekintélyelvű diktátorpalántákat (egy balkáni politikus szavaival „kispályás orbánokat”) öleli keblére, akik Putyin barátai és a keresztény gyökereit úgymond elvesztő Unió kritikusai. A Der Standard szerint „egyesíti a Putyin-barát erőket a Nyugat-Balkánon”, „kiterjeszti csápjait az egyívású autokraták felé”.

Ezért nem drága semmilyen blama, semmilyen kompromittáló haverság. Nem volt elég Szíjjártó Barátság-érdemérme, Orbán most kapta meg Dodiktól azt a kitüntetést, amit tavaly Putyin, előtte meg öt elítélt háborús bűnös, így Radovan Karadzic és a Balkán mészárosának nevezett Ratko Mladic is megkapott. Hogy miniszterelnökünk örömmel fogadja a megtiszteltetést, azt Dodik azon az ünnepségen jelentette be, amelyet a 100 000 halottat hozó háborút elindító eseménynek, a boszniai szerb köztársaság egyoldalú kikiáltásának évfordulóján rendeztek. Nem is vett rajta részt más külföldi vendég, mint az orosz nagykövet, na meg Putyin hírhedett motoros bandája, az „Éjszakai Farkasok”.

Dodik, a jó barát, az egykori csetnik köszöntéssel üdvözölte a felvonulókat. Hogy a zavaros történelmi szerepet betöltő csetnikek nem éppen magyarbarátságukról voltak híresek? Miért, Orbánék másik cimborája, Fico talán igen?

Kit érdekel! Az új „Barátok közt” castingján nem az ország barátait keresik, hanem Orbán barátait. Úgy tűnik, elég szép gázsit ígérnek nekik.

Az eltüntetett infláció hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter (közleményében), hogy amilyen gyorsan jött, olyan gyorsan tüntette el a kormány az inflációt.

Ezzel szemben a tény az, hogy az infláció nem gyorsan jött, és nem a kormány tüntette el. Egyrészt ugyanis a decemberi 5,5 százalékos áremelkedés még nem jelenti az infláció végét, hiszen az 2-3 százalék lenne, másrészt az infláció évek óta itt volt: 2018 második felében fölment 3, majd 2021-ben már 5 százalék fölé is. Vagyis már akkor alapvetően a kormány gazdaságpolitikája váltotta ki, és bár később a háborús energiaválság miatt drasztikusan megugrott, a kormány arra is rátett több lapáttal. Drága lapát volt.

Azt állította Rétvári Bence, a Belügyminisztérium államtitkára, hogy a migrációs válság 2015-ös kezdete óta jelentősen emelkedett azok száma, akik a Nyugat-Európában kialakult közállapotok miatt, illetve biztonságuk érdekében Magyarországra települtek át.

> A legnagyobb nyugat-európai közösség Magyarországon a német, amelynek a növekedése 2015 óta mindössze 3600 volt, de ha 2011-gyel hasonlítjuk össze, akkor már csak alig több mint 2000.

Ezzel szemben a tény az, hogy a legnagyobb nyugat-európai közösség Magyarországon a német, amelynek a növekedése 2015 óta mindössze 3600 volt, de ha 2011-gyel hasonlítjuk össze, akkor már csak alig több mint 2000. Ugyanakkor például a szlovákok száma megduplázódott 2015-höz viszonyítva, és a 22 ezer német „migránshoz” képest majdnem annyian, 17 ezren vannak, feltehetően nem a nyugat-európai közállapotok romlása miatt. Mellesleg 2014-ben még csak 330 ezer magyar élt Európában, mostanra viszont már több mint 700 ezer. Mert bátrak. Vállalják a veszélyt.

Azt állította Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója (az MTI-nek), hogy a brüsszeli elit nem látja a hétköznapi emberek valós problémáit, szerinte vak vezet világtalant, holott az illegális határátlépések száma Európában tavaly 355 ezer 300-ra nőtt, ami a legmagasabb szám 2015 óta.

Ezzel szemben a tény az, hogy az EU hivatalos adatai szerint nem 355, hanem csak 255 ezer volt az illegális bevándorlók száma a múlt évben, bár kétségtelenül az sem kevés. Ezért is döntött decemberben a vak Tanács és a világtalan Parlament a menedékkérés, illetve a migráció kezelésének szigorításáról. Kár, hogy az élesen látó két Orbán itt Magyarországon ezt nem látja. Vagy nem akarja látni.

Azt állította Hidvéghi Balázs, a Fidesz európai parlamenti képviselője (az MTI-hez eljuttatott nyilatkozatában), hogy Magyarországnak idén nyáron át kell vennie Brüsszel politikai irányítását, mert változásra van szükség.

Ezzel szemben a tény az, hogy a soros elnökséget betöltő ország nem tehet ilyet. Feladata a jogalkotás előmozdítása, a tagállamok együttműködésének, az uniós programok folyamatosságának biztosítása. Abban a 18 hónapos programban pedig, amelyben a tavalyi spanyol, az idei, első féléves belga, valamint a második féléves magyar elnökség céljait hárman, közösen összegzik, „a gazdasági bázis fejlesztése, a polgárok és a szabadságjogok védelme, a klímasemleges, zöld, méltányos és szociális Európa megteremtése, valamint az európai érdekek és értékek előmozdítása a világban” címek szerepelnek, Brüsszel politikai irányításának átvétele nem. De majd jön Dávid a parittyával?

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Helycsere

Szilveszter éjjel Csöpike nem ijedt meg a petárdázástól. A farkát csóválva figyelte az eseményeket az erkélyről. A kutyus tök süket ugyanis. A gazdáját viszont két napig keresték. A nagy durranások hallatán egyszerűen elmenekült a lakásból.

SPÁNYIK MIKLÓS

Nyugdíj

Az életkorom alapján 2023-ban mentem nyugdíjba, amikor az infláció 18,5 százalék volt. A nyugdíjba vonulás évében a nyugdíjas nem jogosult az éves inflációkövetésre. Röviden, elveszett 18,5 százalék a nyugdíjamból, amit már soha nem kapok meg, sőt a későbbi emelések alapja is ennyivel kevesebb lesz. Vessük ezt össze azokkal az évekkel, amikor az infláció csupán néhány százalék volt. Annak hiánya is sok, nyugdíjba vonuló embernek okoz sérelmet. De 18,5 százalék brutális. Ugyanígy működött a 2022-ben nyugdíjba vonulók esetében a 14,5 százalékos infláció. Ez erős különbségtétel az évfolyamok között. Magyarországon a becsült infláció az éves nyugdíjemelés alapja. A nyugdíj már nem alkotmányos jog. Szociális probléma esetén mindenki önmagáért felel. Az átlagjövedelem emelkedése nem jelenik meg a nyugdíjszámításban. Hátrány és hátrány. Emlékszünk, amikor Orbán Viktor szerződést kötött a nyugdíjasokkal? „Megvédjük a nyugdíjak értékét.” Köszönöm, de ebből a védelemből nem kérek. Én igazságot, korrektséget szeretnék! Vagy: „Adtunk egy gyomrost az inflációnak.” Akkor miért az én gyomrom fáj? Vagy: „a pontos (nyugdíj)elszámolás a jó barátság alapja.” Ki akarhat magának ilyen barátot? Amikor a miniszterelnök azt mondja, „ne azt nézzék, amit mondok, hanem amit teszek”, az már közelebb visz az igazsághoz. Tud valaki valami vigasztalót is mondani? Várom azon „szerződött” nyugdíjastársaim érveit, akik szerint – és ezt szavazatukkal rendre bizonyítják is – ez a rendszer minden idők legjobbika. Most olvasom, hogy „a kormány megbecsüli a nyugdíjasokat”. Mi lenne, ha nem tenné?

KOVÁCS JÓZSEF

Megszorítás

Orbán Viktor szerint a Fidesz-kormány sosem nyúlna, még a legsúlyosabb válság idején sem, a megszorítás eszközéhez. A miniszterelnök azt mondta, ez a liberális kormányok eszköze a válsághelyzet megoldására. Közben ez évben az M0-sra is bevezetik az autósztrádákon alkalmazott útdíjakat, az üzemanyagok árát pedig jelentős mértékben megemelik. Csökkentik a lakástámogatásra biztosított összeget, a tavalyi 449 milliárd forintról 181 milliárdra. Az önkormányzatok támogatását még az infláció mértékével sem kompenzálják, továbbá reálértékben csökken a családtámogatás összege is. Lehetne tovább sorolni, hiszen akkor még ki sem tértünk a fővárosi tömegközlekedés padlóra küldésére. De ennyi is elég ahhoz, hogy felmerüljön a kérdés: mi a megszorítás, ha nem ez?

DR. JÓKAI OSZKÁR

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Az életünk nagy része gyakran szavak nélkül zajlik

HITELESSÉG A tavalyi Sundance-en indult világhódító útjára az Előző életek, amelyet a Rolling Stone magazin úgy méltatott: „a legjobb film, amit idén csak láthatsz”. Celine Song író-rendező a Karlovy Vary-i Nemzetközi Filmfesztiválon adott exkluzív interjút a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA

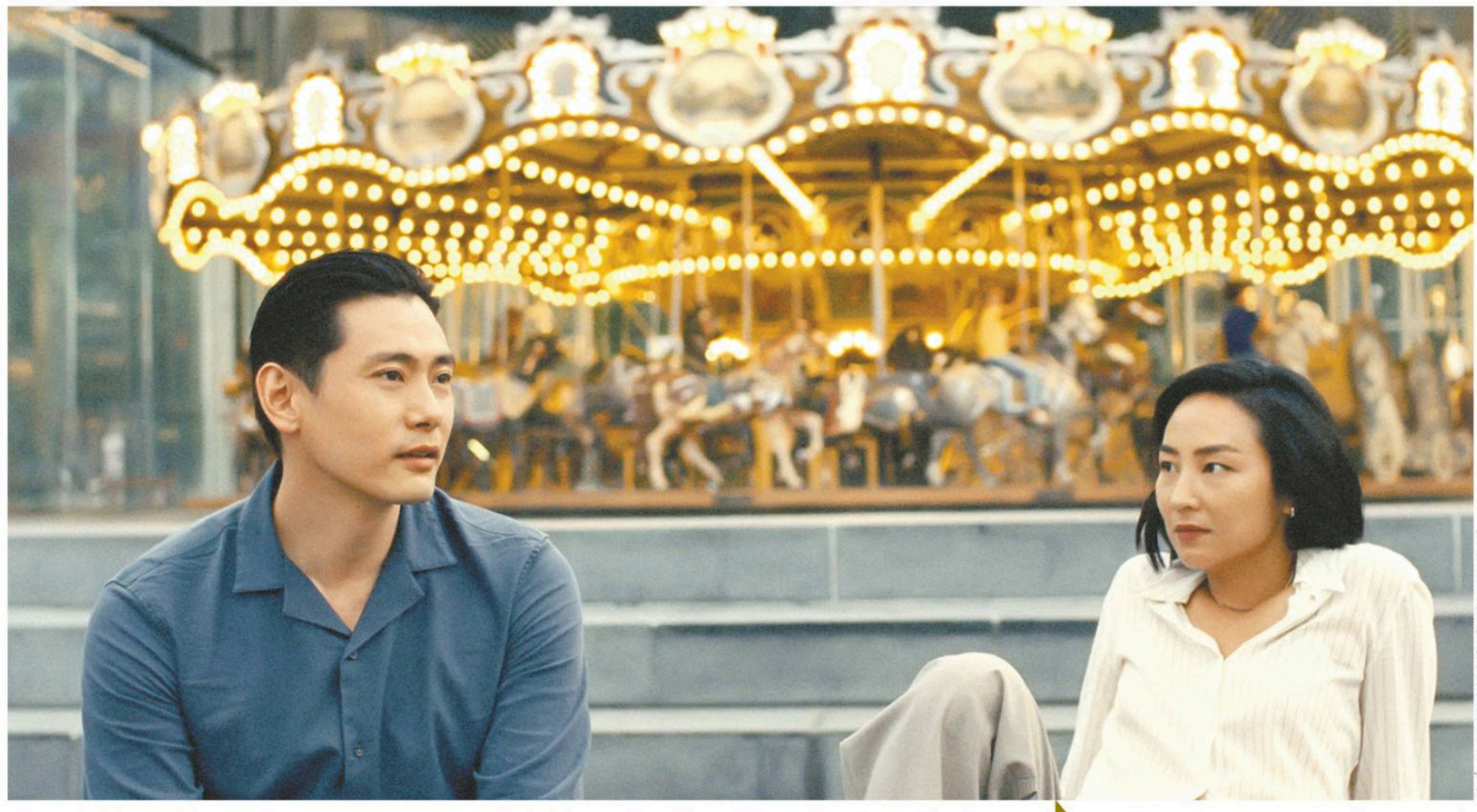

FOTÓ: AFP/TWENTY YEARS RIGHTS/KILLER FILMS

A film történetéből ugyanezekkel a dialógusokkal készíthetett volna melodrámát, vígjátékot is. Hogyan alakította ki az intim ázsiai szerelmes művészfilmekre és az amerikai narratív filmekre jellemző tónust?

Ez a hangnem belőlem fakad, így mesélném el bárkinek a történetet. Az volt a célom, hogy a néző teljesen átérezze. Nem akartam, hogy túl komoly vagy túl könnyed legyen, hogy tragédiába vagy komédiába torkolljon. Csak az igazságot szerettem volna elmondani, azt nem kiszínezve. A film készítőivel a forgatás előtt és alatt is folyamatosan a hitelességről beszéltünk, arról, hogyan lehet egy ilyen történetet úgy bemutatni, hogy az valóságosnak hasson. Halálosan komolyak és szomorúak a karaktereim? Nem, ők csak élik az életüket, ugye? De nem is veszik félvállról az életet, hogy „haha, minden olyan vicces”. Nem is tehetnék: néha nagyon nehéz helyzeteken mennek keresztül. Sok mindent kellett tennem azért, hogy úgy érezzem, minden valódi a filmben, és benne van mindaz, amit egy emberi lény megélhet. A film hangneme annak köszönhető, hogy következetesen ragaszkodtunk ezekhez a szempontokhoz.

Az Előző életek bizonyos mértékig az ön életére épül. Ez a személyesség a színészek érzékeny játékán keresztül egyértelműen átszűrődik.

Tényleg volt egy jelenet az életemben, amikor egy bárpultnál ültem a gyerekkori szerelmemmel és a férjemmel – ennyiben önéletrajzi a film. Ezen túl fikciós műről van szó. Ám amikor filmet készítek, színdarabot írok, az legalább három év az életemből, és a munka idején nem kapcsolom ki magam. Ha valamin dolgozom, akkor csak azon dolgozom. Ha közben nyaralok a férjemmel, akkor is csak arról beszélünk, hogy min dolgozom. Hinnem kell abban, amire ennyi időt és energiát áldoztam. Ez nem olyasmi, amit egy vállrándítással elintézhetek. A munkámat olyan alapvető módon kell gondoznom, hogy az igaz legyen, jelentsen nekem valamit úgy, hogy akár fájjon is, vagy tegyen boldoggá. Ebből a szempontból teljesen személyes történet az Előző életek.

Milyen volt az együttműködés a két régi szerelmest alakító főszereplővel? Ilyen összjátékot ritkán látni a filmvásznon.

Nem megkerülve a kérdést: a rendező munkájának része, hogy a színészek és a filmben dolgozók mindegyike támogassa az ő elképzeléseit. Tehát addig nem tudjuk megcsinálni a filmünket, amíg a színészek nem beszélik ugyanazt a nyelvet, amit a forgatókönyv és a rendező. Mindemellett nagyon fontos a színészeknek teret adni, hogy élhessenek azzal a tudással, amit én adtam a karaktereknek, hogy azokat a saját lelkükkel töltsék meg. Tehát nem arról van szó, hogy úgy instruálom a színészeket, mintha gépek volnának. Sokkal inkább arról, hogy minden porcikájukkal érezzék azt, amin a karakter egy adott pillanatban keresztülmegy. „Most látod először a barátodat, akit huszonnégy éve nem láttál.” A forgatókönyvben ezt úgy írtam le: ez olyan, mintha egy szellemet látnál, de a határtalan öröm egyszerre nyűgöz le és rémít meg. A különböző színészeknél a megvalósítás másképp fog kinézni, de tudom, mindezeknek az érzéseknek létezniük kell a színészben. A lényeg: a vízióval együtt legyenek a fedélzeten, tudjanak azzal eggyé válni. Aztán persze az alkotói elképzelés értelmezésének a munkáját is el kell végezniük. A forgatáson én azért vagyok ott, hogy megbizonyosodjak arról, amit el akarunk érni, az megtörténik, és ha szükséges, éljek az apró finomhangolások eszközével. Icipici változtatásokon múlik, hogy a történet pontosabban érthető vagy kicsit titokzatosabb. A filmkészítés tulajdonképpen egy gigantikus és misztikus beszélgetés.

FOTÓ: AFP/STEFANIE LOOS

CELINE SONG

Dél-koreai–kanadai filmrendező, dráma- és forgatókönyvíró. 1988-ban született, az Egyesült Államokban él. A 2023-as Sundance Filmfesztiválon mutatták be első rendezői filmjét, az Előző életeket, amely eddig 55 fesztiváldíjat kapott.

Csak az igazságot szerettem volna elmondani, azt nem kiszínezve

Nem hiszem, hogy a fantáziám korlátozna bármiben, de ne haragudjon, leírt forgatókönyv formájában nem tudom elképzelni a szavak nélküli párbeszédet, az évtizedek utáni újratalálkozást.

Pedig mindez részletesen le volt írva a forgatókönyvben. Mi az, amit az újratalálkozás pillanatában el lehetne mondani? Szerintem sok mindent egyszerűen lehetetlen. Mondhatnának ugyan valami konkrétumot, de minek? Az életünk nagy része – még a legnagyobb, legdrámaibb pillanatokban is – gyakran szavak nélkül zajlik. Számukra pedig ez nem is kicsit rendkívüli pillanat az egyébként teljesen hétköznapi életükben. És amikor találkoznak, azt mondják: wow! Ez az egyetlen szó, amit ki tudnak mondani, ha ezt egyáltalán szónak lehet nevezni. Inkább csak egy érzés. Pontosabban az érzés kifejezése.

Az Előző életek az egyik pillanatában boldog és felemelő, míg a következőben tragikus. Nem ezt szoktuk meg egy romantikus filmtől.

Mivel a műfaj, ahogy mondja, „romantikus”, nagyon könnyű volna azt mondani, hogy az egész csak arról szól: „Melyik srác?” Az én szándékom viszont az volt, hogy ez az elvárás megforduljon. Nem gondolom tragédiának, hogy a férfi, Hae Sung eléri azt, amiért érkezett, vagyis hogy bezárjon egy ajtót. Nora pedig – ha úgy tetszik, a rám épülő fiktív karakter – megkapja azt, amire szüksége volt: elbúcsúzik attól a kislánytól, akit Koreában hagyott hátra. Persze egy történet lezárása, az elválás tragikus, de el kell fogadni: az ember nem élhet egyszerre tíz életet. Én úgy fogalmaznék: a film két szomorú és egy felemelő goodbye története.

Az újratalálkozás olyan, mintha egy szellemet látnál, de a határtalan öröm egyszerre nyűgöz le és rémít meg

> Az elválás tragikus, de el kell fogadni: az ember nem élhet egyszerre tíz életet.

Ezt még egy olyan cinikus alkat is megérti, mint én...

Egy cinikus magyar? Nem is értem!

Csak azt mondtam volna, milyen jó, hogy szeret beszélni a filmjéről.

De hát nem is szeretek! Azért beszélgetünk, hogy önnek és az olvasóinak örömet okozzak.

Rendben, akkor térjünk vissza a showbiz világához. Az Előző életek tavaly, a Sundance-en indult, versenyben volt Berlinben, aztán majdnem a világ összes filmfesztiváljára eljutott, önnel együtt. Hogyan élte meg ezt az időszakot?

A legjobban annak örültem, hogy láthattam: az emberek nemcsak az általam ismert kultúrákból képesek kapcsolódni a történethez, hanem azok is, akik olyan helyeken élnek, ahol nem ugyanazt a nyelvet beszélik, amit én. Számomra ez volt a legizgalmasabb: az univerzális dekódolás. Ha pedig azt nézzük, milyen jól megy a film a fesztiválokon, az azért öröm, mert ez azt jelenti, hogy még több ember fogja megnézni. Mert azért ne felejtsük el: ez egy nagyon kicsi, független produkció, nincsenek mögötte nagy pénzek. Ezért még mindig szüksége van a szájpropagandára. Szeretném, ha minél többen azt gondolnák: ez egy nagyszerű film. És ha az emberek szeretik, az szuper, mert én meg azt szeretném, hogy a filmet az egész világ lássa. De minden filmkészítő így van ezzel, aki az ellenkezőjét állítja, az még inkább!

INFÓ

Előző életek. Forgalmazza: a Mozinet

LAPSZÉL

A király énekeseinek lemezbemutatója

A király énekesei, az éneklés királyai – szokták méltatni a Grammy-díjas The King's Singerst. A brit énekegyüttes január 16-án a Papp László Sportarénában, 17-én a debreceni Főnix Arénában, 18-án a szegedi Pick Arénában mutatja be új, When you wish upon a star című albumát. A koncert programja a legismertebb és legnépszerűbb animációs filmzenéket idézi meg a Disney 100 éves születésnapjára emlékezve. A hattagú a cappella sztárcsapatot a Kodály Filharmonikusok Debrecen kíséri. NÉPSZAVA

Sztárdömping Kismartonban

FOTÓ: ADRIANO HEITMAN

Bryn Terfel operaénekes, Martha Argerich zongoraművész (képünkön), Polina Osetinskaya zongoraművész, Gautier Capucon csellóművész, valamint a Rex felügyelő és a Stockinger című sorozatokból is ismert osztrák színművész, Karl Markovics is szerepel a fellépők között a Philharmonia Orchestra London, valamint a Jerusalem Symphony Orchestra mellett az idei Herbstgold Fesztiválon, amelyet a kismartoni (eisenstadti) Esterházy-kastélyban rendeznek meg szeptember 11. és 22. között. A nyitókoncerten Martha Argerich és Iddo Bar-Shai zongoraművészek Az állatok farsangját adják elő, amelyet Annie Dutoit-Argerich színésznő narrál, majd a koncert további részében a Chamber Orchestra of Europe Haydn két további szimfóniáját adja elő. A kastély rezidens zenekara a fesztivál többszöri fellépője lesz, szeptember 19-én például Beethoven- és Krzysztof Penderecki-darabokat hallhat előadásában a közönség. Karl Markovics színművész többféle szerepben is feltűnik majd. Először szeptember 15-én, a Betiltott zenék a Harmadik Birodalomban című koncerten olvas fel Charlotte Beradt Az álom Harmadik Birodalma című könyvéből, az elhangzó zeneművek között. A háború alatt több mint 200 zeneszerzőt üldöztek és kényszerítettek menekülésre, sokuk sosem tért vissza a koncentrációs táborokból. NÉPSZAVA

Ha helyén van a szívünk

SZÍNHÁZ Szerethetően lírai és szellemes előadás lett a vígszínházi Pinokkió. Keresztes Tamás rendezése vizualitásában is erős, igazi társulati csapatmunka.

BALOGH GYULA

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

Presser Gábor és Sztevanovity Dusán írt egy nyitányt a vígszínházi Pinokkióhoz. A színészek félig civilben, félig már jelmezben arról énekelnek a vasfüggöny előtt, hogy az életre kelt fabábu története megérkezik a színházba. Többszöri halasztás után valóban a Szent István körútra érkezett az új, hiánypótlónak szánt zenés darab. A népszerű musical, A padlás évtizedek óta levehetetlen a Vígszínház színpadáról, az előadás szerzőpárosa most új művel állt elő. Már a nyitány zenéje és a dalszöveg is jelzi: komolyan vették a feladatot. Ahogy A padlás esetében, most sem gyerekelőadásban gondolkodtak, műveik minden korosztálynak szólnak. Mindkettő finom, lírai.

Presser Gábor korábban lapunknak úgy nyilatkozott, hogy „sokkal rosszabb világban élünk, mint amit a gyerekeinknek szántunk". Ez az érzés a dalokban is megmutatkozik. Dusán szövegeiről elmondható: valódi költészet, tele érzelemmel, szomorúsággal, humorral. A szövegek többrétegűek: van egy kedves, szelíd olvasatuk, de van mögöttük keserű, olykor fájdalmas filozófia, élettapasztalat is: „Helyén van a szívünk, egyedül pénzügyekben szívunk." Egy másik dalban meg az hangzik el: „Hogyan lett azzá, amivé tettem / Magam is elámulok / Cukor, vagy ostor, vagy istállófogság/ A hatalom kemény dolog."

A Pinokkió színpadi verziója Carlo Collodi regényének különböző külföldi fordításai alapján született meg, amelyet a rendező, Keresztes Tamás mellett Benedek Albert és Kovács Krisztina jegyez. Úgy tudni, a Collodi-mű Magyarországon széles körben ismert Rónay György-féle fordítását nem használták. A szerzőtrió használta viszont a tiniszlenget – olykor fantáziadúsak a mondatok, máskor egyszerűbbek. Összességében felvállaltan lírai a megközelítés, ezt erősítik a Dusán-dalszövegek. Jót tesz az előadásnak a hét fős élő zenekar jelenléte is.

Pinokkiót Dino Benjamin játssza, kedves, nagyon szerethető, igazi mesefigura. Apukáját, Dzsepettót Borbiczki Ferenc alakítja, érzékenyen, kellő derűvel

Sztevanovity Dusán dalszövegeiről elmondható: valódi költészet.

Keresztes Tamás rendezésének talán a leglényegesebb mozzanata, hogy minden a szemünk láttára jön létre. Minden kalandhelyszín – a játékországtól a bálna bendőjéig – ott és akkor születik meg, sokszor kézi díszletezéssel. Az alkotók remekül használják az előre elkészített animációs bejátszásokat is, a produkcióban hangsúlyosak a bábok is. Nagyszerűek és találóan kreatívak a jelmezek. Pinokkió fejéből például egy valódi erdő nő ki. Vati Tamás koreográfus is látványos táncokat tanított be a társulatnak.

A címszerepet Dino Benjamin játssza, kedves, nagyon szerethető, igazi mesefigura. Amikor a premieren láttam az előadást, úgy éreztem, kissé adós marad a figura felnövésének megmutatásával, nem látjuk eléggé a bábuból lett fiatalember jellemfejlődését. Másodszor nézve már kevésbé volt ilyen jellegű hiányérzetem. Dzsepettót, Pinokkió apukáját Borbiczki Ferenc alakítja, érzékenyen, kellő derűvel. Majsai-Nyilas Tünde Tücsökként bravúrosan szinte végig jelen van, az előadás többször sziporkázó „játékmesterévé" válik. Méhes László fanyar bölcsességű Páncélszív, illetve Porondmester. A Róka, Hegyi Barbara és a Macska – Kern András és Seres Zoltán felváltva, én mindkétszer Seressel láttam – remek bohócpáros. Waskovics Andrea játssza a Kékhajú tündért, tényleg tündérien. Az Őszhajút pedig felváltva Halász Judit és Igó Éva, mindketten képesek könnyet csalni a néző szemébe. Mint ahogy az elcsavargott Kanócot adó Varga-Járó Sára egyetemi hallgató is, különösen a Világ legjobb mamája című dalnál. Szántó Balázst több szerepben láthatjuk, de érdemes felsorolni még az eddig nem említett kisebb szerepeket játszó egyetemistákat: Szaplonczai Máriát, Liber Ágostont, Nemes Tibort és Juhász Bencét.

A Pinokkió egy tündérmese, de egy kegyetlen, kalandos krimi is.

A Pinokkió egy tündérmese, de egy kegyetlen, kalandos krimi is. Ahogy a színlap fogalmaz: zenés családi road movie mindannyiunknak. A végére tényleg elhiteti velünk: ha helyén van a szívünk, akkor tényleg nem lehet nagy baj. Persze nagyon is tudjuk: ez a mindennapi életben sajnos sokszor kevés.

INFÓ

Presser-Sztevanovity-Benedek-Keresztes-Kovács: Pinokkió. Vígszínház. Rendező: Keresztes Tamás

Költészetet tápláló kertélmény

KÉPESKÖNYV Posztumusz jelent meg a Lator-tanya című, családi fotókkal illusztrált kötet, a bemutatón mozdulni is alig lehetett az MTA könyvtárának konferenciatermében. – Ha apám látná, biztosan nagyon boldog volna – mondta a nagyszámú közönség okán ifj. Lator László, a tavaly júliusban elhunyt Lator László költő, műfordító, esszéíró fia. A családtörténeti képeskönyvön Kemény Aranka irodalomtörténésszel kezdett el dolgozni Lator László, a közös munkának a költő váratlan halála vetett véget. Augusztusban a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia (SZIMA) felhívásban keresett támogatókat a kötet kiadásához. A kérés meghallgatásra talált, a SZIMA elnöke, Ferencz Győző köszönetet mondott az adományozóknak és az előfizetőknek, mindenkinek, aki segítette a könyv megjelenését, amely december óta megrendelhető.

A friss könyv jóval több, mint fényképalbum – derült ki a könyvbemutatón. A SZIMA elnöke szerint a Lator-tanya megvilágítja a költő szellemiségét, megismerteti a befogadóval azt a világot, amelyhez szinte egész munkássága alatt folyton visszanyúlt. A szerző emlékezete színesíti a képanyagot – fogalmazott a kötet szerkesztője, Kemény Aranka.

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

A könyvbemutatón Gálffi László olvasott föl Lator László verseiből

Lator László a kárpátaljai Tiszasásváron született, ahol családjával egy gyönyörű tanyán, idilli környezetben élt – erről a kötetbemutatón vetített, az albumban is látható fotók is tanúskodnak. A képeket Lator István, a költő édesapja készítette, aki mindig aktívan fotografálta a család életét. A család tiszasásvári létének a II. világháború vetett véget. Lator László gimnazista leventeként hadifogolytáborba került, itt ünnepelte tizennyolcadik születésnapját. – Már amennyire lehet bármit is ünnepelni egy fogolytáborban – jegyezte meg a bemutatón a költő fia. Szabadulása után családjára Makón talált rá. A harmadik meghatározó helyszín Ispánk, ahol telket és házat vett a költő.

Bognár Róbert író kiemelte: Lator életében és költészetében megkerülhetetlen volt a kertélmény. Az idilli, növényekkel, állatokkal teli környezet, amelyet Tiszasásváron is megtapasztalt, amiben felnőtt, számára a folytonos mozgást, változást jelentette. A verseiben többször előjön a „mozdulatlan vihar" kifejezés. Ami a fényképeken rögzített háttér, az a lírájában rendkívüli intenzitással jelenik meg – mondta Bognár Róbert.

„A kert egyszerre kínálta a vad természet erejét és a jól gondozott kert szelídségét. Nekem ez az állandóan pusztuló és teremtődő anyagi világ az alapélményem" – így foglalta össze Lator László egykori ugocsai, gyermekkori környezete jelentőségét. A Lator-tanya című könyvben a látvány és az élmény egymás mellé rendeződik a költő széljegyzetei, szövegei, lírája által. ROSZNÁKY EMMA

INFÓ

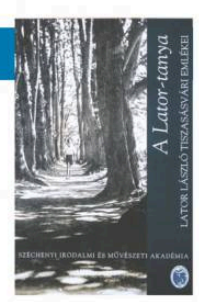

Lator-tanya – Lator László tiszasásvári emlékei. Kiadja a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia, 2023.

Maja kukoricaistenre bukkantak

Mexikói régészek egy maja kukoricaistent ábrázoló urnát tártak fel egy vasútvonal építése közben. Az urna fedelén egy bagoly szerepel. A maja ikonográfiában a baglyot a klasszikus korban baljós madárnak és a háború szimbólumának tekintették. A lelet i. sz. 680 és 770 között készült. NATGEO

Akkumulátor töltés nélkül

Drónok, okostelefonok és egyéb hordozható eszközök, amelyek 50 évig is működnek töltés nélkül – ezt ígéri a Betavolt 63 nukleáris izotópból álló akkuja, amely kisebb, mint egy pénzérme. Az eszközt felszerelték külsősugárzás-mentesség funkcióval. RAKÉTA

Rejtett város Amazóniában

2500 éves várost fedeztek fel az amazonasi dzsungelben, Ecuadorban, LiDAR technológiával, lézeralapú távérzékeléssel. A település azért érdekes, mert eddig azt gondolták: ezen a vidéken csak félig nomád őslakosok éltek. 10–100 ezer fő élhetett ott 1500 évvel ezelőttig, 6 ezer, téglalap alapú építményben. BBC

Veszélyes a vizeinket borító jég

FIGYELMEZTETÉS Az elmúlt napok fagyos időjárása csupán vékony jégréteggel vonta be tavaink nagy részét. Ezek megközelítése több mint kockázatos: aki rájuk lép, az életével játszik.

KUKLAI KATALIN

Ahhoz, hogy természetes vizeinken a sportoláshoz megfelelő vastagságú jégréteg alakuljon ki, tartós hidegre van szükség. Ránézésre nehéz megállapítani a jégréteg vastagságát, megítélni, hogy biztonságos-e rámerészkedni. Éppen ezért a legfontosabb, hogy mindig csak kijelölt helyen szabad a jégre menni – hívta fel a figyelmet Mukics Dániel tűzoltó alezredes, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szóvivője. Minden vízfelületnek megvan a kezelője, legyen az helyi önkormányzat vagy horgásztársaság, minden esetben az ő feladata kijelölni a sportolásra alkalmas jégfelületet, és ezt táblákkal jelzik is. Fontos tudni, hogy a sportolásra alkalmas jégvastagság – legalább 10 centiméter – eléréséhez hosszú idő, egy-két hét és folyamatosan mínusz 10 Celsius-fok alatti hőmérséklet szükséges. Ugyan a folyókon is kialakulhat megfelelő vastagságú jégpáncél, azonban a katasztrófavédelem arra figyelmeztet, hogy ennek vastagsága és egyenletessége sokkal kiszámíthatatlanabb, mint a tavakon.

A téli szabadtéri sportoknak kétségtelenül vannak veszélyei, de néhány óvintézkedéssel megelőzhetjük, hogy baj történjen. Az első és legfontosabb, hogy soha ne menjünk egyedül a jégre, még a kijelölt helyeken sem. Ha nagyobb a csapat, egyvalaki lehetőleg maradjon a parton, hogy szükség esetén segítséget tudjon hívni. Ugyanezen okból legyen nálunk feltöltött mobiltelefon, és az sem baj, ha a biztonság kedvéért egy hosszabb, erős kötelet is viszünk magunkkal.

Ha minden elővigyázatosságunk ellenére mégis bajba kerülnénk, a legfontosabb, hogy őrizzük meg a hidegvérünket, ami persze nem könnyű – tette hozzá a tűzoltó alezredes. A jég beszakadását rendszerint már előre jelzi a ropogás, a recsegés és a jég felületének süllyedése. Ekkor a beszakadás esetleg még elkerülhető. Ha ezt tapasztaljuk, azonnal hasaljunk a jégre, lehetőleg arccal a part felé, és lassú, nyugodt mozdulatokkal, a mellúszás kartempójára emlékeztető mozdulatokkal kússzunk kifelé. Azért szükséges lehasalni, mert így a testsúlyunk nagyobb felületen oszlik el, ezáltal csökkenthetjük a jég beszakadásának esélyét. Ha a jég hirtelen szakad be alattunk, azonnal tárjuk szét a karunkat és dőljünk előre. Igyekezzünk minden eszközzel meggátolni, hogy a jégfelület alá csússzunk, hogy lemerüljünk a vízbe. Jó szolgálatot tehet egy kulcs vagy egy golyóstoll, amivel karomként kapaszkodhatunk a jégbe, hogy a kezünk ne csússzon el a sima felületen.

Ha mégis a jégfelület alá kerülünk, forduljunk hanyatt, tartsuk nyitva a szemünket és nézzünk felfelé, próbáljuk megtalálni a léket. Ha a jég hóval fedett, a közelben lévő jégtörés helyét a fénysugár alapján fel lehet ismerni. Próbáljunk meg a felsőtestünkkel újból a jégfelület fölé jutni. Végezzünk lábunkkal lökésszerű úszó mozdulatokat, a karunkkal és súlyáthelyezéssel segítsük a lábmunkát.

Ha valaki tanúja lesz annak, hogy másvalaki alatt beszakadt a jég, ne rohanjon oda megmenteni, mert ezzel a saját életét is veszélybe sodorja. Bízzuk ezt a feladatot a szakemberekre – mondta Mukics Dániel. Amit tehetünk: azonnal hívni a 112-es segélyhívó számot, ahol majd intézkednek, hogy tűzoltók és mentők érkezzenek a helyszínre. Amíg a segítség megérkezik, annyit tehetünk, hogy valamilyen eszközzel megpróbáljuk a partra segíteni a bajbajutottat. Ez lehet egy kötél, vagy a rajtunk lévő ruhákat is összecsomózhatjuk, illetve a parton kereshetünk egy nagyobb faágat, deszkát, amit odanyújtva megpróbálhatjuk kihúzni a vízbe esett embert. A segítségnyújtó lehetőleg maradjon a parton, amennyiben mégis a jégre merészkedne, maradjon minél közelebb a parthoz, és szintén hason fekve, lassan kússzon a bajbajutott felé.

Ha a tűzoltók és a mentők kiérkezése előtt sikerül kihúznunk a bajba került embert, azonnal vigyük fűtött helyre, és a vizes ruháit levéve lehetőleg öltöztessük át száraz, meleg ruhába. A kihűlt testet fokozatosan kell felmelegíteni, ezért tilos a forró zuhany vagy fürdő. A kihűlt, majd hirtelen felmelegedő ember létfontosságú szerveiből ugyanis kiáramolhat a vér, és ez vérkeringési sokkhoz, akár eszméletvesztéshez is vezethet. Ha a sérült eszméleténél van, megitathatjuk egy-két korty meleg, alkoholmentes itallal, illetve javasolt egy kis szőlőcukor fogyasztása is. Ha eszméletlen, fektessük le, tegyük szabaddá a légutakat, takarjuk be a testét, és kövessük a mentőszolgálat diszpécserének utasításait.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A segítségnyújtó hason fekve, lassan kússzon a bajbajutott felé

Az állóvizek jege akkor tekinthető szilárdnak, ha vastagsága eléri vagy meghaladja a 10 centimétert.

Szabályok és büntetések

A jégen tartózkodás szabályainak a betartását a rendőrök egyébként fokozottan ellenőrzik. A szabályok megszegése miatt a rendőr, a közterület-felügyelő, a halőr és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv erre felhatalmazott ügyintézője figyelmeztetést alkalmazhat: 6500-tól 65 000 (ismételt elkövetés esetén 90 000) forintig terjedő helyszíni bírságot szabhat ki, vagy szabálysértési eljárást indíthat, melyben akár 200 000 forintig szabhatnak ki pénzbírságot.

HIRDETÉS

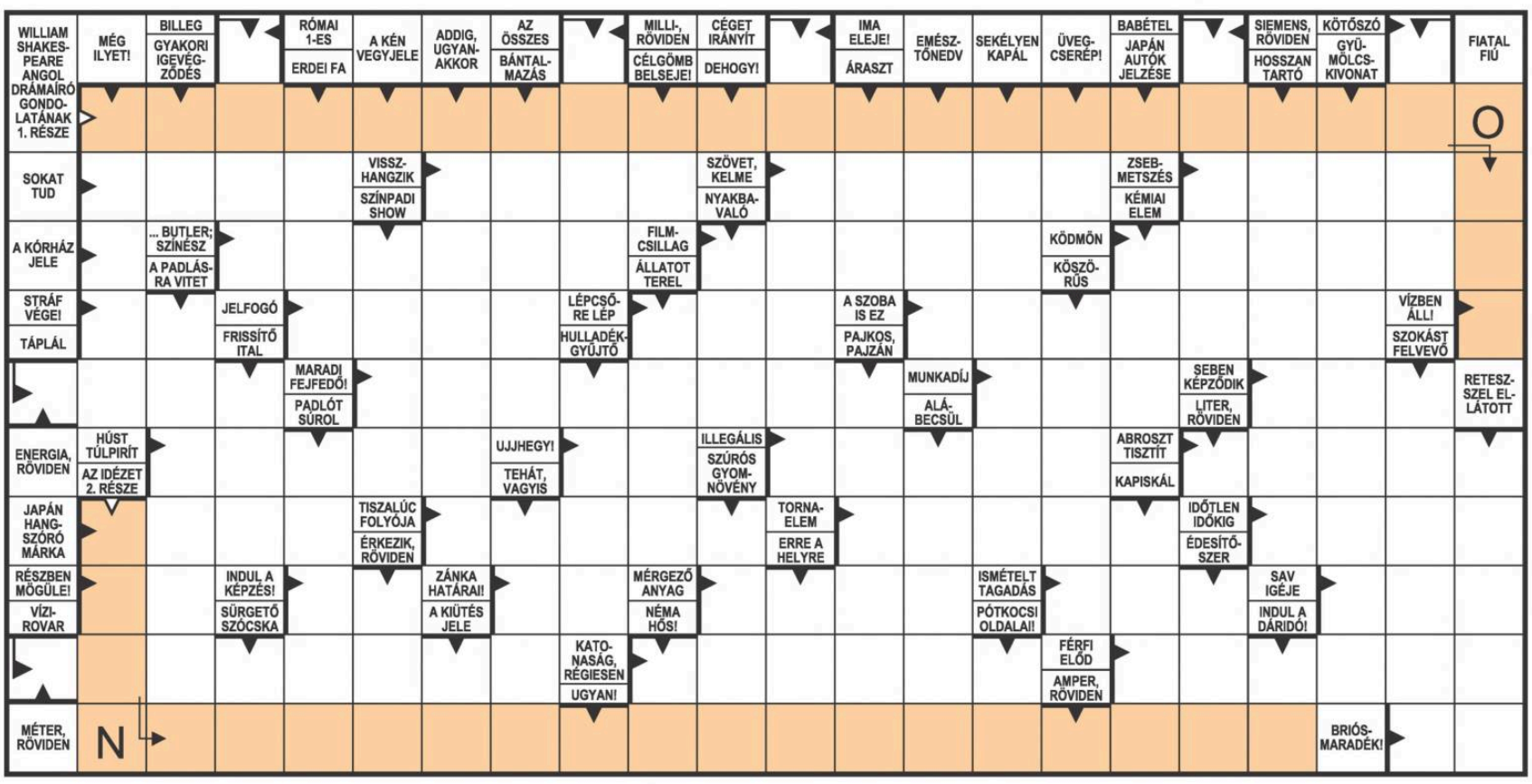

Január 6-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Ha résztvevői vagyunk, tragédia, ha csak nézői, komédia." E heti rejtvényünk megfejtését a január 20-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Táborhelyszín kijelölve

A Magyar Labdarúgó Szövetség tudatta: a válogatott a német–osztrák határ közelében lévő Weiler im Allgäuban alakítja ki főhadiszállását a nyári németországi Európa-bajnokságon. Az előírások szerint a csapatoknak legkésőbb öt nappal első mérkőzésük előtt kell megérkezniük Németországba, így a magyar csapat várhatóan június 10-én foglalja el bázisát, azok után, hogy május 27-től Telkiben készül. MTI

LeBron 10 pontjai

FOTÓ: EPA/ALLISON DINNER

A Lakers 127-109-re kikapott Los Angelesben a Phoenix Sunstól az észak-amerikai profi kosárlabdaliga (NBA) legutóbbi játéknapján. A kaliforniaiak egyetlen öröme, hogy a gárda sztárja, a vádlisérülés miatt az utolsó negyedben pihenő LeBron James ezúttal is elérte a 10 pontot, amit 17 éve mindegyik meccsén, így a rekordja nem szakadt meg. MTI

Loncar visszatért

Lejátszotta idei első felkészülési mérkőzését a labdarúgó NB I-ben címvédő Ferencváros: a gárda kétszer 35 perces találkozón 1-0-ra verte az élvonalban 10. Mezőkövesdet. Az egyetlen gólt a Kazahsztánból visszatért Stjepan Loncar szerezte (a bosnyák középpályás kölcsönben szerepelt az FK Asztanánál), de bemutatkozott új csapatában a frissen igazolt Kenan Kodró is. NÉPSZAVA

Távozik Nilsson?

FOTÓ: AFP/MARIUS BECKER

A svéd Aftonbladet című lap szerint felbontja 2025-ig érvényes szerződését a Telekom Veszprémmel Andreas Nilsson – vette észre az Index. A lap úgy tudja, a 33 éves, Bajnokok Ligája-győztes kézilabdázó, aki 2014-ben érkezett a bakonyiakhoz, hazatér Svédországba, és az élvonalban jelenleg kilencedik Önnereds HK-hoz kettő plusz egy évre ír alá. A hírt még sem a játékos, sem a klub nem kommentálta. NÉPSZAVA

Tovább írják a hőskölteményt

VÍZILABDA Holnap már a döntőbe jutásért játszik a magyar válogatott a horvátországi Eb-n: a szerbeket ötméteresekkel verte a csapat.

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

A megfiatalított magyar együttes fantasztikus elánnal halad előre a tornán

NÉPSZAVA

„Rendkívül büszke vagyok az együttesre, elképesztő hittel, elánnal és koncentrációval játszottak” – értékelte Varga Zsolt szövetségi kapitány, hogy megfiatalított válogatottja, amely érmes remények híján érkezett a horvátországi tornára, 10-10-es eredményt követően ötméteresekkel 15-14-re felülmúlta a rutinosabb, hat olimpiai bajnokot fölvonultató szerb alakulatot a torna negyeddöntőjében.

A találkozó végig kiélezett volt, a vetélytársak felváltva lődözték a gólokat, a nagyszünetben 5-5 volt az állás, az utolsó negyedre a felek szerb előnnyel fordultak, de ahogy az Eb korábbi szakaszában, most is az utolsó pillanatokig teljes elánnal küzdött az együttese, aminek majdnem rendes játékidős siker lett a vége. Ám 10-10 után jöhettek az ötméteresek, ahol magyar részről senki nem hibázott, még az a ferencvárosi Fekete Gergő sem, aki tavaly a szétlövéssel megnyert világbajnoki döntőben kihagyta a maga lövését, sőt ezúttal ő döntötte el a párharcot.

> Kellett a szív és a csapatmunka, illetve a hallatlan taktikai fegyelem.

„Kellett a szív és a csapatmunka, ez megvolt, a játékunkat hatalmas taktikai fegyelem jellemezte, illetve végig tudtuk csinálni azokat az elemeket, amiket szerettünk volna” – magyarázta Varga, aki gratulált a szerbeknek is, majd azzal kapcsolatban, hogy meddig juthat el ez a társaság a kontinenstornán, azt felelte: mindig lépésről lépésre haladnak... Még azt sem mondta el, hogy a magyarok továbbjutása után rendezett horvát–görög partiról melyik alakulatot szeretné riválisnak. Mindenesetre akármi lett volna a kívánsága, kiderült, hogy a házigazda együttes lesz az ellenfél a fináléba kerülésért vasárnap 16.30 órától (tv: M4 Sport) esedékes partin, mivel a horvátok könnyedén nyertek 13-8-ra.

A másik ágon lapzártánkig a spanyolok léptek könnyedén tovább, 24-7-re iskolázták le a románokat.

Célegyenesbe fordul Párizs

FELKÉSZÜLÉS A nyári párizsi olimpiával kapcsolatos építési munkálatok 84 százalékával készültek el eddig a francia házigazdák – írta kevesebb mint 200 nappal az ötkarikás játékok megnyitása előtt az insidethegames.biz. Az portál idézte Nicolas Ferrand-t, a helyszínek és infrastruktúra kiépítésével megbízott cég, a Solideo vezérigazgatóját, aki szerint a menet közben támadt problémák miatt a mostanra tervezett 89 százalékhoz képest van némi lemaradás, de ezt behozzák a következő hetekben-hónapokban. Sajtótájékoztatóján azt mondta, három területen lépett fel késedelem.

„A célegyenesben vagyunk, sprintelnünk kell” – fogalmazott a szervezőbizottság vezetője, Tony Estanguet, aki hozzátette: az eddig elvégzett hatalmas munka „hiábavaló, ha nem fejeződik be időre”.

Az ütemterv szerint a gondot okozó területek közül július 11-én avatják fel a főváros északi részén található La Chapelle sportközpontot, amely 8 ezer nézőt fogad majd a tollaslabda rendezvényeire július 27-től augusztus 5-ig, majd itt kerülnek sorra a ritmikus gimnasztika versenyei augusztus 8. és 10. között.

Március 1-jén kezdődnek a munkálatok a 14 és fél ezer sportolónak otthont adó, s a játékok után szociális lakásegyütteskén hasznosuló olimpiai falu problémás részein.

„A három, mintegy ötszáz sportoló befogadására alkalmas épület építése késésben van” – jelentette ki Ferrand.

Befejezésre várnak még az Aquatic Centre munkálatai, amely az egyetlen vadonatúj, kizárólag a játékokra tervezett, a szinkronúszásnak és a műugrásnak otthont adó épület.

A vizes események közül az úszóversenyeket a fedett Defence Arénában tartják, amely a helyi rögbicsapat tulajdonában van, és amelyet alaposan felújítanak, többek között egy uszodával is bővítik.

Április 19-én egy másik helyszín is csatlakozik a Párizs 2024 családhoz: a megújuló Grand Palais, az előző századfordulón az első nyári olimpiáját rendező Párizsban, az 1900-as világkiállításra épült emlékmű. A portál minősítése szerint „az akkori mérnöki bravúrral, lenyűgöző átlátszó kupolával megalkotott palota” több mint három éve születik újjá 466 millió eurós költséggel, s az idei olimpián a vívásnak (július 27.–augusztus 4.), majd a tékvandónak (augusztus 7–10.) lesz a színhelye. MTI

Loeb nyerte a szuperszakaszt

SIVATAG Az autósoknál Sebastien Loeb nyerte a Szaúd-Arábiában zajló 46. Dakar-rali 48 órán át tartó szuperszakaszát, míg összetettben az ezúttal második leggyorsabb Carlos Sainz vette át a vezetést. A viadal történetének első kétnapos etapja még csütörtökön indult Subajtahból: a versenyzőknek az első napon helyi idő szerint 16 órakor kellett megállniuk és a legközelebbi táborhelyhez menniük.

A kilencszeres ralivilágbajnok Loeb a szakasz első felén szándékosan elveszített 40 percet, hogy utána ne a szűz homokban, hanem a kamionok által már kijárt nyomvonalon haladhasson. A taktikája bejött, mert bár csütörtökön még hátrányban volt Sainzhoz képest, pénteken ő volt a leggyorsabb, és végül két perccel Sainz előtt ért célba. A háromszoros bajnok spanyol azonban így sem lehet elégedetlen, ugyanis az összetettben több mint húsz perccel vezet a svéd Mattias Ekström és majdnem fél órával Loeb előtt.

A 9-szeres ralivilágbajnok nyerte az első kétnapos sivatagi etapot

FOTÓ: DPPI/MARCIN KIN

Az elmúlt két évben győztes katari Nasszer al-Attijah végleg "elszállt" összetettben, ugyanis a hatodik etapon közel három órát kapott Loebtől, miután az utolsó 50 kilométeren eltört kormányműve, amit csak a szerelőkamion megvárása után tudtak megjavítani.

A motorosoknál a francia Adrien van Beveren volt a leggyorsabb, míg összetettben az etapon harmadikként célba érkező amerikai Ricky Brabec vezet.

A mezőny ma rápihen a holnapi 483 kilométeres távra. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk festményeket, dísztárgyakat, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, bizsukat, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Katinka partnert keres

Saját social media felületein hirdette meg Hosszú Katinka, hogy üzlettársat keres. A háromszoros olimpiai bajnok úszó a budapesti Szent István körúton lévő éttermében – amelyben „mindenmentes" alapanyagokból készült egészséges ételeket kínálnak – szeretne maga mellé partnert. NÉPSZAVA

Csúcsrangadó a kupáért

Real Madrid–Barcelona meccset rendeznek holnap Rijádban a spanyol Szuperkupáért, miután a katalánok 2-0-ra verték az Osasunát. Gólszerző: Robert Lewandowski (59. perc) és Lamine Yamal (93. perc). A finálé 20 órakor kezdődik (magyar idő szerint). NÉPSZAVA

Hangáék legyőzték a Milant

Hanga Ádám csapata, a szerb Crvena zvezda 76-62-re legyőzte a Milant a férfi kosárlabda Euroliga 21. fordulójában. A 34 éves magyar válogatott 25 perc alatt hét pontot és hat lepattanót szerzett, valamint kiosztott három gólpasszt is. A Crvena zvezda kilenc győzelemmel és 12 vereséggel a 13. az Euroligában, legközelebb csütörtökön fogadja a spanyol Baskonia együttesét. MTI

Vigyázat, Afrika

BUNDESLIGA „Tavaszi" futballnyitány Németországban, a veretlen listavezető Leverkusent megfosztotta néhány kulcsjátékosától az Afrika-kupa.

Sané és Kane nagyon egymásra talált a Bayernben

FOTÓ: AFP/DPA/BERND THISSEN

HEGYI IVÁN

Meglehet, a Bayern München hálás lesz az Afrikai Nemzetek Kupájának. A német rekordbajnok, amely tegnap este – lapzárta után – a Hoffenheim ellenfeleként nyitotta a Bundesliga tavaszát, korántsem alaptalanul bízik abban, hogy a fekete kontinens felemészti a bajor csapat legfőbb riválisait.

Az élen a veretlen Leverkusen (42 pont) áll, második a Bayern (38), harmadik a Stuttgart (34). Az Afrika-kupa még meg sem kezdődött (ma rajtol), de már hónapokra talonba tette Victor Bonfiface-t, a Leverkusen ékét, aki a nigériai válogatott edzésén olyan súlyosan megsérült, hogy legkorábban áprilisban játszhat. Boniface a bajnokságban eddig 10 gólt szerzett és 8 gólpasszt adott, mindkét listán a Leverkusen legjobbja.

A stuttgarti Serhou Guirassy 17 gólt és 3 gólpasszt jegyez. Ő nem sérült meg, de egyelőre rá sem lehet számítani, mert Guinea együttesében futballozik az egzotikus kontinenstornán. A VfB idáig 38 gólt ért el, centere tehát a „dugók" több mint felében főszerepet játszott. Esetében még annál is nagyobbnak látszik a függés, mint Bonifaceéében.

A Bayern meg röhög a markába.

Már ha Xabi Alonso, az évad edző-felfedezettjeinek egyike – a másik a gironai Míchel – ki nem talál valamit. A Leverkusen a vesztett pontok tekintetében csak egygyel előzi meg a Bayernt, amelynek az Union Berlin elleni mérkőzését elhalasztották, mégis meghökkentő fölényben volt az ősszel, legalábbis a mértékadó Kicker magazin szerint. A lap osztályzatai alapján az első 12 labdarúgó között hét leverkuseni van!

> Az Afrika-kupa még meg sem kezdődött (ma rajtol), de már hónapokra talonba tette Victor Bonfiface-t, a Leverkusen ékét, aki a nigériai válogatott edzésén olyan súlyosan megsérült, hogy legkorábban áprilisban játszhat.

Íme az álomcsapat (a legjobb érdemjegy az 1-es, a legrosszabb az 5-ös): Kobel (Dortmund, 2,66, 12. a legkiválóbbak listáján) – Frimpong (Leverkusen, 2,41, 6.), Tah (Leverkusen, 2,43, 7.), Kossonou (Leverkusen, 2,39, 5.), Grimaldo (Leverkusen, 2,38, 4.) – Palacios (Leverkusen, 2,53, 8.), Wirtz (Leverkusen, 2,31, 3.), Sané (Bayern München, 2,27, 1.) – Guirassy (Stuttgart, 2,62, 9.), Kane (Bayern München, 2,30, 2.), Boniface (Leverkusen) vagy Musiala (Bayern München, mindkettő 2,63, 10-11.).

Xabi Alonso rekordokat döntögetve debütált a Leverkusen kispadján

FOTÓ: AFP/RALF IBING

E futballisták közül az elefántcsontparti Odilon Kossounou is elment az Afrika-kupára, ahogyan a Leverkusen csapatából hiányzik majd a Burkina Fasó-i törzsgárdista, Edmond Tapsoba, valamint a marokkói Amine Adli és – kevésbé – a ritkán foglalkoztatott nigériai Nathan Tella. (A világ változását jelzi, hogy Guirassy a franciaországi Arles-ban, Tella az angliai Stevenage-ben született. Azaz veszedelmes migráns, aki eléggé el nem ítélhetően elvette a franciák, illetve az angolok, újabban a németek munkahelyét.)

Mint látható, a Leverkusennél a távollét egyáltalán nem csupán Boniface-ról szól. A Kossonou, Tapsoba védőkettős kiválása szintén aggályos, bár Xabi Alonso nem győzi hangsúlyozni: „Nem sírok, mert nem vagyunk áldozatok. Néhány játékost elveszítünk, ám mások előreléphetnek. Azon dolgozunk, hogy ugyanolyan versenyképes csapatunk legyen, mint eddig."

A holnapi augsburgi nyitányon várható leverkuseni összeállítás: Hradecky – Stanišić, Tah, Hincapié – Frimpong, Palacios, Xhaka, Grimaldo – Hoffmann, Wirtz – Schick.

A Bayern Münchent kevésbé érinti az afrikai vetélkedő, amelyre az öt nagy európai liga 226 futballistája kapott meghívást. (Hogy mennyi lesz a tényleges létszám, az pillanatnyilag nem tudható, a végleges nevezési listákat még nem tették közzé.) A bajor együttesben Noussair Mazraoui és Eric Maxim Choupo-Moting nem kulcsfigura, igaz, Kim Min Dzse, a védelem dél-koreai oszlopa az Ázsia-kupán szerepel, nem éppen kitörő örömmel. „Ha Dayot (Upamecano) és Matthijs (De Ligt) jól játszik, amíg én távol vagyok, elveszíthetem a helyem a csapatban" – mondta, és ez a lehetőség kétségkívül fennáll.

A bajnoki cím legfőbb esélyese mindig a Bayern München, most azonban azzal együtt sem lenne az, hogy Harry Kane ragyogóan bevált, Leroy Sané pedig még őt is megelőzte a Kicker-lajstromban, amelynek élén e két csatár áll. Most a bajor csapat a körülmények miatt lépett elő a salátástál legfőbb várományosává, és meglepő volna, ha az elsőségért nem Bayer–Bayern különverseny folyna. Az erőviszonyok azt ígérik: a Stuttgart és a Leipzig (34 pont) a bronzéremért küzd, míg a Dortmund (27) marad mögöttük.

Papíron.

Persze az eleinte zimankós, ám a télben is feltehetően „afrikai" hőfokú meccseket a pályákon játsszák.

A program

Szombat

15:30 óra: Augsburg–Leverkusen, Freiburg–Union Berlin, Köln–Heidenheim, Mainz–Wolfsburg, RB Leipzig–Frankfurt (tv: Arena4). 18:30: Darmstadt–Dortmund (Tv: Arena4).

Vasárnap

15:30: VfL Bochum–Werder Bremen (Tv: Arena4). 17:30: Mönchengladbach–VfB Stuttgart (Tv: Match4).

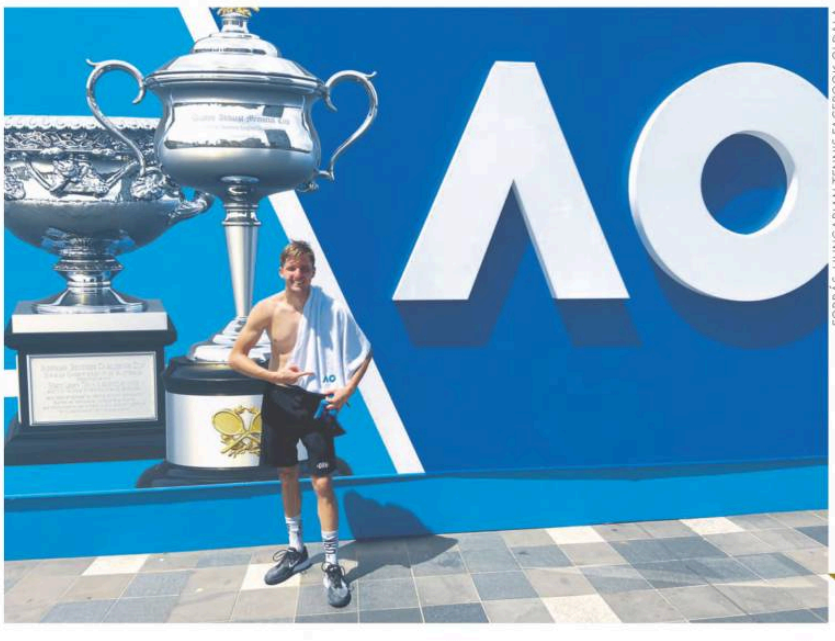

FORRÁS: HUNGARIAN TENNIS FACEBOOK-OLDALA

Három magyar a főtáblán

RAJT Először történik meg, hogy három magyar férfi teniszező szerepel az Australian Open főtábláján (legutóbb az őszi, amerikai nyílt bajnokságon volt ilyen): a 25 éves Valkusz Máté kevesebb mint másfél óra alatt 6:1, 6:4-re verte az olasz Andrea Vavassorit a viadal selejtezőjében, így életében először feljutott egy felnőtt Grand Slam-torna főtáblájára.

„Végre nem nyaralni jöttem – fogalmazott csapata közleményében Valkusz, amivel arra utalt, hogy az eddigi GS-selejtezőkre rendre sérülten érkezett. – Leírhatatlan érzés ez a siker, még nem fogtam fel, mi történt!" – tette hozzá.

Valkusz Máté karrierje során először szerepelhet GS-főtáblán

> A három magyar férfi játékos közül Marozsán Fábián kezdi meg először a tornát?

Rajta kívül alanyi jogon indul a vasárnap rajtoló viadalon a két top 100-as versenyző, a világrangsorban a 65. helyen álló Marozsán Fábián, illetőleg a 69. Fucsovics Márton. Hármójuk közül Marozsán debütál először, magyar idő szerint vasárnapra virradóra hajnali 2 órakor a 2014-es US Open-győztes, horvát Marin Ciliccsel mérkőzik meg. Fucsovics a bolgár Grigor Dimitrovval kezd, míg Valkusz a világ jelenlegi 45. helyezettjével, a hazaiak támogatását is élvező Max Purcell-lel találkozik.

A nőknél Bondár Annának nem jött össze a főtábla, mivel 6:3, 6:3-ra kikapott a 17 éves orosz Alekszandra Kornyejevától. NÉPSZAVA